

T.C.
MİMAR SİNAN GÜZEL SANATLAR ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
RESTORASYON ANABİLİM DALI
YENİLEME-KORUMA YÜKSEK LİSANS TEZİ

FENER'DEKİ 17. YY. KARGİR MİMARİNİN İRDELENMESİ VE AYİOS
YEORGİOS METOKHİ KÜTÜPHANESİ ÖRNEĞİNDE GÜNÜMÜZE
UYARLANABİLECEK BİR REHABİLİTASYON ÖNERİSİ

Aygün AYMAN (Mimar)
Danışman:Yrd.Doç.Dr.Tülay ÇOBANCAOĞLU

İSTANBUL-HAZİRAN 2006

Aygün Ayman tarafından hazırlanan “Fener’deki 17. Yy. Kargir Mimarinin İrdelenmesi Ve Ayios Yeorgios Metokhi Kütüphanesi Örneğinde Günümüze Uyarlanabilecek Bir Rehabilitasyon Önerisi” adlı araştırmanın Yüksek Lisans Tezi olarak uygun olduğunu onaylarım.

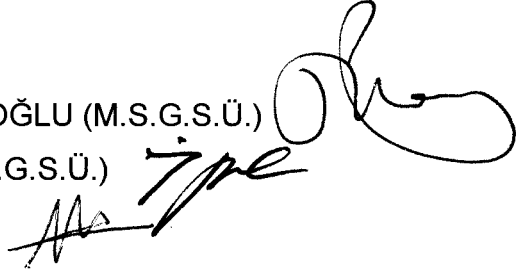
Y. Lisans Tezi Danışmanı
Yrd.Doç.Dr.Tülay ÇOBANCAOĞLU

Bu çalışma Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı, Restorasyon Yenileme ve Koruma Programı’nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Yrd.Doç.Dr.Tülay ÇOBANCAOĞLU (M.S.G.S.Ü.)

Jüri Üyesi: Prof.Dr.İlgi Yüce AŞKUN (M.S.G.S.Ü.)

Jüri Üyesi: Doç.Dr.Cengiz CAN (Y.T.Ü.)

ÖNSÖZ

Geçmişte büyük bir kompleksin parçası olarak yapılmış olan, kendi haline terk edilerek uzun yıllardır kullanılmayan Ayios Yeorgios Metokhi Kütüphanesi'nin belgelenmesi ve yeniden işlevlendirilerek günümüze kazandırılması kapsamında başlayan çalışmam, XVII. yüzyıl kargir binaların sorunlarını daha iyi ortaya koyabilmek için, çalışmaya Fener'deki aynı yüzyıla ait diğer kargir binaların da dahil edilmesi sürecini oluşturdu. Çalışmanın oldukça kapsamlı ve yoğun çaba gerektiren arşiv tarama süreci, bölge hakkındaki kaynakların azlığı ve bölgenin geçmişte azınlık yerleşmesi olması nedeniyle yeterli boyutlara ulaşamamıştır.

Öncelikle tezimi hazırlarken beni yönlendiren, bana yol gösteren ve desteklerini benden esirgemeyen hocam Yrd.Doç.Dr.Tülay Çobancaoğlu'na ve Restorasyon Anabilim Dalı hocalarına teşekkür ederim. Ayios Yeorgios Metokhi Kütüphanesi'nin rölövelerini hazırlayabilmem için, binada çalışmamı sağlayan Kudüs Patrikhanesi Kiliseleri'nin İstanbul Papazı P.Nectarious'a teşekkür ederim. Çalışmalarım süresince beni destekleyen Y.Mim.Burçin Altınsay'a, Y.Mim Ali Emrah Ünlü'ye, arkadaşlarım Y.Mim.Seda Çelikzincir ve Y.Mim.Özlem Karslı'ya, Fener Balat Rehabilitasyon Ekibi çalışma arkadaşlarıma teşekkür ederim. Akademik yaşamım süresince beni her aşamada destekleyen kardeşlerim Nilgün Ayman Öz'e ve Ayla Ayman'a teşekkürü borç bilirim. Manevi desteklerini hala hissettiğim anne ve babama bu tezi ithaf ediyorum.

Haziran 2006

Aygün AYMAN

FENER'DEKİ 17. YY. KARGİR MİMARİNİN İRDELENMESİ VE AYİOS YEORGİOS METOKHİ KÜTÜPHANESİ ÖRNEĞİNDE GÜNÜMÜZE UYARLANABİLECEK BİR REHABİLİTASYON ÖNERİSİ

ÖZET	I
SUMMARY	III
HARİTA LİSTESİ.....	V
TABLO LİSTESİ.....	VI
RESİM LİSTESİ.....	VII
ŞEKİL LİSTESİ.....	IX

GİRİŞ	1
Çalışmanın Amacı.....	1
Çalışmanın Kapsamı.....	2
Çalışmanın Yöntemi.....	3

1.İSTANBUL'DA FENER BÖLGESİ'NİN KONUMU VE TOPOGRAFİK ÖZELLİKLERİ, TARİHSEL GELİŞİMİ, SOSYO-KÜLTÜREL VE EKONOMİK YAPISI, MİMARİSİ.....	3
1.1.FENER BÖLGESİ'NİN KONUMU VE TOPOGRAFİK ÖZELLİKLERİ	5
1.2.FENER BÖLGESİ'NİN TARİHSEL GELİŞİMİ	7
1.2.1.Bizans Dönemi.....	9
1.2.2.Osmanlı Dönemi	11
1.2.3.Cumhuriyet Dönemi	14
1.3.SOSYO-KÜLTÜREL VE EKONOMİK YAPISI.....	16
1.4.FENER BÖLGESİ'NİN MİMARİSİ	18
1.4.1.Dini Binalar.....	18
1.4.2.Sivil Binalar	31
1.4.2.1.Eğitim Binaları.....	34

2.FENER'DE XVII. YY. KARGİR BİNALARIN MİMARİSİ	45
2.1.XVII. YY. KARGİR BİNALARIN MİMARİ ÖZELLİKLERİ	47
2.1.1.Plan Özellikleri	47
2.1.2.Cephe Özellikleri.....	47
2.1.3.Yapısal Özellikleri.....	51
2.1.3.1.Taşıyıcı Sistem Özellikleri	51

2.1.3.2.Yapı Elemanlarının Özellikleri	53
2.1.3.3.Malzeme Özellikleri	56

3.FENER'DE XVII. YY. KARGİR MİMARİSİNİN KORUMA SORUNLARININ TESPİTİ, AYİOS YEORGİOS METOKHİ KÜTÜPHANESİ ÖRNEĞİNDE TANIMLANMASI	75
3.1.KORUMA SORUNLARI	75
3.1.1.Sosyo-Ekonomik Etkenler	76
3.1.2.Fiziksel Etkenler	78
3.2.AYİOS YEORGİOS METOKHİ KÜTÜPHANESİ'NİN TANIMLANMASI..	84
3.2.1.Yapının Tarihi Ve Genel Özellikleri	84
3.2.2.Yapının Konumu Ve Çevresel Özellikleri	87
3.2.3.Yapının Mimari Özellikleri Ve Mekanların Tanımı	88
3.2.3.1.Bodrum Kat Planları	92
3.2.3.2.Zemin Kat Planları.....	95
3.2.3.3.Birinci Kat Planları.....	102
3.2.4.Cepheler	111
3.2.5.Yapı Elemanları	116
■Ayios Yeorgios Metokhi Kütüphanesi'nin Dönemin Diğer Osmanlı Dönemi Kütüphaneleri İle Yapısal Ve Sosyal Bakımdan Karşılaştırması	119
3.2.6.Yapıdaki Bozulmalar	120
3.2.6.1.Kullanımdan Doğan Bozulmalar.....	120
3.2.6.2.Fiziksel Bozulmalar	121
3.3.AYİOS YEORGİOS METOKHİ KÜTÜPHANESİ ÖRNEĞİNDE, XVII. YY. KARGİR MİMARİNİN KORUNMASI VE REHABİLİTASYONU İÇİN ÖNERİLER	124
3.3.1.Ayios Yeorgios Metokhi Kütüphanesi'nin Restorasyonu ve Yeniden Kullanımı	124
3.3.2.XVII.Yy Kargir Mimarinin Korunması Ve Rehabilitasyon Önerileri	133
3.3.2.1.Koruma Ve Rehabilitasyon Önerileri	133
3.3.2.2.Sosyal Ve Ekonomik Önlemler.....	134
4.SONUÇ	136
KAYNAKLAR	138
EKLER	
EK A- AYİOS YEORGİOS METOKHİ KÜTÜPHANESİ İLİ İLGİLİ DÖKÜMANLAR VE FOTOĞRAFLAR.....	143
EK B- FENER EVLERİYLE İLGİLİ FOTOĞRAFLARKAYNAKLAR	148
EK-C- AYİOS YEORGİOS METOKHİ K. VE DİMİTRİ KANTEMİR EVİ RÖLÖVE-RESTİTÜSYON-RESTORASYON ÇİZİMLERİ	157
ÖZGEÇMİŞ.....	211

ÖZET

Bu çalışmada Fener Bölgesi'ndeki XVII. yy kargir mimarlık yapıtları incelenmiş ve bir çoğu günümüze ulaşamayan bu binaların tesbiti yapılmış ve günümüzde var olanlara koruma önerisi getirilmiştir. Bu binaların koruma ve rehabilitasyon önerileri Ayios Yeorgios Metokhi Kütüphanesi örneğinde irdelenmiştir.

Birinci bölümde, XVII. yüzyıl kargir mimarisini incelediğimiz Fener Bölgesi'nin, Bizans'tan günümüze tarihsel gelişim süreci anlatılmıştır. Fener'deki değişimin en köklü nedenlerinden biri olarak İstanbul'un alınışı incelenmiştir. Fener'de yaşayan azınlık grupları ve yoğunlukları irdelenmiştir. Bunun sonucunda Fener'in bir Rum yerleşmesi olduğu belirtilmiştir. Fener Bölgesi'nin mimarisi, dini ve sivil olarak iki maddede incelenmiş, Rum azınlık eğitiminin merkezi sayılabilecek Fener'deki eğitim binaları, sivil binaların kapsamında değerlendirilmiştir. Fener'in sosyo-ekonomik ve kültürel yapısı incelenerek bölgedeki geçmişten günümüze olan değişiklikler ortaya konulmuştur.

İkinci bölümde, Fener' in XVII. yüzyıl kargir binalarının mimarisi konum ve mimari özelliklerine göre irdelenmiştir. Günümüze ulaşan XVII. yüzyıl kargir binalarla ilgili analizler oluşturulmaya çalışılmıştır.

Üçüncü bölümde, XVII. yüzyıl kargir mimaride günümüzde görülen bozulmalar irdelenmiştir. Bozulmanın nedenleri fiziksel ve sosyo-ekonomik etkenler olarak iki bölümde incelenmiştir.

Dördüncü Bölümde, XVII. yüzyıl kargir mimarinin korunması ve rehabilitasyonu için gereken önlemler irdelenmiştir. Sosyo-ekonomik önlemlerde günümüz koşullarıyla incelenmiştir. XVII. yüzyıl kargir mimarisi Ayios Yeorgios Metokhi Kütüphanesi örneğinde irdelenmiştir. Yapının tarihi, konumu, mimari özellikleri, yapıdaki bozulmalar tesbit edilmiştir. Bu

verilerden binanın restorasyonu ve yeniden kullanımı için gerekli müdahale türleri saptanmıştır. Ayios Yeorgios Metokhi Kütüphanesi örneğinde irdelenen Fener'deki XVII. yüzyıl binaları için koruma önerileri getirilmiştir.

ANAHTAR KELİMELEER:MİMARİ, RESTORASYON, XVII.YY, FENER, RUM

SUMMARY

In this study, XVII. century stone buildings in Fener district are investigated. The buildings which most of them could not reach 21.century are determined. Proposed protection measures has been also given for the ones which still exist today. The protection and rehabilitation proposals given for the buildings has been examined by taking Ayios Yeorgios Metokhi Library as a archetype .

In the first chapter, Fener District's historical development process from Byzantium to today has been explained in terms of architecture of XVII. century stone buildings. Istanbul's conquest has been examined in detail as one of the most important reasons leading to the radical change in the area, Minority groups and their density in Fener has been evaluated. As a result, Fener in the past has been considered as a Greek residential area. The architecture of Fener district has been examined mainly in two items; religous and civilian. Education buildings in Fener which can be considered as a center for education of greek minority has been evaluated under the scope of civilian buildings. The changes from past to today has been explained by analyzing Fener's socio-economical and cultural structure.

In the second chapter, architecture of XVII. Century stone buildings in Fener has been examined in detail according to the location and architectural characteristics. A typological study has been constituted by analyzing XVII. century stone buildings which reaches today.

In the third chapter, deformations which is detected in XVII. Century stone buildings architecture has been investigated. The reasons behind the deformations has been explained under two sections as physical and socio-economical factors.

In the fourth chapter, necessary measures which should be taken for protection and rehabilitation of architecture of XVII. Century stone buildings has been examined in detail. Socio-economical measures has been analyzed by taking conditions prevailing today into the consideration. The stone building samples which belongs to XVII. Century architecture and stand still has been evaluated in this scope. The building has been analyzed in terms of history, location, architectural characteristics and deformation. By taking the features of the building into the consideration, necessary actions for restoration and reuse has been determined. Protection proposals has been concluded for XVII. century buildings in Fener which is examined taking Ayios Yeorgios Metokhi Library as a reference sample.

KEYWORDS:ARCHITECTURE, RESTORATION, XVII.YY, FENER, GREEK

HARİTA LİSTESİ

Harita 1-1.XVI. yy. İstanbul Haritası (Mango C.,The Ship in GreekArt, s.180) 3	3
Harita 1-2.Kauffer Lechevalier'in 1807 tarihli İstanbul Haritası..... 4	4
Harita 1-3.Fener Bölgesi'nin Hali Hazır Haritası..... 6	6
Harita 1-4.Tarihi Yarımada Eğim Analizi(W Müller-Wiener, 2002) 7	7
Harita 1-5.1544 tarihli Munster'in İstanbul Haritası(Atatürk Kitaplığı Arşivi) ... 8	8
Harita 1-6.4-7. yy'larda İstanbul (Müller-Wiener W., 2002, s.21)..... 10	10
Harita 1-7.15-16. yy'larda İstanbul (Müller-Wiener W., 2002, s.32)..... 13	13

TABLO LİSTESİ

Tablo 2-1.2304 Ada 12 Parsel	59
Tablo 2-2. 2304 Ada 12 Parsel	60
Tablo 2-3.2305 Ada 3 Parsel	61
Tablo 2-4.2309 Ada 16 Parsel	62
Tablo 2-5.2332 Ada 46 Parsel	63
Tablo 2-6. 110 Nolu Bina	64
Tablo 2-7. 176Nolu Bina	65
Tablo 2-8.226 Nolu Bina	66
Tablo 2-9. 234 Nolu Bina	67
Tablo 2-10. 256 Nolu Bina	68
Tablo 2-11.270-272 Nolu Binalar	69
Tablo 2-12. 336 Nolu Bina	70
Tablo 2-13. Fener Bölgesi XVII. yüzyıl Evleri Çıkma Analizi	71
Tablo 2-14. Fener Bölgesi XVII. yüzyıl Evleri Plan Analizi	72
Tablo 2-15. Fener Bölgesi XVII. yüzyıl Evleri Cephe Analizi	73
Tablo 2-16. Fener Bölgesi XVII. yüzyıl Evleri Cephe Analizi	74

RESİM LİSTESİ

Resim 1-1. Fener'deki Rum Ortodoks Kiliseleri.....	19
Resim 1-2.Ayios Yeorgios Patrikhane Kilisesi (Anonim)	21
Resim 1-3.Ayios Yeorgios Patrikhane Kilisesi.....	21
Resim 1-4.Ayios Yeorgios Metokhi Kilisesi Dış Görünüşü	22
Resim 1-5.Ayios Yeorgios Metokhi Kilisesi İç Görünüşü.....	24
Resim 1-6.Sina Manastırı Dış Görünüşü.....	25
Resim 1-7.Stevi Stefan Bulgar Kilisesi.....	26
Resim 1-8.Panayia Muhliotissa Kilisesi (Müller-Wiener W., 2002,s.204,)	27
Resim 1-9.Blach Sarayı Kilisesi ((Müller-Wiener W., 2002,s.102)	29
Resim 1-10.Blach Sarayı Kilisesi (2005).....	29
Resim 1-11.Ayios Yeorgios Andifonitti Kilisesi	30
Resim 1-12.Pervitich Haritası(Günümüzde mevcut olan XVII. yüzyıl Fener Evleri).....	32
Resim 1-13. Fener'deki Rum Eğitim Binaları	38
Resim 1-14.Fener Rum Erkek Lisesi (Zemin Ve Bodrum Kat Planları)Şaman D.,1998.	38
Resim 1-15.Fener Rum Erkek Lisesi	39
Resim 1-16.Fener Rum Erkek Lisesi.	40
Resim 1-17.Yoakimion Kız Lisesi Kat Planları, Şaman D.,1998.	41
Resim 1-18.Yoakimion Kız Lisesi.....	41
Resim 1-19.Maraşlı Rum İlkokulu Kat Planları, Şaman D.,1998.	42
Resim 1-20.Maraşlı Rum İlkokulu	43
Resim 1-21.Maraşlı Rum İlkokulu	43
Resim 1-22. Muhlio-Potira İlkokulu	44
Resim 2-1. 270 nolu ev, üst kat planı	48
Resim 2-2.2332 Ada 46 Parsel Mürselpaşa Caddesi Cephesi.....	49
Resim 2-3. 2304 Ada 12 Parsel Mürselpaşa Cephesi.....	49
Resim 2-4.126-128 Nolu Fener Evleri(Sina Manastırı)	50
Resim 2-5. 270-272 Nolu Fener Evleri.....	50
Resim 2-6.170-175 nolu evler	52
Resim 2-7. 176 nolu Evin 1. Kat Kesiti.....	53
Resim 2-8.126 nolu ev, stalaktitler ve bezemeler.....	54
Resim 2-9.110 nolu ev, çiçek motifli bezemeler	54
Resim 2-10. 336 nolu ev, Üst kat salonu.....	55
Resim 2-11. 270 ve 336 nolu Fener Evlerinden Görünüşler	55
Resim 2-12.Şeşhane döşeme tuğlası(54 cm).	57
Resim 2-13.2304 Ada 12 Parsel 1. Kat Oda sütunlar arası gergiler.....	58
Resim 2-14.2304 Ada 12b Parsel 1. Kat Oda.	58
Resim 3-1. 2332 Ada 46 Parsel, Zemin Kotundan Kaynaklanan Su Problemi.....	80
Resim 3-2.1984 Yıkımlarından Sonra Sahil Şeridi (Alman Arkeoloji Ens. Fotoğraf Arşivi).....	83
Resim 3-3.Ayios Y.Metokhi Kütüphanesi ve D. Kantemir Evi (Pervitich H.) .	84
Resim 3-4. Fener (Anonim).....	87
Resim 3-5.Vaziyet Planı.....	88

Resim 3-6.Aşhanenin kuzey duvarı.	89
Resim 3-7.Doğu Cephesi.....	89
Resim 3-8.Kütüphanenin doğu cephesi kirpi saçak detayı.....	90
Resim 3-9.Binanın özgün giriş kapısı ve sonradan yapılan tali giriş kapısı. .	90
Resim 3-10.Dimitri Kantemir Evi	91
Resim 3-11.Dimitri Kantemir Evi Giriş Kapısı.....	92
Resim 3-12.D. Kantemir Evi Bodrum Kat Giriş Kapısı Ve Güney Penceresi	93
Resim 3-13. Dimitri Kantemir Evi Bodrum Kat Planı	94
Resim 3-14.Dimitri Kantemir Evi B01 Mekanı	94
Resim 3-15.Dimitri Kantemir Evi B02 Mekanı	95
Resim 3-16.Dimitri Kantemir Evi Girişi ve Muhdes.....	96
Resim 3-17.Dimitri Kantemir Evi Zemin Kat Planı.....	96
Resim 3-18.Z02 mekanı ve giriş mekanı.....	98
Resim 3-19.Z03 Mekanı Döşeme Kaplaması ve Tonoz Detayı.....	99
Resim 3-20.Z04 Mekanı Doğu Duvarı Penceresi.....	100
Resim 3-21.Z04 Mekanı Döşeme Kaplaması Detayı	100
Resim 3-22.Z05 Mekanı Fotoğrafları	101
Resim 3-23.Aşhanenin Giriş Kapısı	102
Resim 3-24.101 Mekanı Güney Duvarına Bakış ve Giriş Kapısı.....	103
Resim 3-25.101 Mekanı Doğu Duvarı ve Batı Duvarı	103
Resim 3-26.101 Mekanı Aynalı Tonoz Detayı.....	104
Resim 3-27.101 Mekanının Bizans Kartalı ve Melek Freskleri.....	105
Resim 3-28.101 Mekanı Şeşhane Döşeme Kaplaması.....	105
Resim 3-29.102 Mekanının Doğu ve Kuzey Duvarı	106
Resim 3-30.102 Mekanının Aynalı Tonoz Detayları.....	107
Resim 3-31.102 Mekanı Döşeme Kaplaması Detayı	107
Resim 3-32.103 Mekanı Batı ve Güney Duvarı.....	108
Resim 3-33.Aşhanenin Doğu ve Güney Duvarı Görünüşleri.....	109
Resim 3-34.Giriş Terası	110
Resim 3-35.Giriş Terası Döşeme Kaplaması	110
Resim 3-36.Dimitri Kantemir Evi'nin Çatı Biçimi(Pervitich).....	111
Resim 3-37.İstinat Duvarının Payandaları.....	112
Resim 3-38. Dimitri Kantemir Evi Kuzey Cephesi Görünümü	114
Resim 3-39. Giriş Terasından Aşhaneye Revaklı Geçiş	114
Resim 3-40.Merdivenli Mektep Sokak Görünümleri(Güney Cephesi)	115
Resim 3-41.Kütüphane ve D. K. Evi'ni bağlayan merdiven.....	118
Resim 3-42.Kütüphane ve D. K. Evi'ni bağlayan merdiven.....	118
Resim 3-43.Kitap Deposu Batı Duvarı(Strüktürel Çatlaklar).....	121
Resim 3-44. Doğu Cephesi Taş Yüzeylerde Kirlenme	126
Resim 3-45.Karbon Elyaf Çekme Bantların Kargir Sisteme Uygulanması .	127
Resim 3-46.Karbon Elyaf Bantlarla Güçlendirilmesi önerilen Kütüphane Cephesi.....	127
Resim 3-47. Tuğlalarda Meydana Gelen Çatlakların Dikişleme Yöntemiyle Onarılması	130
Resim 3-48.Duvar da yeniden derzleme	131

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil A- 1.Ayios Yeorgios Metokhi Kilise Arazisi 1954 Tarihli Tapu Kaydı .	144
Şekil A- 2. Ayios Yeorgios Metokhi Kilise Arazisi 1954 Tarihli Tapu K. 2...	145
Şekil A- 3. Ayios Yeorgios Metokhi Kilise Arazisi 1954 Tarihli Tapu K. 3...	146
Şekil A- 4.Kudüs Patrikhanesi Binalarının Fetih Hükümü	147
Şekil A- 5.Ayios Yeorgios Metokhi Kilise Arazisinin Fetih Hükümü	147
Şekil B- 1.Fener Evlerinden Genel Görünüm (Sina Manastırı).....	149
Şekil B- 2. Fener Evlerinden Genel Görünüm (Sina Manastırı).....	149
Şekil B- 3. Fener Evlerinden Genel Görünüm (Arkeoloji Müz. Encümen Arşivi)	150
Şekil B- 4. Fener Evlerinden Genel Görünüm (Arkeoloji Müz. Encümen Arşivi)	150
Şekil B- 5. Fener Evlerinden Genel Görünüm (Arkeoloji Müz. Encümen Arşivi)	151
Şekil B- 6.2332 Ada 42 Parsel'in İç Fotoğrafları.....	152
Şekil B- 7. 2332 Ada 42 Parsel'in İç Cephe Fotoğrafları	152
Şekil B- 8. 2332 Ada 42 Parsel'in Dış Cephe Fotoğrafları.....	153
Şekil B- 9.2304 Ada 3 Parsel İç Cephe Cephe Fotoğrafları	153
Şekil B- 10.2304 Ada 12 Parsel İç Cephe Fotoğrafları.....	154
Şekil B- 11. 2304 Ada 12 Parsel İç Cephe Fotoğrafları.....	155
Şekil B- 12. 2304 Ada 12 Parsel İç Cephe Fotoğrafları.....	155
Şekil B- 13. 2304 Ada 3 Parsel İç Cephe Fotoğrafları.....	156
Şekil B- 14. 2304 Ada 3 Parsel İç Cephe Fotoğrafları.....	156
Şekil C- 1-Vaziyet Planı(Rölöve)	
Şekil C- 2.Plan(Rölöve).....	
Şekil C- 3.Ölçüsüz Plan(Rölöve).....	
Şekil C- 4.Zemin Kat Planı(Rölöve)	
Şekil C- 5.Ölçüsüz Zemin Kat Planı(Rölöve).....	
Şekil C- 6.Bodrum Kat Planı(Rölöve)	
Şekil C- 7.Ölçüsüz Bodrum Kat Planı	
Şekil C- 8.Doğu Cephesi(Rölöve)	
Şekil C- 9.5-5 Kesiti(Rölöve)	
Şekil C- 10.Güney Cephesi ve 9-9 Kesiti(Rölöve).....	
Şekil C- 11.1-1 Kesiti, 4-4 Kesiti, 8-8 Kesiti (Rölöve)	
Şekil C- 12.2-2 Kesiti ve 3-3 Kesiti (Rölöve)	
Şekil C- 13.6-6 Kesiti ve 7-7 Kesiti(Rölöve)	
Şekil C- 14.Plan(Rölöve).....	
Şekil C- 15.Kesit(Rölöve)	
Şekil C- 16. Görünüş(Rölöve)	
Şekil C- 17. Bahçe Kapısı Detay I (Rölöve)	
Şekil C- 18. Bahçe Kapısı Detay II (Rölöve)	
Şekil C- 19.Detay I(Rölöve).....	
Şekil C- 20.Detay II(Rölöve).....	
Şekil C- 21.Detay III (Rölöve).....	
Şekil C- 22.Vaziyet Planı(Restitüsyon)	
Şekil C- 23.Plan (Restitüsyon)	

Şekil C- 24.Zemin Kat Planı(Restitüsyon)	
Şekil C- 25.Bodrum Kat Planı(Restitüsyon)	
Şekil C- 26.Çatı Planı(Restitüsyon)	
Şekil C- 27.Doğu Cephesi(Restitüsyon)	
Şekil C- 28.Güney Cephesi(Restitüsyon)	
Şekil C- 29..1-1 Kesiti(Restitüsyon)	
Şekil C- 30.2-2 ve 3-3 Kesiti(Restitüsyon)	
Şekil C- 31.4-4 ve 5-5 Kesiti	
Şekil C- 32.Vaziyet Planı (Restorasyon)	
Şekil C- 33.Plan(Restorasyon)	
Şekil C- 34.Tefrişli Plan(Restorasyon)	
Şekil C- 35.Zemin Kat Planı(Restorasyon)	
Şekil C- 36.Tefrişli Zemin Kat Planı(Restorasyon)	
Şekil C- 37.Bodrum Kat Planı(Restorasyon)	
Şekil C- 38.Tefrişli Bodrum Kat Planı	
Şekil C- 39.Çatı Planı(Restorasyon)	
Şekil C- 40.Doğu Cephesi(Restorasyon)	
Şekil C- 41.1-1 ve2-2 Kesiti(Restorasyon)	
Şekil C- 42.Güney Cephesi ve 3-3 Kesiti(Restorasyon)	
Şekil C- 43.4-4 ve5-5 Kesiti(Restorasyon)	
Şekil C- 44.Doğu Cephesi Müdahale Paftası (Restorasyon)	
Şekil C- 45.1-1 ve 2-2 Kesiti Müdahale Paftası(Restorasyon)	
Şekil C- 46.Güney Cephesi ve 3-3 Kesiti Müdahale Paftası(Restorasyon)	
Şekil C- 47.4-4 ve 5-5 Kesiti Müdahale Paftası (Restorasyon)	
Şekil C- 48.Zemin Kat Planı(Restorasyon)	
Şekil C- 49..1.Kat Planı(Restorasyon)	
Şekil C- 50. Kesit (Restorasyon)	
Şekil C- 51.Görünüş (Restorasyon)	
Şekil C- 52.Detay(Restorasyon)	
Şekil C- 53.Detay (Restorasyon)	

GİRİŞ

Çalışmanın Amacı

Fener, özgün dokusu, anıtsal yapıları, geçmişten günümüze değişen sosyal yapısı ile, İstanbul'un önemli bir semtidir. Bölge eskiden bir Rum yerleşmesi olması nedeniyle, bu cemaate ait bir çok dini ve eğitim binalarına sahiptir ve artık burada yaşamayan Rumlar'ın kiliseleri, eğitim yapıları cemaat eksikliğinden hemen hemen kullanılmaz hale gelmiştir. Bölgenin özgün dokusunu oluşturan binalar, evlerin kullanıcı sayısındaki ve profilindeki değişiklik ve mülkiyet problemleri nedeniyle büyük ölçüde zarar görmüştür. Her rehabilitasyon projesi kendine özgü koşullar ve çözümler içerdiği gibi bu tezin amacı da, günümüz koşulları da değerlendirilerek, proje kapsamında incelediğimiz Ayios Yeorgios Metokhi Kütüphanesi ve Dimitri Kantemir Evi'nin de dahil olduğu, Fener'deki XVII.yy. kargir binaların günümüze kazandırılması ve kullanılabilir hale getirilmesidir.

Çalışmanın Kapsamı

Günümüz koruma anlayışında, mimari mirası korumanın kültürel boyutu önem kazanmaktadır. Özellikle geçmişinde çok farklı kültürleri barındıran İstanbul gibi kentlerin korunmasında bu boyut yadsınamaz. Koruma kavramı, Fener gibi bölgelerde değerlendirilirken fiziksel boyutundan çok sosyal boyutuyla irdelenmesi gerekmektedir.

Fener'in mimari dokusunu, XVII-XIX. yüzyıllarda yapılmış kargir binalar oluşturmaktadır. Tarihsel süreç içinde XVII. yüzyıl, dünyada büyük değişimlerin yaşandığı; sanayi devriminin temelini oluşturan uzun mesafeli ticaretin Avrupa ülkelerine geçmesiyle, yenilikçi akımların etkilediği bir dönem olmuştur. Bu dönemde Avrupa'nın aksine Osmanlı İmparatorluğu Lale Devri'ne kadar bir duraklama dönemi yaşamıştır. Osmanlı'nın başkentinde, XVII. yüzyıl boyunca Yeni Cami ve Sultanahmet Cami dışında büyük bir

yapıta rastlanmamaktadır. Bu dönemde İstanbul'da anıtsal binalardan çok, özellikle rumların yaşadığı bölgelerde kargir sivil binalara rastlanmaktadır. Bu tez kapsamında da, Fener'de oluşan XVII. yüzyıl kargir binalar, ikinci bölümde örneklendirilecektir. Binalarda yer alan fiziksel, sosyal ve yapısal bozulmalar günümüz koruma anlayışına göre irdelenerek, binaların gelecek yıllarda da devamlılığını sağlayabilmesi için öneriler üretilecektir.

Çalışmanın Yöntemi

Amaca varabilmek için, öncelikle problemin nedeni sorgulanmış ve kapsamın anlaşılabilmesi için bölgenin tarihi ve sosyal yapısı incelenmiştir. Bölgenin tarihsel gelişimi izlenerek bölge tanınmıştır.

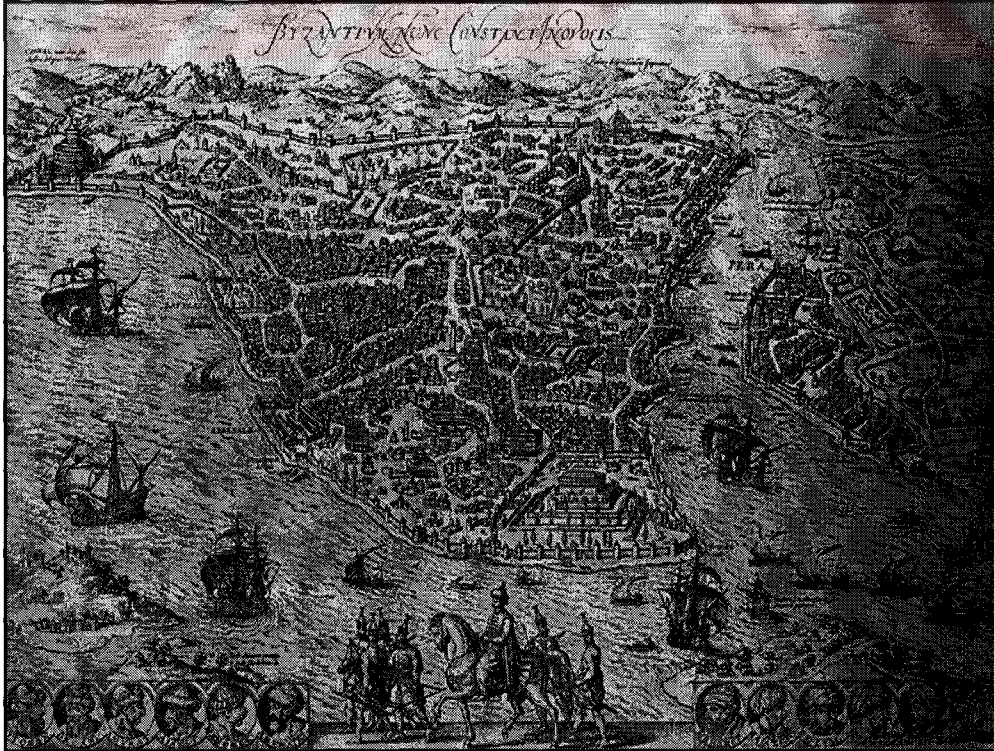
Daha sonra Fener'de yaşayan azınlık grupları ve bunların yoğunlukları irdelenmiştir. Yapılan çalışmalar sonucunda Fener'de günümüzde kullanılmayan XVII. yüzyıl kargir binalarının azınlıklara ait olduğu görülmüştür. Bu inceleme sonucunda bu binaların sorunları ve çözümleri saptanmaya çalışılmıştır. Tanımlanan problemler için, ilerleyen bölümlerde bölgenin koşulları ve sosyal yapısı da göz önünde bulundurularak çözümler üretilmiştir.

Fener'de bulunan Ayios Yeorgios Metokhi Kütüphanesi ve Dimitri Kantemir Evi'nin sorunlarını irdeleyebilmek için, İstanbul'daki XVII.yüzyıl binalarının bu bölge yapılarıyla olan benzerlikleri irdelenmiş, ancak dönem mimarisi oluşturmaya yetecek bir bağ kurulamamıştır. Bu nedenle Fener'deki XVII. yüzyıl kargir yapılar detaylı olarak incelenmiş yapıların yaşadığı fiziksel ve sosyal problemler irdelenerek rehabilitasyon önerileri geliştirilmeye çalışılmıştır.

1. İSTANBUL'DA FENER BÖLGESİ'NİN KONUMU VE TOPOGRAFİK ÖZELLİKLERİ, TARİHSEL GELİŞİMİ, SOSYO-KÜLTÜREL VE EKONOMİK YAPISI, MİMARİSİ

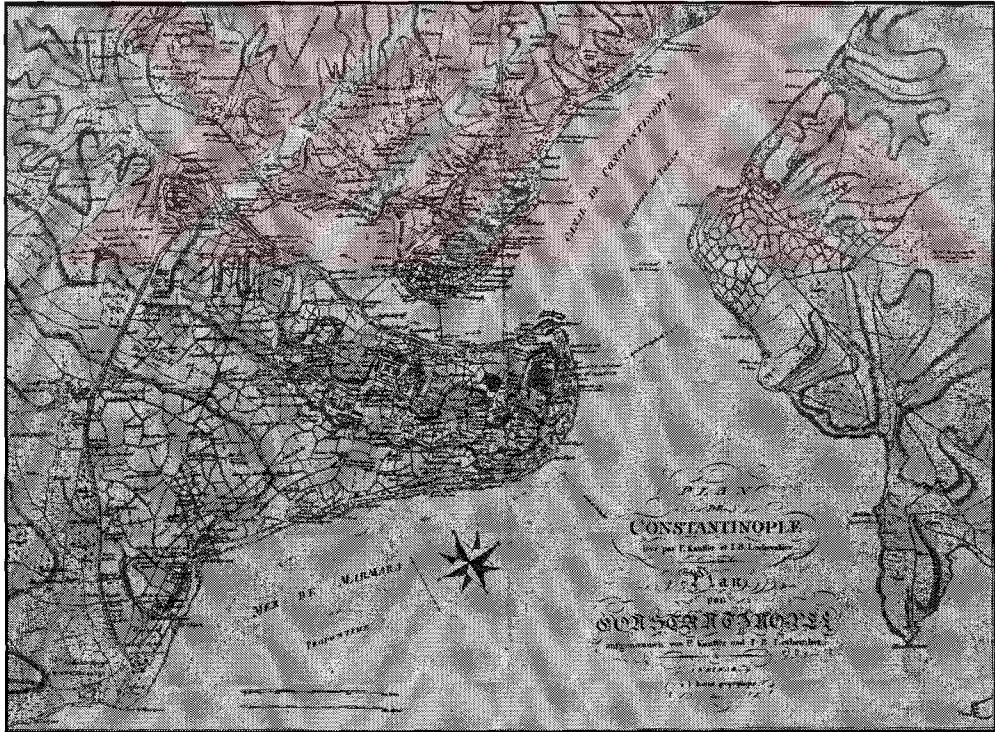
Fener semti, adını aldığı Fener, bunun yakınındaki Kapısı ve surları ile Bizans ve Osmanlı Dönemi'nde idari bir merkez rolü oynamıştır.

Bizans'tan günümüze değişen İstanbul'un tarihi dokusu içinde, Fener'de büyük ölçüde bu değişimden payını almıştır(Harita 1-1). Uzun tarihsel bir süreçte oluşan bu doku, özellikle Tanzimat Fermanı sonrasında idari ve hukuki yapıdaki değişimler, imar sistemindeki değişiklikler ve farklı dönemlerde gerçekleştirilen planlamalarla günümüzdeki haline ulaşmıştır. Fener Bölgesi, yangınlardan birçok kez farklı tarihlerde zarar görmüştür. Bölgenin tarihsel gelişimi sırasında bozulmanın XVI. yüzyıla kadar uzandığı gözlenmektedir. O dönemde dahi, bölge surlarının üstüne ev yapıldığı ve bunun hükümlerle engellenmeye çalışıldığı görülmektedir(Altınay, 1987, s.87).

Harita 1-1.XVI. yy. İstanbul Haritası.(Mango Cyril,The Ship in Greek Art, s.180)

Günümüze kadar olan süreçte yapılan planlama kararları da bu bölge için çok faydalı olmamıştır. Özellikle Proust'un yaptığı planlamayla Haliç'in sanayi bölgesi olması ve 1984'te İstanbul Belediyesi'nin Haliç'i temizleme ve düzenleme çalışmaları sonucunda bölgenin tarihi dokusu zedelenmiştir. Bir zamanlar Fener Beyleri'nin evleri olarak yapılan XVII. ve XVIII. yy kargir binalardan günümüze altı tanesi kalmıştır. XIX. yy kargir binalar, mahalle ölçeğinde bütünlüğünü koruyabilmesine rağmen, planları yeni kullanıcıları nedeniyle büyük değişikliklere uğramış, sokak dokusu bütünüyle bozulmaya başlamıştır. Eskiden Rum yerleşmesi olan semt, bütün azınlık nüfusunu yitirmesi sonucunda, azınlıklara ait olan binalar(kiliseler ve okullar) kullanıcı eksikliği nedeniyle ve günümüz koşullarına göre değerlendirilemedikleri için, bakımsızlıktan tahrip olmuş durumdadır.

Harita 1-2.Kauffer Lechevalier'in 1807 tarihli İstanbul Haritası
(The Hebrew University of Jerusalem The Jewish National University Library)

Semtın sahil kesimindeki, XIX.yy sonu ve XX. yy başlarında yapılan ve Haliç'in sanayi atıkları ile bataklık haline gelmesine neden olan atölyelerin

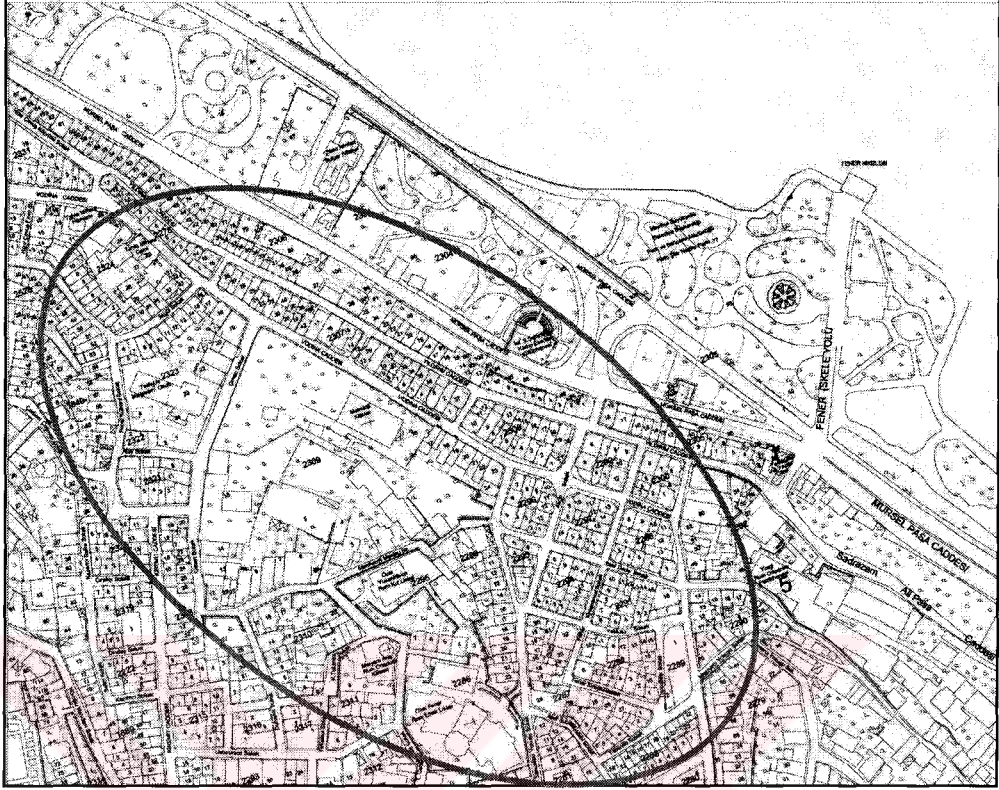
kaldırılmasına ve Haliç'in arıtılmasına rağmen; Haliç, bölgeyle olan eski bağlantısını kuramamaktadır. Bütün bu olumsuzluklara karşın Fener, İstanbul'da anıtsal ve sivil mimarlık yapıtlarının tarihi bir doku oluşturacak şekilde ayakta kalabildiği nadir bölgeleden biri olarak günümüze ulaşmıştır.

1.1. FENER BÖLGESİ'NİN KONUMU VE TOPOGRAFIK ÖZELLİKLERİ

Fener, Fatih ilçesinin sınırları içinde birkaç mahalleden oluşan bir semttir. Haliç'te Cibali, Ayakapı ve Balat Kapısı arasında kalan bölge ile, yukarıda Fener Rum Erkek Lisesi'nin üst kısmını alan bir üçgenle sınırlıdır. Abdi Subaşı ve Tahta Minare Mahalleleri'nin tümü, Kasım Günhani, Hızır Çavuş ve Tevkii Cafer Mahalleleri'nin bazı sokakları Fener semtini oluşturmaktadır(Harita 1-3).

Fener'in bugüne yansıyan kentsel dokusunu, birbirini dik kesen ve surlara paralel devam eden yollar oluşturmaktadır, bu yollar topoğrafyanın oluştuğu vadide yer alır(Harita 1-2). Bu dokuyu sınırlayan Camcı Çeşme Yokuşu ve Sancaktar Yokuşu'dur. Fener doğuda; Ayios Yeorgios Metokhi Kilisesi ve bahçesi, Dimitri Kantemir evi, Vlah Sarayı Kilisesi, Rum Erkek Lisesi ve Yuvakimyon Kız Lisesi ile batıda; Fener Rum Ortodoks Patrikhanesi ve ek binalarının bulunduğu Petrion Bölgesi ile başlayan sınır arasında vadideki dokudan farklı, geleneksel sokak dokusu ile çevrelenmiştir.

Haliç, jeolojik özellikleri nedeniyle doğal bir limandır. Şehrin yerleşmelerle büyümesi, Sarayburnu'ndan başlayarak Marmara ve Haliç kıyılarında olmuştur. Haliç'in kuzey ve güney kıyıları denizden tepelere doğru yükselen sırtlarla çevrilmektedir. Fener Bölgesi'nde kuzeyden gelen rüzgarlar etkilidir. Haliç 7 km uzunlukta ve 570 m. genişlikte oldukça dik eğimli bir araziye sahiptir(Harita 1-4). Sahilden 100 metre içeriye kadar %10, 150 metrede %30'a ulaşan eğim giderek artmaktadır.

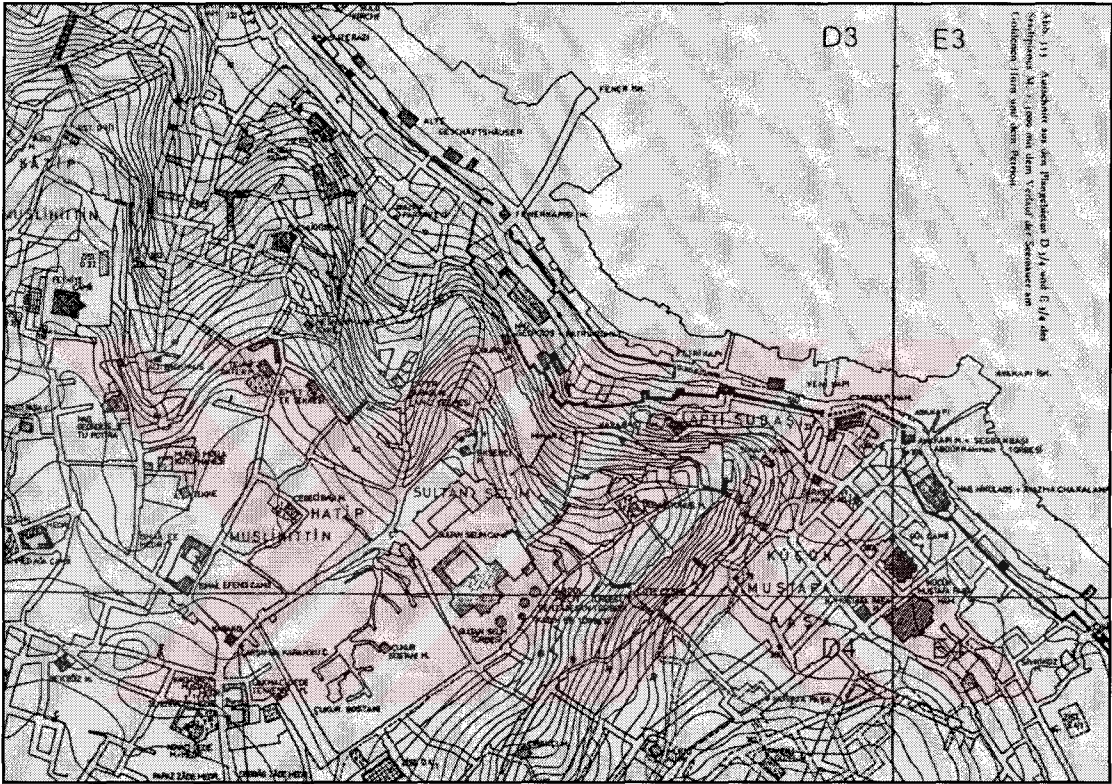

Harita 1-3.Fener Bölgesi'nin Hali Hazır Haritası

Haliç, İstanbul Boğazı vadisinin bir uzantısıdır. Jeolojik yapı olarak eski bir vadi ya da volkanik bir patlama sonucu oluşmuş paleozik bir kitledir. Haliç'in kitlesi geç Eosen, Oligosen ve erken Miosen dönemlerinde yükselmiştir. Tepelerden sahile kadar birkaç metrelik bir kalınlık göstermektedir. İstanbul Boğazı'nda olduğu gibi yüksek miktarda andezit, dasit ve tarsit bulundurmaktadır. İstanbul Boğazı ve Haliç, birlikte derinleşmiş ve bugünkü halini almıştır(Sönmez Ö., 1989, s.35).

Haliç'in topografik yapısını kıyı şeridi, tepeler ve sırtlar, yamaçlar ve teraslar oluşturmaktadır. Fiziksel yapısını oluşturan ve silüet açısından en belirgin öğeleri olan; kıyı ve tepelerin oluşturduğu sırtlar arasında kalan yamaçlar, eğimli olmalarına karşın, önemli yoğun gelişme alanı olduğu bilinmektedir. Perspektif yönünden zengin olanak sağlayan konumları ve ortaya çıkan manzara terasları, tarihi yarımadanın tümünün değerini artırıcı özelliktedir. Bu terasların tepelerle ve teraslarda yer alan tarihi yapılarla ve de

kıyılarla bütünleştirilmesi, fiziksel yapıya açıklık kazandırmaktadır(Önem B., Kılınçaslan İ., 2005, s.115-125). Homojen bir dokuya sahip olan Fener semti de evlerin birbirine yakınlığıyla, Haliç'in bu topografik özelliklerinden faydalanarak algılama açısından daha kesin sınırlar oluşturmaktadır.

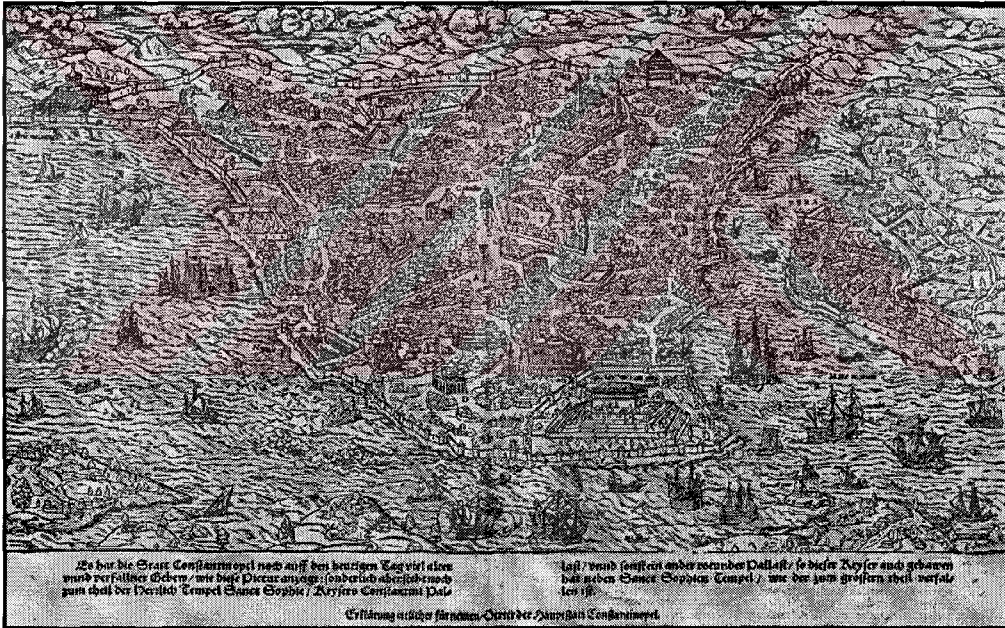
Harita 1-4. Tarihi Yarımada Eğim Analizi(W Müller-Wiener, 2002)

1.2. FENER BÖLGESİ'NİN TARİHSEL GELİŞİMİ

Haliç, eski çağlarda Byzantion'un efsanevi kurucusu Byzas'ın annesi Keroessa'nın doğduğu yer olarak kabul edilmektedir. Eski adı Keras'ı lo'nun kızı Keroessa'dan almıştır. İlkçağlarda o devrin ihtiyaçlarına göre geniş ve derin olduğundan bütünü ile bir liman görevi görmemektedir.

Roma İmparatorluğu'nun son yüzyılında ve Ortaçağ başlarından itibaren gelişen İstanbul, IV. yy başlarında Konstantin'in bu şehri, Roma'nın yanında ikinci başkent yaparak onun imarı ve Haliç'in Cibali ile Fener

arasında, bilinmeyen bir yerinden başlayarak Marmara'ya uzanan yeni surlar yaptırmak suretiyle genişletmesi, Haliç'e de iç liman olarak büyük imkanlar sağlamıştır. İmp. Konstantin'in döneminden sonra hristiyanlığın merkezi olarak Roma, İstanbul ve Kudüs görülmektedir(Vasiliev A., 1943, s.65). V. yüzyılda II.Theodosius zamanında Ayvansaray'dan Marmara'ya indirilen surların yapılması ile Haliç geniş ve büyük bir liman olmuştur. Petri Kapısı ile Fener arasındaki düzlük içeriden bir sur ile çevrildiğinden, etrafı sur ile çevrili bir iç kale oluşmuştur. Fener'de daha Bizans devrinde bir fenerin bulunduğu anlaşılmaktadır. Osmanlı Dönemi'nde de Haliç hızla gelişmiş ve imparatorluğun savaş ve ticaret limanı halini almıştır(Eyice S., 1975, s.263).

Harita 1-5.1544 tarihli Munster'in İstanbul Haritası(Atatürk Kitaplığı Arşivi)

Fener Bölgesi, yangınlardan birçok kez farklı tarihlerde zarar görmüştür. Evlerin küçük kıyamet denilen depremden sonra ahşap yapılışı, bu yangınları arttırmış ve geniş ölçüde yayılmalarını kolaylaştırmıştır. 1606'da Şuhud(yani Çift) kapısında, 1633'de Cibali Kapı dışı atölyelerde, 1640'da Balat'da Mumhane'de, 1653'de Odun Kapısında, 1679 'da Fener'de,

1693'de Cibali'de, 1745'de Kiremit Mahallesi'nde, 1782'de Balat'da, 1908'de Sultan Selim'de ve son büyük yangın 1941'de Fener'de olmuştur¹.

1.2.1. Bizans Dönemi

Kentin tarihi Byzantion'un kuruluşu ile başlar. Byzas, Bizans şehrini M.Ö. 655 yılında(Harita 1-6), Apollon'un 'körler şehri' dediği Kadıköy'ün karşısına kurmuştur. Lygos adı ile anılan 'Altın Boynuz(Hriso Keras), uzunlamasına boynuz benzemektedir, bir koy oluşturmaya nedeniyle de 'Kolpos Keratios' yani boynuz koyu adını almıştır(Hovhannesyan, 1997, s.5). Eski kentin biçimi ve büyüklüğü bilinmemektedir. Haliç kıyısında 512 yılında Persler tarafından tahrip edilen Hera Tapınağı ve 340 yılında yıkılmış olan Pluton tapınağı bulunmaktadır(Müller-Weiner W., s.16). Haliç surları üzerinde, yalnız Fener kapısı ile şimdi yıkılmış olan Petri kapısı arasında kapalı bir kale şeklinde yapılmış bir sur kısmı mevcuttur. Daha önceleri Castrum Petrii ismi verilen, Fener'i şehirden ayıran çift surun ne zaman yapıldığı belli değildir. Surlar Bundelmont'e göre 110 burç ile ifade edilmektedir. Fener ve Petri kapısı arasında bugün hiç bir burç bulunmamaktadır. Kanuni Sultan Süleyman Dönemi'nde yapılan Melrich Lorich'in haritasında bu alanda sekiz burç görülmektedir. İkinci bir sur, bu mıntıkayı şehirden ayırmakta ve istinat noktası haline getirmektedir²(Dirimtekin, 2003, s.178). Geçmişte bu çevrenin içinde imparatorluk ailesine mensup kadınların hapsedildiği kadınlar manastırı,

¹ Mustafa Cezar, 'Osmanlı Devrinde İstanbul Yapılarında Tahribat Yapan Yangınlar ve Tabii Afetler', Türk Sanat Tarihi Araştırma ve İncelemeleri, no:1, İstanbul, 1963, s.327-414.

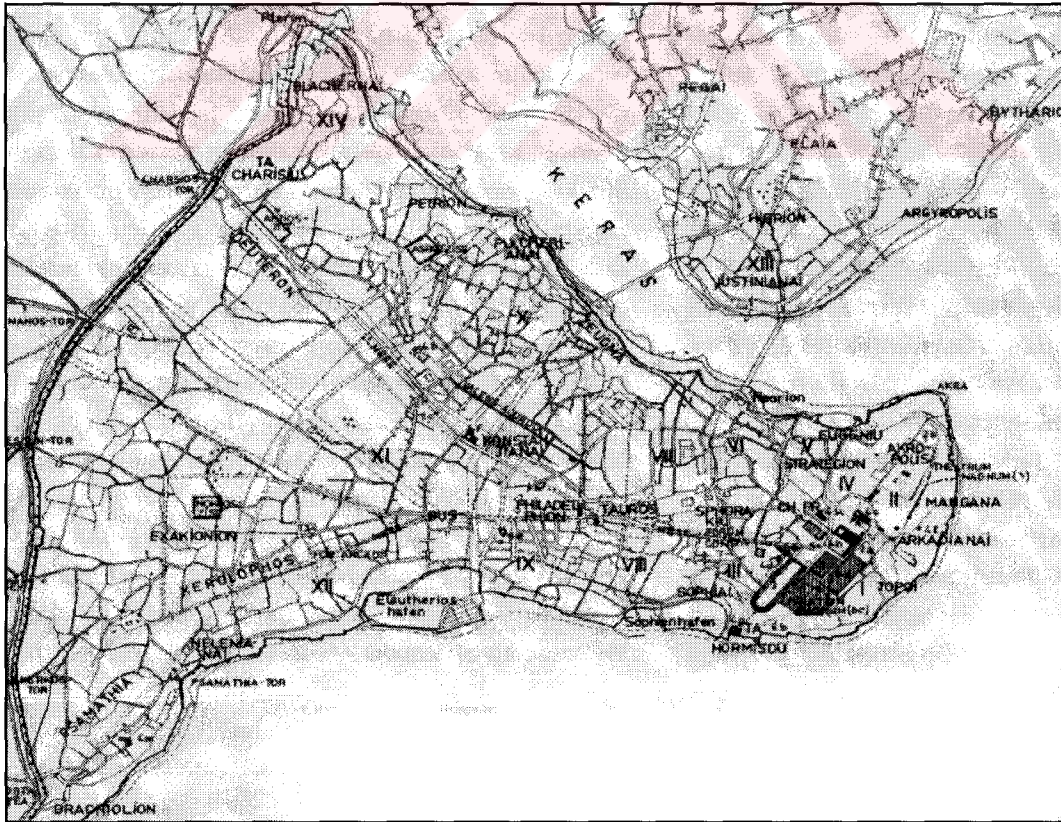
² Fener mıntikasında, bugünkü patrikhane kilisesi olan Ayios Yorgi Kilisesi ile, bu mıntıkada o zaman mevcut olan kilise ve manastırları içine alabilecek surette ikinci bir sur yapılmıştı. Bu iki surun arasındaki sahanın en büyük genişliği 100 m kadardı. Buraya Petrii şatosu ismi veriliyordu. Castrum Petrii'nin ne maksatla ve ne zaman inşa edildiği Misn'in 'To Petriion' isimli eserinde, inşa tarihi hakkında bir bilgi yoktur. İkinci hat surun inşasını icabettiren sebepler bilinmemektedir.

(a)Denizin bu surlara temas eder vaziyette olması ve surlar kenarında gemilerin yanaşmasına müsaade edecek derecede derin olması hasebi ile, mıntikanın zayıf olan müdafaasını ikinci bir surla güçlendirmek.

(b)Bu mıntıkada mevcut kilise ve manastırların ehemmiyeti ve bilhassa imparatorluk hanedanına mensup kadınların çok defa buradaki manastırlarda hapsedilmeleri nedeniyle, bu mıntikanın şehirden tecridi arzusu. (Anna Comnena Alexiade-Cilt 1-S.79)

birçok kiliseler ve saray bulunmaktadır. Fener Kapısı ile Petri Kapısı, Castellon Şatosu'nun denize doğru açılan kapıları olarak yer almaktadır. Buradaki diğer kilise de Prodromou Kilisesi'dir ve bu kilisenin girişi de sur üzerindedir. Günümüzde yalnızca lentosu ve kemeri kalmıştır. Ayrıca Diplophenarion ve Petri kapısının yanındaki bir kapıdan doğrudan doğruya şehre girilmektedir.

Bizans İmparatorluğu fetihten önce, devlet olma özelliğini yitirmiştir. İstanbul'da 75-80 bin nüfuslu bir şehir halini almıştır. Ticaret ise Cenevizlilerle Venediklilerin kontrolü altında bulunmaktadır(Mirmiroğlu, 1946, s.11). Şehir, Latin işgali sonrası XV. yüzyıla kadar toparlanamamıştır. Nüfus yoğunluğu bu yüzyılda Haliç kıyılarında artmıştır(Dirimtekin,1956). İstanbul alınmadan önce 1425 yılında, kentin nüfusu yetmiş bin olarak tahmin edilmektedir(Ziya, 2004, s.184).

Harita 1-6. 4-7. yy'larda İstanbul (Müller-Wiener W., 2002, s.21).

1.2.2. Osmanlı Dönemi

Fatih Sultan Mehmet'in İstanbul'u fethetmesiyle kentin, Byzantion ve Konstantinopolis' ten sonraki üçüncü dönemi başlamıştır(Harita 1-5). Surları onaran ve kenti yeniden yoğun iskan bölgeleri haline getiren Fatih Sultan Mehmet, şehri canlandırmak için, belirli bölgelerine Anadolu, Sırbistan, Makedonya, Mora ve Ege Adalarından çok sayıda insanı göçe zorlamıştır(Müller-Weiner W., 2002, s.29). Bu çerçevede, Trabzon ve Mora'dan getirilen Rum ahali Fener Senti'nde, özellikle de denize yakın mahallelerde iskan ettirilmiştir(Ziya, 2004, s.184).

1453'te kentin alınmasıyla İstanbul'da yaşayan ve yüzyıllardır sanayi ve ticarete ileri olan azınlıklar, büyük ölçüde konumlarını devam ettirmişlerdir. Kentin kuzeyinde oturan Yahudiler ve Rumlar 1459'daki sürülmüş olan halka verilen izinle geri dönmüşlerdir. Geri dönenlerin çoğu 1455-1491 arasındaki veba salgınlarıyla hayatını kaybetmiştir. Bu yıllarda 65000-80000 arasında olan kent nüfusunun %23'ünü Rumlar oluşturmaktadır(Müller-Weiner W.,2001, s.31). 1550'lerde yapılan nüfus sayımlarında da 500000'e çıkan nüfusun % 42'sini özellikle Haliç'in kıyılarında Fener, Balat ile güneyde Samatya'da yoğunlaşan Rumlar ile Yahudi, Ermeni ve Frenkler oluşturmaktadır(Müller-Weiner W., 2001, s.33). Rumlar, müslüman olmayan cemaatler arasında en kalabalık topluluktur.

Rum Ortodokslar, 1453 İstanbul'un ve 1461 Trabzon'un alınması ile Osmanlı yönetimine girmişlerdir. Fatih Sultan Mehmet Rumlar'a ve İstanbul'da bulunan patrikhaneye, haklar ve imtiyazlar tanımıştır. Bu tanınan imtiyazlar sonucunda, Patrikhane devlet içinde devlete dönüşmüştür. Rumlar, Patrikhane öncülüğünde dini hayatlarını, mahkemelerini, vergi toplama düzenlerini, eğitim öğretim sistemlerini bağımsız bir şekilde gerçekleştirmişlerdir(Vahapoğlu H., 1990 s.5). XVI. yüzyıldan itibaren Patriklik makamının Fener'e yerleşmesi, bölgeyi Rumlar için önemli bir yerleşme alanına dönüştürmüştür (Harita 1-7). Rumlar Haliç kıyısındaki

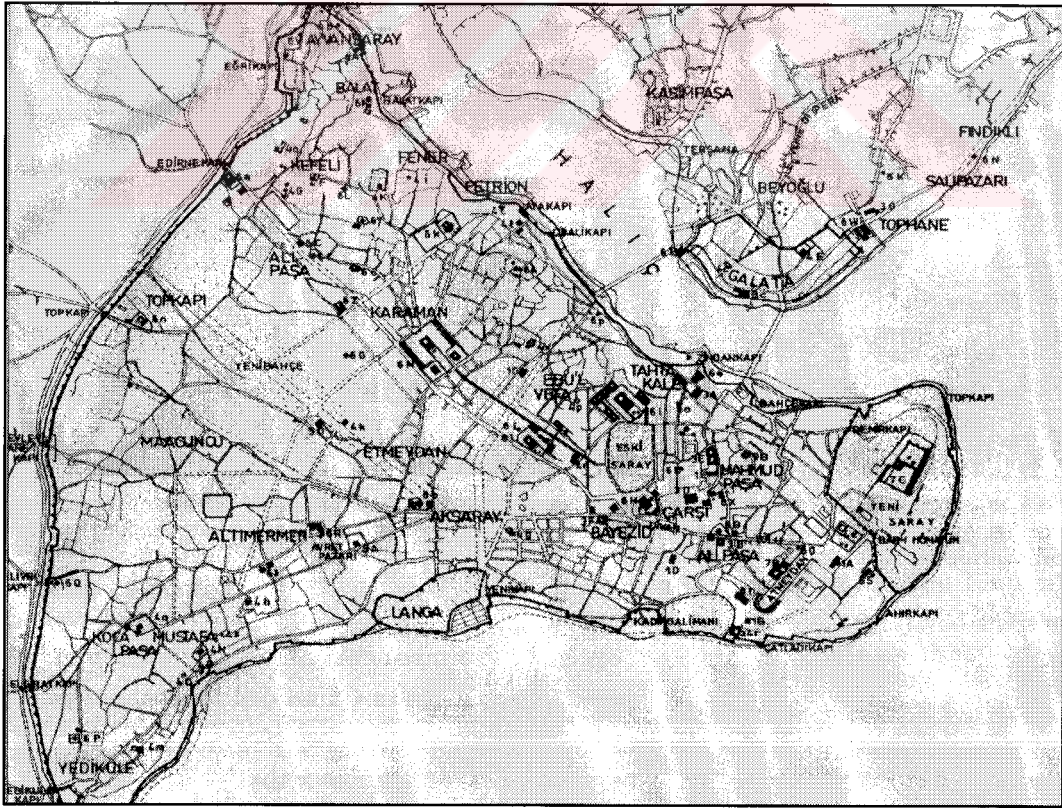
semtlerde ve Yedikule, Samatya, Kumkapı'da oturmaktadır. Bu semtler dışında Kadıköy, Boğaz ve Adalar'da yerleşmişlerdir(Deleon s.122). Rumlar Bizans'tan Osmanlı'ya geçiş sürecinde uzun bir bocalama döneminden sonra, Osmanlı içinde kendilerine yeni bir düzen kurmuştur. Bizans İmparatorları'nın yerini alan Patrikler, Rumlar'ın dini ve milli liderleri haline gelmiştir. Rum aristokrasisi de patrikhanenin çevresinde oturmayı tercih etmiştir(TürkerO., 2001,s.17).

Bizans İmp.'nun ileri gelen bazı ailelerinin torunları, hükümet için çalışmıştır(Johnson P., 1995, s.35). Fener'deki Rum aristokrasisinin çoğunun kökeni Bizans'a dayanmaktadır ve XVII. yüzyılda ticaretle iyice zenginleşmişlerdir. Fenerli beyler, iyi eğitilmiş olmaları ve birkaç dil bilmeleriyle saray tercümanları arasında yerlerini almıştır. Türk nüfusun dil öğrenmedeki isteksizliğiyle beraber, Osmanlı'nın dış ilişkileri uzun yıllar boyunca Rumlar tarafından yürütülmüştür (Vahapoğlu H., 1990 s.5).

Zamanla devletin itimadını kazanan bu beyler, yarı bağımsız sayılan Eflak ve Boğdan'ı yıllarca yönetmişler ve toplumda statü kazanmışlardır. Osmanlı yönetimi ile Patrikhane arasındaki dengeyi sağlamışlardır(Türker O., 2001, s.25). XVIII. yüzyıldan sonra Rus ve Avusturya tehlikesine karşı Osmanlı Devleti toprakları içindeki Eflak ve Boğdan Eyaleti'nin, yerli prensler yerine Rum beyleri tarafından idare edilmeye başlanması ile, daha da itibar kazanmışlardır. Bir asrı aşkın süren Rum Beyleri'nin idaresi sırasında Fener'de Eflak ile Boğdan Sarayı adını verdikleri yapıları inşa etmişlerdir. Osmanlı Devleti'de hem Tuna kökenli saldırıları engellemek hem de Rumlar'ın hoşnutsuzluğundan kaynaklanacak sorunları engellemek için Fenerliler'i yüceltmıştır(Mansel P., 1996, s.145). Ancak, 1821 Mora isyanının patlak vermesi üzerine, bu isyanın hazırlanmasında büyük gayret ve çabaları olan Fener'li Eflak-Boğdan Beyleri'nin çoğu memleketi terk ederek Yunanistan'a ve Avrupa'nın diğer memleketlerine gidip yerleşmiştir³. Bizansı

³ M.Süreyya Şahin, Fener Patrikhanesi Ve Türkiye, 1996

Osmanlılaştırma süreci, Rusya'nın da katkısıyla tersine dönmüş ve bu ayaklanmayla ulus devletler Osmanlı'dan kopma noktasına gelmiştir. 17. yüzyılın sonlarında başlayan Bizans'ı yeniden canlandırma çabası Fener'li Rum cemaatini aşip Osmanlı toplumunu etkilemiştir(Yerasimos S., 2002, s.16). Yunan ayaklanmasının getirdiği şüpheler ile Fener'de yaşayan rumlar gözden düşmüştür, fakat ilerleyen zamanlarda, yine dış işlerinde görev almaya başlamışlardır. Azınlık grupları arasında, en güçlü olan Fener'li Eflak-Boğdan Beyleri İmparatorluğun dış yüzünü oluşturmuştur. Uzun yıllar boyunca Rum karakterini taşıyan Fener, Konstantinos Svolooulos'un 'Konstantinupoli 1856-1908' isimli kitabında, üç kilise bölgesine ayrılmakta ve Yunan sefreti kaynaklarına dayanarak nüfusu 17000 kişi olarak verilmektedir. Zamanla güçlenen ve zenginleşen Fenerliler bu bölgeyi terk edip başka semtlere yerleşmiş, Fener'de eski önemini yitirmiştir.

Harita 1-7.15-16. yy'larda İstanbul (Müller-Wiener W., 2002, s.32)

1.2.3. Cumhuriyet Dönemi

Haliç ve Fener Cumhuriyet Dönemi'nde, Bizans ve Osmanlı Dönemi'ndeki önemini sürdürmeye devam etmiştir.

Lozan Antlaşması'yla 30 Ocak 1923'te imzalanan Rum ve Türk Ahalinin Mübadelesine Dair Mukavelename Ve Protokol dahilinde 186.189 Rum Yunanistan'a göç etmiştir. Yunanistan'ın Anadolu'yu işgal etmesi Türklere olduğu kadar Anadolu Rumlarına da zarar vermiştir (Ağanoğlu H. Y., 2001, s.306).

1949 yılı patrikhane verilerine dayanılarak yapılan sayımda, Fener'de 614 ailenin yaşadığından bahsedilmektedir. Fener'in Rum nüfusu, 1955 olaylarından sonra hızla azalmaya başlamıştır. 1964'ten sonra da Yunanistan'a başlayan büyük göçle beraber günümüzde Fener'in Rum nüfusu yok denecek kadar azalmıştır(Türker O., 2001,s.17).

İstanbul'un gelişimi 1950'li yıllardan sonra yıkıcı olmaya başlamıştır. Bu dönemdeki sanayileşme isteği ve Haliç'in kapalı bir liman olması, Fener'de imalathanelerin, depoların ve fabrikaların oluşmasına neden olmuştur. Bunu takiben bölgeye gelen göçler, Fener'in sosyo-ekonomik ve kültürel yapısını değiştirmiştir. Bu dönemde Kastamonu, Rize ve Sivas'tan bölgeye büyük göçler yaşanmıştır.

Azınlıkların 6-7 Eylül olayları sırasında yaşadıkları nedeniyle bölgeyi zamanla tamamen terk etmeleriyle, büyük bir nüfus değişimi yaşanmıştır. Yaşanan göçler nedeniyle, bölgede gecekondulaşma başlamıştır. Sahil kesimi ile bölge arasındaki bağ kopmuştur. Ayrıca imalathanelerin atıkları Haliç'in kirlenmesine neden olmuştur. 1980'lerin ortalarına doğru kıyı şeridinde düzenlemeler başlamıştır. Bunun sonucu olarak kıyı şeridindeki bütün imalathaneler yıkılmış ve yerine parklar yapılmıştır. Ancak bu parklarda, bölgeyle kıyı kesiminin arasındaki bağ kurulamamıştır. Yapılan

çevre düzenlemesi, semtle kıyı şeridini bölen ulaşım yolu ve bölge halkının sosyal yapısı dikkate alınmadan yapıldığı için günümüzde bölgeye hiç bir fayda getirmemektedir.

İstanbul 1 No'lu K. ve T.V.K. Kurulu'nun, 12.7.1995 gün ve 6848 no'lu kararı ile Tarihi Yarımada Kentsel ve Tarihi Sit, Kentsel ve Arkeolojik Sit ve Sur-u Sultani'nin içi 1.Derece Arkeolojik Sit Alanı ilan edilmiştir. Tarihi Yarımada'nın tamamen sit olması ile Fener semti de koruma kapsamına alınmıştır. Tarihi Yarımada'ya ilişkin Sit Alanı Geçiş Dönemi Yapılanma Koşulları ise; İstanbul 1 No'lu K. ve T.V.K.Kurulu'nun 2.8.1995 gün ve 6898 sayılı kararı ile belirlenmiştir. 12.7.1995 gün, 6848 sayılı kurul kararına göre Sur-u Sultan-ı içi 1.Derece Arkeolojik Sit Alanı, Tarihi Yarımada'nın güney doğusunda sınırları ilgili paftada gösterilen Sultanahmet Camii civarı Kentsel ve Arkeolojik Sit Alanı, Yarımada'nın geri kalanı ise; Tarihi ve Kentsel Sit Alanı olarak 3 bölgeye ayrılmıştır. 17.12.2002'de 1/5000 ölçekli Tarihi Yarımada Koruma Amaçlı İmar Planı çalışmalarının tamamlanarak karar alınmak üzere İBB Meclisine iletilmiştir. İstanbul Eminönü-Fatih İlçelerini içeren Tarihi Yarımada (Sur İçi) Bölgesine ait alanda 1/5000 ölçekli Koruma Amaçlı Nazım İmar Planı ile 1/1000 ölçekli Koruma Amaçlı Uygulama İmar Planı çalışmalarına başlanmıştır⁴.

1995 yılında kentsel ve tarihi sit kapsamına alınan Fener, XVII. yy binalarının büyük bir kısmını yitirse de; bölgede günümüze ulaşan tarihi dokunun korunması için yapılan Koruma Amaçlı İmar Planları önemli bir yer teşkil etmektedir.

⁴ Tarihi Yarımada 1/5000 ölçekli Koruma Amaçlı Nazım İmar Planı Analitik Raporu, s.52, 2003, Planlama ve İmar Md., T.C. İBB. Pl. Ve İmar Daire Bşk.

1.3. SOSYO-KÜLTÜREL VE EKONOMİK YAPISI

Haliç'in 1950'li yıllardan sonra gelişiminin sanayileşme yönünde olması ve kapalı bir liman özelliği taşıması sosyo-kültürel ve ekonomik yapısını değiştirmiştir. Bölgeye yerli rum halk gittikten sonra, üç farklı grup yerleşmiştir. Mübadele sonrasında semt sakinlerinin büyük çoğunluğunu Karadeniz Bölgesi'nden göç alan Fener'de, günümüzde üçüncü kuşak yaşamaktadır. Rumların Fener'den göç etmesinden hemen sonra bölgeye yerleşen Karadenizliler ve özellikle Kastamonulular semtin %55'ini oluşturmaktadır ve yaklaşık elli yıldır bu semtte yaşamaktadır. İkinci grup olarak Marmara Bölgesi'nden gelenler, semtin %25'ini oluşturmaktadır. Semtte 30-40 yıldır yaşayan nüfusun semte bağlılığının kuvvetli olduğu görülmektedir. Üçüncü grubu -semtin %17'sini- Güney ve Doğu Anadolu'dan gelenler oluşturmaktadır. 1980'lerde yoğunlaşan göç, 1991 Körfez Savaşı sonrasında hız kazanmış ve bölgeyi sahiplenmeyen yalnızca ucuz kiralar ve daha önce yerleşen akrabaları nedeniyle buraya göç eden bir grup ortaya çıkmıştır ve nüfusun bu kesimi semti sahiplenmemektedir. Semtte yaşayan ailelerde ortalama 4,5 kişi yaşamaktadır. Ailelerin maddi durumu iyi olmamakla birlikte, ev kadınları da el işi yaparak ev bütçesine katkı sağlamaktadır. Eğitim düzeyi düşük olan aile bireylerinden erkekler, genelde işçi olarak çalışmaktadır. Bölgede aynı coğrafi kökene bağlı Karadenizli ve Güneydoğulu halk kendi içinde dayanışmada bulunmaktadır. Gittikçe artan yoksulluk, toplumsal çevrenin bozulması, altyapı eksikliği nedeniyle halkın yaşam kalitesinden şikayetçi olduğu görülmektedir (Balat ve Fener S.,1998, 43).

Bir aile için tasarlanan evler, iki, üç aile tarafından kullanılmaya başlanmıştır. Sosyal dokunun en önemli bozulma nedenlerinden biri de kullanıcı profiline göre değişmesinden başka sayısının değişmesidir. Ortaya çıkan fiziksel mekan gereksinimleri; banyo, mutfak gibi ıslak hacimler binaların plan düzenlerini değiştirmekte ve sıhhi koşullarda olmayan mekanların yer almasına neden olmaktadır. Bölgede yer alan binaların %57'si tek mülkiyetli,

%43'ü hisseli mülkiyetli olduğundan, ortak mülkiyette bulunan binalara müdahale etmek güçleşmektedir(Balat ve Fener S.R., 1998, s.60).

Avrupa Komisyonu, Fatih Belediyesi, Fransız Anadolu Araştırmaları Enstitüsü ve UNESCO (Birleşmiş Milletler Eğitim Bilim ve Kültür Kurumu), 1997-1998 yıllarında, Fener ve Balat semtlerinin rehabilitasyonu için, Fener ve Balat Derneklerinin de katılımıyla bir fizibilite çalışması gerçekleştirmiştir. Köklerini bu fizibilite çalışmasından alan Program, 1998 yılında Avrupa Birliği'nin finansman sağladığı Avrupa Birliği-Akdeniz Ülkeleri Ortaklığı (MEDA) Programları kapsamına alınmıştır. 2000 yılında Avrupa Birliği, Fatih Belediyesi ve Türkiye Cumhuriyeti Hazine Müsteşarlığı arasında imzalanan finans anlaşması ile Avrupa Komisyonu tarafından, 7 milyon Euro tutarındaki hibenin bu programa ayrılmasıyla uygulama başlamıştır. 2002 yılında, Avrupa Komisyonu, Programı uygulayacak Teknik Destek Ekibi'nin belirlenmesini sağlayacak ihaleyi açmıştır ve Teknik Destek Ekibi 2003 yılı Ocak ayında çalışmaya başlamıştır. Fener ve Balat Semtleri Rehabilitasyon Programı, Avrupa Topluluğu ve Fatih Belediyesi'nin ortak bir çalışmasıdır. Barcelona Belediyesi'nin kısmen sahip olduğu bir yapım şirketi olan FOMENT Ciutat Vella SA liderliğindeki konsorsiyumun diğer üyeleri, IMC Danışmanlık Şirketi (İngiltere), GRET (Fransa) ve Kadın Emeğini Değerlendirme Vakfı(Türkiye)'dir. Dört yıl olarak belirlenen Programın uygulama süreci, 6 Ocak 2003 tarihinde başlamıştır⁵. 'Fener Ve Balat Semtleri Rehabilitasyon Programı' kapsamında tarihi evlerin restorasyonu, semt halkı için sosyal merkezlerin hayata geçirilecek olması, Balat Çarşısı'nın restorasyonu ve Katı Atık Toplama-çöplerin ayrıştırılması projeleriyle bölge canlılık kazanmıştır. Özellikle evlerin restorasyonu, bölgenin çehresinin değişmesine neden olmuştur. Halk yaşadığı çevrenin iyileştirilmesi yönündeki yaklaşımlar sonucunda, semte daha fazla önem vermeye başlamıştır.

⁵ www.fenerbalat.org

1.4. FENER BÖLGESİ'NİN MİMARİSİ

1.4.1. Dini Binalar

Kökeni Bizans'a dayanan Rum toplumunun tarihi varlığını belirleyen en önemli özelliği Ortodoks Kilise geleneği olarak görülmektedir. Bizans'ın siyasi varlığını sona erdiren Fatih Sultan Mehmet, Rum cemaatinin de onayıyla II.Genunadios'u Patrik ilan etmiş, böylece günümüze kadar gelen Ekümenik Patriklik makamının oluşmasını sağlamıştır. Kiliselerin mimarisi ise, Osmanlı Dönemi'nin Tanzimat ve Islahat fermanlarına kadar olan kesiminde, yönetim anlayışının sonucu olarak, tek tip uygulama özellikleri göstermektedir. Fener Bölgesi'nde Fetih'ten önce 1266 yılında yapılan ve günümüze ulaşan Panayia Muhliotissa Kilisesi dışında, diğer kiliselerin hepsi Fetih sonrasında yapılmıştır(Resim 1-1).

İstanbul'da fetihten sonra Bizans dini yapılarının yerine inşa edilmiş olan Rum Ortodoks kiliseleri, sade ve basit yapılar olarak görülmektedir. Ahşap çatılı olan dönemin kiliselerinin örtü sisteminde kubbe kullanılmamış, dışta haç ve benzeri tanımlayıcı öge bulundurulmasına izin verilmemiş, çan kulesi yapılmamıştır. Bu kiliseler, çevreye kapalı ve savunmalı yapılar olarak inşa edilmiştir(Karaca Z.,1995, s.139).

Kiliselerin onarımı için, kilise mütevelli heyetinin Babrali'ye başvurması gerekmektedir. Başvuru üzerine, Hassa mimarları kadıların huzurunda keşif yaparak karar vermektedir. Osmanlı mimarisi içinde oluşan, Osmanlı Dönemi Rum Ortodoks Kiliseleri Osmanlı mimarisi ve sanatı kapsamında ele alınmaktadır(Karaca Z.,1995, s.139).

Resim 1-1. Fener'deki Rum Ortodoks Kiliseleri

FENER RUM ORTODOKS PATRİKHANESİ: Roma İmparatoru 313 yılında Hristiyanlığı resmen tanımıştır. Hristiyanlık batıda Roma Piskoposu'nun altında papalık ünvanını oluşturmuş, Doğu Piskoposları'ysa bağımsız yönetimler haline gelmişlerdir. Doğu Roma İmparatorluğu'nun kurulmasıyla, İstanbul Başpiskoposu Rumeli ve Anadolu Piskoposları'nı da yönetimi altına alarak "Konstantiniyye-Yeni Roma Başpiskoposu" ünvanını almıştır(Deleon J.,2001, s.128).

Fatih Sultan Mehmet'in İstanbul'u fethetmesiyle İstanbul Rum Patrikhanesi'nde yeni bir dönem açılmıştır. Fetih esnasında Rumların patriği bulunmamaktadır. Patrikhane ruhbanlardan oluşan bir heyet tarafından yönetilmektedir(Mirmiroğlu, 1945, s.60). Fatih Sultan Mehmet'ten patriklik beratını alan, Bizans'ın bilge kişilerinden Yennadios Sholarios, görevine 1454 yılında bugünkü Fatih Camii yerindeki Ayii Apostoli (Kutsal Havariler) Kilisesi'

nde başlamıştır. Patrikhane 6 ay sonra Pammakaristos Manastırı'na taşınmış ve 1586'da II.Murat'ın manastırı camiye çevirmesine kadar da burada devamlılığını sürdürmüştür. Daha sonra Haliç sahiline inen patrikhane, 1597 yılına kadar bugünkü Vlah Sarayı Kilisesinde, 1601'e kadar da Ayios Dimitrios Kilisesi'nde kalmıştır. III.Mehmet'in hükümdarlığı ve Patrik II.Mattheos'un ikinci dönem patrikliği sırasında Ayios Yeorgios Manastırı'na gelmiş ve 404 yıldır faaliyetini burada sürdürmektedir(Türker O., 2001, s. 22).

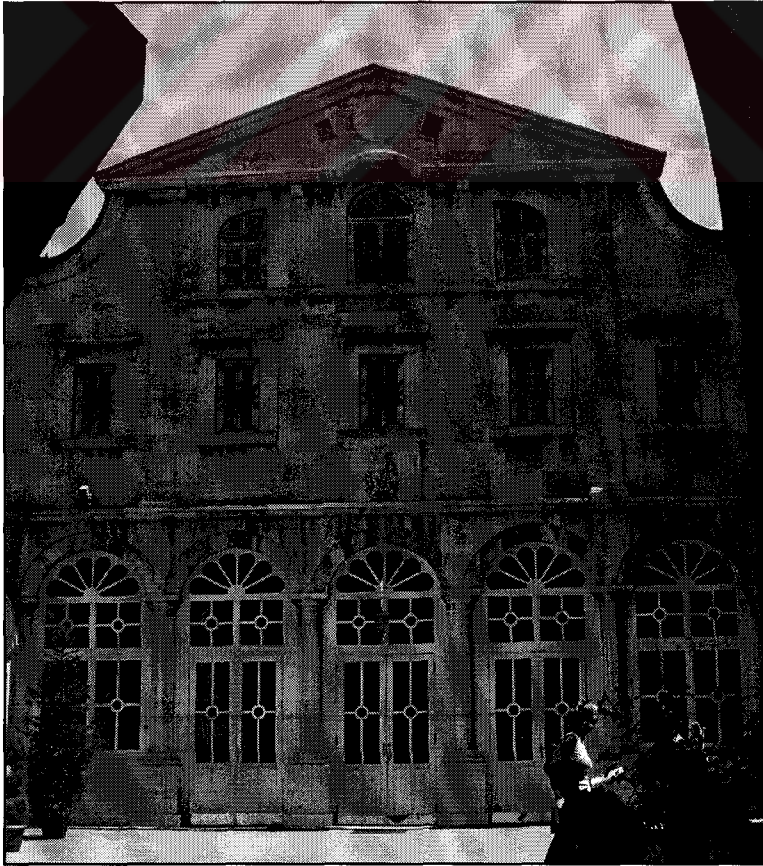
AYİOS YEORGİOS PATRİKHANE KİLİSESİ: Ayios Yeorgios Kilisesi, 1578 Gerlach ve 1583 Trifon'un kilise kayıtlarında yer almaktadır. 1601 yılından önce Kadınlar Manastırı içinde bulunan kilise 1601 yılında, patrikhanenin buraya taşınmasından sonra Patrikhane Kilisesi adını almıştır(Türker O., 2001, s.39). 1821'de çıkan Yunan İsyanı'nın ardından Patrik V. Gregor patrikhanenin kapısında asılmış ve kilise yağmalanmıştır(Müller-Wiener W., 2002, s.204). Kilisede bulunan tamir kitabesine göre 1720 yılında yeniden inşa edilmiştir(Resim 1-2). Günümüze kadar birçok yangın geçiren kilise günümüzdeki durumuna 1836-1837 yılları arasında gelmiştir(Resim 1-3). 1990 yılında da tamirat gören kilise günümüzde çok iyi durumdadır(Türker O., 2001, s.39).

Kilise, Rum Ortodoks Patrikhanesi, Hagios Kharalampos Ayazması, çeşitli yönetim binaları ve kütüphaneyi de içeren büyük bir avlunun ortasında yer almaktadır. Kaba yonu taş ve tuğla ile inşa edilen kilisenin batı bölümünde ve köşelerinde kesme taş kullanılmıştır. Bazilikal plan tipinde, üç nefli naos ve doğusunda nefler hizasında üç apsis ile sınırlıdır. Kilisede çeşitli yerlerden buraya getirilmiş, dini ve tarihi öneme sahip kutsal malzemeler bulunmaktadır (Karaca Z., 1995, s.152).

AYİOS YEORGİOS METOKHİ KİLİSESİ: Kudüs Ortodoks Patrikhanesi'ne ait olan kilise, Fener'de Tevkii Cafer Mah. Vodina Caddesi 53 numarada yer almaktadır(Resim 1-4) (Türker O., 2001,s.44). Bizans Dönemi kiliselerinden olup 1132 yılında inşa edilmiştir(Koçu R. E:, 1961, s.1591).

Resim 1-2.Ayios Yeorgios Patrikhane Kilisesi (Anonim)

Resim 1-3.Ayios Yeorgios Patrikhane Kilisesi

1583 Trifon ve 1604 tarihli Paterakis'in İstanbul kiliseleri listelerinde yer alan kilise Ayios Yeorgios Roditis veya Metohion Ayiu Tafu isimleriyle yer almaktadır(Türker O., 2001, s.44). Papadoupulos Kerameus'un kataloğunda kilise, Metohi Ayiu Tafu adıyla 1630-1740 yılları arasına tarihlenmektedir (Schneider A. M., 1950, s.74). "Vlah prensliği büyükelçilerinden Kantauzinoslar'a ait olan kiliseyi üst bahçesiyle beraber Kudüs Patriği Theofanis almıştır. Patrik Pasiosta batı kısmındaki arsayı satın almıştır. Kilise çevresindeki kargir evler Patrik Nektarios zamanında Kudüs Patrikliğine hediye edilmiştir. Manuel Gedeom'a göre kilise arsasında Kantakuzinos ailesine ait küçük bir yan kilise de mevcuttur(Ülke R., 1957, s.29). Kudüs Patrikhanesi'ne ait olan Kutsal Mezar Manastırı içinde geçmişte büyük bir kilise, kızlar manastırı, kütüphane, keşiş odaları ve ilkokul mevcuttur(Spataris H., 2004, s.105).

Resim 1-4.Ayios Yeorgios Metokhi Kilisesi Dış Görünüşü

Balat'ta 1640 yılında gerçekleşen yangında kilise tamamen yanmış ve daha sonra Kürkçüler Loncası tarafından tamir ettirilmiştir. 1708 yılında

Kudüs Patriği Hristanthos tarafından yeniden yaptırılmıştır(Türker O., 2001, s.44). 1728 Balat yangını ile ikinci defa yanan kilise, 1730 yılında Patrik Meletios Pigas tarafından yeniden yaptırılmıştır. Kudüs Patriği Avramios 1787 yılında birçok eski evi satın alıp yıktırarak kilise arazisine katmıştır. Kütüphaneyi, kilise girişini, patriklerin kaldığı binayı yeniden kargir olarak inşa ettirmiştir(Ülke R., 1957, s.29). 1821 olayları sırasında yanan ve yeniden yapılan kilise, 1833'te ibadete açılmıştır. 1913'teki tamiratla günümüzdeki görünümünü kazanan kilise, 6-7 Eylül 1955 olayları sırasında yeniden tahribata uğramıştır(Türker, 2001, s.44). Kudüs Patrikhanesi'ne ait olan arazinin doğusunda yer almaktadır. Kilisenin güneyi saçak kotuna kadar toprakla örtülüdür. Avlunun güneydoğusunda kilise görevlilerinin yıkık evleri yer almaktadır. Güneybatısında yıkık Blakh Sarayı kilisesi mevcuttur(Türker O., 2001, s.44). Kilise dikdörtgen bazilikal planlıdır(Resim 1-5). Batı ve kuzey cephesinde kesme taş kullanılan yapı, kaba yonu taş ile inşa edilmiş olup dışı sıvanmıştır. Yapıya batıda ahşap giriş mekanı eklenmiştir. Dıştan boyu:32.60 m, eni:14.70 m, yüksekliği yaklaşık 10 m'dir ve 3 nefli naos, doğusunda nefler hizasında içte yarım yuvarlak üç apsis ile sınırlanmaktadır. Kilisenin örtü sistemi ahşaptır ve çatısı iki yüzlü kırma şeklindedir. Eksendeki apsisin örtüsü yarım koniktir. Orta nefin örtüsü aynalı basık tonoz, yan nefler basık tonozdur. Kilisenin ikonastasisi ahşap olup, üç naosun doğusundaki üç nefi de kapsamaktadır. Bitkisel ve geometrik motifler oyma ve kabartma tekniğinde yapılmıştır (Karaca Z., 1995,s.143).

Kilisenin tesciliyle ilgili dosyada, 2309 Ada 1 Parsel H9/587 dosya numarası ile kayıtlı olup, 6538 m²'dir. Tapuda cinsi Hıdır İlyas Kilisesi namı diğer Aya Yorgi Metokhi Kilisesi olarak geçmektedir. Tapusunda mal sahibi'Aya Yorgi Metokhi Kilisesi Vakfını temsilen Vakıflar Genel Müdürlüğü' ibaresi bulunmakta olup, malik hanesi açık iken İstanbul Kadastro Müdürü'nün 5.5.1981 tarih ve 516 sayılı yazısı gereğince tescili yapıldığı belirtilmektedir⁶.

⁶ Vakıflar Genel Müdürlüğü, Dosya: H9/ 587

Resim 1-5.Ayios Yeorgios Metokhi Kilisesi İç Görünüşü

AYİOS İOANNİS PRODROMOS (SİNAİTİKO METOHİO) KİLİSESİ: Mürselpaşa Caddesi üzerinde Haliç sahilinde yer alan kilise, 1980 yıkımı sonrasında Fener sahil şeridinin düzenlenmesiyle yeşil sahanın içinde kalmıştır(Resim 1-6). Hz.Yahya adına yaptırılmıştır(Ziya, 2004, s.213). İskenderiye Patrikhanesi'ne ait olan kilise, 1670 yılından sonra Mısır'daki Sina Dağı'nda bulunan Ayia Ekaterini Manastırı'na geçmiştir.

Manastırın vakfiyesi olarak, 1686 yılında yeniden yaptırılan kilise yangınlar sonucu tahrip olmuş, 1729 ve 1733'de yeni baştan yaptırılmıştır. 1852'de tamir gören kilise günümüzdeki halini 1831 yılında almıştır. Taş-tuğla almalı duvar olarak yapılan kilise, kırma çatılı olup, üç nefli bazilikal sistemde yapılmıştır. Kilisenin yanında, Fener Evleri'nin en eski örnekleri bulunmaktadır(Türker, 2001, s.46). Rumların Hz.Yahya'ya ithaf ettikleri kilise,

Tur-i Sina Manastırı keşişlerinin ikameti için tahsis edilmiştir(Hovhannesyan, 1997, s.23).

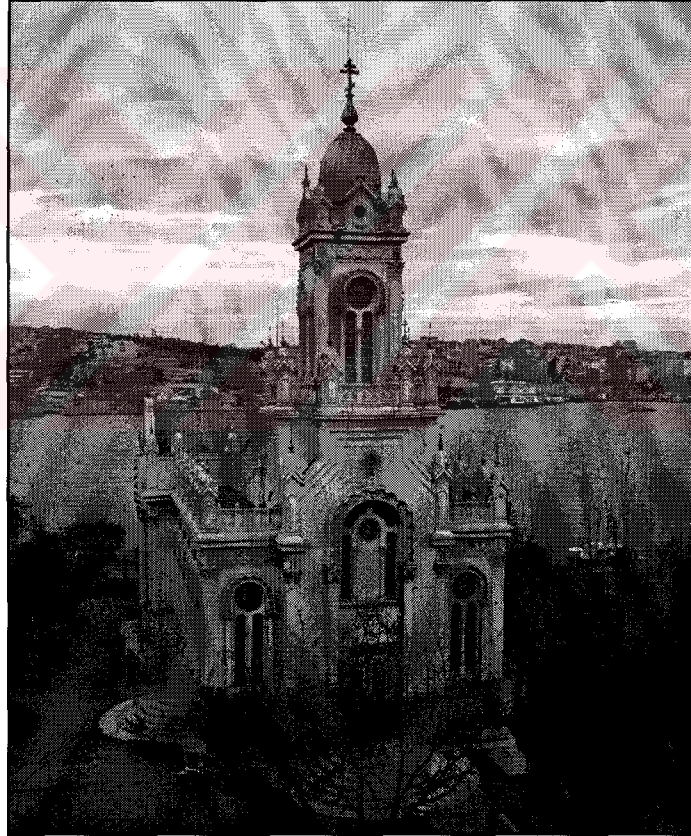

Resim 1-6.Sina Manastırı Dış Görünüü

STEVİ STEFAN BULGAR KİLİSESİ: Kilise Bulgar Ortodoks Cemaatinin kimliğini bulması açısından büyük önem taşımaktadır. Cemaatin ilk papaz evi, ilk matbaası, ilk kilisesi, Egzarlığın kurulması ve kilisenin örgütlenmesi Fener'de ortaya çıkmıştır. Bulgarlar Osmanlı Dönemi'nde 'Rum Milleti' içinde değerlendirilse de, Bulgar cemaati dillerini ve kültürlerini öğrenme açısından zorluk çekmektedir. Osmanlı Devleti'nden daha fazla Rum Patrikhanesi ile sorun yaşamışlardır. Rumların, cemaatine davranışları hoşuna gitmeyen Stefan Bogoridi adında bir Bulgar, kendi mülkünü papaz evi olması için bağışlamıştır. Bunun sonrasında Patrikhaneden ayrılma eğiliminde olan Bulgar Cemaati 1859'da demir kilisenin temelini atmıştır. Zemini sağlam olmaması nedeniyle durdurulan inşaat, 1877'de Bulgar Prenslığı'nin

kurulmasından sonra, izin alınarak ve ivme kazanarak 1879'da tamamlanmıştır(Çipof B., 2003, s.506).

Mürselpaşa Caddesinde yer alan kilise 1898 yılında yapılmıştır. Projesi Mimar Hosep Aznavur tarafından hazırlanan kilisenin yapımı Viyana'daki Wagner firması tarafından gerçekleştirilmiştir(Resim 1-7). Viyana'da prefabrik demir iskelet olarak üretilen kilise, çelik profiller, üç nefli bazilikal bir plana sahiptir. İstanbul'da prefabrik olarak inşa edilen tek kilisedir ve eklektik, neogotik, neobarok çizgiler taşımaktadır(Türker, 2001, s.48).

Resim 1-7.Stevi Stefan Bulgar Kilisesi

PANAYIA MUHLIOTISSA KİLİSESİ: Fener'de Bizans Dönemi'nden günümüze kadar kalan en eski kilisedir. Kougeas'tan yapılan alıntıya göre kilise: "Yeryüzü Tanrı'ya aittir.15 Ağustos 1261'de, Tanrı'nın yardımıyla Konstantinopolis'e girdik ve Mikhael Aggonitianos'un evini aldım. Panagia

Mougoulion kayınpederim tarafından alçak olarak inşa edildi. Ve 1266'da bugünkü haliyle inşa edildi ve Modestos tarafından bezendi⁷” (Sempozyum,Cibali, 2003, s.99).

Resim 1-8.Panayia Muhliotissa Kilisesi (Müller-Wiener W., 2002,s.204.)

Bizans'tan sonra Rum-Ortodoks ibadetinin, kısa aralar dışında kesilmediği, camiye çevrilmemiş tek kilisedir(Resim 1-8). Moğol Han'ı Hülagü ile evlendirilen Bizans Prensesi Maria Paleologina tarafından, Moğol Han'ının ölümünden sonra İstanbul'a gelerek, Fener'in tepesindeki eski manastır kalıntıları üzerine, 1285 yılında yaptırılmıştır. Halk zamanla bu kiliseyi Moğol Prensesi Maria'nın Kilisesi anlamlarına gelen 'Maria Ton Mongolon' ya da 'Panayia Ton Mongolon' isimleri ile anmaya başlamıştır. Bizans kiliselerinin, dört yapraklı yonca planlı örneklerinden günümüze ulaşan tek kilisedir. Sanat

⁷ S.B:Kougeas, "HO Georgios Akropilitis ktetor tou pansinou kodikos tou Sodia" Byzantina-Metabyzantina, XII, 1949, 61-74

tarihi açısından büyük önem taşıyan kiliseye, günümüze ulaşana kadar birçok ek yapılmıştır(Türker O., 2001, s.40).

Fener'deki 1633, 1640, 1729 yangınlarında zarar gören kilise onarımlar geçirmiştir. Dimitri Kantemir, 17. yy. sonlarında kilisenin, Vezir Ali Köprülü tarafından kiliseye çevrilmesini engellemiştir. Günümüze ulaşana kadar birçok değişikliğe uğramıştır. 19. yy sonlarında kiliseye küçük bir okul, 1892'de de bir çan kulesi yaptırılmıştır. 20. yy başlarında onarılan kilise, 1955 olayları sırasında zarar görmüş ve onarılarak günümüzdeki şekline ulaşmıştır (Müller-Weiner W., 2002, s.204).

BLACH (EFLAK) SARAYI KİLİSESİ: Fener'de Tahtaminare mahallesi, Çimen Sokak'ta yer alan kilise, 1578 yılında Panayia Paramithias veya Therapias adıyla inşa edilmiştir. Kilise Rumlar tarafından Kimisis Tis Thotoku veya Panayia Paramithias isimleri ile anılmaktadır(Türker O., 2001, s.40).

1587-1597 yılları arasında kısa bir süre patrikhane olarak kullanılmış, 13 Şubat 1593'te büyük bir sinod meclisi toplanmıştır(Müller-Weiner W., 2002, s.102). Kutsal Sinod Meclisi'nde Patrik II.Yeramiyas, Rusya'da kurulan bağımsız Ortodoks patrikhanesini ilk defa resmen tanımıştır. Eflak ve Boğdan voyvodası Aleksandros oğlu Ioannis Grigorios Gikas tarafından, 1769'da Mora'daki Megalos Spileon Manastırı'na bağlanmıştır. Kilise 1640 ve 1729 yılındaki Fener-Balat yangınlarından büyük zarar görmüştür, duvarındaki kitabeye göre, 1 Mayıs 1840'da son defa ibadete açılmıştır.

Tek nefli, bazilikal plana sahip olan kilisenin ahşap bir narteksi ve 19.yy. sonlarında yapılmış bir çan kulesi vardır(Resim 1-9). 1974'e kadar dönem dönem ibadete açılan kilise, aynı tarihte bekçi evinde çıkan yangınla tamamen yanmıştır. Günümüze kilisenin yalnızca dört duvarı ulaşabilmiştir(Türker O., 2001, s.42) (Resim 1-10).

Resim 1-9. Blach Sarayı Kilisesi ((Müller-Wiener W., 2002,s.102)

Resim 1-10. Blach Sarayı Kilisesi (2005)

AYİOS YEORGİOS POTİRAS (ANDİFONİTİS) KİLİSESİ: Fener'in üst kısımlarında Pammakaristos Kilisesi(Fethiye Cami) ile Muhliotissa Kilisesi arasında, Tevkii Cafer Mahallesi Murat Molla Caddesi'nde yer almaktadır(Resim 1-11). Kilisenin yapım tarihi kesin olarak bilinmemekle beraber, 1583 Tryphon ve 1669 Thomas Smith listelerinde yer almaktadır. Kilisenin bir numaralı kitabesine göre 16 Ekim 1830 tarihinde restore edilmiştir.

Resim 1-11.Ayios Yeorgios Andifonitti Kilisesi

Yüksek duvarlarla çevrili olan kilise dikdörtgen plan tipinde üç nefli, kesme taştan yapılmıştır. Örtü sistemi ahşap olan kilisede, orta nefin örtüsü tekne tonoz, yan nefler ve narteksin örtüsü düzdür. Kilise 6-7 Eylül 1955 olayları sırasında büyük zarar görmüştür(Karaca Z., 1995, s.156).

1.4.2. Sivil Binalar

Fener Bölgesi'nin Osmanlı'dan günümüze ulaşan sivil mimarisinde, iki önemli dönem mimarisi oluşmuştur. İlki Fetih sonrasında gelişen, sahil kesimi ile surlar arasında inşa edilen XVII. yüzyıl kargir Fener Evi olarak adlandırılan binalar, ikincisi de XIX. yüzyılda sur içinde oluşan büyük çoğunluğu kargir olarak yapılan binalardır. Sivil mimari başlığı altında, bölgenin özgün dokusunu oluşturan XVII.-XIX. yüzyıl sivil mimari örnekleri irdelenecektir. Tezin konusu olan XVII. yüzyıl sivil mimarinin özellikleri 2 no'lu başlıkta ayrıntılı olarak incelenecektir.

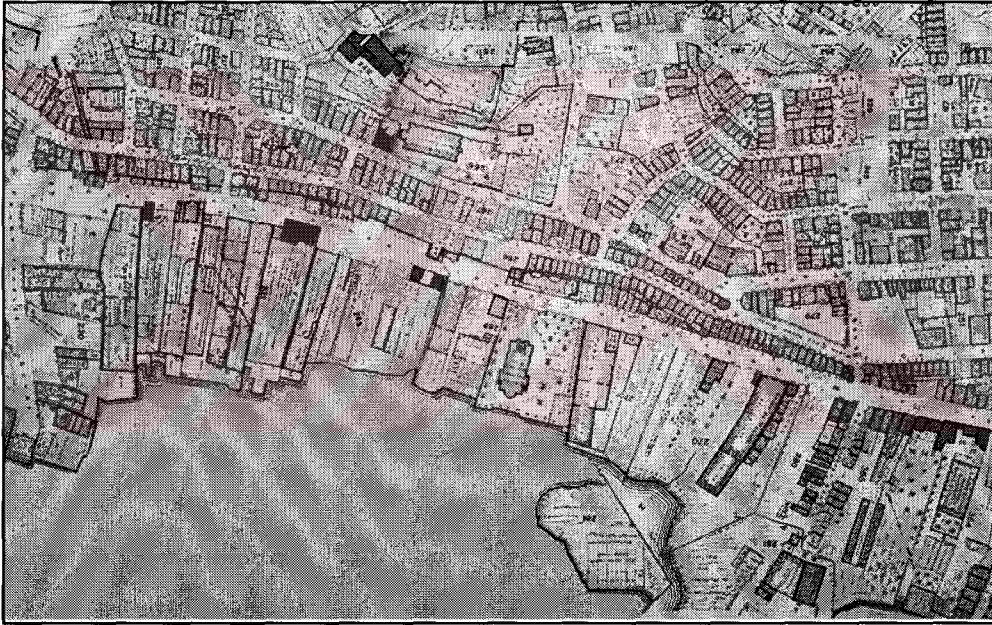
Fener Bölgesi'nde sur duvarlarıyla sahil şeridi arasında yer alan XVII. ve XVIII. yüzyıllara tarihlenen, Rum aristokrasisine ait, Fener Evi olarak isimlendirilen taş konaklar, bu dönem sivil mimarisini oluşturmaktadır(Resim 1-12).

Bizans Dönemi'nde surlar ile deniz arasında ev yapmak yasaklanmıştır (Gurlitt C., 1999, s.53). Villa Hardouine'e göre 1204 yılındaki Venedik Kuşatması sırasında, Venedikliler'in ip merdivenlerle surlara tırmanmış olmaları, surlarla deniz arasında bina olmadığını göstermektedir⁸. Osmanlı döneminde yapılan bu evler, De Beylie tarafından Bizans Evi olarak nitelendirilmektedir. Evler üzerindeki yazılı belgeler XVII. ve XVIII. yüzyıldan sonraya dayanmaktadır. Bu nedenle, sivil mimarlık örnekleri olan bu evlerin Bizans yapısı olmadığı anlaşılmaktadır. Rum cemaati, 1601 yılında patrikhanenin Fener'e taşınmasıyla, Fener ve çevresine yoğunluklu olarak yerleşmeye başlamıştır. Evler doğunun tarihinde önemli rol oynamış büyük ve zengin aileler tarafından kullanılmaktadır. Evlerin büyük çoğunluğu sahil ile surlar arasında yapılmıştır. Kudüs Patrikhanesi Metokhion'una ait olanlar dışındakiler, Haliç sahilindeki Bizans Surları'nın dışında bulunmaktadır. 16. yüzyıla ait resimlerde bu bölgede mütevazi yapılarla donatılmış dar bir toprak

⁸ Beylié, *L'Habitation Byzantine*, s.8

şeridi bulunmaktadır. Zamanla Haliç'ten daha fazla toprak kazanılarak bu alan genişletilmiştir(Gurlitt C., 1999, s.53).

1802 tarihli Bostancıbaşı Defteri'nde Petrokapısı ile Balat iskelesi arasında 57 adet yalının bulunduğu belirtilmektedir⁹. Fener evleri bölgedeki yangınlardan ciddi zararlar görmüştür. 1914 yangınından sonra yol kotu 1,5 m yükseltilmiş ve 1970 yılında taş olan yol kaplaması asfaltlanmıştır¹⁰. 1984 yılında yapılan bir çalışmada sahille surlar arasında 21 adet ev bulunmaktadır (Yamaner G., 1985, s.32)(Resim 1-12).

Resim 1-12.Pervitich Haritası(Günümüzde mevcut olan XVII. yüzyıl Fener Evleri)

Bu yapılar taş-tuğla almaşık duvar tekniğinde yapılmıştır. Dış cephelerde kesme taş ve tuğla hatıl kullanılmıştır. Üst örtüleri tuğla tonoz ve alaturka kiremit kaplamasıdır. Evlerde bodrum kat bulunmamaktadır. Zemin katta, kiler olarak kullanılan tonoz örtülü bir oda, birinci katta ve ikinci katta tonoz örtülü bir ya da iki oda bulunmaktadır. Birinci kata kargir bir merdivenle

⁹ Bostancıbaşı Defteri, 1802 yılında Boğaz ve Haliç Kıyılarında Kimler Otururdu, s.27-28, naklen Rüstemoğlu Kaptı Mevlüde, İstanbul'da XIX. Yüzyılın Sivill Mimarinin Korunması İçin Fener Bölgesi Örneğinde Bir Yöntem Geliştirilmesi, 1998, Doktora Tezi, MSÜ.

¹⁰ N.Akın, Fener, D. B. İstanbul Ansiklopedisi, Cilt:3, s.280.

çıkılmakta ve arkadlı bir verandaya ulaşılmaktadır, daha sonra bu açık galerili verandadan odalara girilmektedir. Yine kargir bir merdivenle ikinci kata ulaşılmaktadır. Bu odalardan biri, iki sütunlu ve üç adet beşik ya da alçak sivri kemerlidir. Odalarda bugün var olmayan dolaplar ve çini ocak yer almaktadır. Çok zengin alçı kabartmalar, yakın çağa ait resimler, oyma kakma ve varaklı ahşap işleriyle süslenmiştir(Gurlitt C., 1998, s.54).

Dış cephe duvar örgüsü, kesme taştan ya da almaşık duvar tekniğinde yapılmıştır. Üst katlar, taş konsolların taşıdığı cumba ile sokağa açılmaktadır. Cephede bulunan tüm pencereler taş söveli ve beşik ya da alçak sivri kemerlidir. Pencerelerde bulunan demir parmaklıklar ve dövme demir kepenkler, dışa karşı emniyeti sağlamaktadır. Bazı binalarda aynalı tonoz hizasında bir korniş yer almaktadır. Binalar kirpi saçaklı ve alaturka kiremit kaplıdır.

Döşemelerde kargir ve ahşap malzeme kullanılmıştır. Dış duvarlar tamamen kargirdir. Taşıyıcı sistemi, kalın taş duvarlar ve tonozların yükünü zemine aktaran dekoratif sütun başlıkları olan sütunlar oluşturmaktadır. Çatı örtüsü, alaturka kiremit kaplamadır. Tonoz örtünün kargir duvara ve taş sütunlara gelen yükünü hafifletmek içinde topraktan yapılmış künkler kullanılmıştır. Bu elemanlar aynı zamanda izolasyon görevi sağlamaktadır.

İstanbul XIX. yüzyılda Avrupa'nın fiziksel ve kültürel etkisi altına girmiştir. Fetih sonrası İslamlaştırılan kent, XIX. yy. sonrası geleneksel kent politikalarının yeni kalıplara dökülmesiyle dönüşüm yaşamıştır. İmparatorluğun Osmanlı-İngiliz ticaret anlaşmasıyla yabancı sermayeye açılması dönüşümü başlatan nedenlerin başında yer almaktadır. İstanbul'un sömürge olmaması ve tarihsel mirası bunun etkilerini farklılaştırmıştır. Giderek zenginleşen Avrupa'nın aksine Osmanlı'nın çöküş dönemine girmesi değişimin yavaşlamasına ve özümsemeden eklektik bir düzen oluşmasına neden olmuştur(Çelik Z., 1998, s.2). Fener'de de XIX. yüzyıl sonrası oluşan sivil kargir mimari geleneksel mimariden farklılık göstermiştir. Ayırık ve bitişik

düzende yapılan binalarda, plan geleneksel düzeni yansıtmaktadır. Ayrık düzende yapılan binalarda genellikle Fener'in ileri gelen aileleri yaşamıştır. Evler Fener'in Haliç'e hakim noktalarında yer almaktadır. Genelde bahçe içinden girilen evler zemin +2 kattan oluşmaktadır. Bu binalar sur duvarlarına yakın olmayan Rum Erkek Lisesi'nin üst kısımlarında, dokunun yoğun olmadığı bölgede yer almaktadır.

XIX. yüzyılın ikinci yarısında, kargir olarak inşa edilen sur içinde yoğun doku içinde yer alan binalar, dönemin nizamnamelerine uygun olarak inşa edilmiş ve eklektik bir üslup sergilemektedir. Bitişik düzende yapılan evlerde, genelde bir banyo ve mutfak nişi yer almaktadır. Tek aile için yapılmış, büyük olmayan evler, dar cepheli, zemin +2 kat ve çekme kattan oluşmaktadır. Bu evler orta ve düşük gelirli gruplar için yapılmıştır. Oldukça dar cepheli, bahçeleri olmayan plan düzenleri bakımından ayrık düzenli evlerden ayrılan bu binalar sıra ev olduklarından ve tekrarlanan mimari öğeler nedeniyle Fener'de farklı bir doku oluşturmuşlardır.

1.4.2.1. Eğitim Binaları

Fener, İstanbul'un fethinden Cumhuriyet'e kadar Osmanlı Rumları'nın eğitim merkezi özelliğini taşımıştır. Özellikle 19. yüzyılın ikinci yarısından itibaren patrikhanede oluşturulan 'Eğitim Komitesi' ile gayri resmi 'Eğitim Bakanlığı' rolü üstlenmiştir(Türker, 2001, s.54).

Osmanlı Dönemi'nde azınlıkların eğitimi; Tanzimat, Mutlakiyet, Meşrutiyet ve Kurtuluş Savaşı Dönemi olarak, dört dönemde meydana gelen değişimlerden etkilenmiştir. Tanzimatın ardından, yabancıların ve azınlıkların kazandığı haklarla birlikte sosyal alanda değişimler olmuş ve fiziksel çevreyi doğrudan etkilemiştir. Tanzimatla başlayan değişim, 19. yy Batı ilişkilerinin de etkisiyle önem kazanmıştır. Osmanlı'da eğitim belli bir seviyeye erişemediğinden, yabancı devletlerden destek alan okullar ve sivil haklarını kazanan azınlıkların okulları, eğitim sistemi içinde önemli bir yer kazanmıştır.

Tanzimat'a kadar azınlıklar, Enderun Mektebi'nde ya da Batı'da eğitilmektedir. Tanzimattan sonra Tıbbiye'de dahil olmak üzere birçok teknik okul azınlıkları da almaktadır(Ergin O., 1940, s.119). Tanzimat'ın 'eğitim yoluyla Osmanlılık' ilkesinden kaçmak için Heybeliada'da Ortodoks İlahiyat Okulu (1844) kurulmuştur. 1856'da Islahat Fermanı'nda azınlıklar tarafından açılacak özel okullara bazı düzenlemeler getirilmiştir(Büyükkarcı S., 2003, s.25). Islahat Fermanı, gayrimüslim toplulukların iç ilişkilerinde milli nizamnameler yoluyla düzenlemeye gidilmesi belirtilmiştir. Böylece ruhban sınıfının etkisi azalacak ve Avrupa'nın gayrimüslimler lehine olan müdahaleleri zorlaşacaktır.

Rum-Ortodoks bir grup aydın; eğitimin Osmanlı Devleti'nde 'milliyet ve dil ayrımı yapmaksızın, Ortodoks Halklarının bütününe ve kadınlara yayılması için kültürel nitelikli cemiyet kurma'¹¹ isteğiyle Eğitim Dershanesi'ni 'Ekpedevtiko Frondistrio' kurmuştur. Bu gelişme Ortodoks Kilisesi'nin sıkı kontrolünde olan eğitim sistemini, ruhban olmayanların güçlü olacağı bir sistem yaratma isteğinden gelmektedir. Dersaadet Rum Cemiyeti Edebiyesi (DRCE), eğitsel ve kültürel faaliyetlerin desteklenmesi amacıyla kurulmuştur (Türker O.,1998, s.5). 1881'den sonra bağışların azalmasıyla cemiyetin eğitim faaliyetleri sınırlanmıştır. Patrikhane himayesinde, 1881'de Agapate Allilus'un(Maarifperver Cemiyet) kurulması ile Dersaadet Rum Cemiyeti Edebiyesi, etkisini yitirmiştir.

Mutlakiyet Dönemi'nde (1878-1908) azınlıkların Rum, Ermeni ve Musevi Okulları İstanbul'da ve taşrada gelişme göstermiştir. Azınlıklar eğitim yoluyla Osmanlılık ilkesine ilgi duymamışlar, kendi okullarını çoğaltıp geliştirmişlerdir. 1896'da Vilayet-i Şahane Maarif Müdürlerinin Vezâifini Mübeyyin Talimat'ın yayınlanmasıyla, azınlık ve yabancı okulları daha sıkı bir denetim altına girmiştir, yıl sonunda yapılan bitirme sınavlarında öğrencilerin

¹¹ Dersaadet Rum Cemiyet-i Edebiyesi Zabtları, PSSK, cilt.13,1877-78, s.12:'I Istoría tu Elliniku Filologiku Sillogu ke tis Epidraseos aftu epi tis Ekpedeftikis en Turkia Energias tu Imeteru Ethnus '

Türkçe'yi tam ve doğru bilmediklerinin belirlenmesi, yönetici ve öğretmenlerin davranışlarını titizlikle izlenmesi hükmüne bağlanmıştır(Büyükkarıcı S., 2003, s.25).

Azınlık okullarının ve yabancı okulların tarih içinde denetim altına alınması uzun bir süreçte olmuştur. 1869'da Maarif-i Umumiyye Nizamnamesini yayınlayana kadar herhangi bir işlem yapılmamıştır. Özellikle 1869-1915 yılları arasında sağlıklı bir denetim altına alınamamışlardır. II.Meşrutiyet'ten sonra eğitimin düzen altına alınması için ilk 'Heyet-i Teftişiyeye' oluşturulmuştur, ancak bu dönemde azınlık okullarının denetimi için yapılan bütün çabalar özgürlükçü ortamdan kaynaklanarak boşa çıkmıştır.

Milli Mücadele, Türk Eğitimi'ni çok yakından etkilemiştir. Bu dönemde Anadolu'da birçok Rum Okulu'nun bulunduğu bilinmektedir. Aynı zamanda yabancı okulların da sayısı artmıştır(Büyükkarıcı S., 2003, s.35). Azınlık ve yabancı okullar Tevhidi Tedrisat Kanunu ile M.E.B.'na bağlanmıştır. Azınlıklar, eğitim öğretim kurumlarını çalıştırma, yönetme, giderlerini karşılamada T.C. vatandaşı olarak eşit duruma getirilmiştir.

1928'de yeni Türk harflerinin kabul edilmesi Türk Okullarının tercih edilmesine neden olmuştur. Buna bağlı olarak sayıları 300'ü bulan azınlık ve yabancı okulların büyük bir kısmı kendiliğinden kapanmıştır. 1935 yılındaki 2762 sayılı Vakıflar Kanunu ile, azınlık okullarının vakıflarının başka amaçlar için kullanılması yasaklanmıştır(T.A., sayı.205, 1997, s.298).

16 Mart 1964'te 1930 tarihli "Seyrisefanın Anlaşması'nın" feshi ile 1964 yılında Rumlar sınırdışı edilirken, hedeflerden biri de azınlık okullarının Lozan Anlaşması'nda kazandığı imtiyazların kalkması konusudur(Demir H., Akar R., 1999, s.143). Bunları takiben okulların denetimi artmıştır. Okullarda, çeşitli yıkıcı filmlerin gösterimi, izin alınmadan kurs düzenlenmesi, Yunanistan'da basılmış kitapların gizlice sokulması ve vergi kaçırılması gibi nedenlerle Rum Okulları'nın eşitliği kaldırılmıştır. Söylenenlerin aksine

Yunanlı tarihçiler, 1950'li yıllarda bu okullardaki öğrencilerin Türk kültürüne fazla entegre olduklarını belirtmişlerdir¹².

Rum azınlığın okulları, mübadele döneminde öğrencilerinin çoğunu kaybetmiştir ve nüfus yetersizliğinden mevcut okulları birer birer kapanmaktadır. Fener'de de Maraşlı Rum İlkokulu ve Fener Rum Erkek Lisesi dışındaki eğitim binaları günümüzde faaliyetlerini sürdürmemektedir (Resim 1-13).

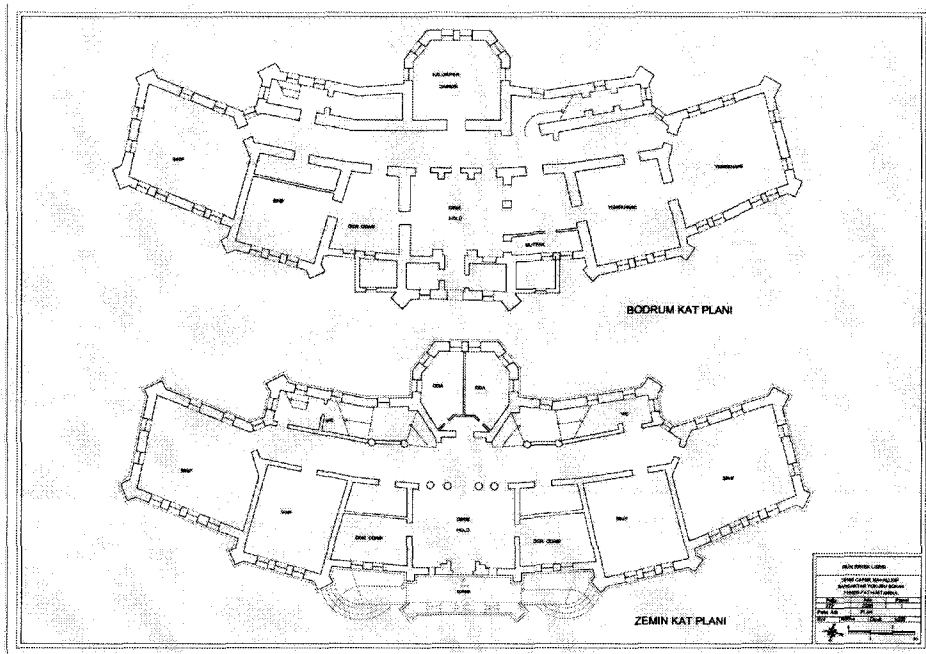
FENER RUM ERKEK LİSESİ: Fener Rum Erkek Lisesi, 1454 yılında Bizans Ekümenik Mektebi'nin devamı olarak kurulmuştur ve İstanbul'un en köklü Rum eğitim kurumu niteliğindedir(Spataris H., 2004, s.132). Patriarhiki Akademia (Patrikhane Akademisi) adını alan okul, Fatih Sultan Mehmet'in patrik olarak seçtiği Yennadios Scholaris tarafından kurulmuştur(Türker O., 2001, s.59). Lise kurulduğu günden bu yana bir çok bina değiştirmiştir. Genellikle Patrikhane çevresinde bulunan okul, 1803'ten itibaren Kuruçeşme'de Aleksandros Stavrokordatos adlı bir şahsın evinde eğitime devam etmiştir. 1850-1851 yıllarında Hacı Henannon adlı bir şahsın evinde, 1852-1877 yılları arasında Ayios Yeorgios Patrikhane Kilisesi karşısında bir evde, 1877'den 1882'ye kadar İzmit Metropoliti Dionisos'un evinde faaliyette bulunmuş ve 1883'te bugünkü binasına taşınmıştır(Büyükkarıcı S.,2003, s.144). Okulun günümüzdeki binası, 1881 yılında Mimar Dimadis tarafından yapılmıştır (Resim 1-14). Neo-Bizans tarzda, İngiliz tuğlası ile yapılan bina bir şato görünümü sergilemektedir(Resim 1-15) (Türker O., 2001, s.62). Bu okulun masrafları önceleri, Patrik, Metropolitler, Rum Cemaati'nin bağışladığı taşınır taşınmaz mallar ve Rum Kiliseleri tarafından karşılanmıştır. 19. yüzyılın ortalarına kadar, patrikhanenin seçtiği beş metropolit tarafından yönetilen okul, Patrikhane Nizamnamesi ile Sen Sinod Meclisi üyesi bir Metropolit'in başkanlığında seçilen, beş rum cemaati üyesi tarafından yönetilmeye başlamıştır. Lozan Barış Antlaşması'ndan sonra Patrikhane okul

¹² Alexandris, Alexis, The Greek Minority of İstanbul and Greek-Turkish Relations 1918-1974, Athens Center of Asia Minor Studies, s.297

yönetiminden çekilmiştir. Okul, seçme heyetler tarafından yönetilmeye başlamıştır (Büyükkarcı S., 2003, s.119).

Resim 1-13. Fener'deki Rum Eğitim Binaları

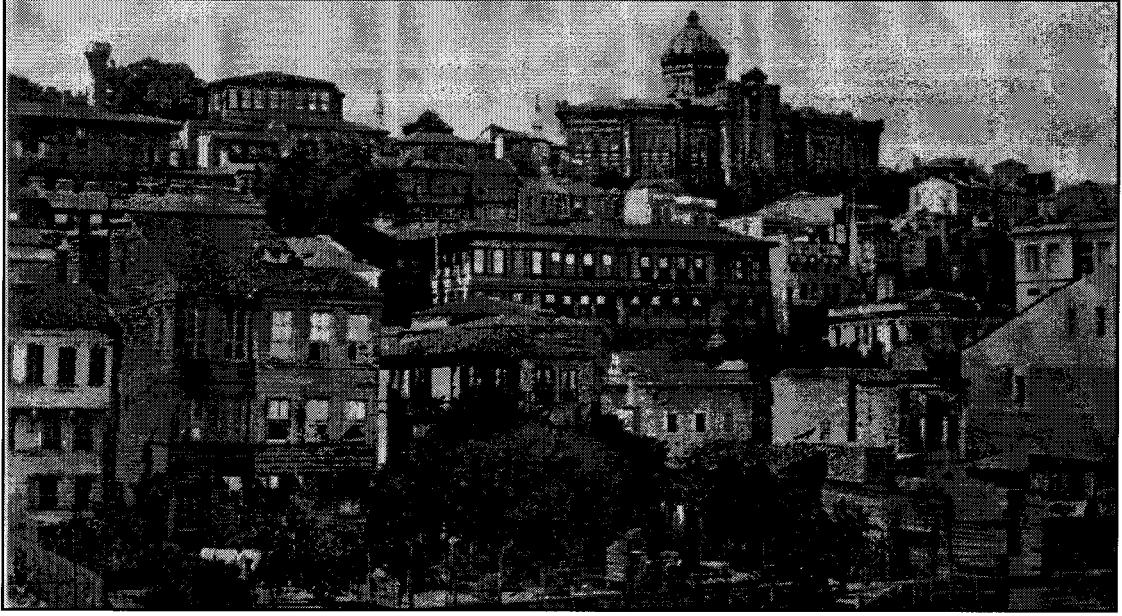
Resim 1-14. Fener Rum Erkek Lisesi (Zemin Ve Bodrum Kat Planları) Şaman D., 1998.

1861'e kadar teoloji eğitimi veren lise, bu tarihten sonra klasik eğitim vermeye başlamıştır. Bu akademideki öğrenciler, Yunanistan'dan ve Türkiye'nin çeşitli yerlerinden gelmektedir. Burada eğitim veren öğretmenler, Avrupa'da öğrenim görmüş seçkin bilim adamları ve Yunanistan'da öğretim üyeliği yapanlardı (Spataris H., 2004, s.132). Bu akademide Eski Yunanca, felsefe ve birçok bilim dalı okutulmaktadır. Bu okuldan, dindarlıkları ve bilgileriyle birçok kişi yetişmiştir(Kantemir D., 1999, s.406-408).

Okulun 1882-1883 eğitim yılında 785, 1911-1912 eğitim yılında 478, 1951-1952 eğitim yılında 188, 2005-2006 eğitim yılında da 55 öğrencisi bulunmaktadır(Resim 1-16). Okul diğer Rum Okulları'na göre eğitim ve düzen bakımından, farklı bir düzeyde bulunması nedeniyle Mekteb-i Kebir adını almıştır. Rum Cemaatine hizmet veren birçok makama vasıflı kişiler yetiştirmekle birlikte, Osmanlı Devleti'nde hizmet yapmış, Fanaryot adını taşıyan Eflak ve Boğdan voyvodaları vasfıyla da bir çok tercüman yetiştirmiştir(Büyükkarcı S., 2003, s.116).

Resim 1-15.Fener Rum Erkek Lisesi

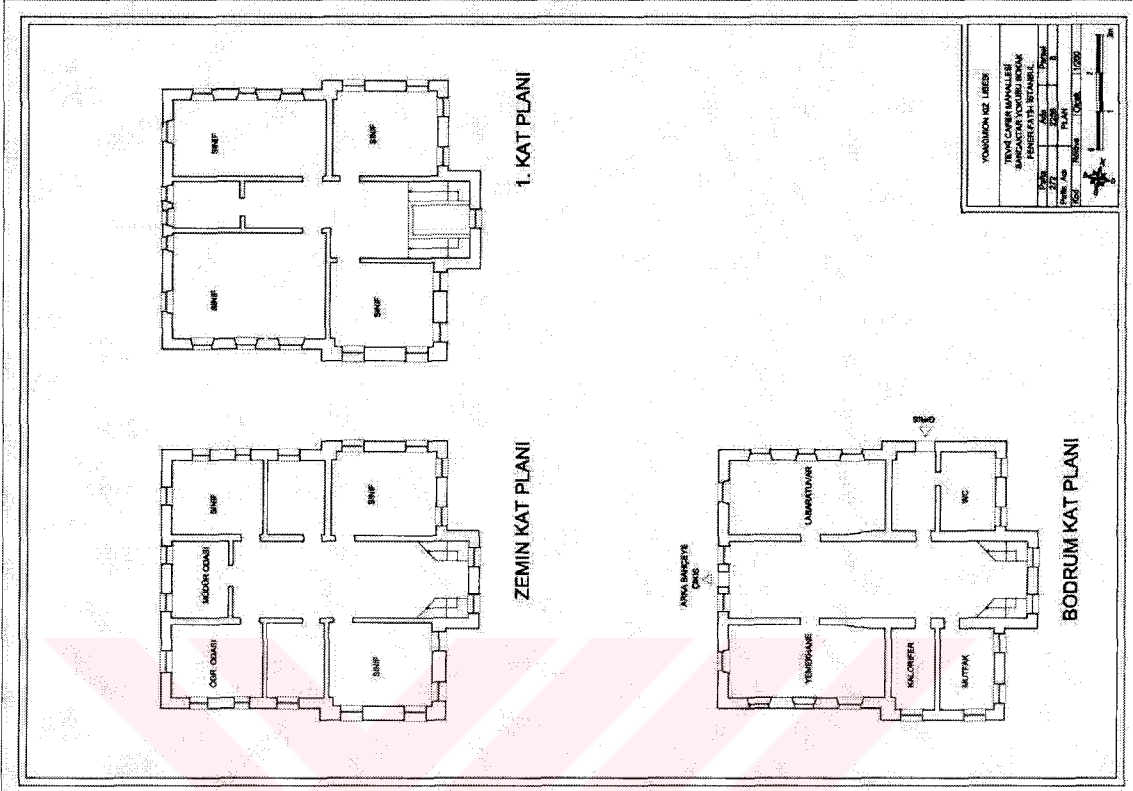

Resim 1-16.Fener Rum Erkek Lisesi¹³.

YOAKİMİON KIZ LİSESİ: İstanbul Rum Patriği Yoakim, yukarı Fener’de bulunan ve eskiden Kantakuzinos ailesine ait olan arsayı okul yapılması şartıyla Rum cemaatine tahsis etmiştir. 1872 yılında, temeli atılan okulun mimarı Vasilaki İoannidis Efendi’dir. 1882 yılında tamamlanan okul 987 m² kapalı alana sahip olmakla birlikte, Haliç’e tepeden bakan bir konumdadır(Resim 1-18).

Fener ve civar semtlerdeki orta halli Rum aileleri için yapılan okul, Rum-Ortodoks geleneğine uygun bireyler yetiştirmek amacıyla kurulmuş ve bu okuldan mezun olan kızların çoğu Rum ilkokullarında uzun yıllar öğretmenlik yapmıştır. Okulun giderleri nakit öğrenci ücretinden, borç senetlerinden, faiz ve müsamere hasılatından karşılanmıştır(Sarioğlu E, 2002, s.44). Okul 1988 yılında öğrenci yetersizliği nedeniyle kapatılmıştır (Resim 1-18) (Türker O.,2001, s.57).

¹³ Colonas V., Greek Architects in the Ottoman Empire (19th-20th centuries) Olkos Publishers, Athens.

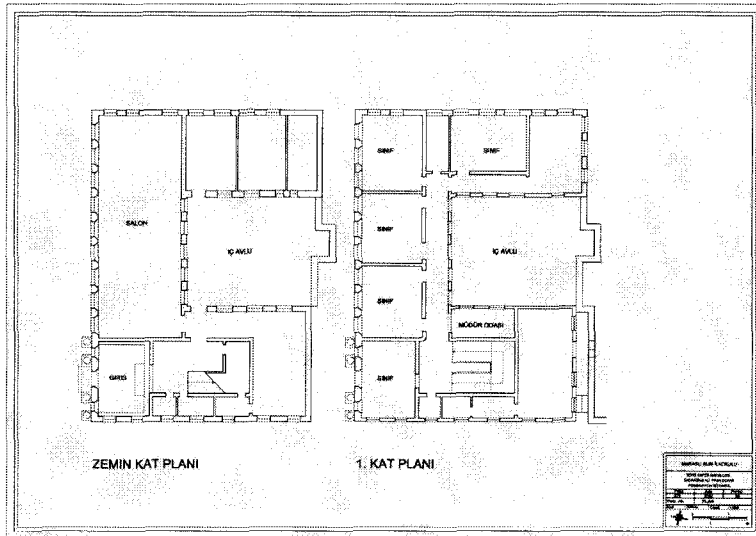

Resim 1-17.Yoakimion Kız Lisesi Kat Planları, Şaman D.,1998.

Resim 1-18.Yoakimion Kız Lisesi

MARAŞLI RUM İLKOKULU: Sadrazam Ali Paşa Caddesi üzerinde bulunan yapı, Odessa'da yaşayan ve bir süre belediye başkanlığı da yapmış olan zengin Rum tüccar Grigorios Maraşlı tarafından yaptırılmış ve 1901'de eğitime açılmıştır(Resim 1-19)(Türker O., 2001, s.56). 22 Nisan teşrinisani 1315 tarihinde Rum patrikliği tarafından yapılan başvuruya, yıkılmış bir sıbyan mektebinin yerine yapılmıştır¹⁴. Cephede Yunan tarzı üçgen alınlığı ve sütunları bulunan, eklektik üslupla vurgulanan okulun mekanları bir avlu etrafında toplanmıştır. Okulun üçgen alınlığında bugünde görülen 'Patriarhiki Astiki Sholi Marasli' yazısı Patrikhane himayesindeki Maraşlı İlkokulu anlamına gelmektedir. Okulun yapımına başlamadan önce, Grigorios Maraşlı tarafından finanse edilen okul, beklenildiği kadar görkemli olmadığı gerekçesiyle, Maraşlı yardımcı olmaktan vazgeçmiş ve okulun masraflarıyla patrikhane ilgilenmek zorunda kalmıştır. 1911-1912 eğitim yılında 260 öğrencisi bulunan okulun, 1951-1952 eğitim yılında 72 öğrencisi eğitim görmüştür(Türker O., 2001, s.64). Günümüzde hala kullanılan okulun 2005-2006 öğretim yılında 9 öğrencisi bulunmaktadır(Resim 1-20). Okul Fener'den Unkapanı ve Eyüp'e yayılan alanda faaliyet gösteren tek rum ilkokuldur.

Resim 1-19.Maraşlı Rum İlkokulu Kat Planları, Şaman D.,1998.

¹⁴ Rüstemoğlu Kaptı Mevlüde, İstanbul'da XIX. Yy Sivil Mimarinin Korunması İçin Fener Bölgesi Örneğinde Bir Yöntem Geliştirilmesi , S.71, 1998, Doktora Tezi, MSÜ (22 teşrinisani 1315 tarihli emirname)

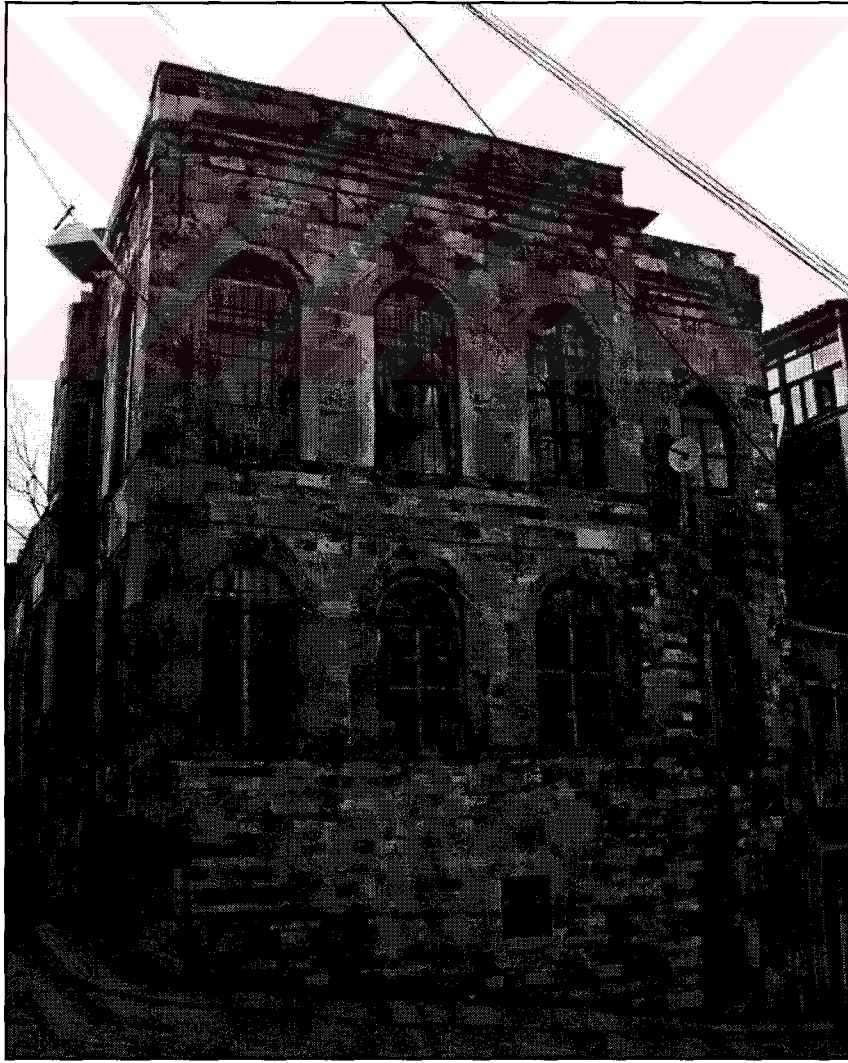

Resim 1-20. Maraşlı Rum İlkokulu

Resim 1-21. Maraşlı Rum İlkokulu

MUHLİO-POTİRA ERKEK RUM İLKOKULU: V.D.Kalifronos tarafından yazılan 1867 tarihli 'Ekpedeftika Ke Eglisiastika' isimli kitapta, Muhlio ve Potira İlkokulları olarak ayrı ayrı eğitim vermektedir. 1882-1883 eğitim yılında Muhliotissa İlkokulu'nun 70, Potira İlkokulu'nun 60 öğrencisi bulunmaktadır. Maddi zorluk ve birbirlerine olan yakınlık nedeniyle 1898 yılında birleştirilen okullar, Muhliotissa Kilisesi yakınındaki taş binada Potira-Muhlio İlkokulu olarak eğitim vermeye devam etmiştir. 1911-1912 eğitim yılında Muhliotissa Potira Erkek İlkokulu'nun 260, Kız ilkokulu'nun ise 168 öğrencisi bulunmaktadır. 1930 yılına kadar varlığını sürdüren okul öğrencilerini Maraşlı okuluna devrederek kapanmıştır(Resim 1-22) (Türker O., 2001, s.64).

Resim 1-22. Muhlio-Potira İlkokulu

PANAYİOS TAFOS KIZ İLKOKULU: Kudüs Patriği Krillos tarafından 1851 yılında Fener’de Rum kız çocukları için açılan ilkokulun, giderleri kilise tarafından karşılanmıştır. Maraşlı Rum okulunun açılmasıyla faaliyetini durdurmuştur. Okulun 1882-1883 eğitim yılında 310 öğrencisi olduğu bilinmektedir. Kudüs Patrikhanesi’nin Papazı P.Nectarious’tan alınan bilgiye göre, ilkokul Kudüs Patrikhanesi’ne ait olan Ayios Yeorgios Metokhi Kilisesi’nin arazisinde yer almaktadır. Günümüzde okulla ilgili hiç bir ize rastlanmamaktadır.

2. FENER’DE XVII. YY. KARGİR BİNALARIN MİMARİSİ

Fener, İstanbul’un Fethi’nden günümüze kadar idari bir merkez olması nedeniyle büyük bir rol oynamıştır. XVII. yüzyılın başlarından itibaren rum aristokrat aileleri, Cibali’den Balat’a kadar olan bölgede özellikle patrikhane çevresindeki mahallelere yerleşmişlerdir. Bu dönemde Fener’e yerleşen bu ailelerin yaşadığı ‘Fener Evi’ olarak adlandırılan ve kargir mimarisi ile ayrı bir özellik taşıyan binalar, XVII. ve XVIII. yüzyıla tarihlenmektedirler. Bu tarihlene evler üzerinde bulunan yazılı belgelerden yararlanılarak yapılmıştır(Gurlitt C., 1998, s.54).

16. yüzyılın sonundan 18. yüzyılın başlarına kadar, dönemin mimarlık uygulamalarına bakıldığında, yapı faaliyetlerinin belirli dönemlerde yoğunlaştığı görülmektedir. Bu durum, Osmanlıların ekonomik olanaklarının savaş ve iç ayaklanmalara kaydırılmasıyla açıklanabilir. XVII. yüzyıl, Sinan Sonrası-Geç Klasik Çağ Osmanlı Mimarlığı’na yeni bir biçimsel üslup getirmemiştir(Nayır Z., 1975, s.250).

Fener evlerinin yapıldığı dönemde mimarimize batı motifleri girmeye başlamıştır. XV. yüzyılda İtalya’da başlayan Barok üslup, tüm Avrupa’ya yayılmıştır. Barok üslupta kare yerine dikdörtgen ve oval formlar tercih edilmektedir(Kuban D., 1954, s.6). Fener evlerinin büyük çoğunluğunda da

dikdörtgen plan şemasının kullanılması, bu dönem etkileri olarak düşünülebilir.

Taş ve tuğladan yapılan, örtüleri tonoz ve kiremit olan kargir binalar, yangına dayanıklı ve her türlü tehlikeye karşı emniyetli olarak yapılmıştır. Pencereleri küçük, demir parmaklıklı ve demir kepenkli olan binalar, iki katlı ve üst katta birkaç odalı olabilmektedir. İç mekan örtüsü aynalı tonoz ve haçvari tonoz şeklindedir. Pencereler genellikle sivri ya da tam daire kemerlidir. Cephelerin en önemli özelliği, tepe köşkü ya da çıkmaları taşıyan taş konsollardır. Binaların hepsinde çatı, kirpi saçakla başlamaktadır. Genel olarak evlerin planları birbirine benzemektedir. Taş odaların meşkhane, gizli eğlenme ve toplantı yeri olarak kullanılmaları içlerinin zengin şekilde süslenmelerine neden olmuştur(Eldem S. H., 1984, s.232). Pencereden tonoz başlangıcına kadar olan kısımlar panolarla, tonozlar ve aynaları da kalem işleri ile bezenmiştir. Sokak tarafında yer alan taş binalar hariciye binaları görevini görmüş ve sur önü caddesine kendi pitoresk karakterini vermiştir(Eldem S. H., 1984, s.232).

XVII. yüzyıl kargir sivil mimarinin en önemli örnekleri sayılan bu evler, tarih boyunca birçok yangına maruz kalmışlardır. XVII. yüzyılda inşa edilmiş olan bu binaların sahilde yarattıkları doku, yanlış planlama kararları nedeniyle tamamen bozularak ve büyük bir kısmı yok edilerek, günümüze 6 tanesi ulaşmıştır.

2.1. XVII. YY. KARGİR BİNALARIN MİMARİ ÖZELLİKLERİ

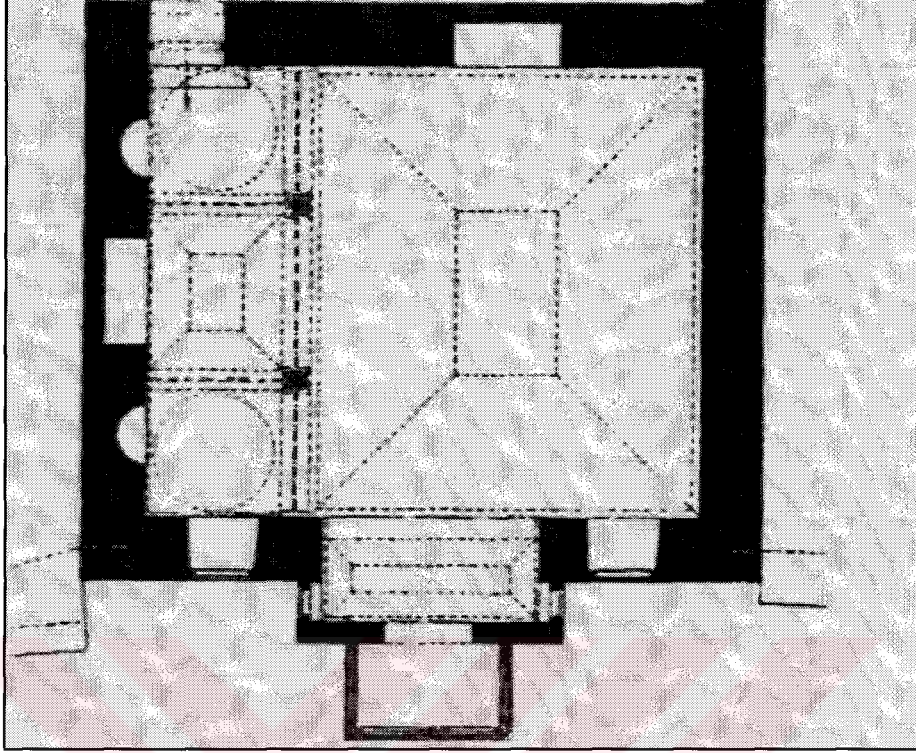
2.1.1. Plan Özellikleri

Kargir binaların mimarisi sıbyan mektebi, kütüphane ve darülruraların tek mekanlı plan tiplerine benzemektedir. Binaların iç mekan düzenleri de Fener Evleri'yle benzerlik göstermektedir(Sezgin H., 1991, s.1601).

Evler sahil ile surlar arasında olduğu için, deniz suyu binaya gelmesin diye bodrum katı yapılmamıştır. Zemin katta genelde kiler olarak kullanılan bir oda yer almaktadır. Bu mekanların da örtüsü tonozludur. Genelde birinci katta iki adet tonoz örtülü oda bulunmaktadır. Birinci kata kargir bir merdivenle çıkılmakta ve arkadlı bir verandaya ulaşılmaktadır, daha sonra bu açık galerili verandadan odalara girilmektedir. Ana kat olan ikinci katta da tonozlu odalar yer almakta ve bu kata kargir bir merdivenle ulaşılmaktadır. Bu odalardan biri iki sütunlu üç adet ve beşik ya da alçak sivri kemerlidir(Resim 2-1). Odalarda bugün var olmayan dolaplar ve çini ocak yer almaktadır(Resim 2-10)(Glück H, 1920, s.23). Odalar, çok zengin alçı kabartmalar, yakın çağa ait resimler, oyma kakma ve varaklı ahşap işleriyle süslenmiştir(Gurlitt C., 1998, s.54). Evlerin üstü tamamen tonoz örtülüdür. Plan tipolojisi oluşturacak kadar veri bulunmadığından, günümüze çizimleri ulaşan onüç binanın genel plan analizi yapılmıştır(Tablo 2-13).

2.1.2. Cephe Özellikleri

Dış cephe duvar örgüsü, kesme taştan ya da almaşık duvar tekniğinde yapılmıştır(Resim 2-2). Malzeme farklılığına dayanan almaşık duvar örgüsü özellikle Osmanlı Camilerinde XIV. yüzyıldan XVII. yüzyılın üçüncü çeyreğine kadar, bir zaman dilimini kapsamaktadır. Almaşık tuğla-taş yapım geleneğinde Osmanlı Mimarisi'ni etkileyen en önemli kaynak, geç dönem Bizans Mimarisi yapılarıdır(Batur A., 1970, s.180).

Resim 2-1. 270 nolu ev, üst kat planı

Üst katlar, taş konsolların taşıdığı cumba ile sokağa açılmaktadır. Cumbanın iki yanında yer alan pencereler simetri oluşturmaktadır. Cephede bulunan tüm pencereler taş söveli ve beşik ya da alçak sivri kemerlidir(Resim 2-3). Pencerelerde kare yada çapraz şeklinde bölünmüş demir kafesler bulunmaktadır. Demir parmaklıklar ve dövme demir kepenkler dışa karşı emniyeti sağlamaktadır. Bazı binalarda aynalı tonoz hizasında bir korniş yer almaktadır. Kademeli çıkmalar 30*73 cm boyutlarında profilli taş konsollarla yapılmıştır(Resim 2-5). Binalar tek ya da iki katlı; çıkmalar genellikle cephe boyuncadır. Bunun dışında çıkmasız, simetri aksında olmayan ve ortada bulunan çıkmalar mevcuttur(Tablo 2-14). Çıkmalar sokakların özel durumları nedeniyle, bazı binalarda üçgen parçalar halinde yapılmıştır.

Kesme taş kullanılan binalarda cephede kirpi saçak dışında tuğla görülmemektedir (Resim 2-6). Binalar kirpi saçaklı ve alaturka kiremit kaplıdır(Resim 2-4). Bazı binalarda üst kat aynalı tonoz hizası içeri çekilerek kademeli ikinci bir kirpi saçak hizası oluşturulmuştur. Cephe tipolojisi

oluşturacak kadar veri bulunmadığından, günümüze çizimleri ulaşan onüç binanın genel cephe analizi yapılmıştır(Tablo 2-15).

Resim 2-2.2332 Ada 46 Parsel Mürselpaşa Caddesi Cephesi

Resim 2-3. 2304 Ada 12 Parsel Mürselpaşa Cephesi.

Resim 2-4.126-128 Nolu Fener Evleri(Sina Manastırı)

Resim 2-5. 270-272 Nolu Fener Evleri.

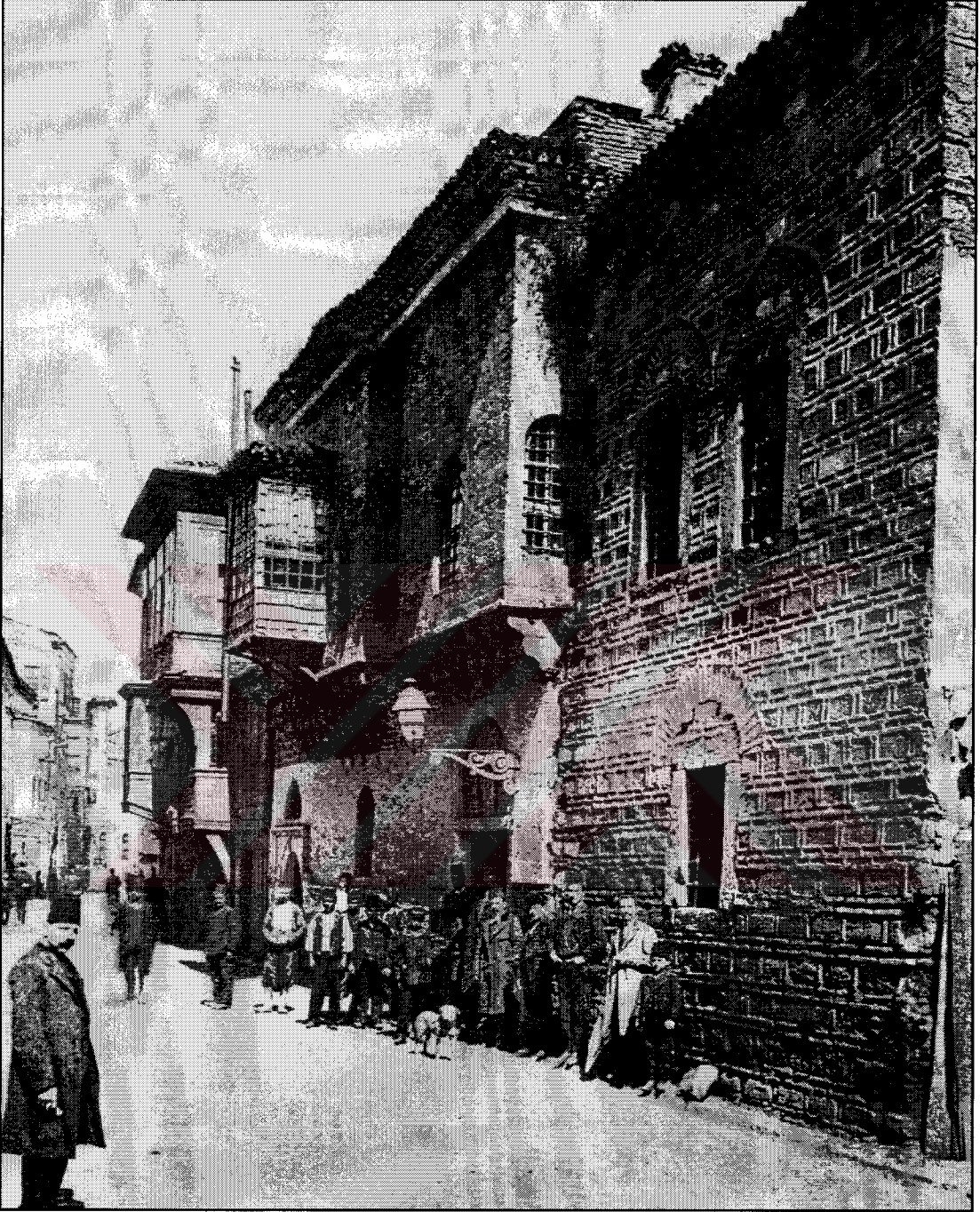
2.1.3. Yapısal Özellikleri

Bir ve iki kat arasında değişen kat adedi bulunan evlerde, taş tuğla almaşık duvar tekniği uygulanmıştır. Zemin ve birinci kat döşeme hizalarında ince taş lentolar dönmektedir. Bu dönemde yaygın kemer biçimi, üstten teğetli sivri kemer ve çift merkezli kemerdir. Kemer malzemesi büyük açıklıklarda ve yapıların cephelerinde genellikle taştır. Tuğla, kemerlerin iç kısımlarında kullanılmıştır. Geçiş elemanları tuğla örgülü küresel üçgenler tarafından sağlanmıştır.

Döşemelerde kargir ve ahşap malzeme kullanılmıştır. Dış duvarlar tamamen kargirdir. Taşıyıcı sistemi, kalın taş duvarlar ve tonozların yükünü zemine aktaran dekoratif sütun başlıkları olan sütunlar oluşturmaktadır. Çatı örtüsünün kaplaması alaturka kiremit örtüsüdür. Tonoz örtünün kargir duvara ve taş sütunlara gelen yükünü hafifletmek içinde topraktan yapılmış künkler kullanılmıştır. Bu elemanlar aynı zamanda izolasyon görevi sağlamaktadır.

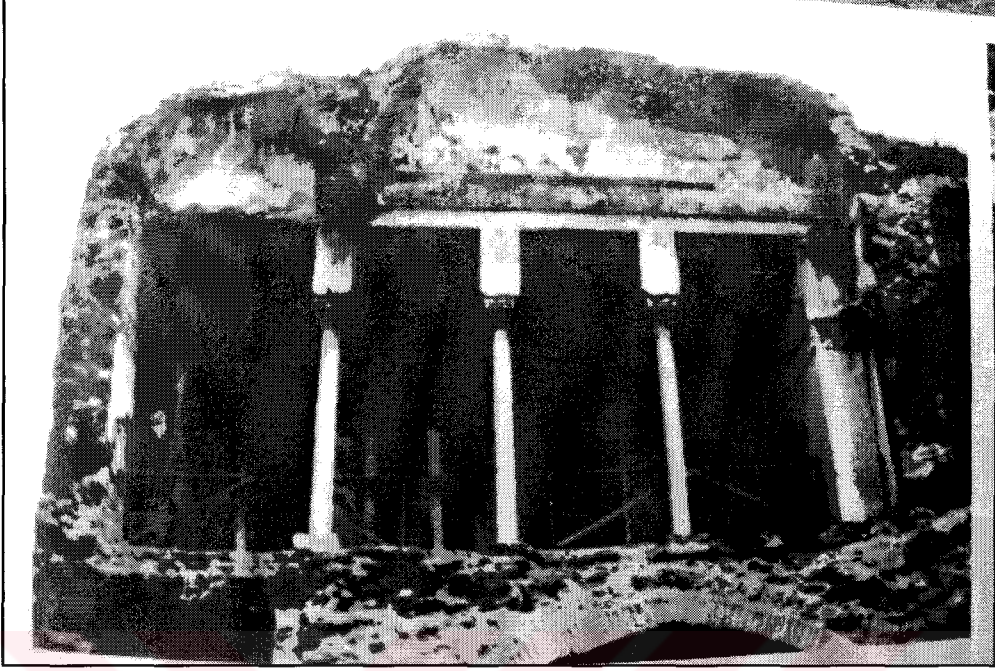
2.1.3.1. Taşıyıcı Sistem Özellikleri

Dış duvarlar bir sıra taş iki sıra tuğladan oluşan almaşık örgü tekniğinde yapılmıştır. Taşıyıcı sistemi, kalın taş duvarlar ve tonozların yükünü zemine aktaran sütunlar oluşturmaktadır. Zemin katta taşıyıcı sistemi duvarlar ve duvar ayakları oluşturmaktadır. Duvar kalınlıkları 95 cm - 175 cm arasında değişmektedir. İkinci katta taşıyıcı sistemi duvarlar ve sütunlar oluşturmaktadır. Duvar kalınlıkları 60-80 cm arasında değişmektedir (Karamanoğlu Ç., 1986, s.9). Zemin ve birinci kat döşeme hizalarından ince taş lentolar binayı çevrelemektedir. Kademeli çıkımların taşınması profilli masif taş konsollarla yapılmıştır. 17. yüzyılda, surun önünden geçen caddeye sıralanan Fener Evleri olarak isimlendirilen binalar, zamanla Haliç'ten toprak kazanılmasıyla arka cephelerine sağlam olmayan ahşap kirişli, dolma duvarlı yapılarla genişletilmiş ve bu sırada merdiven ilave edilmiştir. Bu tarz yapılarda 10-12 cm kalınlığında ahşap kirişler kullanılmıştır.

Resim 2-6.170-175 nolu evler

Dikme yerleştirilen ahşaplar arasında geniş aralıklar bırakılarak çapraz payandalar bu dikmelere ivilenerek bağlanmaktadır. Sık aralıklarla yerleştirilen kilit kirişlerde de aynı teknik kullanılmakta ve kırma çatıyı dikine kirişler taşımaktadır. Zemin ve tavan, çatı ve zeminin yatay kirişlerine çivilenen dikey kirişlere istinat etmektedir(Gurlitt C., 1998, s.54).

Resim 2-7. 176 nolu Evin 1. Kat Kesiti

2.1.3.2. Yapı Elemanlarının Özellikleri

Pencere üstlerinde çepeçevre dönen kornişler ve dikdörtgen şeklindeki çerçevelerin iç kısımlarında bezemeler bulunmaktadır. Dolap nişleri alçı ve kornişlerle çevrilmiş, stilize edilmiş bitkisel motifler bütün elemanlarda kullanılmıştır(Resim 2-8). İç duvarlarda korniş ve sütunların üzerinde istiridye formları, akantus yaprakları gibi dekoratif unsurlar yer almaktadır(Resim 2-9)(Kuban D., 1954, s.69). İki hacmi birbirinden ayıran beşik ya da alçak sivri kemerli kemerli arkad ve çan biçimindeki sütun başlıklarındaki stilize akant yaprakları ve frizler, bezeme açısından 17. yüzyıl karakterini doğrular niteliktedir. Barok mimaride sıkça kullanılan belli bir stili olmayan sütun başlıkları kullanılmıştır ve başlıklarda barok üslubun gerçeküstü olanı gerçekçi anlatımla sütunlara aktarmasını sağlamıştır(Arel A., 1975, s.42).

İkinci katta iki pencere, cumba ve iki sütunla ayrılan bir yan mekan bulunmaktadır. Sütunlar beyaz mermerden ve korint tarzına benzeyen

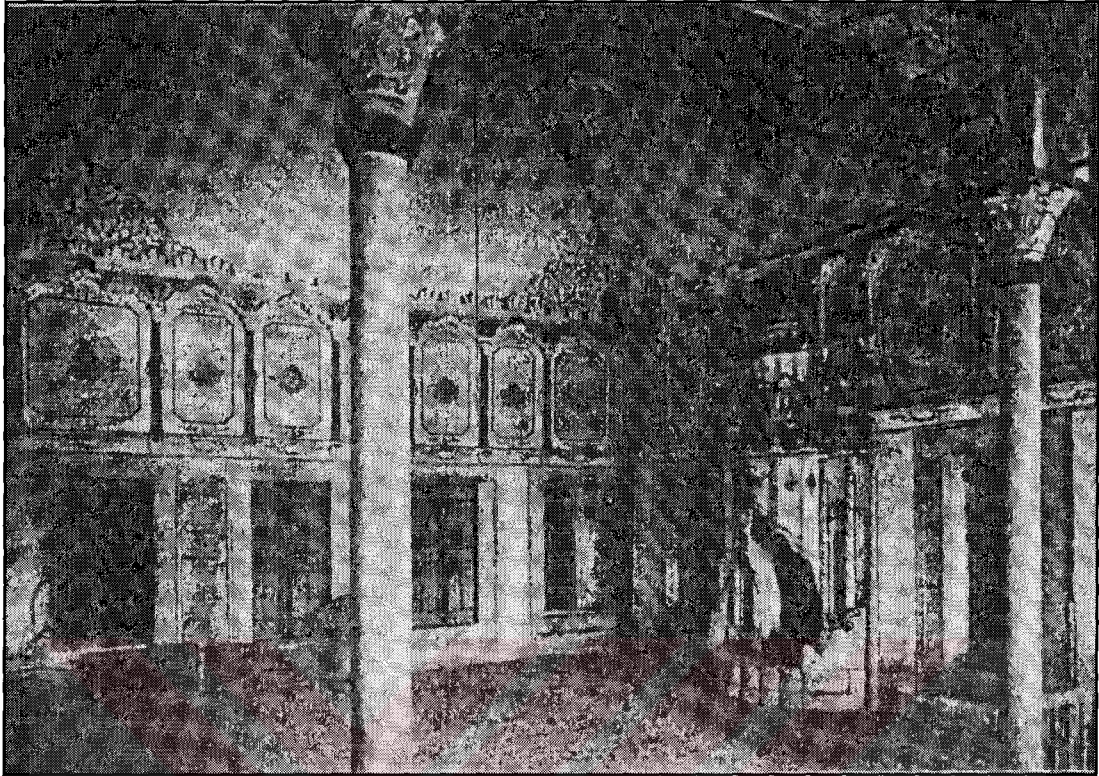
stalaktitler şeklindedir. Sütunların üzerinde kaş kemerler yer almaktadır(Resim 2-11).

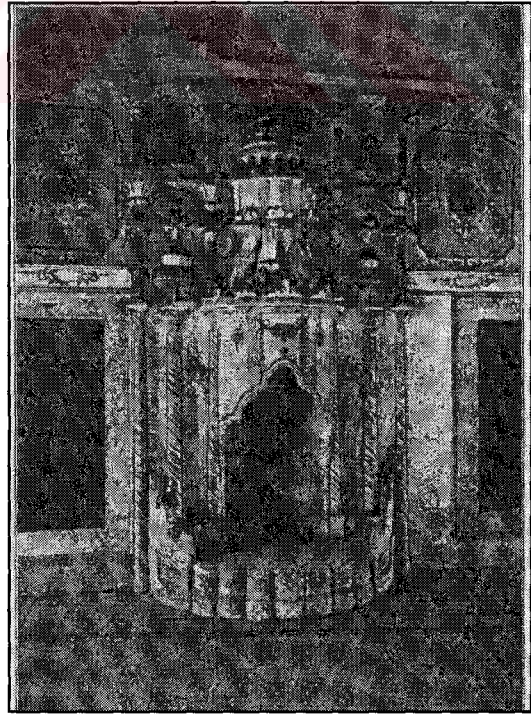
Resim 2-8.126 nolu ev, stalaktitler ve bezemeler

Resim 2-9.110 nolu ev, çiçek motifli bezemeler

Resim 2-10. 336 nolu ev, Üst kat salonu

Resim 2-11. 270 ve 336 nolu Fener Evlerinden Görünüşler

2.1.3.3. Malzeme Özellikleri

Binaların cephesinde küfeki taşı ve bazı yerlerde duvar örgüsünde yonu taşı da kullanılmıştır. Taşların ön yüzleri ocakta işlenerek, yan ve arka yüzleri kaba yonu olarak bırakılmaktadır. Küfeki taşı (maktıralı kalker), Osmanlı Mimarisi'nde İstanbul'da inşa edilen yapılarda en çok kullanılan taştır (Akıncı Ş., 1998, s.32). Duvar örgüsünde yaklaşık 25 cm yüksekliğinde 45 cm boyunda kesme küfeki taşı kullanılmıştır. Taşların büyüklüğü ve yükseklikleri kronolojiye bağlı değişiklikler göstermektedir. XVII. yüzyılda taşların yüksekliği 16-25 cm arasında değişmektedir(Batur A., 1970, s.188).

Tuğla kalınlıkları günümüze ulaşan binalarda 3-3,5 cm yüksekliğindedir. Tuğla genişliği 30-35 cm civarındadır. XVII. yüzyıla bakıldığında da tuğla kalınlıkları 3-3,5 cm arasındadır(Batur A., 1970, s.19). Tuğla ile taş arasındaki derzlerin genişliği tuğlaların kendi aralarındaki derzlerden daha azdır. Tuğlanın incilmesiyle derz genişliğinin artması, XVI.-XVIII. yüzyıllar arasında tuğla-derz oranının küçülmesiyle $\frac{1}{2}$ orana ulaşmaktadır. Duvar, kemer ve tonoz yapımında kullanılan tuğlaların büyüklükleri farklılık göstermektedir. Osmanlı Döneminde 'tuğla-i çarşu' olarak ifade edilen ve duvar, kemer, tonoz yapımında kullanılan tuğlalar tam, yarım ve battal olmak üzere üç boyda üretilmektedir(Barkan Ö. L., 1972, s.382). Döşeme tuğlası olarak 'tuğla-i şeşhane' denilen tuğla kullanılmaktadır. Tuğlaların boyutları büyük olanlar için 54 cm, küçük olanlar için 38 cm olarak belirlenmiştir. 17. yüzyılın ilk yarısının sonlarına doğru da şeşhane döşeme tuğlası boyutları 37.2, 46.5, 50 cm olarak belirtilmektedir. Örtü malzemesi olarak alaturka kiremit kullanılmıştır. 17. yüzyılda kullanılan alaturka kiremit boyutu 21.8-25/56 cm olarak belirtilmektedir (Akıncı Ş.,1998, s.40). Fener'de günümüze ulaşan 17. yüzyıl binalarının hepsi, yangınlar sonrası tamir geçirdiğinden, kiremit kaplamasının özgün boyutlarına alanda ulaşılmamaktadır. Sina Manastırı'nda en eski alaturka kiremit kaplaması gözlemlense de bunun boyutları 21.8-25/56 cm'ye ulaşmamaktadır.

Binalarda 10-12 cm kalınlığında ahşap döşeme kirişleri kullanılmaktadır. Oyma, kakma, varaklı ahşap işleri de görülmektedir. Bu dönemdeki inşaat defterleri de incelendiğinde binalar kargir yapılmasına karşın, kayıtlarda inşaatın başında fazla miktarda ahşap kaydına rastlanmaktadır. Temellerde, iskelelerde ve örtü kalıplarında kullanıldığı anlaşılan ahşap malzeme, kalitesine göre sınıflandırıldıktan ve boyutları belirlendikten sonra; sütun, çubuk, taban, vergeh(kiriş), mertek, elvah(kaplama malzemesi) olarak kullanılmıştır(Akıncı Ş., 1998, s.42).

Duvarların birbirine bağlanması, demir kenet ve zıvanalarla sağlanmıştır, demir gergi ve kiriş olarakta kullanılmaktadır(Resim 2-13). Gergiler yapılarda açıklık ve duvar gergileri olarak yer almaktadır. Bunun dışında pencere parmaklıkları, kapı ve pencerelerin tokmakları, metal kapılar ve kepenkler olarak yapının çeşitli kademelerinde demir kullanılmıştır.

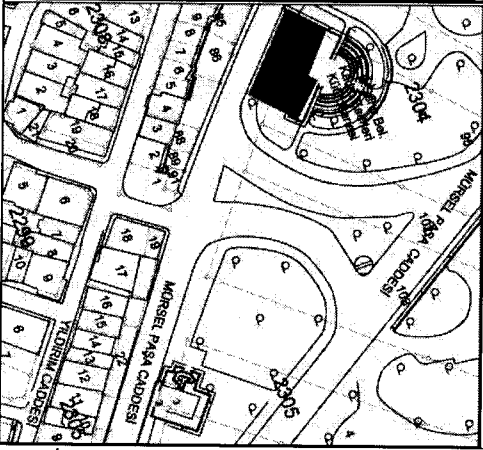

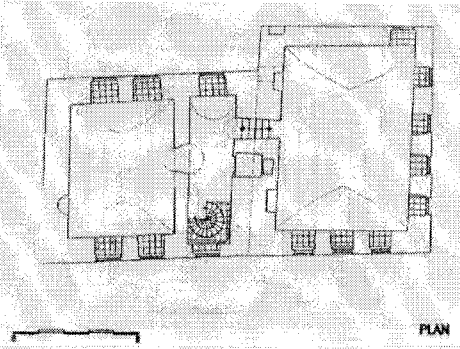
Resim 2-12.Şeşhane döşeme tuğlası(54 cm).

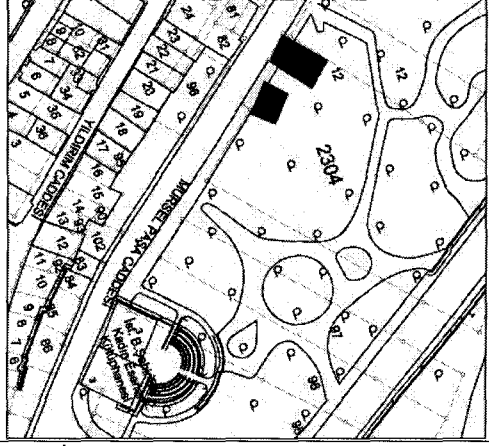

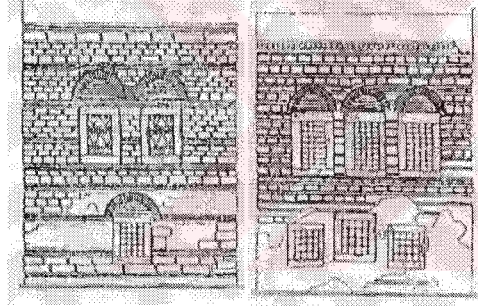
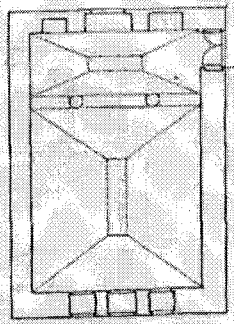
Resim 2-13.2304 Ada 12 Parsel 1. Kat Oda sütunlar arası gergiler.

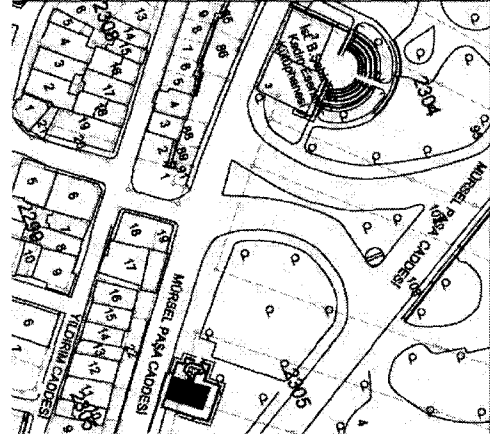

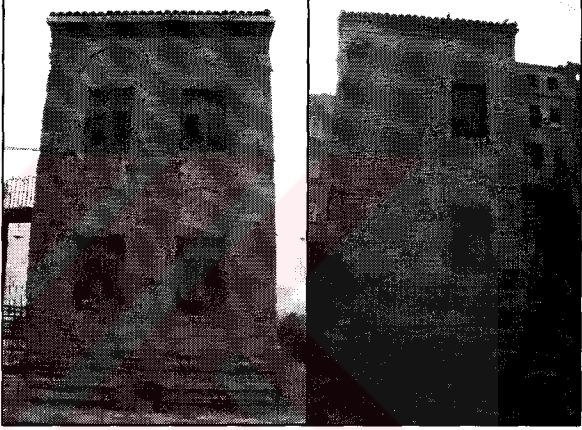
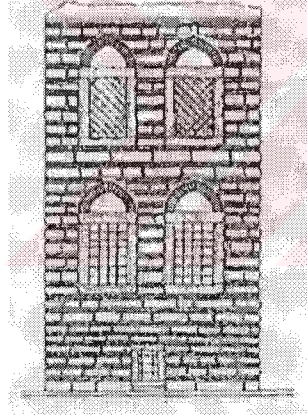
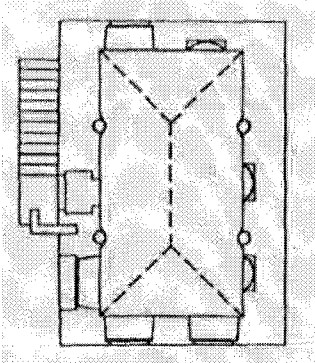
Resim 2-14.2304 Ada 12a Parsel 1. Kat Oda

ADA:2304	PARSEL:3	ADRES:MÜRSELPASA CADDESİ NO:42	FENER			
						
VAZİYET PLANI						
PLAN TİPİ						
						
		FOTOĞRAF				
		YAPIM SİSTEMİ	KARGİR	Y.KARGİR	DEĞİŞMİŞ	
			x			
		KORUMA DURUMU	İYİ	ORTA	KÖTÜ	DEĞ.
		TAŞ. SIS.				
		DÖŞEMELER				x
		DUVARLAR	x			
		DIŞ YAPI ELEMANLARI				
		ÜST ÖRTÜ				x
		KAPI				x
		PENCERELER				x
		KAT SİLMESİ				x
		ÇATI SİLME				x
		PEN.SÖVESİ	x			
		CEPHE KAPL.	x			
		İÇ YAPI ELEMANLARI				
		KAPILAR				x
		TAVANLAR				x
		MERDİVEN				x
		SIVA				x
RÖLÖVE:MSÜ.MF.RESTORASYON ARŞİVİ LİS. ÇAL.PINAR AĞIR-CANAN KİREZLİ						

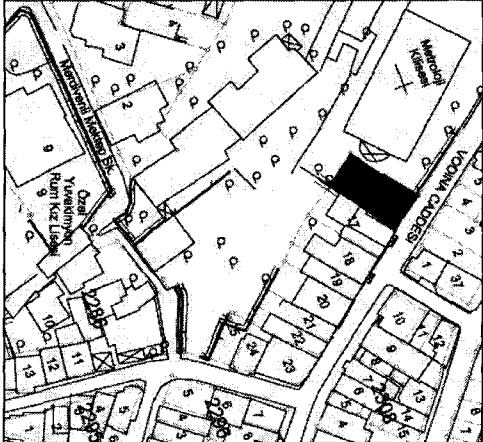
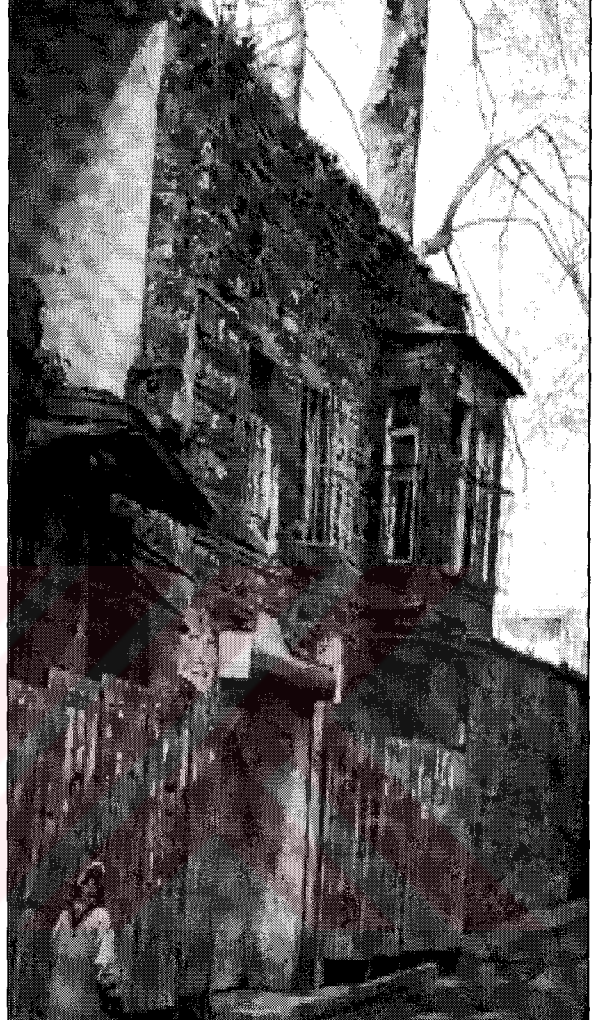

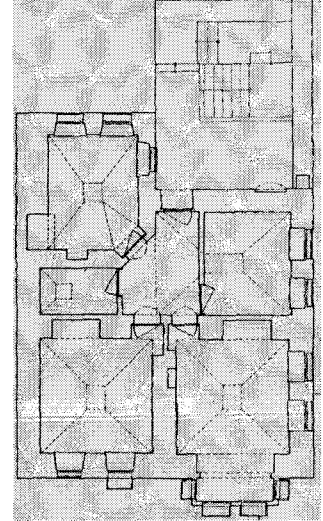
Tablo 2-1.2304 Ada 12 Parsel

ADA:2304	PARSEL:12	ADRES:MÜRSELPASA CADDESİ NO:62	FENER	
				
VAZİYET PLANI				
PLAN TİPİ				
				
FOTOĞRAF				
YAPIM SİSTEMİ	KARGİR x	Y.KARGİR	DEĞİŞMİŞ	
KORUMA DURUMU	İYİ	ORTA	KÖTÜ	DEĞ.
TAŞ. SIS.	DÖŞEMELER		x	
	DUVARLAR		x	
DIŞ YAPI ELEMANLARI	ÜST ÖRTÜ			x
	KAPI			x
	PENCERELER			x
	KAT SİLMESİ			x
	ÇATI SİLME			x
	PEN.SÖVESİ			x
İÇ YAPI ELEMAN.	CEPHE KAPL.			x
	KAPILAR			x
	TAVANLAR			x
	MERDİVEN			x
	SIVA			x
RÖLÖVE:GÜLEN YAMANER				

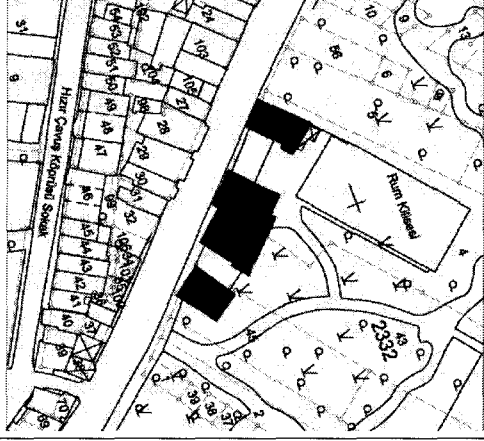

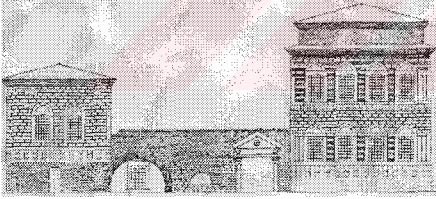
Tablo 2-2. 2304 Ada 12 Parsel

ADA:2305	PARSEL:3	ADRES:MÜRSELPASA CADDESİ NO:24	FENER
			
VAZİYET PLANI			
PLAN TİPİ			
			
FOTOĞRAF			
YAPIM SİSTEMİ	KARGİR	Y.KARGİR	DEĞİŞMİŞ
	x		
KORUMA DURUMU	İYİ	ORTA	KÖTÜ
TAŞ. SİS.	DÖŞEMELER	x	
	DUVARLAR		x
DIŞ YAPI ELEMANLARI	ÜST ÖRTÜ		x
	KAPI		x
	PENCERELER		x
	KAT SİLMESİ		x
	ÇATI SİLME		x
	PEN.SÖVESİ	x	
	CEPHE KAPL.		
İÇ YAPI ELEMAN.	KAPILAR		x
	TAVANLAR		x
	MERDİVEN		x
	SIVA		
RÖLÖVE:GÜLEN YAMANER (ESKİ KARAKOL BİNASI)			

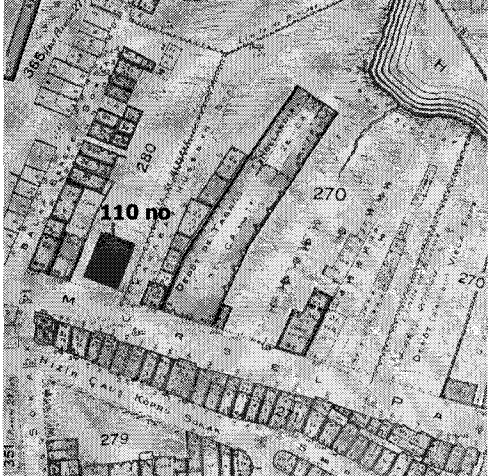

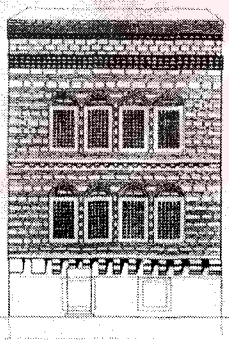
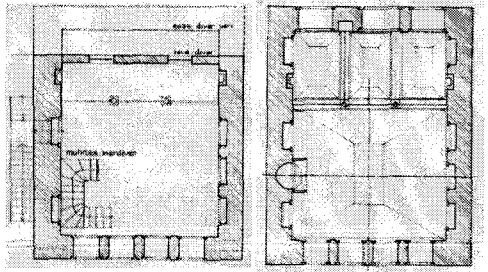
Tablo 2-3.2305 Ada 3 Parsel

ADA:2309	PARSEL:16	ADRES:VODINA CADDESİ NO:47-49	FENER																																																																											
 <p>VAZİYET PLANI</p>																																																																														
<p>PLAN TİPİ</p>																																																																														
		<p>FOTOĞRAF</p>																																																																												
		<table border="1"> <thead> <tr> <th>YAPIM SİSTEMİ</th> <th>KARGİR</th> <th>Y.KARGİR</th> <th colspan="2">DEĞİŞMİŞ</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td></td> <td>x</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <th>KORUMA DURUMU</th> <td>İYİ</td> <td>ORTA</td> <td>KÖTÜ</td> <td>DEĞ.</td> </tr> <tr> <th rowspan="2">TAŞ. SIS.</th> <td>DÖŞEMELER</td> <td></td> <td>x</td> <td></td> </tr> <tr> <td>DUVARLAR</td> <td></td> <td>x</td> <td></td> </tr> <tr> <th rowspan="7">DIŞ YAPI ELEMANLARI</th> <td>ÜST ÖRTÜ</td> <td></td> <td>x</td> <td></td> </tr> <tr> <td>KAPI</td> <td></td> <td>x</td> <td></td> </tr> <tr> <td>PENCERELER</td> <td></td> <td>x</td> <td></td> </tr> <tr> <td>KAT SİLMESİ</td> <td></td> <td>x</td> <td></td> </tr> <tr> <td>ÇATI SİLME</td> <td></td> <td>x</td> <td></td> </tr> <tr> <td>PEN.SÖVESİ</td> <td></td> <td>x</td> <td></td> </tr> <tr> <td>CEPHE KAPL.</td> <td></td> <td>x</td> <td></td> </tr> <tr> <th rowspan="4">İÇ YAPI ELEMANLARI</th> <td>KAPILAR</td> <td></td> <td>x</td> <td></td> </tr> <tr> <td>TAVANLAR</td> <td></td> <td>x</td> <td></td> </tr> <tr> <td>MERDİVEN</td> <td></td> <td>x</td> <td></td> </tr> <tr> <td>SIVA</td> <td></td> <td>x</td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td>x</td> <td></td> </tr> </tbody> </table>		YAPIM SİSTEMİ	KARGİR	Y.KARGİR	DEĞİŞMİŞ			x				KORUMA DURUMU	İYİ	ORTA	KÖTÜ	DEĞ.	TAŞ. SIS.	DÖŞEMELER		x		DUVARLAR		x		DIŞ YAPI ELEMANLARI	ÜST ÖRTÜ		x		KAPI		x		PENCERELER		x		KAT SİLMESİ		x		ÇATI SİLME		x		PEN.SÖVESİ		x		CEPHE KAPL.		x		İÇ YAPI ELEMANLARI	KAPILAR		x		TAVANLAR		x		MERDİVEN		x		SIVA		x					x	
YAPIM SİSTEMİ	KARGİR	Y.KARGİR	DEĞİŞMİŞ																																																																											
	x																																																																													
KORUMA DURUMU	İYİ	ORTA	KÖTÜ	DEĞ.																																																																										
TAŞ. SIS.	DÖŞEMELER		x																																																																											
	DUVARLAR		x																																																																											
DIŞ YAPI ELEMANLARI	ÜST ÖRTÜ		x																																																																											
	KAPI		x																																																																											
	PENCERELER		x																																																																											
	KAT SİLMESİ		x																																																																											
	ÇATI SİLME		x																																																																											
	PEN.SÖVESİ		x																																																																											
	CEPHE KAPL.		x																																																																											
İÇ YAPI ELEMANLARI	KAPILAR		x																																																																											
	TAVANLAR		x																																																																											
	MERDİVEN		x																																																																											
	SIVA		x																																																																											
			x																																																																											
<p>RÖLÖVE:MSÜ.MF.RESTORASYON ARŞİVİ LİS. ÇAL.PINAR AĞIR-CANAN KİREZLİ</p>																																																																														

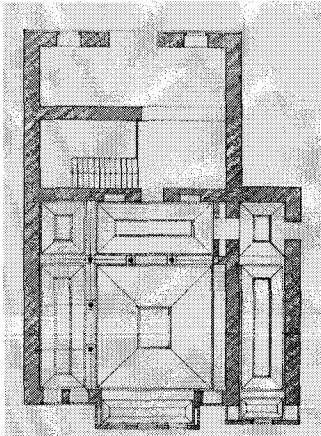
Tablo 2-4.2309 Ada 16 Parsel

ADA:2332	PARSEL:46	ADRES:VODİNA CADDESİ NO:134	FENER																																																																								
																																																																											
VAZİYET PLANI																																																																											
PLAN TİPİ																																																																											
		<p>FOTOĞRAF</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>YAPIM SİSTEMİ</th> <th>KARGİR</th> <th>Y.KARGİR</th> <th colspan="2">DEĞİŞMİŞ</th> </tr> <tr> <td></td> <td>x</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <th>KORUMA DURUMU</th> <th>İYİ</th> <th>ORTA</th> <th>KÖTÜ</th> <th>DEĞ.</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>TAŞ DÖŞEMELER</td> <td></td> <td></td> <td>y</td> <td></td> </tr> <tr> <td>SIS. DUVARLAR</td> <td></td> <td></td> <td>x</td> <td></td> </tr> <tr> <td rowspan="6">DİŞ YAPI ELEMANLARI</td> <td>ÜST ÖRTÜ</td> <td></td> <td>x</td> <td></td> </tr> <tr> <td>KAPI</td> <td></td> <td>x</td> <td></td> </tr> <tr> <td>PENCERELER</td> <td></td> <td>x</td> <td></td> </tr> <tr> <td>KAT SİLMESİ</td> <td></td> <td>x</td> <td></td> </tr> <tr> <td>ÇATI SİLME</td> <td></td> <td>x</td> <td></td> </tr> <tr> <td>PEN.SÖVESİ</td> <td></td> <td>x</td> <td></td> </tr> <tr> <td rowspan="4">İÇ YAPI ELEMANLARI</td> <td>CEPHE KAPL.</td> <td></td> <td>x</td> <td></td> </tr> <tr> <td>KAPILAR</td> <td></td> <td>x</td> <td></td> </tr> <tr> <td>TAVANLAR</td> <td></td> <td>x</td> <td></td> </tr> <tr> <td>MERDİVEN</td> <td></td> <td>x</td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td>SIVA</td> <td></td> <td>x</td> <td></td> </tr> </tbody> </table>		YAPIM SİSTEMİ	KARGİR	Y.KARGİR	DEĞİŞMİŞ			x				KORUMA DURUMU	İYİ	ORTA	KÖTÜ	DEĞ.	TAŞ DÖŞEMELER			y		SIS. DUVARLAR			x		DİŞ YAPI ELEMANLARI	ÜST ÖRTÜ		x		KAPI		x		PENCERELER		x		KAT SİLMESİ		x		ÇATI SİLME		x		PEN.SÖVESİ		x		İÇ YAPI ELEMANLARI	CEPHE KAPL.		x		KAPILAR		x		TAVANLAR		x		MERDİVEN		x			SIVA		x	
YAPIM SİSTEMİ	KARGİR	Y.KARGİR	DEĞİŞMİŞ																																																																								
	x																																																																										
KORUMA DURUMU	İYİ	ORTA	KÖTÜ	DEĞ.																																																																							
TAŞ DÖŞEMELER			y																																																																								
SIS. DUVARLAR			x																																																																								
DİŞ YAPI ELEMANLARI	ÜST ÖRTÜ		x																																																																								
	KAPI		x																																																																								
	PENCERELER		x																																																																								
	KAT SİLMESİ		x																																																																								
	ÇATI SİLME		x																																																																								
	PEN.SÖVESİ		x																																																																								
İÇ YAPI ELEMANLARI	CEPHE KAPL.		x																																																																								
	KAPILAR		x																																																																								
	TAVANLAR		x																																																																								
	MERDİVEN		x																																																																								
	SIVA		x																																																																								
RÖLÖVE:GÜLEN YAMANER																																																																											

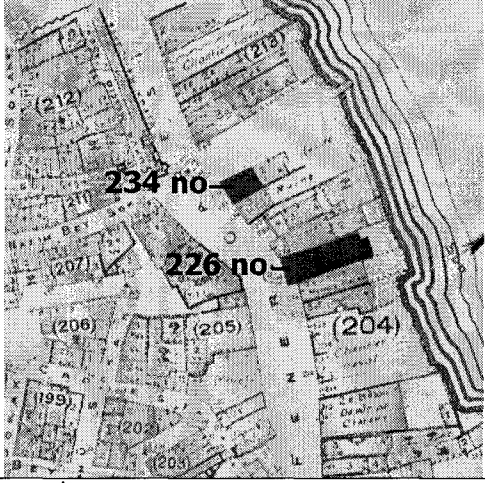

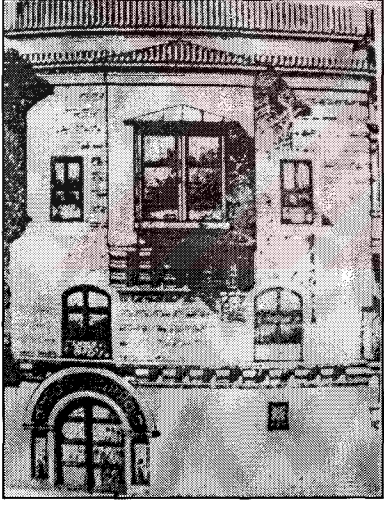
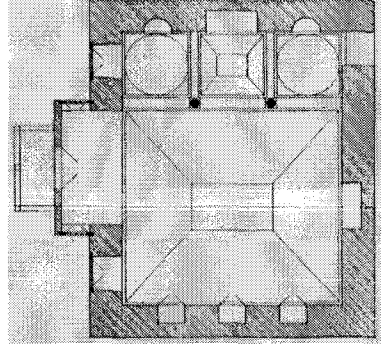
Tablo 2-5.2332 Ada 46 Parsel

ADA:	PARSEL:	ADRES:MÜRSELPASA CADDESİ NO:110	FENER																																																																																											
																																																																																														
VAZİYET PLANI																																																																																														
PLAN TİPİ																																																																																														
		<table border="1"> <thead> <tr> <th colspan="2">FOTOĞRAF</th> <th colspan="4">MEVCUT DEĞİL</th> </tr> <tr> <th rowspan="2">YAPIM SİSTEMİ</th> <th>KARGİR</th> <th colspan="2">Y.KARGİR</th> <th colspan="2">DEĞİŞMİŞ</th> </tr> <tr> <th></th> <th></th> <th></th> <th></th> <th></th> </tr> <tr> <th colspan="2">KORUMA DURUMU</th> <th>İYİ</th> <th>ORTA</th> <th>KÖTÜ</th> <th>DEĞ.</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td rowspan="2">TAŞ. SİS.</td> <td>DÖŞEMELER</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>DUVARLAR</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td rowspan="7">DIŞ YAPI ELEMANLARI</td> <td>ÜST ÖRTÜ</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>KAPI</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>PENCERELER</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>KAT SİLMESİ</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>ÇATI SILME</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>PEN.SÖVESİ</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>CEPHE KAPL.</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td rowspan="4">İÇ YAPI ELEMANLARI</td> <td>KAPILAR</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>TAVANLAR</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>MERDİVEN</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>SIVA</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table>		FOTOĞRAF		MEVCUT DEĞİL				YAPIM SİSTEMİ	KARGİR	Y.KARGİR		DEĞİŞMİŞ							KORUMA DURUMU		İYİ	ORTA	KÖTÜ	DEĞ.	TAŞ. SİS.	DÖŞEMELER					DUVARLAR					DIŞ YAPI ELEMANLARI	ÜST ÖRTÜ					KAPI					PENCERELER					KAT SİLMESİ					ÇATI SILME					PEN.SÖVESİ					CEPHE KAPL.					İÇ YAPI ELEMANLARI	KAPILAR					TAVANLAR					MERDİVEN					SIVA				
FOTOĞRAF		MEVCUT DEĞİL																																																																																												
YAPIM SİSTEMİ	KARGİR	Y.KARGİR		DEĞİŞMİŞ																																																																																										
KORUMA DURUMU		İYİ	ORTA	KÖTÜ	DEĞ.																																																																																									
TAŞ. SİS.	DÖŞEMELER																																																																																													
	DUVARLAR																																																																																													
DIŞ YAPI ELEMANLARI	ÜST ÖRTÜ																																																																																													
	KAPI																																																																																													
	PENCERELER																																																																																													
	KAT SİLMESİ																																																																																													
	ÇATI SILME																																																																																													
	PEN.SÖVESİ																																																																																													
	CEPHE KAPL.																																																																																													
İÇ YAPI ELEMANLARI	KAPILAR																																																																																													
	TAVANLAR																																																																																													
	MERDİVEN																																																																																													
	SIVA																																																																																													
		RÖLÖVE: CORNELIUS GURLITT VE S. HAKKI ELDEM																																																																																												

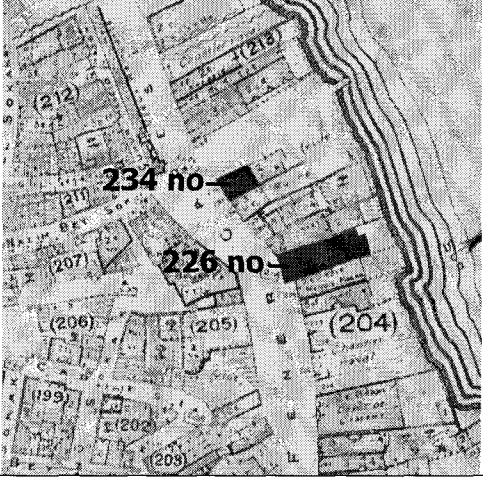

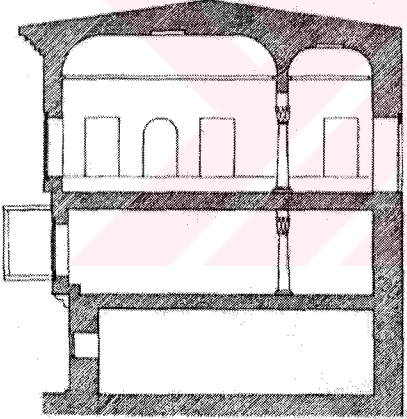
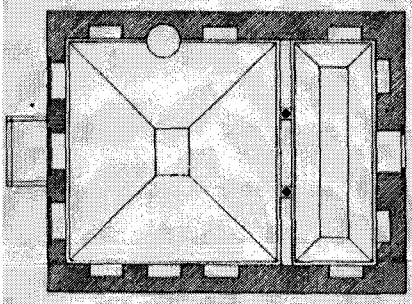
Tablo 2-6. 110 Nolu Bina

ADA:	PARSEL:	ADRES:MÜRSELPASA CAD. NO:176	FENER																																																																																							
																																																																																										
VAZİYET PLANI																																																																																										
PLAN TİPİ																																																																																										
																																																																																										
		<table border="1"> <thead> <tr> <th colspan="2">FOTOĞRAF</th> <th colspan="4">MEVCUT DEĞİL</th> </tr> <tr> <th>YAPIM SİSTEMİ</th> <th>KARGİR</th> <th>Y.KARGİR</th> <th colspan="3">DEĞİŞMİŞ</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td colspan="2">KORUMA DURUMU</td> <td>İYİ</td> <td>ORTA</td> <td>KÖTÜ</td> <td>DEĞ.</td> </tr> <tr> <td>TAŞ. SİS.</td> <td>DÖŞEMELER</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td>DUVARLAR</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td rowspan="7">DIŞ YAPI ELEMANLARI</td> <td>ÜST ÖRTÜ</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>KAPI</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>PENCERELER</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>KAT SİLMESİ</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>ÇATI SİLME</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>PEN.SÖVESİ</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>CEPHE KAPL.</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td rowspan="4">İÇ YAPI ELEMANLARI</td> <td>KAPILAR</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>TAVANLAR</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>MERDİVEN</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>SIVA</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table>		FOTOĞRAF		MEVCUT DEĞİL				YAPIM SİSTEMİ	KARGİR	Y.KARGİR	DEĞİŞMİŞ			KORUMA DURUMU		İYİ	ORTA	KÖTÜ	DEĞ.	TAŞ. SİS.	DÖŞEMELER						DUVARLAR					DIŞ YAPI ELEMANLARI	ÜST ÖRTÜ					KAPI					PENCERELER					KAT SİLMESİ					ÇATI SİLME					PEN.SÖVESİ					CEPHE KAPL.					İÇ YAPI ELEMANLARI	KAPILAR					TAVANLAR					MERDİVEN					SIVA				
FOTOĞRAF		MEVCUT DEĞİL																																																																																								
YAPIM SİSTEMİ	KARGİR	Y.KARGİR	DEĞİŞMİŞ																																																																																							
KORUMA DURUMU		İYİ	ORTA	KÖTÜ	DEĞ.																																																																																					
TAŞ. SİS.	DÖŞEMELER																																																																																									
	DUVARLAR																																																																																									
DIŞ YAPI ELEMANLARI	ÜST ÖRTÜ																																																																																									
	KAPI																																																																																									
	PENCERELER																																																																																									
	KAT SİLMESİ																																																																																									
	ÇATI SİLME																																																																																									
	PEN.SÖVESİ																																																																																									
	CEPHE KAPL.																																																																																									
İÇ YAPI ELEMANLARI	KAPILAR																																																																																									
	TAVANLAR																																																																																									
	MERDİVEN																																																																																									
	SIVA																																																																																									
RÖLÖVE: CORNELIUS GURLITT VE S. HAKKI ELDİM																																																																																										

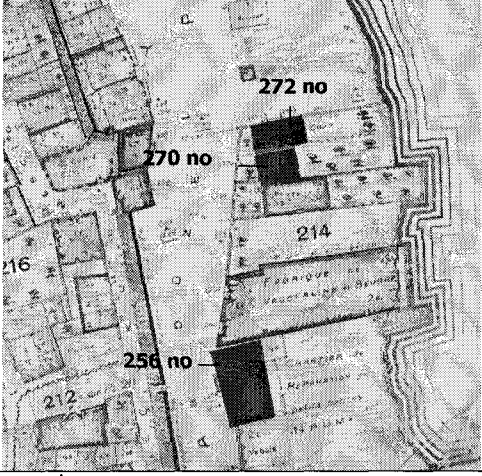
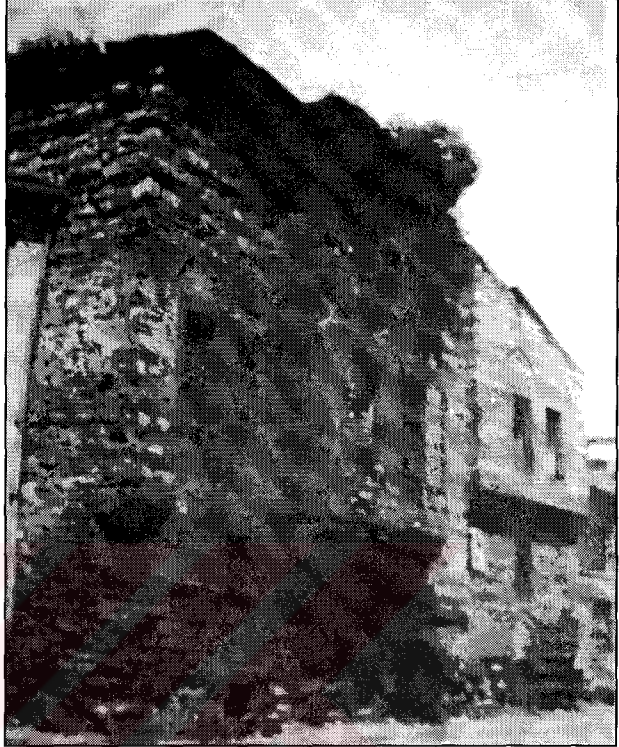
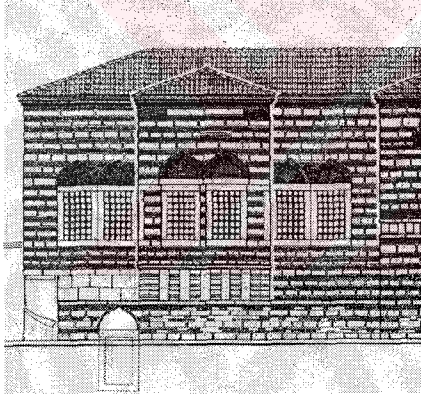
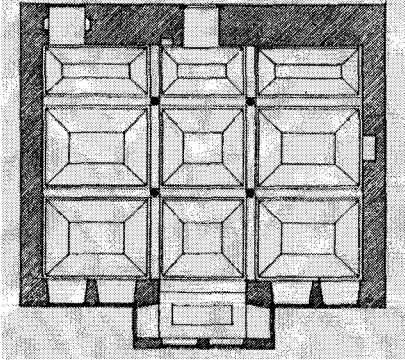
Tablo 2-7. 176Nolu Bina

ADA:	PARSEL:	ADRES:MÜRSELPAŞA CAD. NO:226	FENER																																																																																																		
 <p>VAZİYET PLANI</p>																																																																																																					
PLAN TİPİ																																																																																																					
		<table border="1"> <thead> <tr> <th colspan="2">FOTOĞRAF</th> <th colspan="4">MEVCUT DEĞİL</th> </tr> <tr> <th rowspan="2">YAPIM SİSTEMİ</th> <th>KARGİR</th> <th>Y.KARGİR</th> <th colspan="2">DEĞİŞMİŞ</th> <th></th> </tr> <tr> <th></th> <th></th> <th></th> <th></th> <th></th> </tr> <tr> <th colspan="2">KORUMA DURUMU</th> <th>İYİ</th> <th>ORTA</th> <th>KÖTÜ</th> <th>DEĞ.</th> </tr> <tr> <th rowspan="2">TAŞ. SİS.</th> <th>DÖŞEMELER</th> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <th>DUVARLAR</th> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <th rowspan="6">DIŞ YAPI ELEMANLARI</th> <th>ÜST ÖRTÜ</th> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <th>KAPI</th> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <th>PENCERELER</th> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <th>KAT SİLMESİ</th> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <th>ÇATI SİLME</th> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <th>PEN.SÖVESİ</th> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <th rowspan="4">İÇ YAPI ELEMANLARI</th> <th>CEPHE KAPL.</th> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <th>KAPILAR</th> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <th>TAVANLAR</th> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <th>MERDİVEN</th> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <th colspan="2"></th> <th>SIVA</th> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <th colspan="2"></th> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> </thead></table>		FOTOĞRAF		MEVCUT DEĞİL				YAPIM SİSTEMİ	KARGİR	Y.KARGİR	DEĞİŞMİŞ								KORUMA DURUMU		İYİ	ORTA	KÖTÜ	DEĞ.	TAŞ. SİS.	DÖŞEMELER					DUVARLAR					DIŞ YAPI ELEMANLARI	ÜST ÖRTÜ					KAPI					PENCERELER					KAT SİLMESİ					ÇATI SİLME					PEN.SÖVESİ					İÇ YAPI ELEMANLARI	CEPHE KAPL.					KAPILAR					TAVANLAR					MERDİVEN							SIVA									
FOTOĞRAF		MEVCUT DEĞİL																																																																																																			
YAPIM SİSTEMİ	KARGİR	Y.KARGİR	DEĞİŞMİŞ																																																																																																		
KORUMA DURUMU		İYİ	ORTA	KÖTÜ	DEĞ.																																																																																																
TAŞ. SİS.	DÖŞEMELER																																																																																																				
	DUVARLAR																																																																																																				
DIŞ YAPI ELEMANLARI	ÜST ÖRTÜ																																																																																																				
	KAPI																																																																																																				
	PENCERELER																																																																																																				
	KAT SİLMESİ																																																																																																				
	ÇATI SİLME																																																																																																				
	PEN.SÖVESİ																																																																																																				
İÇ YAPI ELEMANLARI	CEPHE KAPL.																																																																																																				
	KAPILAR																																																																																																				
	TAVANLAR																																																																																																				
	MERDİVEN																																																																																																				
		SIVA																																																																																																			
		<p>RÖLÖVE: CORNELIUS GURLITT VE S. HAKKI ELDEM</p>																																																																																																			

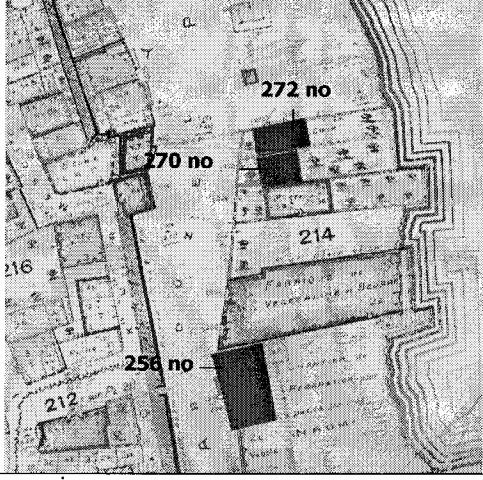

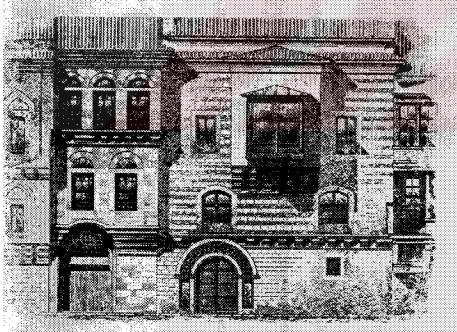
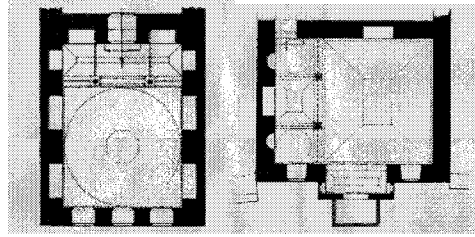
Tablo 2-8.226 Nolu Bina

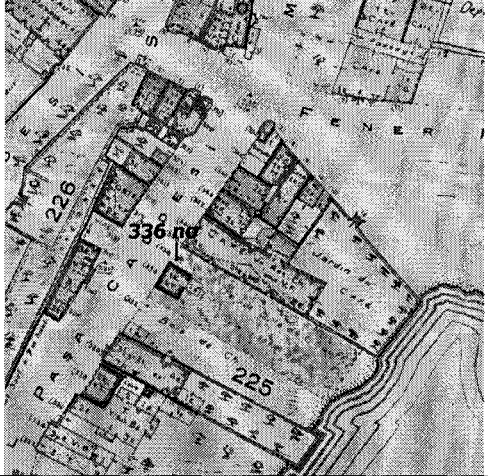
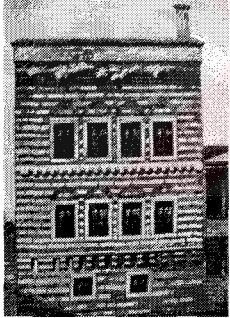
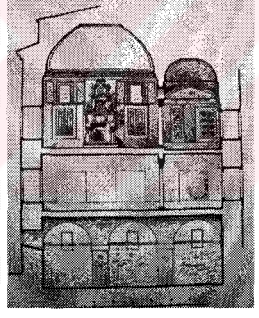
ADA:	PARSEL:	ADRES:MÜRSELPASA CAD. NO:234	FENER																																																																																						
																																																																																									
VAZİYET PLANI																																																																																									
PLAN TİPİ		<table border="1"> <thead> <tr> <th colspan="2">FOTOĞRAF</th> <th colspan="4">MEVCUT DEĞİL</th> </tr> <tr> <th>YAPIM SİSTEMİ</th> <th>KARGİR</th> <th>Y.KARGİR</th> <th colspan="2">DEĞİŞMİŞ</th> <th></th> </tr> <tr> <th>KORUMA DURUMU</th> <th>İYİ</th> <th>ORTA</th> <th>KÖTÜ</th> <th colspan="2">DEĞ.</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td rowspan="2">TAŞ. SİS.</td> <td>DÖŞEMELER</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>DUVARLAR</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td rowspan="7">DIŞ YAPI ELEMANLARI</td> <td>ÜST ÖRTÜ</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>KAPI</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>PENCERELER</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>KAT SİLMESİ</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>ÇATI SİLME</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>PEN.SÖVESİ</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>CEPHE KAPL.</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td rowspan="4">İÇ YAPI ELEMANLARI</td> <td>KAPILAR</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>TAVANLAR</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>MERDİVEN</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>SIVA</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table>		FOTOĞRAF		MEVCUT DEĞİL				YAPIM SİSTEMİ	KARGİR	Y.KARGİR	DEĞİŞMİŞ			KORUMA DURUMU	İYİ	ORTA	KÖTÜ	DEĞ.		TAŞ. SİS.	DÖŞEMELER					DUVARLAR					DIŞ YAPI ELEMANLARI	ÜST ÖRTÜ					KAPI					PENCERELER					KAT SİLMESİ					ÇATI SİLME					PEN.SÖVESİ					CEPHE KAPL.					İÇ YAPI ELEMANLARI	KAPILAR					TAVANLAR					MERDİVEN					SIVA				
FOTOĞRAF				MEVCUT DEĞİL																																																																																					
YAPIM SİSTEMİ	KARGİR			Y.KARGİR	DEĞİŞMİŞ																																																																																				
KORUMA DURUMU	İYİ			ORTA	KÖTÜ	DEĞ.																																																																																			
TAŞ. SİS.	DÖŞEMELER																																																																																								
	DUVARLAR																																																																																								
DIŞ YAPI ELEMANLARI	ÜST ÖRTÜ																																																																																								
	KAPI																																																																																								
	PENCERELER																																																																																								
	KAT SİLMESİ																																																																																								
	ÇATI SİLME																																																																																								
	PEN.SÖVESİ																																																																																								
	CEPHE KAPL.																																																																																								
İÇ YAPI ELEMANLARI	KAPILAR																																																																																								
	TAVANLAR																																																																																								
	MERDİVEN																																																																																								
	SIVA																																																																																								
																																																																																									
																																																																																									
RÖLÖVE: CORNELIUS GURLITT VE S. HAKKI ELDEM																																																																																									

Tablo 2-9.234 Nolu Bina

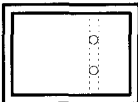
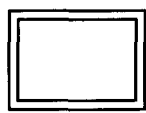
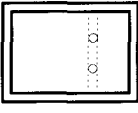
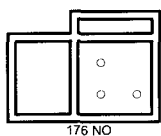
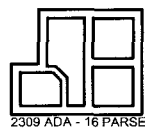
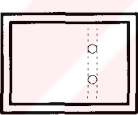
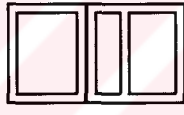
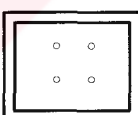
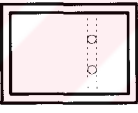

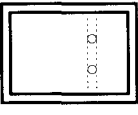
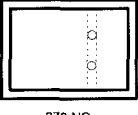
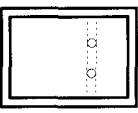
ADA:	PARSEL:	ADRES:MÜRSELPASA CAD. NO:256	FENER				
							
VAZİYET PLANI							
PLAN TİPİ							
							
							
		FOTOĞRAF	MEVCUT DEĞİL				
		YAPIM SİSTEMİ	KARGİR	Y.KARGİR	DEĞİŞMİŞ		
		KORUMA DURUMU	İYİ	ORTA	KÖTÜ	DEĞ.	
		TAŞ. SIS.	DÖŞEMELER				
			DUVARLAR				
		DIŞ YAPI ELEMANLARI	ÜST ÖRTÜ				
			KAPI				
			PENCERELER				
			KAT SİLMESİ				
			ÇATI SİLME				
			PEN.SÖVESİ				
		CEPHE KAPL.					
		İÇ YAPI ELEMANLARI	KAPILAR				
			TAVANLAR				
			MERDİVEN				
			SIVA				
RÖLÖVE: S. HAKKI ELDEM-PLAN, HALE TOKAY-GORUNUS							

Tablo 2-10.256 Nolu Bina

ADA:	PARSEL:	ADRES:MÜRSELPASA CAD. NO:270-272	FENER																																																																																												
																																																																																															
VAZİYET PLANI																																																																																															
PLAN TİPİ																																																																																															
		<table border="1"> <thead> <tr> <th colspan="2">FOTOĞRAF</th> <th colspan="4">MEVCUT DEĞİL</th> </tr> <tr> <th rowspan="2">YAPIM SİSTEMİ</th> <th>KARGİR</th> <th colspan="2">Y.KARGİR</th> <th colspan="2">DEĞİŞMİŞ</th> </tr> <tr> <th></th> <th>İYİ</th> <th>ORTA</th> <th>KÖTÜ</th> <th>DEĞ.</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td colspan="2">KORUMA DURUMU</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td rowspan="2">TAŞ. SIS.</td> <td>DÖŞEMELER</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>DUVARLAR</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td rowspan="6">DIŞ YAPI ELEMANLARI</td> <td>ÜST ÖRTÜ</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>KAPI</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>PENCERELER</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>KAT SİLMESİ</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>ÇATI SİLME</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>PEN.SÖVESİ</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td rowspan="4">İÇ YAPI ELEMANLARI</td> <td>CEPHE KAPL.</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>KAPILAR</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>TAVANLAR</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>MERDİVEN</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td>SIVA</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table>		FOTOĞRAF		MEVCUT DEĞİL				YAPIM SİSTEMİ	KARGİR	Y.KARGİR		DEĞİŞMİŞ			İYİ	ORTA	KÖTÜ	DEĞ.	KORUMA DURUMU						TAŞ. SIS.	DÖŞEMELER					DUVARLAR					DIŞ YAPI ELEMANLARI	ÜST ÖRTÜ					KAPI					PENCERELER					KAT SİLMESİ					ÇATI SİLME					PEN.SÖVESİ					İÇ YAPI ELEMANLARI	CEPHE KAPL.					KAPILAR					TAVANLAR					MERDİVEN						SIVA				
FOTOĞRAF		MEVCUT DEĞİL																																																																																													
YAPIM SİSTEMİ	KARGİR	Y.KARGİR		DEĞİŞMİŞ																																																																																											
		İYİ	ORTA	KÖTÜ	DEĞ.																																																																																										
KORUMA DURUMU																																																																																															
TAŞ. SIS.	DÖŞEMELER																																																																																														
	DUVARLAR																																																																																														
DIŞ YAPI ELEMANLARI	ÜST ÖRTÜ																																																																																														
	KAPI																																																																																														
	PENCERELER																																																																																														
	KAT SİLMESİ																																																																																														
	ÇATI SİLME																																																																																														
	PEN.SÖVESİ																																																																																														
İÇ YAPI ELEMANLARI	CEPHE KAPL.																																																																																														
	KAPILAR																																																																																														
	TAVANLAR																																																																																														
	MERDİVEN																																																																																														
	SIVA																																																																																														
		<table border="1"> <thead> <tr> <th colspan="2">RÖLÖVE: CORNELIUS GURLITT VE S. HAKKI ELDEM, R10895 ALMAN ARKEOLOJİ ENSTİTÜSÜ</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td colspan="2">Tablo 2-11.270-272 Nolu Binalar</td> </tr> </tbody> </table>		RÖLÖVE: CORNELIUS GURLITT VE S. HAKKI ELDEM, R10895 ALMAN ARKEOLOJİ ENSTİTÜSÜ		Tablo 2-11.270-272 Nolu Binalar																																																																																									
RÖLÖVE: CORNELIUS GURLITT VE S. HAKKI ELDEM, R10895 ALMAN ARKEOLOJİ ENSTİTÜSÜ																																																																																															
Tablo 2-11.270-272 Nolu Binalar																																																																																															

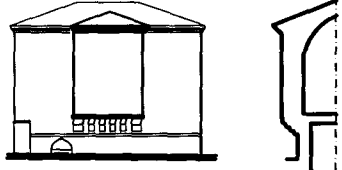
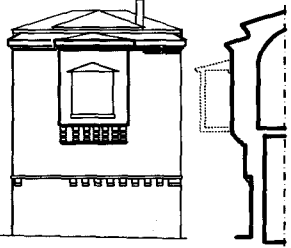
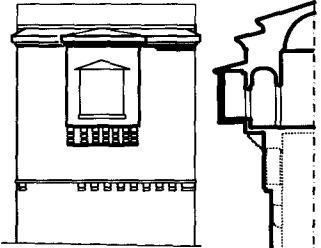
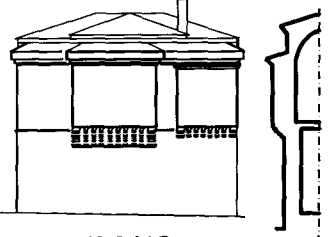
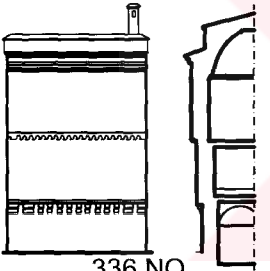
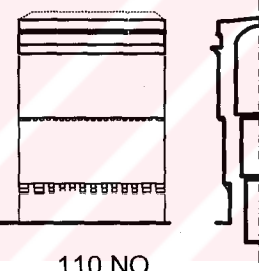
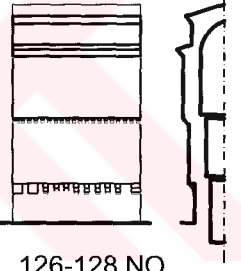
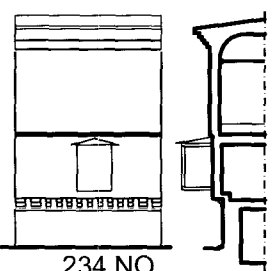
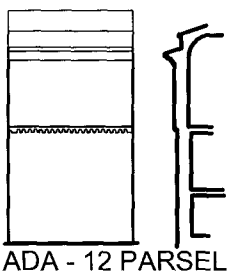
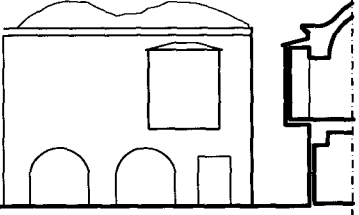
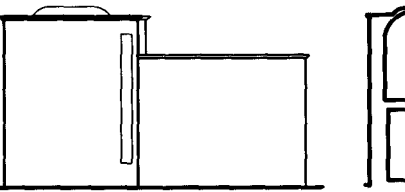
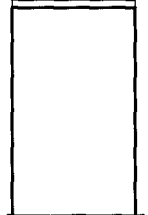
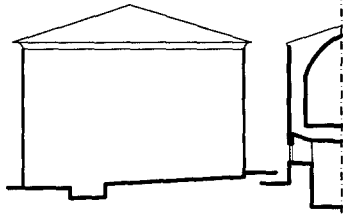
ADA:	PARSEL:	ADRES:MÜRSELPAŞA CAD. NO:336	FENER			
						
VAZİYET PLANI						
PLAN TİPİ						
 		FOTOĞRAF				
		MEVCUT DEĞİL				
		YAPIM SİSTEMİ	KARGİR	Y.KARGİR	DEĞİŞMİŞ	
		KORUMA DURUMU	İYİ	ORTA	KÖTÜ	DEĞ.
		TAŞ. SİS.	DÖŞEMELER			
			DUVARLAR			
		DIŞ YAPI ELEMANLARI	ÜST ÖRTÜ			
			KAPI			
			PENCERELER			
			KAT SİLMESİ			
			ÇATI SİLME			
			PEN.SÖVESİ			
			CEPHE KAPL.			
		İÇ YAPI ELEMANLARI	KAPILAR			
			TAVANLAR			
			MERDİVEN			
			SIVA			
		RÖLÖVE: CORNELIUS GURLITT VE S. HAKKI ELDEM				

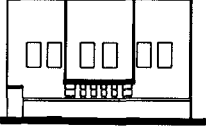

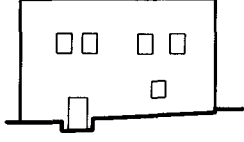
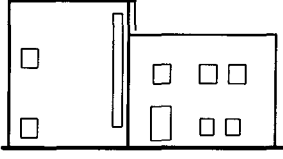
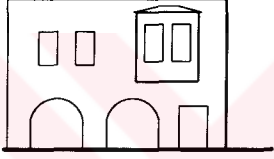
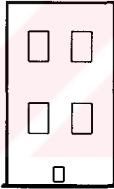
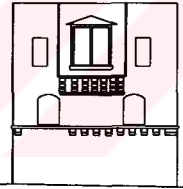
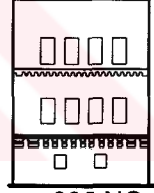
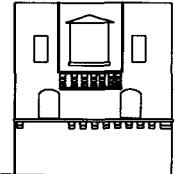
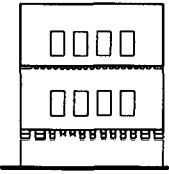
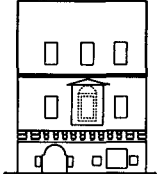
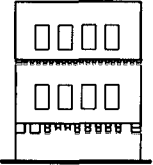
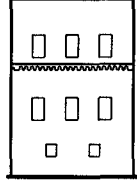
Tablo 2-12. 336 Nolu Bina

FENER BÖLGESİNDE XVII. YY EVLERİ PLAN ANALİZİ				
	TEK AÇIKLIKLI	2 AÇIKLIKLI	3 AÇIKLIKLI	4 AÇIKLIKLI
İŞLEVSEL BİRİM				
GELİŞİM ÖRNEKLERİ	 2305 ADA - 3 PARSEL	 110 NO	 176 NO	 2309 ADA - 16 PARSEL
		 126-128 NO	 2304 ADA - 3 PARSEL	 256 NO
		 226 NO	 2309 ADA - 1 PARSEL	
		 234 NO		
		 270 NO		
		 336 NO		

Tablo 2-13. Fener Bölgesi XVII. yy Evleri Plan Analizi

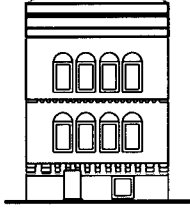
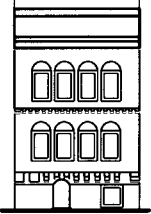
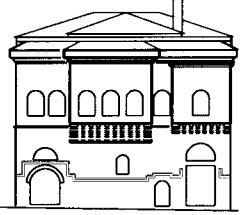
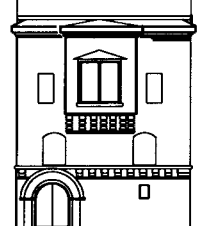
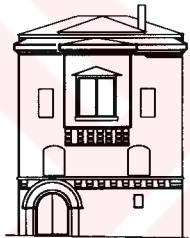
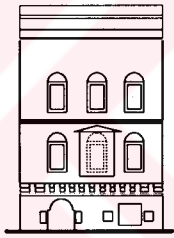

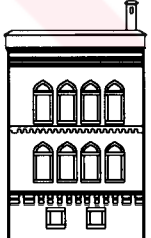
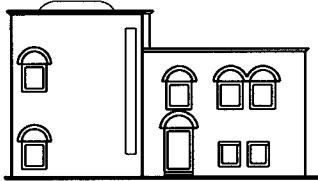
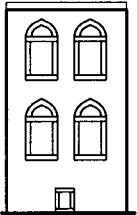
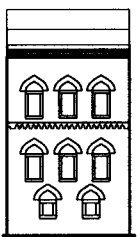
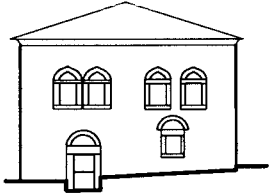
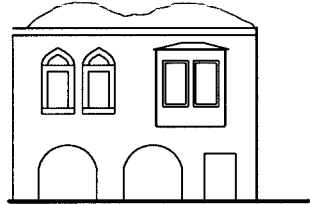
(Planlar;C. Gurlitt ve S. Hakkı Eldem, Nevra Yalın(M.S.Ü. Restorasyon Arşivi)

FENER BÖLGESİNDE XVII. YY EV CEPHELERİNDE ÇIKMA ANALİZİ						
TEK KATLI		İKİ KATLI				
ORTADA	 256 NO	 226 NO	 270 NO			
SİMETRİ AKSINDA DEĞİL	 176 NO					
CEPHE BOYUNCA		 336 NO	 110 NO	 126-128 NO	 234 NO	 2304 ADA - 12 PARSEL
ÇIKMASIZ	 2309 ADA - 16 PARSEL					
	 2304 ADA - 3 PARSEL	 2305 ADA - 3 PARSEL				
	 2309 ADA - 1 PARSEL					

FENER BÖLGESİNDE XVII. YY EVLERİ CEPHE ANALİZİ			
	2 AÇIKLIKLI	3 AÇIKLIKLI	4 AÇIKLIKLI
TEK KATLI	 256 NO	 176 NO	
	 2309 ADA - 1 PARSEL	 2304 ADA - 3 PARSEL	
	 2309 ADA - 16 PARSEL		
İKİ KATLI	 2305 ADA - 3 PARSEL	 226 NO	 336 NO
		 270 NO	 110 NO
		 234 NO	 126-128 NO
		 2304 ADA - 12 PARSEL	

Tablo 2-15. Fener Bölgesi XVII. yy Evleri Cephe Analizi

(Planlar;C. Gurlitt ve S. Hakkı Eldem, Nevra Yalın(M.S.Ü. Restorasyon Arşivi)

FENER BÖLGESİNDE XVII. YY EVLERİ CEPHE ANALİZİ		
 110 NO	 126-128 NO	
 176 NO	 270 NO	
 226 NO	 234 NO	
 256 NO	 336 NO	
 2304 ADA - 3 PARSEL	 2305 ADA - 3 PARSEL	 2304 ADA - 12 PARSEL
 2309 ADA - 1 PARSEL	 2309 ADA - 16 PARSEL	

Tablo 2-16. Fener Bölgesi XVII. yy Evleri Cephe Analizi

(Cepheler;C. Gurliitt ve S. Hakkı Eldem, Nevra Yalın(M.S.Ü. Restorasyon Arşivi)

3. FENER'DE XVII. YY. KARGİR MİMARİSİNİN KORUMA SORUNLARININ TESPİTİ, AYİOS YEORGİOS METOKHİ KÜTÜPHANESİ ÖRNEĞİNDE TANIMLANMASI

Gelişen ve değişen yaşam koşulları nedeniyle dünyada ve Türkiye'de günümüze dahil olamayan tarihi binalar, koruma sorunlarıyla karşı karşıya bulunmaktadır. Sosyo-ekonomik değişimin beraberinde getirdiği koşullar tarihi merkezleri çöküntü bölgesi haline getirmektedir. Fener bölgesinde yer alan ve sivil mimari örneği teşkil eden XVII. yüzyıl binaları, bölgede yer alan diğer tarihi binalar gibi, bozulan kentsel dokudan ve yanlış planlama kararlarından payını almıştır. Günümüze 6 tanesi ulaşan XVII. yüzyıl binalarının koruma sorunları, Ayios Yeorgios Metokhi Kütüphane'si örneğinde fiziksel ve sosyo-ekonomik olarak irdelenecektir.

3.1. KORUMA SORUNLARI

Fener dokusunun önemli bir kısmını oluşturan, sahilde bulunan XVII. yüzyıl binalarının günümüze bir doku oluşturacak biçimde ulaşamaması nedeniyle, geçmişte bölgeyi bu noktaya getiren sorunları irdelemek ve günümüze ulaşan binaları koruyup, gelecek yüzyıllara aktarabilmek için bu bölgedeki sorunları ortaya koymak gerekmektedir. Tarihi dokunun korunmasında en önemli faktörler; sosyo-ekonomik ve fiziksel etkenlerdir. Faktörleri etkileyen en önemli unsur, kullanıcı bileşeni ve bölgeler için verilen planlama kararlarıdır. Fener bölgesindeki dokuyu da etkileyen bu unsurlar nedeniyle, tarihi çevre yok olmanın eşiğine gelmektedir.

Fener'de sosyal bütünleşmenin gerçekleşmemesi, dengesiz bir kullanıcı kompozisyonunun olması, bu binaların yaşamak için tercih edilmemesi, yoğun trafik sorunlarının varlığı, bölgedeki mevcut binaların günümüze de uyarlanması sorununu ortaya çıkarmaktadır. Bu binaların günümüze uyarlanabilmesi için getirilen öneriler, 3. bölümün sonunda irdelenecektir.

3.1.1. Sosyo-Ekonomik Etkenler

Osmanlı Dönemi'nde Haliç, hızla değişerek büyük bir savaş ve ticaret limanı haline almıştır ve kıyılarında yoğun yerleşme oluşmuştur. Liman olmasının yanı sıra, halkın açık alan ihtiyacını da karşılayan bir bölge olarak tarihi yarımada da ki yerini almıştır(Sempozyum, 1975, s.263-285).

XVII. yüzyılda İstanbul'un nüfusu 740 000 bine ulaşmaktadır(Mantran R., 1986, s.50). Bu dönemde İstanbul, Avrupa ve Ortadoğu'nun en büyük kenti olma özelliği kazanmıştır. Bu yüzyılda mimari faaliyetlerin en önemli kısmını 1606'da başlayan 1620'de tamamlanan Sultan Ahmet Külliyesi oluşturmaktadır. 16. yüzyılın sonundan 18. yüzyılın başlarına kadar, dönemin mimarlık uygulamalarına bakıldığında, yapı faaliyetlerinin belirli dönemlerde yoğunlaştığı görülmektedir.

XVIII. yüzyılın başında, İstanbul'a göçlerin durdurulamaması üzerine 1735 yılında bazı semtlerden tahliye yoluna gidilmiştir(Aktepe, 1958, s.17). Bu yüzyılda nüfus bir milyona yaklaşmıştır.

Osmanlı toplumunda sosyal yaşam, İslam hukuku ile düzenlenmektedir. İslam hukukuna göre daha esnek olan Osmanlı yasaları, yöneticilerin tutumlarına bağlı olarak değişiklikler göstermektedir(Ercan, 1983, s.1125). Osmanlı sisteminde inşaat ve onarım faaliyetleri Şehreminliğe bağlı Hassa Mimarlar Ocağı'nın denetimi altında yürütülmüştür. İstanbul'da şahısların yaptıracığı inşaatlarda dinsel yapıların ve yolların konumu ile, yangın tehlikesi göz önünde tutularak uyulması istenen bazı kurallar için, hassa mimarlarının ruhsatları zorunlu kılınmıştır.

XVIII. yüzyılın sonu Osm. İmp.'da ayaklanmaların arttığı yıllar olmuştur. 19. yüzyılın başındaki Yunan ayaklanmaları, müslüman olmayan toplumlara yakından etkilemiştir. II. Mahmut döneminde(1808-1839), yeni kilise inşa etmeme hükmü kalkmış ve bazı yapılara maddi destek

sağlanmıştır. 19. yüzyılın ortalarından itibaren 1839'daki Tanzimat Fermanı ile müslüman olmayan halkın dokunulmazlıkları sağlanmıştır(Denel S., 1980, s.43).

XX. yy'ın başında 1923 Mübadele anlaşması, ortalarında da 1942-1944 yılları arasında uygulanan varlık vergisi, 6-7 Eylül olayları, 1964 kararnamesi ve 1974 Kıbrıs Harekatı nedeniyle yerli Rum halk Fener'den göç etmek zorunda kalmıştır.

Fener günümüzde çoğu harap ve terk edilmiş durumda olan XVII- XIX. yy. binaları ile çevrede önemli bir yapı stoğu oluşturmaktadır. Rum aristokrat aileleri için yapılan ve günümüze kadar çok çeşitli kullanıcıların yaşadığı XVII. yüzyıl Fener Evleri, bu sosyo-ekonomik etkenlerden payını almıştır. Günümüze altı tanesi ulaşan bu binalar; sık aralıklarla yaşadıkları yangınlardan, yapıldıkları dönemde Haliç'in yoğun yerleşme bölgesi olmasından, savaş nedeniyle ekonomik kaynakların yapı sektörüne aktarılamamasından, iç ayaklanmalar nedeniyle meydana gelen göçlerden, devamlı değişen kullanıcı profilinden, 20. yüzyıla girerken verilen yanlış planlama kararlarından, yoğun biçimde etkilenmişlerdir. Bu binaların büyük bir kısmı, fiziksel durumları göz önüne alınmadan kullanılmaktadır. Sosyo-ekonomik yapıdaki çeşitlilik nedeniyle ortaya çıkan mülkiyet sorunları binaların daha fazla yıpranmasına neden olmaktadır. Fener'de göç sonrası buraya yerleşen düşük gelirli halk ve Haliç etrafında gelişen sanayi hem dokunun bozulmasına, hem de Haliç'in kirlenmesine neden olmuştur. Geçmiş dönemlere göre günümüzde çok farklı yaşama çevresine sahip olan Haliç, tarihsel ve estetik değerinden çok şey kaybetmiştir. Bölgedeki planlama kararlarının yetersiz olması; sosyal, ekonomik ve teknik yönlerden sağlıksız bir çevrenin oluşmasına neden olmaktadır.

Toplumsal çevrenin bozulması, yoksulluğun artması, çevre kirliliği ve altyapı sorunları nedeniyle halk şikayet etmektedir. Çevre halkının bu bölgede Fener Balat Semtleri Rehabilitasyon Programı çerçevesinde devam

eden restorasyon çalışmaları sayesinde toplumsal bilincinin arttığı gözlenmektedir.

Tarihi dokunun bir bütün olarak korunması için, sosyal ekonomik ve kentsel planlama kararlarının etkisinin, güncel koruma anlayışına çeşitli biçimlerde katılmasını sağlamak gerekmektedir. Tarihi kültür mirasının yok olmasının baş nedenlerinden olan kullanıcıları, koruma etkinlikleri kapsamına almak sosyo-ekonomik faktörleri çözümlmek açısından bir yöntem oluşturmaktadır.

3.1.2. Fiziksel Etkenler

Haliç, geçmişten günümüze depremler, yangınlar, salgın hastalıklar ve planlamacıların olumsuz uygulamalarına maruz kalarak, varlığını günümüze kadar sürdürebilmiştir. Bu kadar yoğun doğal afetin yaşandığı bölge, birçok eseri içinde barındırarak yaşamaya devam etmektedir.

İstanbul'un fethinden sonra başlayan imar iskan sürecini, sık aralıklarla meydana gelen ve büyük tahribatlara yol açan deprem ve yangınlar olumsuz etkilemiştir. Şehirdeki nüfusun artması ve yerleşme merkezlerinin yoğunlaşması da, yangınları ve yarattığı tahribatı arttırıcı etkenler olmuştur. Haliç'in kalabalık bir yerleşme bölgesi olması ve kuzey rüzgarlarına açık olması nedeniyle, kıyıda başlayan yangınlar bütün Haliç'i etkilemiştir. Yangınlar ve depremler binalar için yasal düzenlemeleri gerekli kılmıştır. 14 Eylül 1509'da meydana gelen ve kırkbeş gün süren depremin ardından, İstanbul'daki inşaatlarda ahşap malzeme kullanılmaya başlanmıştır(Eyice S., 1975, s.118). Bu kez günlerce süren ve bütün mahalleyi yok eden yangınlar yaşanmıştır. Önlem olarak yangının yayılmasını zorlaştırmak ve müdahaleyi kolaylaştırmak tedbirler alarak yapıların kargir inşa edilmesi hakkında hükümler çıkartılmıştır. Ancak yine de büyük yangınlar engellenememiştir. XV. yüzyılın başından XIX. yüzyılın sonuna

kadar; 31 Ağustos 1640'ta Balat, 7 Haziran 1693'te Cibali, 9 Ağustos 1721 Balat, 27 Temmuz 1729'daki Balat, 28 Aralık 1745'de Fener, 24 Temmuz 1782'de Fener, 25 Temmuz 1910 Balat yangınları, Fener'i ciddi biçimde etkilemişlerdir¹⁵.

Osmanlı Dönemi'ndeki bazı fermanlarda belediye nizamlarının sıkı tutulduğundan bahsedilmektedir. XVI.yüzyıl sonlarına ait belgelerde; yaya kaldırımlarının bozulmaması, sokaklara pis su akıtılmaması ve yaşlılara zahmet verdiği için yokuşlarda merdivenli yol yapılmaması gibi çevre ölçeğinde kararlar alınmıştır. 1572'de surlara bitişik ev yapımı yasaklanmış, arada 3m. mesafe bırakılması uygun bulunmuştur. 1677 yangınından sonra inşaatlarda taş sütun ve saçaklarında tuğladan kirpi kullanılması emredilmiş ve 1696 yılında yapıların kargir inşa edilmeleri konusunda yeni bir ferman çıkarılmıştır(Altınay A. R., 1987, s.21). 1699 tarihli bir fermanla, dükkan sahipleri önlerindeki kaldırımların bakımından sorumlu tutulmuştur. Yangınların artması yüzünden de evlerde saçaklar azaltılmış, yangına karşı her evin merdiven ve su dolu fıçı bulundurması şart koşulmuştur. 1702 'de kargir mimariyi yaygınlaştırmak için tuğla, kiremit ve kireç temini ile ilgili, 1719'da da evlerin inşası ve biçimi ile ilgili kuralları yeniden düzenleyen fermanlar çıkartılmıştır(Altınay A. R., 1987, s.21). II.Selim Dönemi'nde, binalarda yangın söndürmede kullanılacak merdiven, su fıçısı bulundurulması, yangın çıktığında yeniçeriler gelinceye kadar yangına müdahale edilmesi, taşradan gelen iş bilmeyen işçilere ev ocağı yaptırılmaması; II. Mustafa Dönemi'nde, evlerin ve dükkanların taş ve tuğla ile inşa edilmesi, yangına elverişli ahşap ile bina yapılmaması; III.Ahmet Dönemi'nde, evlerin sık ve bitişik, saçakların geniş, çıkmalarının karşı karşıya yapılmaması, Müslim ve Gayrimüslimlerin evlerine yükseklik sınırlaması getirilmesi; II.Mahmut Dönemi'nde, 1827 yılında, Tulumbacılar Nizamnamesi'nin yayınlanması ve ilk itfaiye örgütünün kurulması, Islahat-ı Turuk Komisyonu kurularak kent içi yolların düzenlenmesi için imar çalışması

¹⁵ Mustafa Cezar, 'Osmanlı Devrinde İstanbul Yapılarında Tahribat Yapan Yangınlar ve Tabii Afetler', Türk Sanat Tarihi Araştırma ve İncelemeleri, no:1, İstanbul, 1963, s.327-414.

başlatılması, Abdülaziz Dönemi'nde, 1854'te Ebniye-i Hassa Müdüriyeti İtalya'dan mühendis getirerek yangın yerlerinin haritalarını hazırlatması, yangın alanlarında geometrik yapı adası düzenine geçilmesi, 1873'te askeri itfaiye örgütünün kurulmasına izin verilmiştir. 1923 yılında askeri itfaiye örgütü kaldırılarak belediyeye bağlı sivil itfaiye örgütünün kurulması gibi, yangınların önlenmesi amacıyla çeşitli yasal düzenlemelere gidilmiştir¹⁶. Yangınlardan sonra yol kotlarına da düzenlemeler getirilmiştir. 1914 yangınından sonra yol seviyesi 1,50 m kadar yükseltilmiştir¹⁷. Yol seviyesinin yükselmesi bütün bölgeyi etkilediği gibi, sahildeki binaların da zemin katlarını toprak altında bırakmıştır. Bu sorun günümüzde de binaların yoğun su problemiyle karşı karşıya kalmasına neden olmaktadır(Resim 3-1).

Resim 3-1. 2332 Ada 46 Parsel, Zemin Kotundan Kaynaklanan Su Problemi

¹⁶ Tarihi Yarımada 1/5000 ölçekli Koruma Amaçlı Nazım İmar Planı Analitik Raporu, 2003, Planlama ve İmar Md., T.C. İBB. Pl. Ve İmar Daire Bşk.

¹⁷ Nur Akın, Düünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi, Cilt:3, Fener maddesi, s.280.

Tarihi Yarımada, Marmara Denizi'nden geçen Kuzey Anadolu fay hattının kuzeyinde, birinci derece deprem kuşağında yer almaktadır. Bu nedenle İstanbul'a yakın olan yer hareketlerinden Haliç'te sürekli olarak etkilenmiştir. Tarihi Yarımada'nın sık periyotlarda yıkıcı depremlere maruz kaldığı görülmektedir. 10 Mayıs 1556, 11 Temmuz 1690, 25 Mayıs 1719, 2 Eylül 1754, 22 Mayıs 1766, 8-10 Temmuz 1894 depremlerinden İstanbul çok ciddi biçimde zarar görmüştür.

19. yüzyılın ikinci yarısından itibaren, batılılaşma hareketlerinin yoğun olarak kendini gösterdiği yaklaşık 150 yıl boyunca şehirde imar faaliyetleri hakim olmuştur. Cumhuriyet Dönemi'nde, yabancı planlamacıların 1933 yılında gelmesiyle, batı anlamında planlama başlamıştır. Planlamaları yapanlar şehri iyi tanımadığı için yapılan çalışmalar olumsuz sonuçlar doğurmuştur.

1933'te kent içi ulaşım sorunları için, Almanya'dan Herman Elgötz, Fransa'dan Alfred Agache ve J. H. Lambert davet edilmiştir. 1935'te davet edilen Dr. İ. M. Wagner çalışmasını çevresel analizlere dayandırmış ve tarımsal toprakların korunmasının gerekliliğini vurgulamıştır. Fakat bu planlamacıların önerileri kabul edilmemiştir¹⁸.

1936-1950 yılları arasında Fransız Henri Proust'un hazırladığı planlar, Haliç kıyılarında sanayi yapılarının yoğunlaşması sonucunu doğurmuştur. Yapılan planlamalarda Atatürk Köprüsü'nden itibaren kıyı şeridi sanayi alanı olarak öngörülmüştür. Bazı sanayi alanları, 1966 yılında Belediye Meclisi'nin aldığı kararla iptal edilmesine rağmen, Haliç'teki yerleşmeler nedeniyle kıyı deniz ilişkisi kesilmiştir. Proust Planı'nın en önemli kararı, kuşkusuz, İstanbul'un silüetini koruyabilmek için getirmiş olduğu, denizden 40 m yükseklikte ve daha yüksek alanlarda H:9.50 m'yi geçmeyen, en çok 3 katlı

¹⁸ Tarihi Yarımada 1/5000 ölçekli Koruma Amaçlı Nazım İmar Planı Analitik Raporu, 2003, Planlama ve İmar Md., T.C. İBB. Pl. Ve İmar Daire Bşk.

binalar yapılabileceği ilkesidir. Plan, mevcut yapılar içinde bu kurala uymayanların fazla katlarının yıkımını da karara bağlamış ve bu hükmü içeren İstimlak Yasası'nı yürürlüğe sokturmuştur.

1950 – 1960 yılları arasını kapsayan dönemin başbakanı Adnan Menderes'in öncülüğünde başlayan imar hareketleri ile "Menderes Operasyonları" olarak adlandırılan dönem, demografik gelişmenin baskısıyla birleşerek tarihi kent dokusuna büyük tahribat yaparak yeni bir İstanbul imgesinin oluşturulmasına sebep olmuş ve geniş yollar, meydanlar açılarak, eski kent dokusu tahrip edilmiştir. İstanbul'da belediye sınırlarının büyütülmesi, İmar, İstimlak ve Kat Mülkiyeti 1960 yılları arasına rastlamaktadır. 1983'ten itibaren İstanbul planlama çalışmalarını yöntem, içerik ve biçim açısından etkileyecek olan yasal mevzuat değişiklikleri ve yeni yasalar gündeme gelmiştir¹⁹. 16 Eylül 1984'te Bedrettin Dalan tarafından, Haliç'in kıyısını temizlemek için araziler istimlak edilmiştir. 4 Aralık 1984'te Haliç'te 350 işyeri mühürlenmiş ve yıkıma başlanmıştır(Resim 3-2). Bu yıkımlar Haliç'te kirliliğe neden olan sanayi yapılarının dışında, tüm yasalara rağmen, Menderes operasyonlarına benzer şekilde, tüm Cibali, Fener, Balat ve Ayvansaray mahallelerinin devamı olan sokakların ve XVII. yy mimarisini yansıtan Fener Evleri'nin de olduğu birçok tarihi yapı yıkılarak, bu alanlar yeşil alan olarak değerlendirilmiştir.

Sahil şeridinin tamamen sanayi yapılarından arındırılması, kıyı deniz ilişkisini bağlamaya yetmemiştir. Deniz ile bölge arasında bulunan çift şeritli yol, bu bağlantıyı kesin bir hatla engellemektedir. Fener'in yoğun dokusu içinde ihtiyacı olan açık alan, bölge halkının kullanmadığı bir şerit halinde bulunmaktadır.

Haliç kıyı şeridinin zemini büyük ölçüde dolgudan oluşmaktadır. Bu zemin yapısı nedeniyle sahil boyundaki binalarda zemin oturmaları

¹⁹ Tarihi Yarımada 1/5000 ölçekli Koruma Amaçlı Nazım İmar Planı Analitik Raporu, 2003, Planlama ve İmar Md., T.C. İBB. Pl. Ve İmar Daire Bşk.

gözlenmektedir. Zemin altındaki boşlukların yapı ağırlığı ile sıkışması sonucu oluşan bu oturmalar sahilde bulunan binaları tehdit etmektedir.

Köln Inst.Negatif

RADT 86 Feb.

Resim 3-2.1984 Yıkımlarından Sonra Sahil Şeridi (Alman Arkeoloji Enstitüsü Fotoğraf Arşivi)

Binaların cephelerinde su ve iklimsel nedenlere bağlı olarak meydana gelen bozulmalardan ötürü yıpranmalar oluşmaktadır. Malzemelerin bakımlarının yetersizliği ve yıpranması sonucu oluşan sorunlar giderilememektedir.

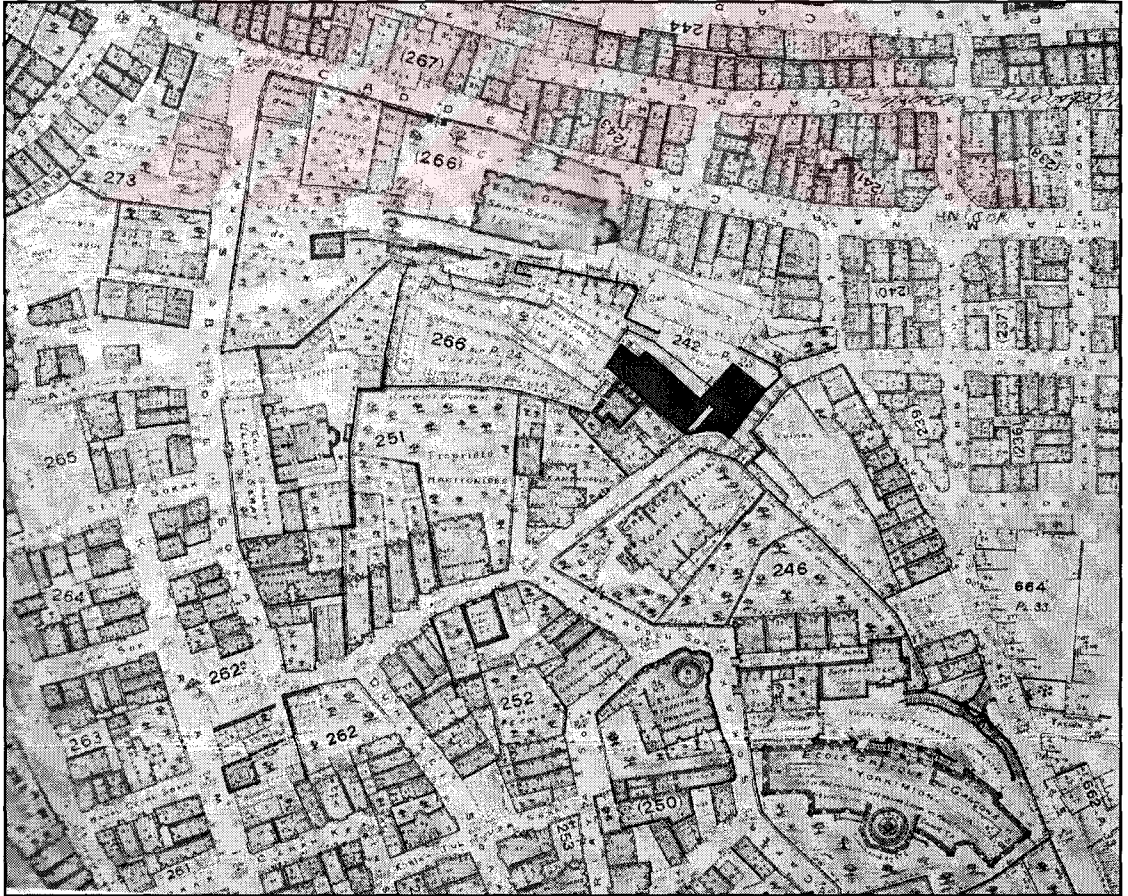
XVII. yüzyıl Kargir Mimarisi, fiziksel ve sosyo-ekonomik nedenlerden dolayı koruma sorunları yaşamaktadır. Bu koruma sorunları, tez kapsamında Ayios Yeorgios Metokhi Kütüphanesi örneğinde incelenmekte ve bu döneme ait sorunların varlığı araştırılmaktadır.

3.2. AYİOS YEORGİOS METOKHİ KÜTÜPHANESİ'NİN TANIMLANMASI

Ayios Yeorgios Metokhi Kilisesi ve arsasında bulunan kütüphane, Kudüs Patrikhanesi'ne ait olan kızlar manastırı, ilkokul, iki sarnıç ve papaz evlerinin de bulunduğu alanda yer almaktadır. Günümüze kilise, kütüphane ve papaz evi ulaşmıştır(Resim 3-3).

3.2.1. Yapının Tarihi Ve Genel Özellikleri

Fener'deki Ayios Yeorgios Metokhi Kilisesi ve kütüphanesi, İstanbul Ansiklopedisi(Koçu R. E., 1961)'ne göre Bizans Dönemi'nde, 1132 yılında inşa edilmiştir. Kilise, 1583 tarihli Tryphon, 1604 tarihli Paterakis listelerinde yer almaktadır.(Kerameus 1904).

Resim 3-3.Ayios Y.Metokhi Kütüphanesi ve Dimitri Kantemir Evi (Pervitich Haritası)

Vlah prensliği maslahatgüzarlarından Kantakuzinos ailesine ait olan araziyi, Kudüs Patriği Theofanis, batı kısmındaki alanı da Patrik Paisios satın almıştır. Kilisenin civarındaki kargir evler ise, Patrik Nektarios zamanında alınarak Kudüs Patrikliği'ne hediye edilmiştir. Bu kilisenin içinde küçük bir şapel bulunmaktadır. Manuil Gedeom'a göre, bu kilisenin Kantakuzinos ailesinin özel ibadet yeri olduğu düşünölmektedir. 1640 yılındaki Balat yangınında kilise tamamen yanmıştır. Yapının yangından sonra, Kürkçüler Loncası tarafından onarıldığı belirtilmektedir(Mamboury E., 1951).

Antakya Patriği'nin katibi Paulus, 1652 yılında ziyaret ettiği kiliseyi "Anastaseos-Hagios Tafos" biçiminde adlandırılmıştır. Kilise 17. yy'ın ortasından beri Kudüs Metokhion'udur. 17. yy'ın ikinci yarısında Kömürçiyen yapının Kudüs Patriğine ait bir manastır olduğunu belirtmektedir.

K.Pamukciyan'ın notlarında; Eflak Beyleri'nden Kantakuzenos'a ait küçük bir kilise iken, Kudüs Patriği Theophanes tarafından satın alınan yapının, 1728 yılındaki yangında tahrip olduğu, 1730 yılında yeniden inşa edildiği açıklanmaktadır.

18. yy'ın sonunda Balatlı S.Hovannesyan, Fener ve Balat kapıları arasında konumlandırığı kiliseyi ve arsayı "Ay Yorgios" olarak adlandırır ve Kudüs Patriğinin burada oturduğunu açıklamaktadır(İncicyan P.G., 1976).

Kilisenin oldukça geniş olan bahçesinde, Kudüs Patriği için de bir ev inşa olmuştur. Bu kilise ve çevresindeki yapılar, Kudüs Patrikleri'nin İstanbul'da resmi ikametgahı olarak kullanılmıştır. 25 Haziran 1784 tarihinde Kiremit Mahallesi'nde çıkan büyük bir yangın civar semtlere de yayıldığından, Ayios Yeorgios Kilisesi'ne de zarar vermiştir. 1787 yılında İstanbul'da bulunan Kudüs Patriği Avramios, kilisenin etrafında bulunan eski evleri satın alarak yıktırması ve arsalarını kiliseye ilhak ettirmiştir. Bu arada Kudüs Patrikleri'nin ikametine ait binayı, kilisenin giriş kısmını kargir olarak yeniden inşa ettirmiştir. 1833 yılında da Patrik Atanasios tarafından tamir ettirilmiştir.

Bugünkü halde Kudüs Patrikhanesi'ne bağlıdır. İçinde Ayios Minas adlı ayazması vardır.

Kütüphanenin girişinde bulunan kitabede de "Burası Aziz'in kütüphanesi oldu; Kudüs'ün patriği iken, adı Anfimo bu kütüphaneyi yapan Patrik Thios ve Patrik Hrisantos buradan her kitap alan kişi bütün kötülüklerinden temizlenir, arınır" yazmaktadır. Mimarı Kalfa Paulos'tur.

Kilisede yer alan kitabede de "Korkunç yangında etrafındaki evlerle birlikte yanarak, yürekler acısı bir manzara gösteren bu kiliseyi, Kudüs Patriği Hrisantos, yüklü bir para harcayarak Aziz Georgios'a ithafen yeniden inşa ettirdi(Resim 3-3). Filistin'deki Kesareya Metropoliti Meletios ve Manastırın başrahibi Meletios ile Kalfa Paulos bu inşaata nezaret ettiler" yazmaktadır(İ.Kuçuradi).

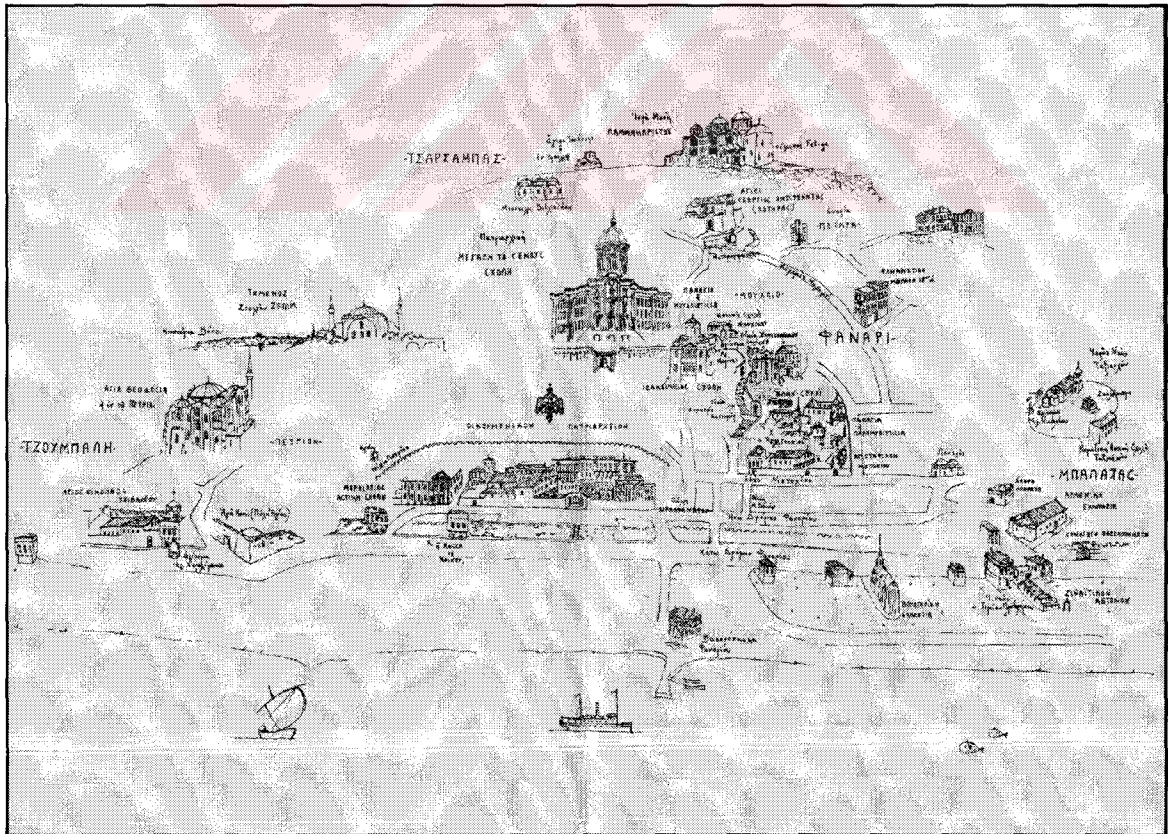
Batıda, nartekste yer alan kitabede de "Büyük martir Aziz Georgios'un bu kutsal kilisesi, Kudüs manastırları cemaatinin parasıyla, Kudüs Patriği I.Damianos zamanında, İstanbul'daki temsilcisi Arkhimandritea Keladion'un gözetiminde 1913 yılında restore edildi" yazmaktadır(İ.Kuçuradi).

Kudüs Patrikhanesi'ne ait olan Kutsal Mezar Manastırı; büyük bir kilise, kızlar manastırı, kütüphane, keşiş odaları ve ilkokuldan oluşmuştur. Manastırın kütüphanesinde şu anda Athos'ta bulunduğu varsayılan, çok kıymetli el yazmaları, X. yy'da kazılarak yazılmış sayıldığı için çok kıymetli sayılan Archimedes'in kayıp bir teoremi 'Basınç Konusunda' isimli bir eser yer almaktaymış. Bu kitap 1920'lerde kütüphaneden çalınmıştır(Spataris H., 2004, s.105).

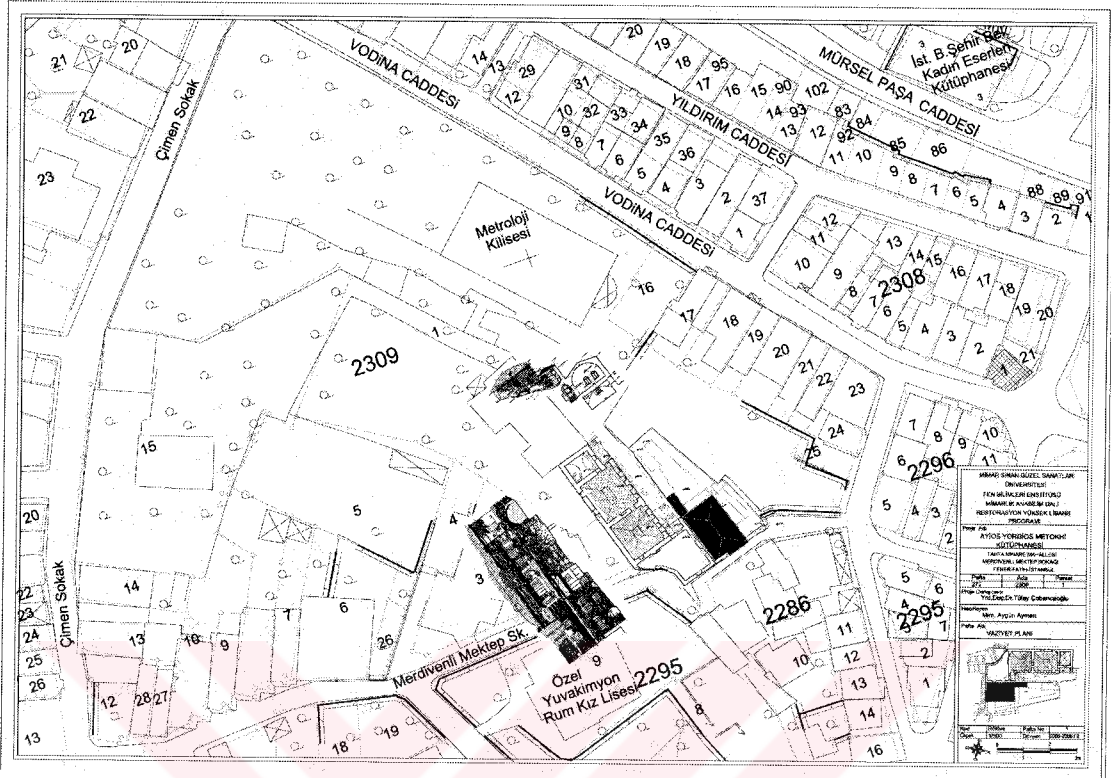
6/7 Eylül 1955 olaylarında yeniden ağır tahribata uğramış ve içinde bulunan çok sayıda değerli kilise eşyası ve kitap yanarak yok olmuştur. Daha sonra onarım gören kilise 1960'ların ortalarına kadar çevrede yaşayan Rumlar tarafından kullanılmıştır.

3.2.2. Yapının Konumu Ve Çevresel Özellikleri

Ayios Yeorgios Metokhi Kilisesi'nin arazisinde yer alan kütüphaneye, geçmişte kiliseye ait olan Dimitri Kantemir Evi'ne girişi de sağlayan bahçe kapısından girilmektedir. Kütüphane ve ev kilisenin ihata duvarlarının içinde yer almaktadır. Günümüzde Dimitri Kantemir Evi ve kütüphane arasındaki merdiven mülkiyet sorunları nedeniyle kullanılmamaktadır. Bölgede gerçekleştirilen Fener Balat Semtleri Rehabilitasyon Programı çerçevesinde restorasyonu yapılarak semte, sosyal merkez ve Romanya Kültür Merkezi denetiminde Dimitri Kantemir Müzesi olarak kazandırılacak olan bina, tez kapsamında yapılan kütüphane binası ile aynı strüktüre sahip olduğundan ayrı düşünülmemeyeceği için Dimitri Kantemir Evi olarak projeye dahil edilmiştir(Resim 3-5).

Resim 3-4. Fener (Anonim)

Resim 3-5.Vaziyet Planı

3.2.3. Yapının Mimari Özellikleri Ve Mekanların Tanımı

Rasyonel bir plan şemasına sahip olan Ayios Yeorgios Metokhi Kütüphanesi sade bir görünüme sahiptir(Resim 3-7). Dikdörtgen planlı kütlenin esas mekanlarını oluşturan okuma salonları ana mekanın iki yanına yerleştirilmiştir. Aşhane bölümüne güney cephesi tarafındaki okuma salonunda bulunan kapıdan çıkılarak, beşik tonozlu bir geçiştten sonra girilmektedir. Aşhane bölümünün güneybatı cephesinin duvarları irrasyonel bir görünüm sergilemektedir(Resim 3-6). Binanın doğu, güney, kuzey ve güneybatı olmak üzere dört cephesi bulunmaktadır. Bina cepheleri düz ve sade bir görünüme sahiptir. Bezemesiz taş sövelerle çevrili pencerelerinin lokmal demir parmaklıkları, dışta ve içte demir kepenkleri bulunmaktadır. Tümüyle kargir olarak inşa edilmiş olan yapı beş sıralı kirpi saçakla bitirilmiştir(Resim 3-8).

Resim 3-6.Aşhanenin kuzey duvarı.

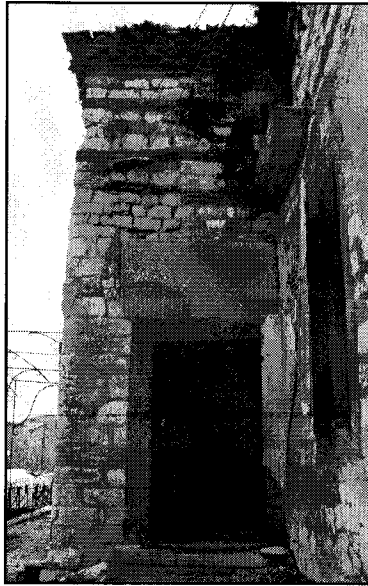

Resim 3-7.Doğu Cephesi

Resim 3-8.Kütüphanenin doğu cephesi kirpi saçak detayı.

Yapının iki ayrı girişi bulunmaktadır. Bu iki giriş kapısından biri doğu cephesinde, diğeri kuzey cephesinde yer almaktadır(Resim 3-9). Aşhane bölümünün kapısı binanın giriş terasında yer almaktadır. Aşhanenin güneybatı cephesine, günümüzde geçici kullanım için bir kapı yapılmıştır.

Resim 3-9.Binanın özgün giriş kapısı ve sonradan yapılan tali giriş kapısı.

Yapının kuzey cephesinde yer alan iki demir kapıdan ana salona ulaşılmaktadır. Doğu cephesinde yer alan kapıdan da okuma salonuna ulaşılmaktadır. Bu kapı, aynı zamanda aşhaneye girişi sağlayan kapıyla aynı tonozun altında yer almaktadır. Kütüphanede ana salon, okuma salonu ve kitap deposu ve aşhane olmak üzere dört mekan bulunmaktadır. 5 tane tonoz üzerinde yer alan kütüphanenin alt kotundaki Dimitri Kantemir Evi bu tonozlardan ikisinin içine yapılmıştır(Resim 3-10). Günümüzde 2. tonozda da muhdes bir giriş bulunmaktadır.

Rasyonel bir plan şemasına sahip olan Dimitri Kantemir Evi'de sade bir görünüme sahiptir. Binanın girişi doğu cephesinde olup, binaya bahçeden girilmektedir(Resim 3-11). Bina iki oda, hol, mutfak ve banyo ile bodrum katta yer alan tonozlu mekandan oluşmaktadır. Dikdörtgen planlı kütlelerin esas mekanlarını oluşturan odalar holün bir yanına yerleşmiştir. Bezemesiz taş sövelerle çevrili pencerelerin lokmalık demir parmaklıkları mevcuttur. Bina tümüyle kargir inşa edilmiştir.

Resim 3-10.Dimitri Kantemir Evi

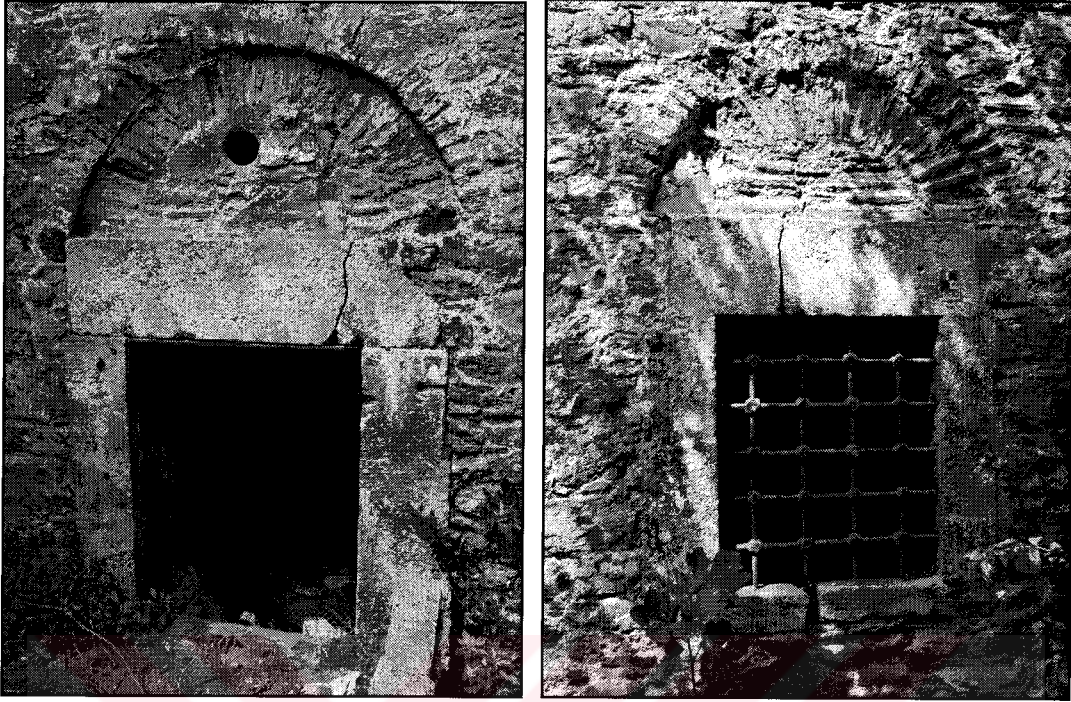

Resim 3-11.Dimitri Kantemir Evi Giriş Kapısı

3.2.3.1. Bodrum Kat Mekanları

Dimitri Kantemir Evi'nin -7.79 m. kotundaki bodrum katına, evin doğu cephesinde yer alan 102 cm. genişlikte ve 140 cm yüksekliğinde etrafı taş sövelerle çevrili bir kapı boşluğundan girilmektedir(Resim 3-12). Bodrum katta, büyük tonozlu bir mekan ve muhdes giriş mekanının altındaki depo olarak kullanılan mekan yer almaktadır(Şekil A-6).

B01 Mekanı:Doğu cephesinde boyutları 102 x 140 cm. olan taş söveli kapı boşluğundan girilen B01 mekanı, günümüzde kullanılmamaktadır. 810 x 570 cm. boyutlarında 46 m²'lik bir alana sahip olan bu tonozlu mekanın en yüksek olduğu nokta zeminden yaklaşık 277 cm.'dir(Resim 3-13).

Resim 3-12.D. Kantemir Evi Bodrum Kat Giriş Kapısı Ve Güney Penceresi

Yapının doğu cephesinde yer alan kapıdan girildiğinde 40 cm.'lik kot farkı mevcuttur. Mekanın doğu ve kuzey duvarında içten pahlı özgün doğramalar yok olmuş, 76 x 90 cm. boyutunda, döşemedен 176 cm. yükseklikte iki adet pencere bulunmaktadır. Bezemesiz taş sövelerle çevrili pencerelerin lokmalı demir parmaklıkları vardır.

Yapı içinde diğer odalara göre farklılık gösteren bu mekanın hangi amaçla kullanıldığı bilinmemektedir. Ortasında 14 x 14 cm iki tane ahşap dikme yer alan çapraz tonozlu mekan, görsel olarak farklı bir yapıya sahiptir(Resim 3-14). Mekandaki haçvari tonozun başlama noktasının minimum yerden yüksekliği 103 cm.'dir. Tavanın en yüksek noktası 291 cm'dir. Tavan ve duvarlar çimento sıvalı ve kireç boyalıdır. Döşeme kaplama malzemesi olarak 20 x 20 cm. karo mozaik kullanılmıştır.

B02 Mekanı:Doğu cephesinde boyutları 120 x 132 cm. boyutlarında bir boşluktan girilen mekan günümüzde kullanılmamaktadır(Resim 3-15). Muhdes olan mekanın briket tuğladan örülen duvarları sıvasızdır, döşeme kaplaması kullanılmamıştır. Briket duvarlar dışındaki mekanın kuzey ve batı duvarları, beşik tonozlu mekanın taş duvarlarıdır.

Resim 3-15.Dimitri Kantemir Evi B02 Mekanı

3.2.3.2. Zemin Kat Mekanları

Dimitri Kantemir Evi'nin -4.38 m. kotundaki zemin katına, evin doğu cephesinde yer alan, 3. tonozun içine yapılan muhdese, 80 cm. genişlikte ve 196 cm yüksekliğindeki demir kapıdan girilmektedir(Resim 3-16). Zemin katta muhdese giriş mekanı, mutfak ve banyo olarak kullanılan mekanlarla(Resim 3-17), holün bir tarafında yer alan aynalı tonozlu iki mekan yer almaktadır(Şekil A-4).

Z01 Mekanı:Z01 olarak adlandırılan mekan -4.38 kotunda olup, Dimitri Kantemir Evi'nin girişi olarak düzenlenmiştir. 1.5 m²'lik mekana, doğu duvarı üzerinde yer alan 80 x 201 cm. boyutlarında demir kapıdan girilmektedir. Z01 mekanının tamamen ek olduğu, üçüncü tonozun içine yapılan giriş mekanının betonarme döşeme kaplamasından, delikli tuğla duvarlarından ve briket duvardan anlaşılmaktadır. Z01 mekanının kuzey duvarından, 80 x 202 cm. boyutlarında bir kapıdan mutfak ve banyonun olduğu diğer ek bölümlere geçirilirken, güney duvarından da 84 x 170 cm. boyutlarında bir kapıdan Dimitri Kantemir Evi'nin özgün olan giriş sahanlığına geçilmektedir. Mekanın döşeme kaplaması karo mozaik, duvarları çimento sıvalıdır. Tavanda 220 cm yüksekliğinde latalı ahşap kaplama ve yer yer bu kaplamanın yok olduğu yerlerden üçüncü tonoz görülmektedir.

Z02 Mekanı:Z02 mekanı, -4.38 kotunda hol olarak düzenlenmiştir(Resim 3-18). Mekanda üç ayrı kot gözlenmektedir. Yapım tarihi belli olmayan onarımlar sırasında, ortalama 17 m² olan mekanda, kullanıma yönelik bazı değişiklikler yapılmıştır. Mekanın güney duvarında, -4.07 kotunda, 212 cm genişliğinde şap görülmektedir. Kuzey duvarına doğru ve güney duvarından kuzey duvarına doğru 182 cm genişliğinde şap gözlenmektedir. Günümüzde kullanılmayan mekanın döşemesinde yer yer ahşap kaplamalara raslanmaktadır. Mekanın doğusunda Z03 ve Z04 mekanları ve mekanın duvarlarında nişler yer almaktadır. Batı duvarında 73x50x146, 87x50x156, 94x50x153 cm boyutlarında üç niş ve tuvalet olarak kullanılan 114x121 cm genişliğinde ve 235 yüksekliğinde bir mekan, güney duvarında da 95x200 cm boyutlarında bir niş bulunmaktadır. Tavan beşik tonozdur ve hol boyunca 360 cm yüksekliğinde devam etmektedir. Tavan ve duvarlar kireç sıva ve boyalıdır. Mekanın doğu duvarından Z03 ve Z04 mekanlarına girilmektedir. Kuzey duvarında Dimitri Kantemir Evi'nin özgün giriş boşluğu bulunmaktadır. Günümüzde boşluk bölünerek 84x174 boyutlarında ahşap bir kapı yerleştirilmiştir. Kapının gerçek boşluğu 90x260 boyutlarındadır. Bu boşluktan muhdes olan mutfak ve banyoya geçilmektedir.

Resim 3-18.Z02 mekanı ve giriş mekanı

Z03 Mekanı:Z03 olarak adlandırılan mekan, -4.16 kotunda oda olarak düzenlenmiştir. Mekan günümüzde kullanılmamaktadır. Z03 ve Z04 mekanı arasında günümüzde briketle kapatılmış olan 80x160 cm. boyutlarında bir pencere bulunmaktadır. Mekanın doğu duvarında 82 x 107 cm. boyutlarında bezemesiz taş söveli, lokmalı demir parmaklıklı iki adet pencere bulunmaktadır. 21 m² olan odanın batı duvarında 85 x 172 cm boyutlarında odanın kapısı yer almaktadır.

Özgün döşeme kaplaması şeşhane tuğlası olan yer döşemesi, ahşap kaplama ile değiştirilmiştir(Resim 3-19). Kuzey duvarından 150 cm içeride şeşhane tuğlasının izlerine rastlanabilmektedir. Ahşap kaplama olan

döşemeye günümüzde kapı girişinden 260 cm cepheye doğru şap atılmıştır. Odanın tavanı manastır tonozu şeklinde olup, tonozun başladığı yükseklik 235 cm. yüksekliğindedir. Duvarlar ve tavan kireç sıvalı ve kireç boyalıdır.

Resim 3-19.Z03 Mekanı Döşeme Kaplaması ve Tonz Detayı

Z04 Mekanı:Z04 numaralı mekan 4.06m kotunda olup, oda olarak düzenlenmiştir. 28m²'lik mekana batı duvarından 85x170 cm boyutlarında bir kapıdan girilmektedir. Mekanın batı duvarında, hole bakan 67x128 cm boyutlarında bir pencere yer almaktadır. Doğu duvarı üzerinde 110x173 cm boyutlarında iki adet lokmalı demir parmaklıklı pencere bulunmaktadır(Resim 3-20). Kuzey duvarı üzerinde kemer boşlukları sonradan açılmış, 119x170 cm boyutlarında, demir parmaklıklı iki adet pencere yer almaktadır. Doğu duvarından batı duvarına doğru 367 cm ahşap kaplamadır. Ahşap kaplamadan sonraki döşeme kaplaması 228 cm şeşhane tuğlasıdır(Resim 3-21). Mekanın tavanı aynalı tonozdur, kireç sıvalı ve boyalıdır. Tonzun başladığı yükseklik 235 cm ve en yüksek noktası 450 cm'dir.

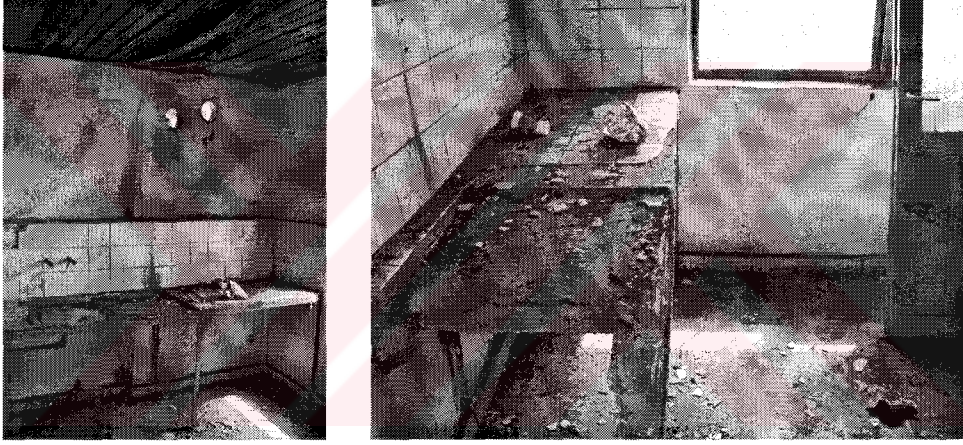

Resim 3-20.Z04 Mekanı Doğu Duvarı Pencereleri

Resim 3-21.Z04 Mekanı Döşeme Kaplaması Detayı

Z05 Mekanı:Z05 mekanı -4.47 m kotunda düzenlenmiştir. Mekan günümüzde kullanılmamakla beraber, mutfak olarak tasarlanmıştır(Resim 3-22). 3. tonozun içine sonradan yapılan muhdesin bölümlerinden biridir. Mekana güney duvarında yer alan 80x202 cm boyutlarında bir kapıdan girilmektedir. Doğu duvarında 110x120 cm boyutlarında bir pencere yer almaktadır. Mekanın tavan kaplaması ahşap latalıdır. Kaplamanın yer yer yok olduğu yerlerden üçüncü tonoz görülmektedir. Yer kaplaması karo mozaiktir. Duvarlar 140 cm'ye kadar seramik, tavana kadar sıvalıdır. Mekanın batı duvarında 65x200 cm boyutlarında bir kapıdan banyoya ulaşılmaktadır.

Resim 3-22.Z05 Mekanı Fotoğrafları

Z06 Mekanı:Mekan -4.47 m kotunda yer almakta olup, banyo olarak tasarlanmıştır. Mekana doğu duvarında yer alan 65x200 cm boyutlarındaki kapıdan ulaşılmaktadır. Mutfakla aynı zamanda yapılan mekan günümüzde kullanılmamaktadır. Mekanın yer kaplaması seramiktir. Duvar kaplaması 140 cm'ye kadar seramik, tavana kadar da sıvalıdır. Tavan kaplaması ahşap latalıdır ve yok olan yerlerden tonoz görülmektedir.

3.2.3.3. Birinci Kat Mekanları

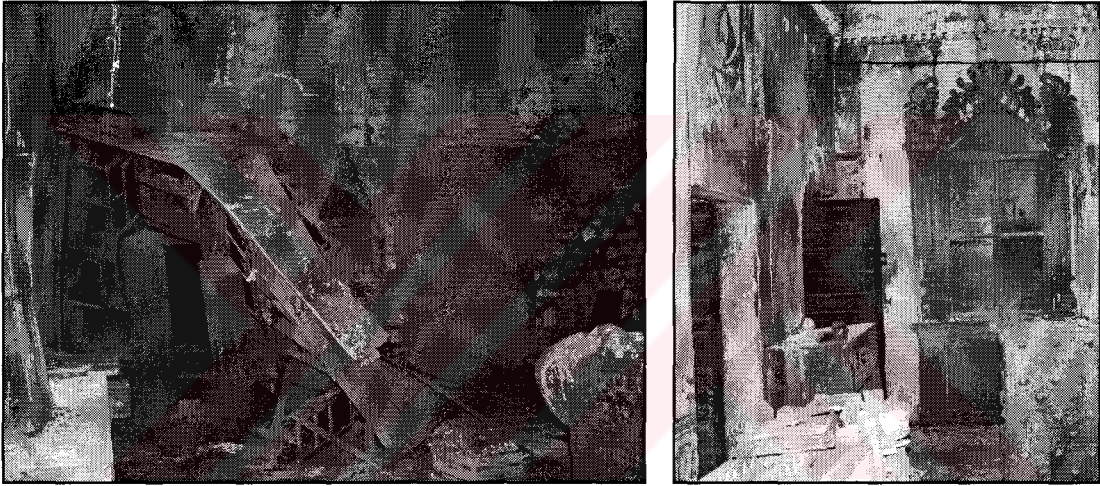
Kütüphane binasının 0.92 m kotundaki girişine kuzey cephesinde yer alan demir bir kapıdan girilmektedir. Giriş mekanı kütüphanenin ana salonu olup, buradan okuma salonu ve depo bölümüne geçilmektedir. 1. katta yer alan aşhaneye ise, kütüphanenin terasından beşik tonozun altından geçilerek demir bir kapıyla ulaşılmaktadır(Resim 3-23). Binanın batı duvarının bir kısmı toprak altındadır.

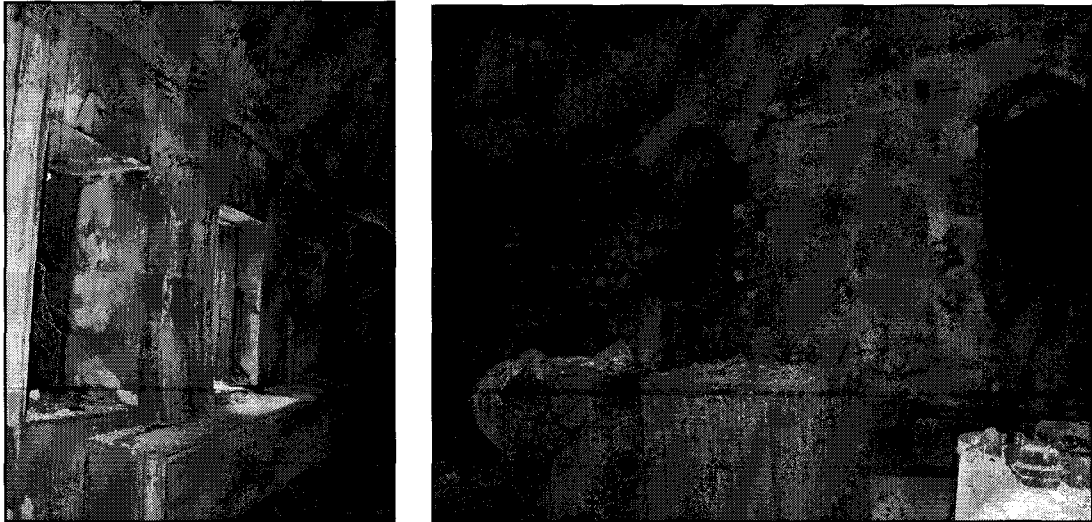
Resim 3-23.Aşhanenin Giriş Kapısı

101 Mekanı:0.92 m kotunda yer alan Z01 mekanı kütüphanenin ana salonudur(Resim 3-24). Günümüzde kullanılmayan mekanın güney duvarında ki, 94x175 cm boyutlarında bir kapı boşluğundan okuma salonuna geçilmektedir. Bu boşluğun üstünde kontrplaklar bulunmaktadır. Mekanın kuzey duvarından 79x165cm boyutlarında demir bir kapıdan depo bölümüne geçilmektedir(Şekil A-2). Mekana kuzey duvarında yer alan 100x200 cm boyutlarında iki adet demir kapıdan girilmektedir. Batı duvarında parapet yüksekliği 154 cm olan, 113x150 cm ve 107x150 cm iki adet pencere bulunmaktadır. İki pencereninde kemer yüksekliği 195 cm'dir. Güney

duvarında 112x247 cm boyutlarında bir boşluk bulunmaktadır. Mekanın doğu duvarında sırasıyla parapet yüksekliği 91 cm olan 98x172 cm, 100x169 cm, 101x168 cm boyutlarında üç pencere bulunmaktadır(Resim 3-25). Bu pencerelerin taş söveleri, özgün iç metal kepenkleri ve lokmalı demir parmaklıkları ve dış kepenkleri bulunmaktadır. Doğu duvarında özgün halinde pencere olarak tasarlandığı boşluk genişliğinden ve cephe düzeninden anlaşılan mermer nişin boyutları 155x304 cm'dir ve nişin dönem eki olduğu düşünülmektedir. 345cm yüksekliğinde profilli silme görülmektedir.

Resim 3-24.101 Mekanı Güney Duvarına Bakış ve Giriş Kapısı

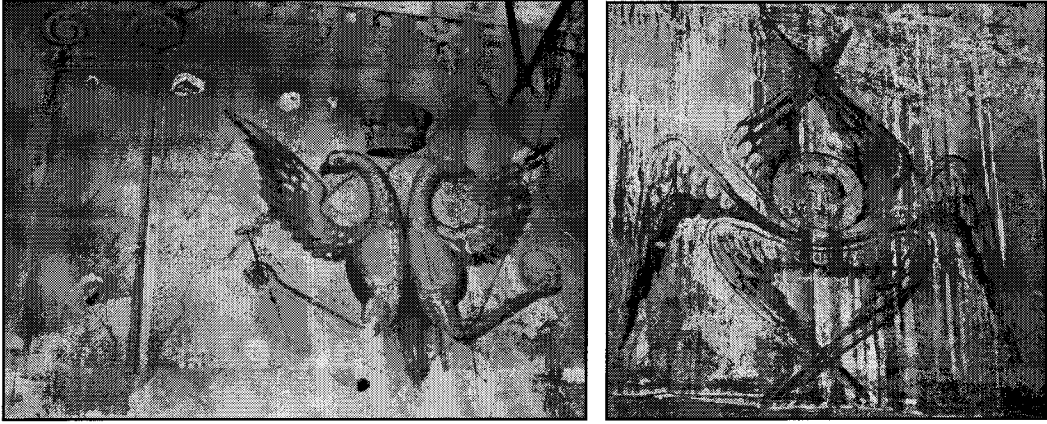

Resim 3-25.101 Mekanı Doğu Duvarı ve Batı Duvarı

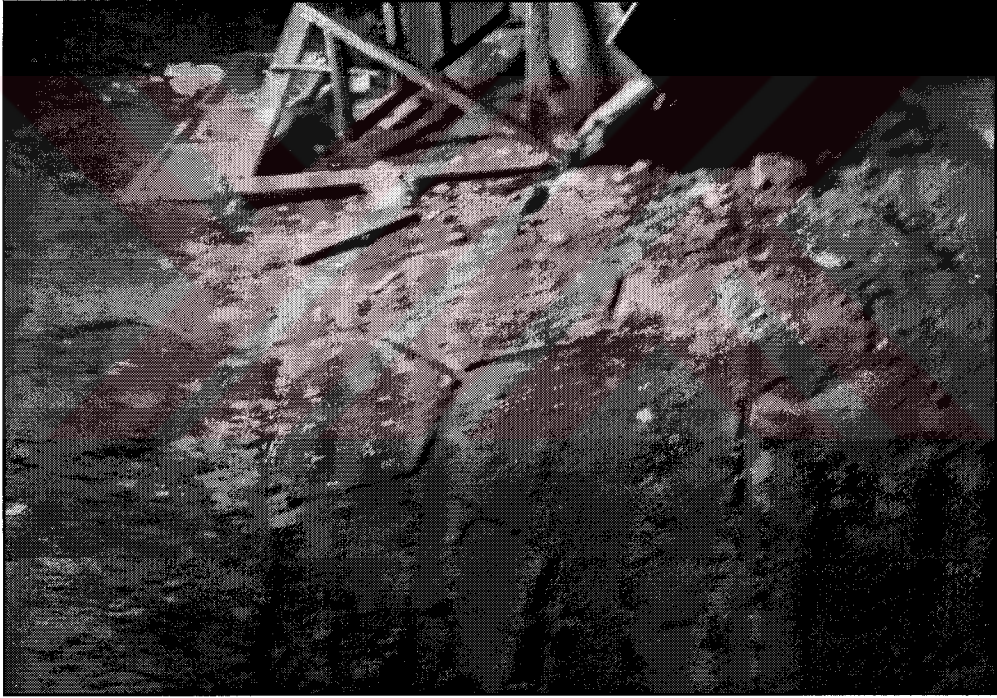
Mekanın bütün duvarlarında olduğu anlaşılan fresklerden günümüze yalnızca kuzey ve doğu duvarındakiler korunarak ulaşmıştır. Fresklerde, bütün mekanı pencerelerin üst hizasından geçen silme, iyonik sütun taklitleri, dört melek ve Bizans kartalı resimlenmektedir(Resim 3-27). Mekanda doğu duvarından batı duvarına doğru geçmişte var olduğu anlaşılan kirişlerin boşlukları duvar yüzeyinde yer almaktadır. Bu kirişlerden birinin 60 cm'lik kısmı günümüzde görülmektedir. Özgün döşeme kaplaması şeshane tuğlası olan mekanda, batı duvarından 75 cm doğu duvarına doğru olan kısmı dışında kaplama bütün mekanda görülmektedir. Tavan aynalı tonozdur ve en yüksek noktası 632 cm'dir(Resim 3-26). Mekan kireç sıvalı ve boyalıdır. Günümüzde sıvası da büyük ölçüde dökülmüş ve tonoz tuğlaları görülmektedir.

Resim 3-26.101 Mekanı Aynalı Tonoz Detayı

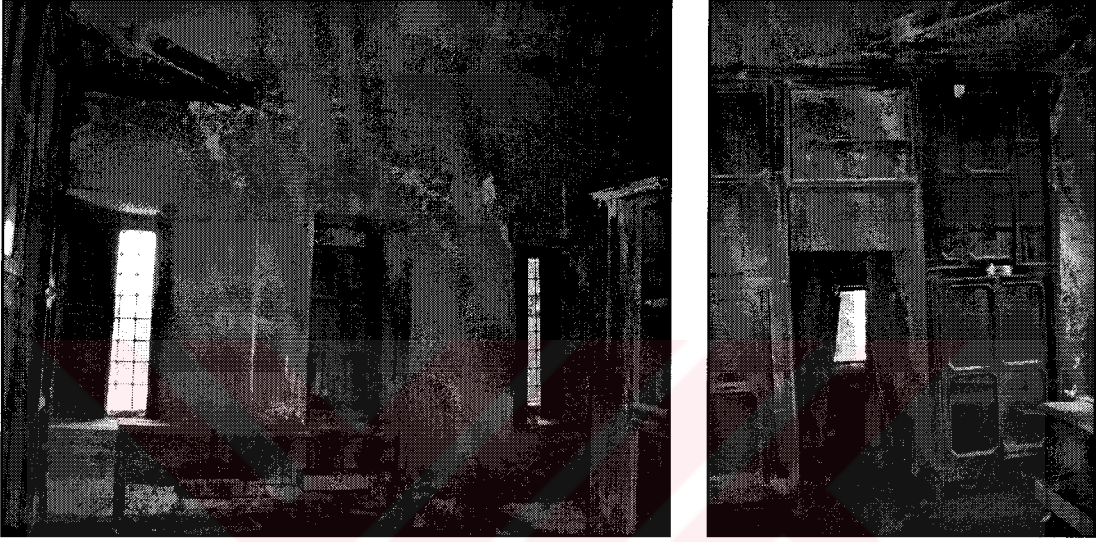
Resim 3-27.101 Mekanının Bizans Kartalı ve Melek Freskleri

Resim 3-28.101 Mekanı Şeşhane Döşeme Kaplaması

102 Mekanı:102 olarak adlandırılan mekan kütüphanenin okuma salonu olarak düzenlenmiş ve 1.16 kotunda yer almaktadır(Resim 3-29). Bu 55m²lik mekana, kuzey duvarında bulunan 94x175cm boyutlarında olan bir boşluktan geçilerek ulaşılmaktadır. Mekanın doğu duvarında 95x173cm, 93x172cm, 91x173 cm boyutlarında üç pencere ve 125x194cm demir bir kapı bulunmaktadır. Pencerelerin hepsinin taş söveleri, özgün iç metal kepenkleri

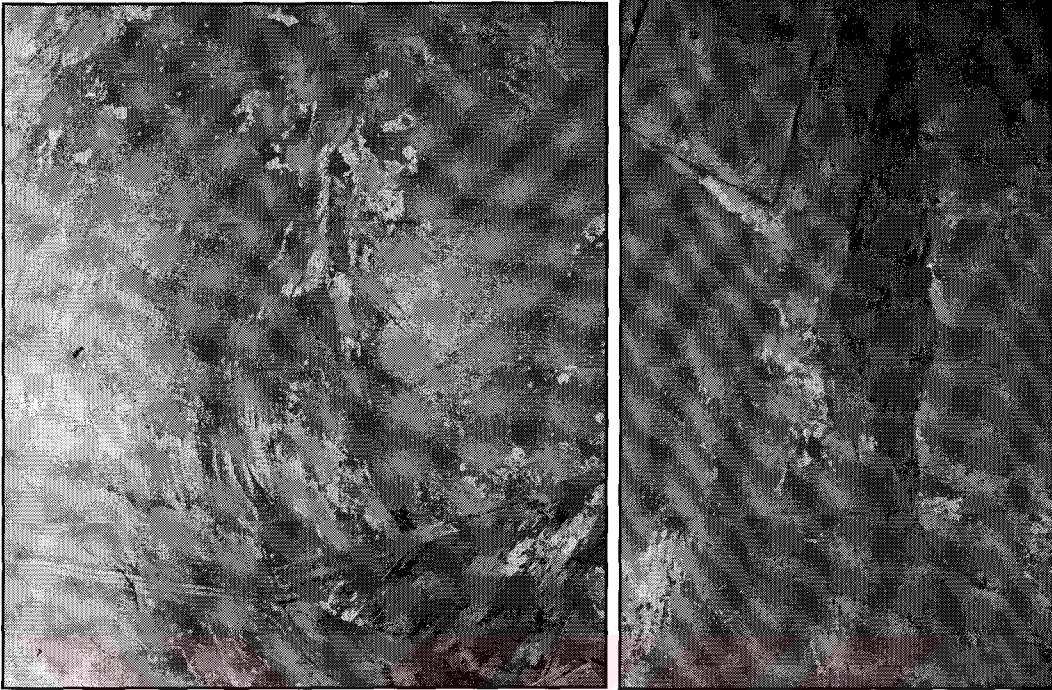
ve lokmalı demir parmaklıkları ve dış kepenkleri bulunmaktadır. Güney duvarında 94x175x55 cm boyutlarında bir niş yer almaktadır. Mekanın döşeme kaplaması olan şeşhane tuğlası yer yer yok olmuş ve onun yerine ahşap kaplama yapılmıştır.

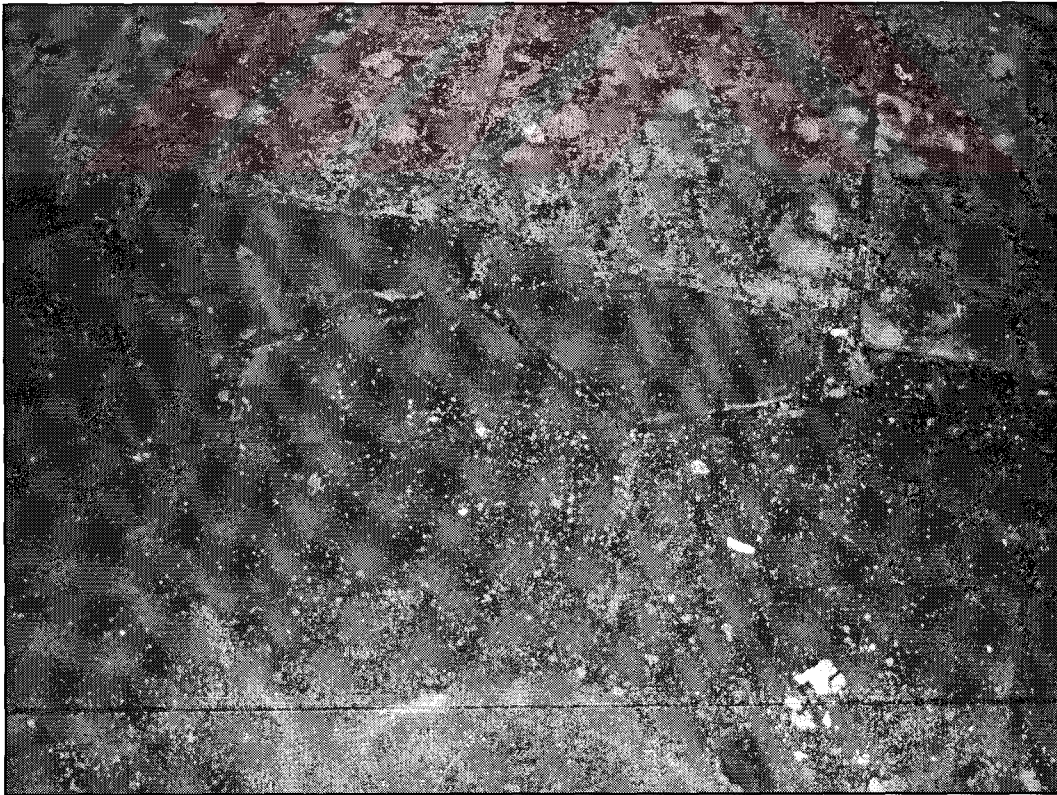
Resim 3-29.102 Mekanının Doğu ve Kuzey Duvarı

Mekanın yer kaplaması, batı duvarından 100 cm aşağıya kadar 43x43 cm boyutlarında doğal taş kaplamadır. Kuzey duvarından 450 cm güney duvarına doğru şeşhane tuğlasıdır. Güney duvarından kuzey duvarına kadar 332 cm ahşap kaplamadır. Okuma salonunda 19. yy sonunda yapıldığı düşünülen ahşap kitaplıklar görülmektedir. Mekanda 332 cm yüksekliğinde yer yer yok olmuş profilli silme görülmektedir. Tavan aynalı tonozdur ve en yüksek noktası 628 cm'dir. Mekan kireç sıvalı ve boyalıdır. Günümüzde sıvası da büyük ölçüde dökülmüş ve tonoz tuğlaları görülmektedir.

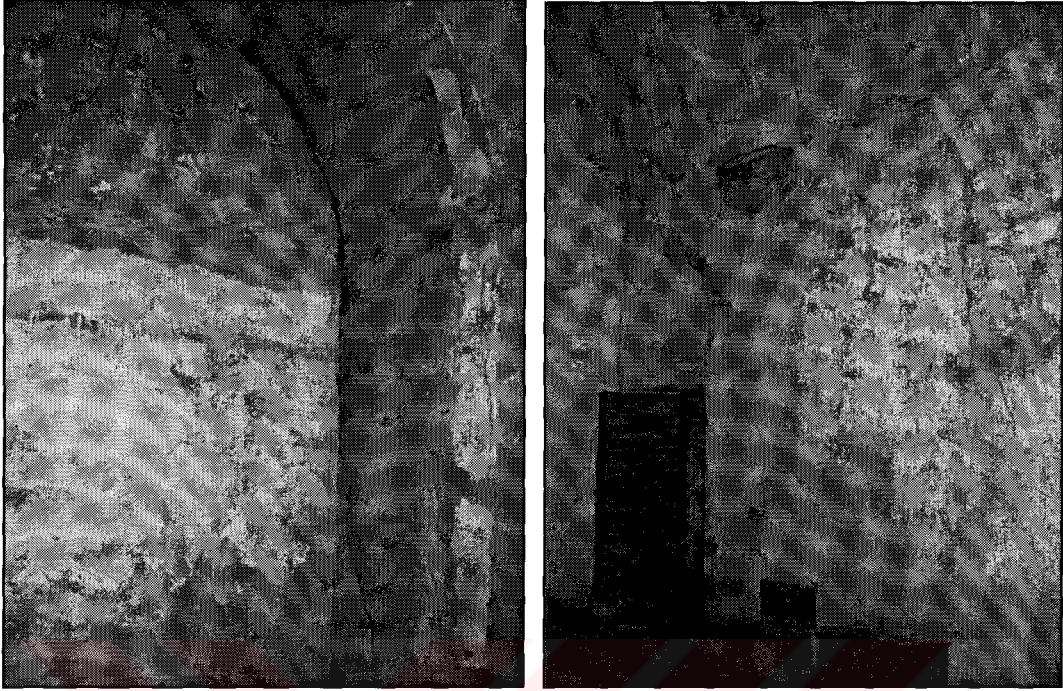
103 Mekanı:1.00m kotunda bulunan mekan kitap deposu olarak düzenlenmiştir(Resim 3-32). 103 nolu mekana, güney duvarında bulunan 79x165 cm boyutlarında bir demir kapıdan girilmektedir. Mekanın doğu duvarında 95x179cm boyutlarında bir pencere yer almaktadır.

Resim 3-30.102 Mekanının AynalıTonoz Detayları

Resim 3-31.102 Mekanı Döşeme Kaplaması Detayı

Resim 3-32.103 Mekanı Batı ve Güney Duvarı

Pencerenin taş söveleri, özgün demir iç kepenği, lokmalı demir parmaklığı ve dış kepenği bulunmaktadır. Döşeme kaplaması şeşhane tuğlasıdır, mekan günümüzde toprakla örtülü olduğundan, şeşhaneler yer yer görülmektedir. Tavan beşik tonoz şeklinde ve kireç sıvalıdır. Döşemede 103x94 cm genişliğinde kısmi bir boşluk bulunmaktadır. Bu boşluktan 120 cm derinliğinde kısmi bir mahzene inilmektedir. Mekanda 335 cm yüksekliğinde çimento sıva ile tamirler görülmektedir. Bu yükseklik diğer mekanlarda profilli silmenin olduğu yer olması nedeniyle, buradaki silmenin kapatıldığı düşünülmektedir.

104 Mekanı:0.24 cm kotunda yer alan mekan, kütüphanenin aşhanesi olarak düzenlenmiştir. Mekana kuzey duvarında yer alan 108x196 cm boyutlarında taş söveli ve 54x94 cm lokmalı demir parmaklıklı tepe aydınlığı olan demir bir kapıdan girilmektedir.

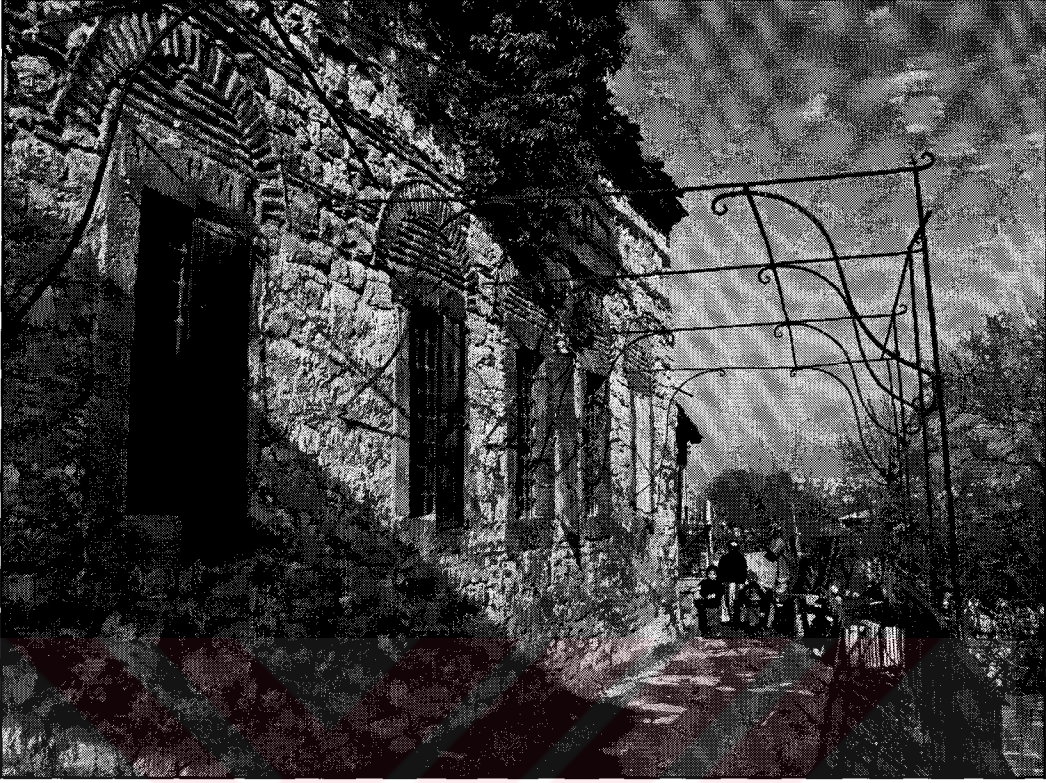
Doğu duvarında boyutları 100x130cm ve 92x135cm olan iki adet taş söveli, demir parmaklıklı pencere boşluğu yer almaktadır. Güney duvarında

76x126cm boyutlarında lokmalı demir parmaklıklı ve taş söveli bir pencere boşluğu bulunmaktadır. Güneybatı duvarında 423 cm yüksekliğinde briketle yapılmış muhdes duvar bulunmaktadır. Bu duvardan 70x150 cm boyutlarında bir kapı ile Merdivenli Mektep Sokağa çıkılmaktadır. Kuzey duvarında 88x755x20 cm boyutlarında bir baca yer almaktadır. Döşeme tamamen moloz ve toprakla doludur, kaplamaya rastlanmamaktadır. Mekanın tavanı günümüzde mevcut değildir. Duvarlar taş tuğla almaşık duvar tekniğinde yapılmış olup sıvasızdır.

Resim 3-33.Aşhanenin Doğu ve Güney Duvarı Görünüşleri

105 Mekanı :±0.00 kotunda yer alan giriş terası kütüphanenin doğu cephesinin önünde ve aşhanenin kuzey duvarının yanında yer almaktadır(Resim 3-34). Giriş terasının döşeme kaplaması günümüze yer yer ulaşmış olan mermer kaplamadır(Resim 3-35). Terastan dört mermer basamakla kütüphanenin giriş kısmına çıkılmaktadır. Girişin güneyinde yer alan beşik tonozdan geçilerek aşhaneye girilmektedir. Aynı tonozun altında yer alan üç adet mermer basamakla 102 nolu okuma salonu mekanına giriş bulunmaktadır. Beşik tonozun üstü toprakla örtülüdür. Mekanın duvarlarının sıvası yer yer dökülmüş, taş tuğla almaşıktır.

Resim 3-34.Giriş Terası

Resim 3-35.Giriş Terası Döşeme Kaplaması

3.2.4. Cepheler

Doğu Cephesi: Binanın doğu cephesi genişliği 32.50 m'dir. Yapının en geniş cephesinde, binanın bodrum katında B01 mekanına ait olan bodrum kat girişi kapısı ve bir adet pencere bulunmaktadır(Resim 3-7). Zemin katta iki adet Z03 ve iki adet Z04 mekanına ait olan taş söveli pencereler yer almaktadır. Bahçede yer alan tonozların içinde strüktürel çatlaklar ve çimento sıva tamirleri görülmektedir. Üçüncü tonoz, 20. yüzyılın ikinci yarısında kapatılarak günümüzdeki muhdes yapılmıştır. Cephede Z03 mekanının penceresi bulunmaktadır(Şekil A-8).

Resim 3-36.Dimitri Kantemir Evi'nin Çatı Biçimi(Pervitich)

Dimitri Kantemir Evi'nin -0.18 cm'de yer alan saçak kotunda kirpi saçağın yok olduğu ve bu bölgenin çimento sıva ile tamir edildiği görülmektedir. Çatı strüktürünün ve kaplamasının da değiştiği görülmektedir. Değiştirilen çatı şekli ve çözülemeyen su problemleri nedeniyle kütüphanenin aşhane duvarı ve Dimitri Kantemir Evi'nin Z02 numaralı zemin kat holünde

yer alan tonozlar ve duvarlarda su problemleri oluşmuştur. Pervitich haritasında, evin çatısı günümüzdeki gibi değildir(Resim 3-36). Birinci katta 101 mekanına ait üç pencere cepheden görülmektedir. Mekanda bulunan mermer nişin bulunduğu boşluk geçmişte pencere olup, onarımlar sırasında değiştirilmiş ve boşluk doldurularak kapatılmıştır. 102 mekanına ait üç pencere ve bir kapı yer almaktadır. Kapı, tonozlu geçişin arkasında kaldığı için cepheden görülmemektedir. 104 numaralı aşhane mekanında iki adet pencere cepheden görülmektedir. 0,05 kotunda yer alan giriş terasında demir korkuluk bulunmaktadır ve bu korkuluklarla bağlantılı olarak yükselen demir aydınlatma takı bulunmaktadır. Binanın -6.30 m kotunda yer alan saçak hizasında beş sıralı kirpi saçak ve alaturka kiremit kaplaması görülmektedir. Çatı örtüsü yalnızca kirpi saçağın üstünde kısmi olarak yer almaktadır. Çatı tamamen otlarla örtülüdür. Bina cephesinde bitkilenme gözlenmektedir. Cephede ve bazı tonozların içinde kireç siva ve boya izlerine rastlanmaktadır.

Batı Cephesi:Binanın batı cephesinin büyük bir kısmı toprak kotunun altındadır. 101 mekanının batı duvarının arkasında büyük bir istinat duvarı bulunmaktadır. Bu duvarın genişliği 14.50 m'dir, 118 cm gerisinde istinat duvarı başlamaktadır ve bu duvarın payandaları yer almaktadır(Resim 3-37).

Kuzey Cephesi:Dimitri Kantemir Evi'nin kuzey cephesi 6.90 m'dir. B01 mekanında yer alan taş söveleri ve lokmalı demir parmaklıkları özgün olan pencerenin doğraması günümüze ulaşmamıştır. Birinci katta Z04 mekanında yer alan, özgün olmayan doğramalara ve parmaklıklara sahip iki pencerenin söveleri çimento siva ile tamir edilmiştir. Sivaları tamamen yok olmuş cephenin duvar örgüsü iki sıra tuğla ve bir sıra taş olarak görülmektedir. Cephede izlerine rastlanan - 0.18 m kotunda yer alan kirpi saçak yok olmuş ve bulunduğu kot çimento siva ile tamir edilmiştir(Resim 3-38). Yeni çatı sisteminde, asma olukla yağmur iniş borularına verilen su cephenin özellikle üst kısımlarında bozulmalara neden olmuştur.

Resim 3-37. İstinat Duvarının Payandaları

Kütüphanenin kuzey cephesinde, ana giriş kapısı ve aşhaneye geçiş yapılan revak yer almaktadır(Resim 3-9)(Resim 3-35). Binaya giriş taş söveli, mermer basamaklı sahanlıktan içiçe iki kapıyla yapılmaktadır. İnce lamalardan yapılan ve dış kepenklere benzeyen dış kapıdan sonra, strüktür olarak daha ağır ve pencerelerdeki iç kepenklerin sisteminde bir iç kapı daha yer almaktadır. Kapının üstünde mermer kitabesi bulunmaktadır. Giriş kapısının üstünde özgün olmayan çimento sıvalı saçak izine rastlanmaktadır. Beş sıralı kirpi saçakla bitirilen binanın çatısında alaturka kiremitler bulunmaktadır(Resim 3-9). Revaklı bölüm, özgün demir kapı ile aşhaneye girişi sağlarken; aynı zamanda kütüphanenin 102 nolu mekanından da geçişi gerçekleştirmektedir. Demir gergi ile bağlanan beşik tonozu sahip olan revağın; tonozu oluşturan tuğlaları ve bunların üstündeki taş kaplama malzemesi ve alaturka kiremitleri görülmektedir.

Resim 3-38. Dimitri Kantemir Evi Kuzey Cephesi Görünümü

Resim 3-39. Giriş Terasından Aşhaneye Revaklı Geçiş

Güney Cephesi:Merdivenli Mektep Sokağa bakan kütüphanenin ve Dimitri Kantemir Evi'nin güney cephesi Ayios Yeorgios Metokhi Kilisesi'nin de ihata duvarları görevini görmektedir. Dimitri Kantemir Evi'nin güney cephesine bakan hiçbir açıklığı bulunmamaktadır. Cephede izlerine rastlanan -0.18 m kotunda yer alan kirpi saçak yok olmuş ve bulunduğu kot çimento siva ile tamir edilmiştir(Resim 3-38).

Kütüphanenin 104 nolu aşhane mekanının; doğraması olmayan, özgün lokmalı demir parmaklıklı, taş söveli bir penceresi bu cephede yer almaktadır. Harpuştası çimento siva ile tamirler gören aşhanenin güney duvarında bitkilenmeler gözlenmektedir. Metruk durumda olan çatısından daha yüksekte olan ihata duvarlarının harpuştaları bulunmamaktadır(Şekil A-10).

Resim 3-40.Merdivenli Mektep Sokak Görünümleri(Güney Cephesi)

3.2.5. Yapı Elemanları

Temeller:Bodrum zemininde ve bahçede sondaj ve kazı çalışmaları yapılamadığından, yapı temelleri hakkında yeterli bilgi edinilememiştir. Ancak tarihçe kısmında da değinildiği gibi, bu yapıların eski Kantakuzinos evlerinin taş temelleri üzerine inşa edildiği düşünülmektedir. Kütüphane ± 0.00 m kotunun altında yer alan tonozlu sistemin üzerine yapılmıştır. Bu tonozlu sistem yalnızca kütüphane altında değil, Merdivenli Mektep sokağın güneyinde de devam etmektedir. Dimitri Kantemir Evi'de bu tonozlardan ikisinin içine -6.16 m kotuna yapılmıştır. Bu kotta yer alan diğer tonozların içinde de taş duvardan payandalar yer almaktadır. Bu duvarların da sağlam zemin üzerine oturtulmuş olduğu düşünülmektedir.

Duvarlar:Yapının beden duvarları bir sıra taş ve iki sıra tuğla almaşık duvarlıdır. Yapı içerisinde tek tip moloz taş duvar bulunmaktadır.

Döşemeler: D.Kantemir Evi'nin ve kütüphanenin zemini toprağa oturmaktadır. D. Kantemir Evi'nde zemin katta yer alan mekanlardan birinin döşemesinin ahşap kirişleri görülmektedir. Z03 ve Z04 mekanının döşemesi, haçvari tonoz ile taşıtılmaktadır. Z03 mekanının döşeme kaplaması günümüzde ahşap kaplama olup, bir kısmı şeşhane döşeme tuğlasıdır. Z04 mekanın döşemesi, kargir dolgu üzeri kadronlarla bağlı ahşap döşeme ile kaplı, mekanın bir kısmı şeşhane döşeme tuğlası olarak günümüze ulaşmıştır. Yapının 105 nolu giriş terası mermer kaplamadır. Kütüphanenin toprağa oturan zemini şeşhane döşeme tuğlasıdır.

Çatı:Kütüphanenin çatı strüktürü günümüze ulaşmamıştır. Saçak kotunda kirpi saçağın üstünde kalan alaturka kiremitler dışında çatı tamamen otlarla örtülüdür. Kütüphanenin tonozlarında meydana gelen strüktürel çatlaklar nedeniyle de çatıdan gelen su binanın iç duvarlarına kadar ulaşmakta ve bitkilenmeye neden olmaktadır. Baca, aşhanenin olduğu kısımda yer

almaktadır. Alt kısımları taş tuğla almaşık olan baca -4.25 kotundan sonra tamamen tuğladır.

Dimitri Kantemir Evi'nin çatısı yakın dönemde onarım görmüş, çatı strüktürü ve biçimi değiştirilmiştir. Taşıyıcı duvarlar üzerine oturtulan çatı, oturtma sistem olarak yapılmıştır. Çatının kaplama malzemesi marsilya kiremitidir. Çatı sistemi değiştirilmesine rağmen binadaki su problemi çözülememiştir.

Tavanlar: İki binadaki mekanların tavanları aynalı, beşik ve haçvari tonoz olarak görülmektedir. Kütüphanede strüktürel olarak ciddi problemleri olan tonozlar kireç sıvalıdır. D. Kantemir Evi'ndeki tonoz yüzeylerinde çimento siva olması nedeniyle, tuz problemleri bulunmaktadır.

Merdivenler: Dimitri Kantemir Evi'nde bodrum ile zemin kat arasında, 17. yüzyıla ait diğer Fener Evleri'nde de olduğu gibi merdiven bulunmamaktadır. Zemin kata bahçeden üzeri şaplı, sekiz basamaklı taş merdiven ile ulaşılmaktadır. Dimitri Kantemir Evi'yle kütüphaneyi bağlayan mermer basamaklı merdivenler belli bir kota kadar geçişi engellemek için, molozla ve tuğla duvarla kapatılmıştır(Resim 3-41). Kütüphane tek katlı olduğundan iç mekanda merdiven yer almamaktadır. Yüksek girişe sahip olan binanın kuzey cephesinde yer alan ana girişine mermer basamaklı merdivenle, doğu cephesinde yer alan revaklı bölümdeki 102 nolu mekana taş basamaklı merdivenlerle ulaşılmaktadır.

Kapı Ve Pencereleer: D. K. Evi'nde özgün doğrama ve iç metal kepenkler bulunmamaktadır. 17. yüzyıldaki diğer örneklerle bakıldığında bu binaların doğramasız iç ve dış metal kepenkle kullanıldıkları düşünülmektedir. Kütüphanede pencere doğraması bulunmamaktadır. Kapıların hepsi özgün metal kapılardır. Pencere boşluklarının içinde ve dışında metal kepenkler bulunmaktadır.

Resim 3-41. Kütüphane ve D. K. Evi'ni bağlayan merdiven

Resim 3-42. Kütüphane ve D. K. Evi'ni bağlayan merdiven

■Ayios Yeorgios Metokhi Kütüphanesi'nin Dönemin Diğer Osmanlı Dönemi Kütüphaneleri İle Yapısal Ve Sosyal Bakımdan Karşılaştırması

Bu madde kapsamında, 17. yüzyılda yapılan Kudüs Patrikhanesi'ne ait kütüphane ile, 17.-18. yüzyılda Osmanlı Dönemi'nde yapılan Köprülü Kütüphanesi, Çorlulu Ali Paşa Kütüphanesi, Feyzullah Efendi Kütüphanesi ve Hacı Beşir Ağa Kütüphaneleri arasındaki benzerlik ve farklılıklar irdelenecektir.

Ayios Yeorgios Metokhi Kütüphanesi, Osmanlı Dönemi kütüphaneleri ile mekan fonksiyonları açısından benzemektedir. Genellikle merkezi planlı, kare biçiminde, zeminden yükseltelen bu kütüphanelerde, kütüphane, okuma salonu ve revaklı bölümler bulunmaktadır²⁰. Mekanlar kubbe ile örtülü, revaklarda kubbe ve tonoz görülmektedir. Duvarları moloz taş-tuğla almaşık duvar olan binaların cepheleri klasik cephe anlayışını yansıtmaktadır. Geç dönemlerde kalem işi süslemeler, mermer işçilikli bezemeler bulunmaktadır. Ayios Yeorgios Metokhi Kütüphanesi'nde mekanlar dikdörtgen biçiminde, aynalı tonozla örtülü, duvarları fresklerle bezenmiş, mermer bir nişe sahip, duvarları taş-tuğla almaşık duvardan oluşmaktadır. Metokhi kütüphanesi, hacim olarak diğer kütüphanelerden farklılık göstermektedir.

Kütüphanelerin hepsi dini bir kompleksin parçasıdır. Müslüman toplumlarda külliye'nin parçası olan kütüphaneler, hristiyan toplumlarda manastırların içinde yer almaktadır. Sosyal oluşma nedenleri bakımından benzerlik gösteren ve dini bir merkezin etrafında yer alan kütüphanelerin günümüze uyarlanma sorunları eşit olmasa da benzer özellikler göstermektedir.

²⁰ İstanbul'da Osmanlı Dönemi Kütüphane Yapıları Üzerine Bir Araştırma ve Hacı Beşir Ağa Kütüphanesi, M. Alime Şahin, Y. Lisans Tezi, YTÜ, İstanbul, 1997 s.20

3.2.6. Yapıdaki Bozulmalar

3.2.6.1. Kullanımdan Doğan Bozulmalar

İşlevsel Yıpranma:Anıtlar, genellikle toplumsal nedenlerin sonucunda yapıldıkları dönemdeki işlevlerini kaybetmektedir. Fener'deki sosyal yapının tamamıyla değişmesi ve buradaki Rum eğitim kurumlarının da -rum nüfusun azalması nedeniyle-eski geçerliliğini yitirmesi ile Ayios Yeorgios Metokhi Kütüphanesi de işlevini yitirmiştir. Geçmişte rumlar tarafından kullanılan kiliselerin, eğitim yapılarının büyük çoğunluğu cemaat yoksunluğu nedeniyle artık hizmet vermemektedir. Yapılan yeni çalışmalarla bu alanın belgelenmesi ile; aynı işlevle ya da bölge ihtiyaçları doğrultusunda, bu yapıların Fener'e yeniden kazandırılması gerekmektedir. Yaklaşık 80 yıldır kullanılmayan bu binalar, onarılsa bile işlevsel olarak günümüze uyarlanamadıklarında hızlı yıpranma devam edecektir.

Çevresel Yıpranma:Kütüphane, kilisenin bahçe duvarları içinde bulunması ve korunaklı olması nedeniyle yasal olmayan yapılaşmalar tarafından işgal edilmemiştir ve hala algılanabilmektedir. Eskiden kiliseye ait olan, Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün yönetimindeki eski manastırın temelleri üzerinde yer alan kağıt deposu kaldırılarak alan Fatih Belediyesi'ne tahsis edilmiştir. Kilisenin ana giriş kapısının yanındaki eski papaz evleri strüktürel olarak kötü durumdadır ve binanın ayakta kalan kısmı kaderine terk edilmiştir.

Ekonomik Yıpranma:Kütüphanenin, onarımı ve bakımı için gerekli ödenek, kilise cemaatinin İstanbul'da yaşamaması nedeniyle bulunamamıştır. Kudüs Patrikhanesi'ne bağlı olan yapılara Fener Patrikhanesi'nin de maddi olarak bir yararı dokunamamaktadır. Dimitri Kantemir Evi'nin Vakıflar Genel Müdürlüğü'nde bulunan mülkiyeti Fatih Belediyesi'ne devredilmiştir. Dimitri Kantemir Evi, Fener Ve Balat Semtleri Rehabilitasyon Programı'nın yürüttüğü projenin içinde, 2006 yılında restore edilecektir. Mülkiyet problemleri nedeniyle kütüphane restorasyona dahil edilmemiştir.

3.2.6.2. Fiziksel Bozulmalar

Taşıyıcı Sistemde Kayma:Yapıda zamanla oluşan strüktürel çatlaklar taşıyıcı sistemde kaymaya neden olmuştur. Kütüphanenin batı ve kuzey duvarının kesiştiği kitap deposu olarak adlandırılan mekanda, zeminden tona kadar strüktürel bir çatlak bulunmaktadır, bu çatlaktan itibaren 8 cm öne doğru kayma tespit edilmiştir. Özellikle bu mekanın duvarlarında çok ciddi strüktürel çatlaklar bulunmaktadır(Resim 3-43). Aynı mekanda tonoz yüzeyinde oldukça derin çatlaklar gözlenmektedir. Kütüphanenin okuma salonlarında yer alan tonozlarda da derin çatlaklar devam etmektedir.

Resim 3-43.Kitap Deposu Batı Duvarı(Strüktürel Çatlaklar)

Çatlaklar Ve Malzeme Kaybı:Yapının iç duvarlarında strüktürel çatlaklar görülmektedir. Özellikle kitap deposunda ayrılmalar söz konusudur. Malzeme kayıpları aşhane duvarlarında ciddi olarak gözlenmektedir. Kütüphane iç mekanlarının tonozlarında ve duvarlarında çatlaklar bulunmaktadır. Bütün binada taş–tuğla almaşık duvar dokusunda malzeme kayıpları görülmektedir.

Demir gergiler zamanla paslanarak hacimlerinin büyümesi sonucu bağlantılarının olduğu malzemeye de zarar vermişlerdir. Yapıda uzun süreli doğal etkenler ve bakımsızlık nedeniyle ısı, su ve biyolojik etkenler sonucunda kısmen veya tamamen yıkılmalar meydana gelmiştir. Bu etkenlere karşın, Kütüphanenin ve Dimitri Kantemir Evi'nin duvar örgüsünün iyi olması ve yapının sağlam temeller üstüne yapılmış olması nedeniyle, yapıdaki tahribatlar malzeme kayıplarına rağmen, üst seviyede değildir.

Kopmuş, Yokolmuş, Bölümler Ve Parçalar:1912'den beri onarım ve bakım görmeyen yapının aşhane bölümünün çatısı ve duvarlarının bir kısmı dışında birçok yapı elemanı ve bölümü günümüze ulaşmıştır. Duvar yüzeylerinin hemen hemen tümünde kopmalar ve parçalanmalar görülmektedir. Yapının çatı örtüsü kalmamıştır. Yapıda günümüze gelen izlerden tonozların üstünde alaturka kiremit olduğu görülmektedir. Aşhane'nin Merdivenli Mektep Sokağı'na bakan güneybatı duvarındaki taş duvar yıkılmış ve yerine briketle duvar örülmüştür. Odalarda döşeme kaplamaları, freskler, profilli silmelerin büyük bir kısmı, pencerelerin; doğramaları, metal kepenklerinin büyük bir kısmı, üst örtünün; kaplama malzemesi, bacası yok olmuştur. Dimitri Kantemir Evi'nin odalarında döşeme kaplamalarının büyük bir kısmı, dış-iç kapıların hepsi, pencerelerin; lokmalı parmaklıkları, doğramaları ve metal kepenklerinin hepsi, kirpi saçakları bakımsızlık ve tahribat sonucu yok olmuştur.

Ekler Ve Müdahaleler:Kütüphanenin aşhane kısmının çatısının olmaması nedeniyle, zemini çöp ve molozla dolmuştur. Güneybatı duvarının 100 cm'lik bir kısmı yıkılmış ve yerine briket duvar örülmüştür. Doğu cephesinde bulunan ilk pencere kapatılarak mermer bir nişe çevrilmiştir. D.K. Evi'nin girişinin bulunduğu tonoz kapatılarak mutfak ve banyo olarak kullanılmış, çatı strüktürü değiştirilmiş, kirpi saçak hizası ve kuzey cephesindeki pencere söveleri çimento sıva ile onarılmıştır. Doğu cephesinde yer alan Dimitri Kantemir Evi'ni kütüphaneye bağlayan merdiven mülkiyet problemleri nedeniyle tuğla duvar örülerek kapatılmıştır.

Yüzey Aşınmaları Ve Kirliliği: Güneşin zararlı etkileri, hava kirliliği ile oluşan asitlerin yağmurlarla birlikte yüzeylere taşınması, bitki ve organizma oluşumu gibi etkiler sonucu malzemelerde; koyu renkli tabakalar, çiçeklenmeler, yosunlanmalar ve aşınmalar oluşmuştur. Bu etkiler özellikle doğu cephesinde ve D.K. Evi'nin kotunda yer alan tonoz hacimlerinin içinde görülmektedir. D.K. Evi'nin zemin katında hol duvarı çimento sıva ile tamir edildiğinden bütün duvar ve tavan yüzeyinde suyun buharlaşmaması sonucu rutubetli bir ortam oluşmaktadır.

3.3. AYİOS YEORGİOS METOKHİ KÜTÜPHANESİ ÖRNEĞİNDE, XVII. YY. KARGİR MİMARİNİN KORUNMASI VE REHABİLİTASYONU İÇİN ÖNERİLER

3.3.1. Ayios Yeorgios Metokhi Kütüphanesi'nin Restorasyonu ve Yeniden Kullanımı

1912 yılından beri onarım görmeyen kütüphane ve binadaki verilerden yirminci yüzyılın ikinci yarısında onarım gördüğü düşünölen Dimitri Kantemir Evi, bugün harap durumdadır. Restorasyon kararları, önerilen Restorasyon Projesi ile Restitösyon Projesi'ne belge oluşturan yazılı kaynaklar ve binanın kendi verileri değerlendirilerek oluşturulmuştur. Yapıda kapsamlı onarım çalışmaları gerekmektedir. Öncelikle yapının niteliksiz eklerden ayıklanması ve yüzey temizleme işlemleri, ikinci olarak, yıkılmak üzere olan bölümlere strüktür ve malzeme sağlama müdahalelerinin uygulanması önerilmektedir. Kütüphanenin ve Dimitri Kantemir Evi'nin mimari bütünlüğe kavuşturulması için önerilen yöntemler, yapının yaşatılmasını amaçlayan yeni kullanımına yönelik önerilen müdahaleler alt başlıklarda irdelenecektir.

Temizleme(Liberasyon):Yapıya fiziksel ve estetik olarak zarar verebilecek malzeme ve kitlelerin ayıklanması gerekmektedir. Yapının algılanmasını güçleştiren, Dimitri Kantemir Evi'nin doğu cephesinde bulunan muhdesin yıkılması önerilmektedir. Yapının mimari bütünlüğünü sağlamak için niteliksiz ekler ayıklanmalıdır. Dimitri Kantemir Evi'nin bütün doğramalarının, özgün olmaması nedeniyle kaldırılması uygun görölmüştür. B01, Z02, Z03, Z04, Z05 ve Z06 mekanlarının iç duvarlarında, D. K. Evi'nin dış cephesinde kirpi saçak hizasında, pencere sövelerinde, tonoz içlerinde, çimento ile yapılmış sıvaların raspa edilerek ayıklanması gerekmektedir. Bahçenin sonradan yükseltelen kotunun eski seviyesine getirilmesi, B01 mekanının su problemini çözeceği düşünölmektedir. Doğru cephesinde yer alan tonozların döşemelerine beton atılarak yükseltilmiştir, tonozlu mekanların döşemelerini eski seviyeye getirmek gerekmektedir. Dimitri Kantemir Evi'nden

kütüphaneye çıkışı sağlayan mermer basamaklı merdivenin sahanlığına delikli tuğla ile yapılan duvarın kaldırılması ve moloz yığınının dönüşen merdivenin kullanılabilir hale gelmesiyle, iki bina arasındaki geçişi sağlaması düşünülmektedir. Günümüzdeki çatı formu, aşhanenin doğu duvarını ve Dimitri Kantemir Evi'nin batı duvarını tamamen su sorunlarıyla baş başa bırakmaktadır. Dimitri Kantemir Evi'nin değişen özgün çatı formunun, Pervitich haritasındaki şekline dayanılarak değiştirilmesi önerilmektedir (Resim 3-36). Kütüphanede, doğu cephesinde yer alan pencerenin mermer nişle kapatılması dışında, fiziksel bir müdahale görülmemektedir. Mermer niş, dönem eki olarak değerlendirilip ayıklanmaması gerektiği düşünülmüştür. Kütüphanenin iç mekanlarında kısmi çimento sıva tamirleri göze çarpmaktadır, bu sıvaların raspa edilmesi gerekmektedir. Binalar zaman içinde rutubetlenme ve bakımsızlıktan önemli ölçüde etkilenmiştir. Yapıda gerekli sağlamlaştırılmalar yapıldıktan sonra iç sıvaların raspa edilerek incelenmesi sonucunda yapının kütüphane duvarlarında yer alan kireç sıva karışım formülü elde edilip diğer yüzeylere uygulanacaktır.

Kütüphanenin ve Dimitri Kantemir Evi'nin tüm cephelerinde yüzey temizliği yapılması gerekmektedir. Kararma, çiçeklenme, yosunlanma gibi yüzey kirliliğinin yoğunluklarına göre; yapıya zarar vermeyecek yöntemlerden su ve iyonik olmayan deterjanla temizleme yüzey sorunları az olan bölgelere uygulanabilmektedir. Bu yöntemle sonuç alınmayan yüzeyler varsa kimyasal temizleme yöntemlerinden, Amonyum Bikarbonat, EDTA ve Karboksi Methil Selüloz gibi su esaslı jellerin kullanılması gerekmektedir²¹. Doğu cephesinin taş yüzeylerinde yoğun kirlilik saptanmıştır(Resim 3-44), özellikle bu yüzeylerin kimyasal temizliğe ihtiyacı bulunmaktadır. Öncelikle yapının belli bölgelerinden parçalar alınarak, Kültür Bakanlığı'na bağlı Konservasyon ve Restorasyon Merkez Laboratuvarında incelendikten sonra malzemenin organik yapısına, kirlilik derecesine uygun çözümlü malzeme tespit edildikten

²¹ Dr.Ahmet Ersen, Dr.Ahmet Güleç, Burçin Altınsay, Dr. Alper Ünlü, Yapı Dergisi, sayı: 209, Maçka Palas Restorasyonu Cephe Konservasyonunda Araştırma ve Uygulama İlkeleri, s.105.

sonra hazırlanan raporlar doğrultusunda temizleme işlemlerinin yapılması gerekmektedir.

Resim 3-44. Doğu Cephesi Taş Yüzeylerde Kirlenme

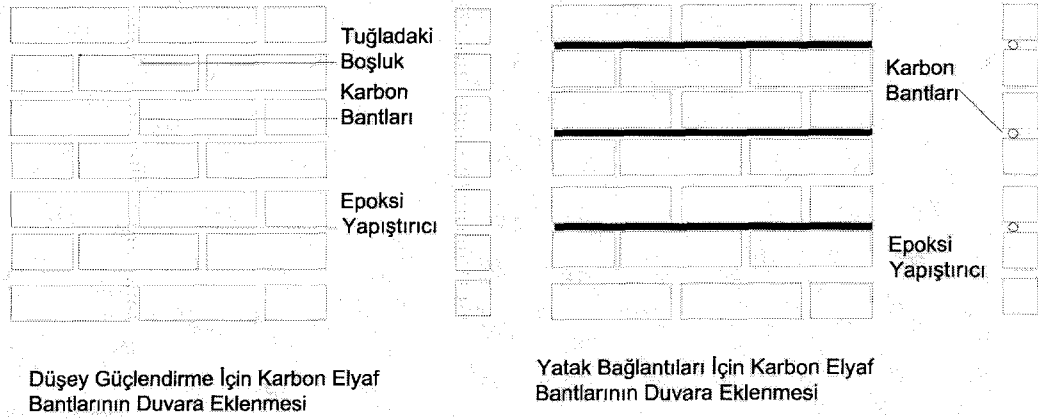
Sağlamlaştırma(Konsolidasyon): Tarihi yapılarda sağlamlaştırma yöntemleri için çağdaş malzemelerle yeni yöntemler geliştirilmektedir. Günümüzde de kullanılmakta olan karbon elyaf bantlarla, yapının stabilitesinin sağlanması yöntemi bu binalar içinde uygun olabilir(Resim 3-45). Yapıdaki güçlendirme tekniklerinin yapının stabilitesini bozmaması gerekmektedir(Resim 3-46). Eski ve yeni elemanların birleşim bölgelerinin depremde dağılmaması için seçilen yöntemler, gerekli statik hesapları ve laboratuvar ortamında yükleme testleri yapıldıktan sonra şekillenmektedir. Kargir malzemenin kalitesi, tipi, taşıyıcı durumu önemli kriterler olmaktadır²².

Derzleme: Kargir binaları rehabilite etmenin en eski yöntemlerinden biri derzlemedir. Kargir duvardan kopan ve zamanla yıpranan harcın alınması ve yeni sıvayla değiştirilmesi yöntemidir.

Enjeksiyon: Kargir duvarlardaki boşlukları doldurmak suretiyle, sıkılaştırmak ve güçlendirmek için kullanılmaktadır. Enjeksiyon tekniğinin etkisi kargir duvarın ve enjekte edilen malzemenin fiziksel, kimyasal ve mekanik

²² Ali Bayraktar, Tarihi Yiğma Yapıların Depreme Karşı Güçlendirilmesi, YDGA2005-Yiğma Yapıların Deprem Güvenliğinin Arttırılması Çalıştayı, 17 Şubat 2005, ODTÜ, Ankara.

özelliklerine ve uygunluğuna bağlı olmaktadır. Duvar nemli ise daha iyi sonuç alınmaktadır.²³

Resim 3-45.Karbon Elyaf Çekme Bantlarının Kargir Sisteme Uygulanması

Resim 3-46.Karbon Elyaf Bantlarla Güçlendirilmesi önerilen Kütüphane Cephesi

Güçlendirici Enjeksiyon: Kargir duvarların özelliklerini geliştirmek için üç teknik üzerinde durulmaktadır.

²³ M.Sc.Yasser Korany, Rehabilitation of Masonry Walls Using Unobtrusive FRP Techniques For Enhanced Out Of Plane Seismic Resistance, s.53 McMaster University, November 2004.

- 1.Hasar gören duvarın değiştirilmesi,
 - 2.Kırılmaları ve çatlakları kapadıktan sonra duvarın iki üç yerindeki boşluklardan drille aralarını doldurmak suretiyle enjeksiyon yapılması,
 - 3.Her enjeksiyon deliğine çelik barların eklenmesi,
- Duvarın gücü, duvarlar arasındaki bağlantının kesişmesi ve bölgesel yoğun ağlar(mesh) yaratılması ile arttırılabilmektedir.

Kargir strüktürlerde güçlenmenin yeniden oluşturulması ve dayanıklılığın arttırılabilmesi için, karbon elyaf bantlarla yapısal derzleme tekniği önerilmektedir. Bu teknik ilk kez AXP Tech. USA tarafından uygulanmıştır; özel siparişe üretilen epoksi²⁴ ile doyurulmuş karbon elyaf bantlar duvar üniteleri ve temel bağlantıları boyunca düşey ve yatay olarak bağlantılar oluşturulmaktadır. Duvardaki derzlerin yüzeyinde 2.5 cm derinliğinde küçük bir keski ya da elektrikli bir öğütücü ile harç kesilmektedir. Girintiler basınçlı hava ile temizlendikten sonra, birinci kat epoksi mastik tabancası ya da epoksi tabancası ile uygulanmakta, bundan sonra başka bir epoksi katmanı güçlendirilmiş polimer karbon elyafın içine yerleştirilmektedir²⁵.

Kütüphanede ve Dimitri Kantemir Evi'nde; bölge yangınlarından etkilenen aşhane bölümünün çatısının günümüze ulaşmaması dışında, strüktür bakımından büyük ölçekte hasar gözlenmemekle beraber, 366 yıldır ayakta olduğu bilinen binada ki malzemelerde sorunların ortaya çıktığı saptanmıştır. Yapıdaki oturmaların ve deformasyonların ileri dönemlerde artmaması için zemin takviyesi gerekmektedir. Temel yükleri oturmalarından etkilenmeyecek bir derinliğe aktarılmalıdır. Bunun içinde arazi profili ve zemin özelliklerinin bilinmesi gerekmektedir. Takviye yöntemine karar verilmeden önce mutlaka sondajlar, deneme çukurları ve numuneler üzerinde laboratuvar ortamında deneyler yapılarak dikkatli zemin incelemesi yapılmış

²⁴ Epoksi:Sikadur 30, iki bileşenli, %100 katı, yüksek modüllü ve strüktürel olarak güçlü yapıştırıcı epoksi Sika Canada tarafından üretilmiştir.²⁸

²⁵ M.Sc.Yasser Korany, Rehabilitation of Masonry Walls Using Unobtrusive FRP Techniques For Enhanced Out Of Plane Seismic Resistance, s.53 McMaster University, November 2004.

olmalıdır. Yapının temel alt zemininin ıslahı, meydana gelen oturma ve deformasyonların kontrol altına alınabilmesi için jet grout kolonlarıyla temeller takviye edilebilir. Bu teknik ile delici bir takımın istenilen derinliğe kadar 4” çapında delik delmesi ve daha sonra otomatik tesislerde hazırlanan harcın özel aletlerle alttan yukarıya doğru istenilen seviyeye kadar zemini kesip çakıl ve kumu bünyesine alıp 320-440 atmosfer basınç ile zemine enjekte edilmesi ve kolon oluşturması ilkesine dayanmaktadır. Bu yöntemle zeminler stabilize edilmekte ve yapının deformasyonu az olmaktadır²⁶.

XVII. yüzyıl Fener Evleri'nin de en büyük problemi olan zemin oturmalarında da uygulanabilecek olan bu yöntem, özellikle deniz kenarındaki yapıların dalga etkisi ile zemin oyulmaları gibi problemlerinde iyi sonuç vermektedir. İmal edilen kolonlarla bina yükleri sağlam tabakaya aktarılmış olup, deniz kıyısındaki binalarda geçirimsiz perde yardımı ile temel altı zemini deniz etkisinden korunmuş olmaktadır.

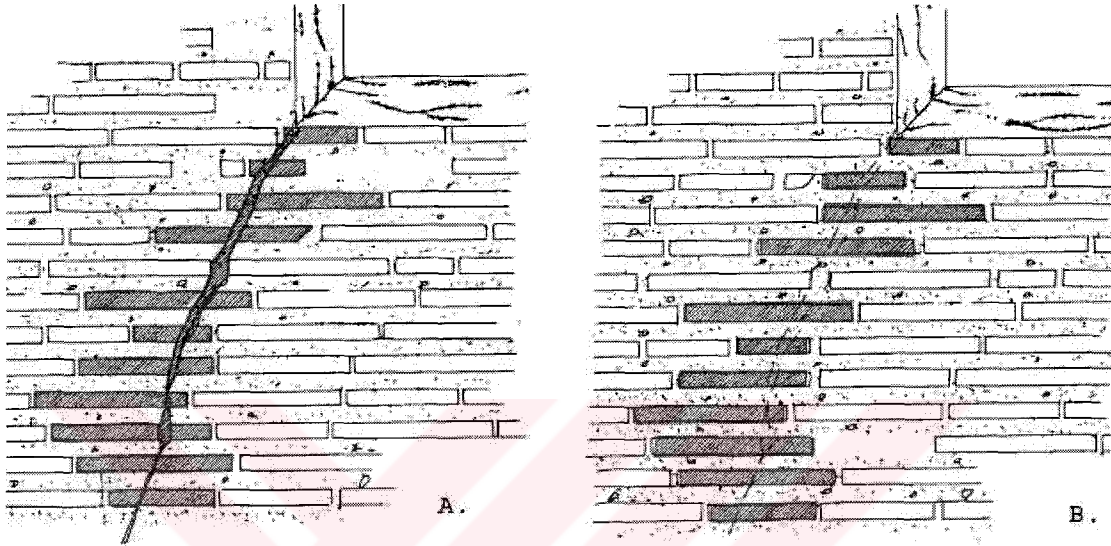
Yapının strüktürel sağlamlaştırılmasında duvar ve tonozlarda oluşmuş çatlakların, ayrılma olan duvarların onarılması, duvar, tonoz ve kemerlerdeki boşlukların doldurulması müdahaleleri gerekmektedir. Ağır hasarlı tonozların ve kemerlerin sökülüp yeniden örülürken, eksik bölümlerin özgün nitelikte üretilen malzeme ile tamamlanması önerilmektedir.

Binada yer alan çatlaklar, zaman içinde zeminden kaynaklanan oturmalarından, geçmiş depremler sonucu oluşmuş olabilir. Kırılmaların başladığı noktayı bulmak gerekmektedir. Bina stabil olduğu için çatlaklar dikilebilir²⁷. Yapıda meydana gelmiş yarık niteliğindeki çatlakların dikiş yöntemiyle onarılması önerilmektedir. Dikiş uygulamalarında düz yüzeyli olmayan ve pasa karşı dayanıklı, nervürlü donatı ya da spiral çıkıntılı çelik

²⁶ Mahmut Murat Saraç, Tarihi Yığma Kargir Yapıların Güçlendirilmesi, Y.Lis. Tezi, 2003, İTÜ,

²⁷ Heritage Home Owners Repair Manual for Vigan, Philippines, Integrated Community Development and Cultural Heritage Site Preservation Through Local Effort(LEAP).

donatı çubukları veya çelik donatı yerine epoksi çubukları kullanılmaktadır²⁸. Malzemelerin özellikleri analiz edildikten sonra donatı ile malzeme arasındaki bağlantı sağlanmalıdır.

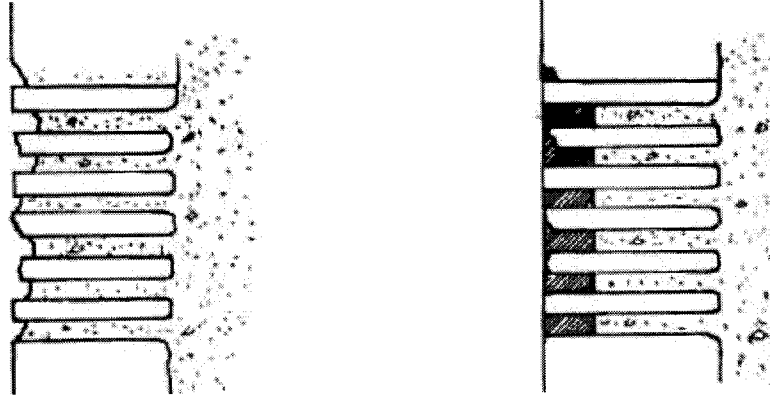

Resim 3-47. Tuğlalarda Meydana Gelen Çatlakların Dikişleme Yöntemiyle Onarılması²³

Cephede taş tuğla duvarların yüzeye yakın kısımlarda yok olan harçların yeniden derzlenmesi gerekmektedir (Resim 3-48). Derzlemenin amacı su sızıntısını önlemek ve bitki gelişimini engellemektir. Genellikle çimento da katılarak yapılan harçlar nemi duvarın içine hapsetmektedir. Bu nedenle derzleme sırasında yapılan harca çimento katılmamaktadır. Derzleme sırasında eski harçla yeni harcın kaynaşması için; en az 2,5 cm'e kadar derzlenecek yüzeyin temizlenmiş olması gerekmekte, daha sonra temizlenen yüzeye 15 cmx21cm plastik bir film ikiye katlanarak yüzeye yerleştirilmekte, harç bunun içine sandviç gibi yerleştirilerek derzleme aracıyla film tabakası çıkarılmakta eski ve yeni harç kaynaşmaktadır²⁹.

²⁸ F.Wenzel, "On The State of Structural Repair of Masonry", Structural Conservation of Stone Masonry, International Technical Conference Athens, 1989, Rome, ICCROM, 1990, S.402.naklen F. Karadağ, Davud Paşa medresesi örneğinde 15. y.y. İstanbul medreseleri koruma sorunları ve önerileri, Y. Lisans Tezi, 2003.

²⁹ John Ashurst, Mortars, Plasters, and Renders in Conservation, Ecclesiastical Architects' and Surveyors Association, s.47.

Resim 3-48.Duvarda yeniden derzleme²⁵

Yapıdaki demir gergilerin, kapıların, kepenklerin üzerinde biriken pasın pas-demir yoğunluğuna göre temizlenip antipas sürülerek korunması ve yeni gergilerin yerleştirilmesi önerilmektedir.

Yapının duvarları ultrasonik yöntemlerle taranarak, bozulmuş bölgeler saptanarak, strüktürel sağlamlaştırma için yöntem belirlenmesi gerekmektedir. Yapının duvar ve tonozlarında malzeme kaybı olan bölümlerden geniş açıklıkların aynı nitelikte malzemeyle örülmesi, çatlak ve boşlukların enjeksiyon yöntemiyle takviye edilmesi önerilmektedir.

Yapıda kullanılan malzemenin direncinin arttırmak için yüzey temizleme işleminden sonra malzemelerde sağlamlaştırma ve koruma işlemlerinin yapılması gerekmektedir. Binanın geçmişte sıvalı olan cepheleri, günümüzde doğu cepesindeki bir kaç yer dışında sıvasızdır. Yapının restorasyonu sırasında da, sıvasız olarak bugünkü haliyle korunması planlanan cephelerde, taşlar sağlamlaştırılmalı ve yüzey kayıpları engellenmelidir. Bozulmuş olan taşlarda 3-5 cm ye varan yüzey kayıpları meydana gelmiştir. Malzemelerde sağlamlaştırma yapılmadan; objenin tüm yapısal stabilitesinin tehlikeye girdiği bir malzeme sağlamlaştırılması mı ya da tarihsel ve artistik değer kaybıyla ilgili mi bir sağlamlaştırma yapılacağına

karar verilmelidir³⁰. Kütüphanede ve Dimitri Kantemir Evi'nde meydana gelen malzeme kayıpları yapının stabilitesine zarar verecek durumda gözükmemektedir. Uygulamacılar tarafından tavsiye edilen en basit taş koruma yöntemi, çeşitli inorganik bileşenlerle(baryum, sodyum, hidroksit, potasyum silikatlar) desteklenmiş olan kalsiyum hidroksitle(kireç suyu) taş yüzeyinde çürüyen kaybolan partiküller tarafından desteklenmesidir. Gerekli malzeme analizleri yapıldıktan sonra kullanılacak sağlamlaştırma yöntemlerinin seçilmesi gerekmektedir.

Bütünleme(Reintegrasyon):Kütüphanenin aşhane mekanının bugün mevcut olmayan bölümlerinin ve yapı elemanlarının, Restorasyon Projesi'nde öngörüldüğü biçimde tamamlanması önerilmektedir. Aşhanenin var olmayan yapı elemanları, binanın bize verdiği verilere dayanılarak tamamlanması ve çatının teras çatı biçiminde bitirilerek, binaya yeni ekler yapılmamasına karar verilmiştir.

Yeniden Kullanım(Renovasyon):Ayios Yeorgios Metokhi Kütüphanesi Restorasyon Projesi'nde büyük müdahalelere gerek kalmadan yapının özgün durumunun korunması ve işletilmesini sağlamak için "Kütüphane" işlevi verilmesi uygun görülmüştür. Bu işlev için aşhane bölümünün 101 nolu hacmi dinlenme salonu ve 106, 107 nolu hacimler tuvalet, 108 nolu mekanda Isıtma merkezi olarak tasarlanmıştır. Kütüphanenin 102, 103 nolu mekanları okuma salonu, 104 nolu salonu yönetim olarak önerilmiştir.

Dimitri Kantemir Evi, Fener ve Balat Semtleri Rehabilitasyon Programı çerçevesinde sosyal merkez olarak fonksiyon verilmiştir. Binanın bodrum katı el sanatları atelyesi, birinci katı Dimitri Kantemir Müzesi olarak önerilmektedir. Restorasyon projesinde de, Dimitri Kantemir Evi için uygulanacak olan bu fonksiyonların yer alması uygun görülmüştür. Bodrum katında B01 nolu mekanı el sanatları atelyesi, B02 nolu mekan depo olarak

³⁰ J. Delgado Rodrigues, Laboratoria Nacional De Engenharia Civil, Lisboa, Portugal, s.8, Historical Constructions, P. B. Laurenço, P. Roca, Guimaraes, 2001.

tasarlanmıştır. B03 ve B04 nolu revakların; her mevsimde kullanıma açık olması amacıyla, bahçe-revak ilişkisini bozmayacak şekilde revakların önüne yerleştirilecek saydam konstrüksiyonla kapatılmaları uygun görülmüştür. Zemin Katta Z02 nolu hacim, D. Kantemir'le ilgili dökümanların ve kişisel eşyaların sergilendiği bir mekan, Z03 yönetim mekanı olarak tasarlanmıştır. Z04 mekanı tuvalet ve Z05 mekanı giriş ve hol olarak değerlendirilmiştir.

3.3.2. XVII.Yy Kargir Mimarinin Korunması Ve Rehabilitasyon Önerileri

3.3.2.1. Koruma Ve Rehabilitasyon Önerileri

Fener ve Balat'ta, 2003 yılında başlayan Fener Ve Balat Semtleri Rehabilitasyon Programı çerçevesinde bölgedeki koruma ve rehabilitasyon çalışmaları devam etmektedir. Program kapsamında tarihi evlerin restorasyonu, semt halkı için sosyal merkezlerin hayata geçirilecek olması, Balat Çarşısı'nın restorasyonu ve Katı Atık Toplama projeleriyle bölgede ciddi bir kentsel dönüşüm yaşanmaktadır. Projede çevresel değerlerin korunması ve yaşam kalitesinin yükseltilmesi ön planda yer almaktadır. Balat Çarşısı'nın geliştirilmesi ile bölgenin fiziksel ve ekonomik kalkınmasını sağlamak hedeflenmektedir. Alanda geçici hizmete başlayan sosyal merkez, bölge halkı için eğitim, bilgi merkezi, meslek kursları, çocuklara yönelik bir kültür alanı haline gelmektedir. Proje kapsamında tasarlanan 3 sosyal merkez binası hizmete girdiğinde bu işlevler merkezlere dağıtılacaktır.

Kentsel alanlar ve tarihi merkezler stratejik planla yüzleştirilebilirler. Günümüzde bu alanların yaşadığı karmaşa, parçalanmış ve ayrı ayrı değil, beraber düşünölmeye başlamıştır. Tarihsel merkezlerin, kentsel planlamanın içinde kombine edilmesi zor bir ikilemden çıkmaktadır. Uygun faktörlerin karışımı doğru boyutlarda düşünölmekle, bölgesel, ekonomik, fonksiyonel, kültürel ve çevresel sınırlarıyla ilişkili olarak karşılaştırılarak, tarihsel merkezlerdeki problemler çözüme ulaşabilir³¹.

³¹ Elvina Petroncelli, Italy, Strategic Planning of Historical Centres, s.14, 2005 annual meeting and scientific symposium, may 21-24, 2005, Istanbul

Bölgede kentsel dönüşümün başlaması, farklı kültür ve katmanlardaki halkın bunun içinde yer alması, irdelenen 17. yüzyıl binalarının da bu dönüşümün içinde yerini daha kolay almasını sağlayacaktır. Günümüz kullanımına dahil olan Kadın Eserleri Kütüphanesi ve Reklam ajansı olarak kullanılan ev dışındaki binaların rehabilitasyonu için mülkiyet sorunlarını çözmek ve bu binalar azınlık vakıflarına ait olduğu için günümüzde cemaati olmayan bu vakıfların maddi kaynak sorunlarını çözmeleri gerekmektedir. 2332 ada 46 parselde bulunan ve Fener'deki 17. yüzyıldan kalan en önemli örnek olan Tur-i Sina Binaları ve Ayios Yeorgios Metokhi Kilisesi'nin mülkiyetinde bulunan 2309 ada 16 parselde bulunan binalar, cemaatlerinin olmamasından dolayı, bekçileri dışında terk edilmiş durumdadır. Bu binalar kilise vakıflarından izin alınarak yerel yönetimde desteğiyle bölge kullanımına dahil edilmelidir. İki kilisenin de artık cemaatinin kalmaması, bu binaların 17. yüzyıl Osmanlı Mimarisi'nin bölgede kalan son örnekleri olması nedeniyle toplum olarak bu binaların günümüz kullanımına dahil edilmesi ve gelecek kuşaklara aktarılmasını sağlamak gerekmektedir.

3.3.2.2. SOSYAL VE EKONOMİK ÖNLEMLER

Günümüze ulaşan binalardan 2304 ada 3 parsel, 1990 yılında Cengiz Bektaş tarafından restore edilmiş olup, Kadın Eserleri Kütüphanesi olarak kullanılmaktadır. Büyükşehir Belediyesi'nin mülkiyetinde olan bina da sosyal yaşama önemli bir noktada katılmaktadır. Bölgedeki ortak kamusal mekanların azlığı nedeniyle bu kütüphane büyük önem taşımaktadır. Kütüphane, bölge halkıyla yeterince ilişki kuramamasına rağmen, bölgedeki diğer rehabilitasyon çalışmaları sayesinde bölge potansiyelini oluşturan genç nüfusu içine alan programlar yaparak bu dönüşümün içinde yer alabilir. Günümüzde çok az sayıda kalan Fener evlerinden birinin, özel mülkiyete ait olmayan halkla içiçe olabilecek kütüphane fonksiyonuyla hayata kazandırılmış olması yetmemektedir. Bina özgün detaylarını yitirmesi nedeniyle, Haliç silüetine geçmişteki gibi etki etmemektedir. Kütüphane fonksiyonu açık raf sisteminde bile olsa depolama gerektirdiği için, bu

binalardaki sınırlı m² nedeniyle binadaki hacimler yeterince algılanamamaktadır. Bu kütüphane fonksiyon bakımından sorunlu olsa da, kalıcı bir fonksiyonla Fener’de yerini almakta ve gelecek kuşaklara aktarılma problemini çözmektedir. 2305 ada 3 parsel reklam ajansı olarak kullanılmakta olup, binanın mülkiyeti Vakıflar Genel Müdürlüğü’ne aittir ve 50 yıllığına ajansa kiraya verilmiştir. Yapılan restorasyon sonrasında binanın fiziksel ömrü uzamıştır. Ancak restorasyonu sırasında verilen yanlış bütünleme kararları, binayı özgün görüntüsünden uzaklaştırmıştır. Binada devamlı kullanıcıların varlığı, yeniden kullanılabilirlik esaslarına göre binaya yapılan eklerin binadaki konforu arttırarak binayı günümüze uyarlanması açısından olumlu bir gelişme olmuştur. 2332 ada 46 parselde yer alan Tur-i Sina Manastırı binaları kilise bekçisi tarafından kullanılmakta olup, manastırın mülkiyetinde yer almaktadır. Bu üç bina dışındaki diğer üç binada kullanıcı bulunmamaktadır. Diğer parsellerde dönem dönem uyuşturucu bağımlıları tarafından kullanılarak harap edilmektedir. Tur-i Sina Manastırı’na ait binalar ise kullanıcılarının kötü müdahalelerine maruz kalmaktadır. Ekonomik zorluklar ve tarih bilincinin yeterli seviyeye ulaşmaması nedeniyle, bu binada da ciddi koruma problemleri meydana getirmiştir.

Bu bölgede sosyo-ekonomik açıdan, rehabilitasyonun sağlanması için; sosyal alanda alkol ve uyuşturucu bağımlıları ve suça eğilimlilerle mücadele konuları, işsizlik ile mücadelede işçi bulma bürolarıyla ilişkiye geçilmesi, konut yerleşimlerinin, sahil kesiminin ve ortak alanların iyileştirilmesi ve yaşam kalitelerinin yükseltilmesi³², ulaşım ve trafik alanlarında sorunların giderilmesi için çözüm alternatiflerinin aranması, kültürel alanda kültür faaliyetlerine ağırlık vererek, kültür kurumlarını artırarak altyapı eksikliklerinin giderilmesi gibi öneriler getirilebilir. Bölgede mevcut olan sivil toplum kuruluşlarına ve sosyal merkeze bölge halkının katılımını sağlamak gerekmektedir. Yapılan çalışmalar halkın kültürel özellikleri ve çevresel ihtiyaçlarını da değerlendirerek, kullanıcıları semtin bir parçası haline

³² Y. Mim.Zeynep Aygen, Koruma ve Kullanıcı Katkısı Tarihsel Temeller ve Günümüzdeki Olanaklar, 1992, Doktora Tezi, İTÜ.

getirmesi gerekmektedir. Uzun vadede semt sakinleri toplumsal bir eğitim süreci ve sosyal kalkınma ile semti sahipleneceklerdir.

4. SONUÇ

Tarihi çevrelerin korunması ve geliştirilmesine yönelik çabalar, çağdaş yaşam koşullarına ve gereksinimlerine de cevap vermek zorundadır³³. Kentsel planlamalar gerçekleştirilirken, tarihi eserlerin kent dokusuna daha iyi bir şekilde entegre olmaları bazı güçlükler ve gereksinimler getirmektedir. Yeniden kullanılabilirlik, Fener’de de günümüze altı tanesi ulaşan XVII. yüzyıl binalarında da ciddi bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu binalardan ikisinin günümüz yaşamıyla bütünleşmiş olması; XVII. yüzyılda bu bölgede oluşan ve Osmanlı İmp.’nin önemli bir dönemini yansıtan dönemin mimarisini günümüze taşımaya yetmemiştir. Büyük bir çoğunluğu yok olan bu binalardan günümüze kalanların gelecek kuşaklara, Fener’deki XVII. yüzyıl kargir mimarisini anlatması gerekmektedir. Kalan dört binanın da, yeterli maddi kaynaklar oluşturularak ve mülkiyet problemleri çözümlenerek günümüz çağdaş yaşam içinde yerini alması için gerekli koşullar oluşturulmalıdır.

Koruma çalışmaları etkin ve güçlü planlama süreci içinde yer alırken, salt ‘koruma’ anlayışıyla değil, yenilenmeyi de içeren yaklaşımlar içinde bulunmak gerekmektedir. Yalnızca yapıları korumak, kentsel oluşumların yarattığı karmaşık ve zorlaştırıcı problemleri çözmeye yetmemektedir. Ülkemizde de Fener’deki XVII. yüzyıl kargir mimarinin günümüze bir doku oluşturacak biçimde ulaşamamasının en önemli nedeni planlama kararlarıdır. 1984’de yerel yönetim tarafından verilen yanlış kararlar, Fener sahilindeki Haliç’i kirleten atelyeleri yok ederken, mimari mirasımızın en önemli örneklerini de yok etmişlerdir.

³³ Okan Üstüncök, Mimarlık, Haziran 1973, sayı:6, s.9, Tarihi Çevre Korunması: Yaklaşım ve Metodolojisi Hakkında.

Bölgede MEDA program tarafından desteklenen Fener Ve Balat Semtleri Rehabilitasyon Programı tarafından yürütülen ve 2003'ten beri devam eden koruma çalışmaları, Fener'deki 19. yüzyıl kargir mimarinin gelecek kuşaklara aktarılması için gereken çalışmaları yapmaktadır. Programda, kırsal alandan gelen bölge halkının bilinçlenmesi için gereken sosyal merkezleri ve semt kalkınması için Balat Çarşısı'nın canlandırılması çalışmaları devam etmektedir. Proje kapsamında, Dimitri Kantemir Evi'nin restorasyonu yapılarak programın üç sosyal merkezinden biri ve Dimitri Kantemir Müzesi olarak kullanılacaktır. Tez konusu kapsamında da irdelenen bu bina, programa dahil edilerek XVII. yüzyıl örneklerinden birinin daha günümüz koşullarına uyarlanmasını sağlamaktadır.

Bölgede ve Metropolitan planlama ile İstanbul'da başlayan kentsel koruma uygulamalarının yarattığı devinim ile XVII. yüzyıldan günümüze ulaşmış olan bu binaların da gelecek kuşaklara aktarılması gerekmektedir.

KAYNAKLAR

- Balat Ve Fener Semtlerinin Rehabilitasyonu(İstanbul Yarımadası), **Analiz ve Düzenleme Önerileri**, Şubat 1998.
- Dünü ve Bugünü ile Haliç Sempozyumu, 22-23 Mayıs 2003 Cibali İstanbul, S.B:Kougeas, **“HO Georgios Akropilitis ktetor tou parisinou kodikos tou Sodía”** Byzantina-Metabyzantina, XII, 1949.
- Dünü ve Bugünü ile Haliç Sempozyumu, 22-23 Mayıs 2003 Cibali İstanbul, B. Çipof, **“Stevi Stefan Kilisesi’nin inşa edilmesi ve Bulgar Egzarlığı Fermanı”** —**Heritage Home Owners Repair Manual for Vigan**, Philippines, Integrated Community Development and Cultural Heritage Site Preservation Through Local Effort(LEAP).
- Historical Constructions, P. B. Laurenço, P. Roca, Guimaraes, 2001, Rodrigues J. Delgado, **Consolidation of decayed stones. A delicate problem with few practical solutions.**
- İTÜ İnşaat Fakültesi İstanbul Geoteknik Su ve Çevre Mühendisliği Sorunları Araştırma Grubu Sempozyumlar No.1, Haliç Sempozyumu, 10-11 Aralık 1975, **Tarihde Haliç**, Prof. Dr. Semavi Eyice, İ.Ü. Edebiyat Fakültesi.
- Türk Ansiklopedisi, C.XXVI, Fasikül 205, **Özel Öğretim Maddesi**, MEB., Ankara 1997.
- AĞANOĞLU H.Yıldırım, 2001, **Osmanlı’dan Cumhuriyete Balkanlar’ın Makus Talihi Göç**, Kum Saati Yayınları.
- AKINCI Şirin, 1998, **İstanbul’un Fethinden Lale Devrine Kadar Osmanlı Kargir Mimarisinde Yapım Teknikleri1453-1730**, Doktora Tezi, İTÜ
- AKTEPE Münir, 1958, **İstanbul’un Nüfus Meselesine Dair Bazı Vesikalar**, İ.Ü. Ed. Fak. Tarih Dergisi, IX, 13.
- ALTINAY A. Refik, 1987, **Onuncu Asırda Hicride İstanbul Hayatı**, Haz.Abdullah Uysal, KVTBY.
- ALTINAY A. Refik, 1987, **Onikinci Asırda Hicride İstanbul Hayatı**, Haz.Abdullah Uysal, KVTBY.
- AREL Ayda, 1975, **Onsekizinci Yüzyıl İstanbul Mimarisinde Batılılaşma Süreci**, İTÜ.

- ASHURST John, *Mortars, Plasters, Renders In Conservation*, Ecclesiastical Architects and Surveyors Association, s.47.
- BARKAN Ö. L., 1972, *Süleymaniye Camii ve İmaretini İnşaatı (1556-1557)*, Cilt 1, T.T.K.B., Ankara.
- BATUR A., 1970, '*Osmanlı Camilerinde Almaşık Duvar Üzerine*', Anadolu Araştırmaları, Sayı:2, İstanbul.
- BELGE Murat, 2003, *İstanbul Gezi Rehberi*, Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- BOZİS Sula, *Yoakimion Rum Kız Lisesi*, İstanbul Ansiklopedisi, C7, s.532
- BÜYÜKKARCI Süleyman, 2003, *Türkiye'de Rum Okulları*, Yelken Basım Yayın.
- DELEON Jak, 1991, *Balat ve Çevresi Bir Semt Monografisi*, Can Yayınları.
- DEMİR Hülya, AKAR Rıdvan, 1999, *İstanbul'un Son Sürgünleri*, Belge Yay.
- DEMİRÖZÜ Damla, 2002 Eylül, *1922 Zorunlu Göç ya da Exodos*, Görüş, Özel Sayı Türkiyeli Rumlar.
- DENER Serim, 1980, *19. Yüzyılda Osmanlı Sivil Mimarisinde Bazı Oran Ölçek Değişmeleri*, Ankara.
- DİRİMTEKİN Feridun, 1956, *Fetihten Önce Haliç Surları*, İstanbul Matbaası.
- DİRİMTEKİN Feridun, 2003, *İstanbul'un Fethi*, Gelenek yay.
- EKSERTZOĞLOU Haris, 2004, *Osmanlı'da Cemiyetler ve Rum Cemaati*, Tarih Vakfı Yurt Yay.
- ELDEM S. H., 1984-1987, *Türk Evi:Osmanlı Dönemi*, TAÇ Vakfı.
- ERCAN Yavuz, 1983, *Osmanlı İmparatorluğunda Müslüman Olmayan Halkın Hukuki ve İctimai Durumu*, Türk Tarih Kurumu Belleten XLVII.
- ERGİN Osman, 1940, *Türk Maarif Tarihi*, Cilt 1,2, 3, 4, İstanbul.
- ERKAN P., 2001, *Tanzimat'tan Günümüze İstanbul / Kadıköy ve Üsküdar'daki Yabancı Okullar ve Azınlık Okulları*, Mim. Tar., Y. Lisans Tezi, İTÜ.
- ERTUĞRUL Halit, 2002, *Azınlık ve Yabancı Okulları Türk Toplumuna Etkisi*, Nesil Yay.
- EYİCE Semavi, 1975, *Atatürk Konferansları VII.*, Tarih İçinde İstanbul ve Şehrin Gelişmesi.
- FRANGOPULOS Dimitri, 2002 Eylül, *Eğitimde Aşılamayan Sorunlar*, Görüş, Özel Sayı Türkiyeli Rumlar.

- GLUCK Heinrich, DIEZ Ernst, 1920, *Alt=Konstantinopel*, Munchen.
- GURLİTT Cornelius, 1999, *İstanbul'un Mimari Sanatı*, Ankara.
- GYLLİUS Petrus, 1997, *İstanbul'un Tarihi Eserleri*, İstanbul, Eren Yay.
- JOHNSON Richard Clarence, Çev. Sönmez Taner, 1995, *İstanbul 1920*, Tarih Vakfı Yurt Yay., İstanbul.
- HOVHANNESYAN Sarkis Sarraf, 1997, *Payitaht İstanbul'un Tarihçesi*, Çev.Elmon Hançer, TVYY.
- İNCİCYAN P.G., 1976, *XVIII.Asırda İstanbul*, İFCY, İstanbul.
- KANTEMİR Dimitri, 1999, *Osmanlı İmparatorluğunun Yükselişi ve Çöküş Tarihi*, Çev. Özdemir Çobanoğlu, Cumhuriyet Kitapları, İstanbul.
- KAPTI Mevlüde Rüstemoğlu, 1998, *İstanbul'da XIX. Yy Sivil Mimarinin Korunması İçin Fener Bölgesi Örneğinde Bir Yöntem Geliştirilmesi*, Doktora Tezi, MSÜ.
- KARACA Zafer, 1995, *İstanbul Dönemi Rum Kiliseleri*, Yky.
- KARAMANOĞLU Çiğdem, 1986, *Tur-i Sina Yapı Topluluğu Restorasyon Projesi*, Y.Lis. Tezi, İTÜ.
- KARPAT Kemal, *"Eflak"*, TDVİA.
- KOÇU R.Ekrem, 1961, *İstanbul Ansiklopedisi*, cilt:3.
- KUBAN Doğan, 1954, *Türk Barok Mimarisi Hakkında Bir Deneme*, Pulhan Matbaası, İstanbul.
- MAMBOURY Ernest, 1951, *İstanbul Touristique*, İstanbul.
- MANSEL Philip, 1996, *Konstantinopolis, Dünyanın Arzuladığı Şehir (1453-1924)*, Sabah Yay.
- MANTRAN Robert, 1986, *XVII. Yüzyılın İkinci Yarısında İstanbul*.
- MİLAS Herkül, 2002 Eylül, *İstanbullu Rumlar*, Görüş, Özel Sayı Türkiyeli Rumlar.
- MİRMİROĞLU V., 1946, *Fatih'in Donanması ve Deniz Savaşları*, İ. Belediye Matbaası
- MİRMİROĞLU V., 1945, *Fatih Sultan Mehmet Devrine Ait Tarihi Vesikalar*, İ. Belediye Matbaası
- MÜLLER-WEİNER Wolfgang, 2002, *İstanbul'un Tarihsel Topografyası*, Yky, Ocak.

EK A- AYİOS YEORGİOS METOKHİ KÜTÜPHANESİ İLE İLGİLİ
DÖKÜMANLAR VE FOTOĞRAFLAR

S. 1

SURET

Y. N. 11163
C. No. 1934

Türkiye Cumhuriyeti

TURA *Sultan Abdülhamid (2.)*

Düstura mükerrem müşiri müfahham Nizamül 'âlem
müdebbiri Umurül'cümhur bilfikrissakip mütemami
mühamül'enam birrei sadk müvehhidi bünyanü'devleti
velikbal müşiri erkânüssaadeti val' iclâlmahfufu
bisunufi avatıfıl melikil'salâ Ber-saadet Zaptiye
Müşiri ve Mevdiye Nişanı Hümayununun birinei rüt-
besinin hâis ve hamili vezirin Mehmet İzzet Paşa
edemallahı teâlâ iclâlehu ve akde kuzatül'müslimin
evlâ vülâtü'l'muvahhidin madenülfazlı velyakin rafii
alâmüşşeriatı veddin varisi Ulumül'ânbiya velmüræ-
lin elmuhtesusu bigesidi inayetül'melikül'muin nev-
lâne İstanbul Kadısı Zîdet femiluhn tevkil refii
Hümayunun vasıl olaçak malum olaki Der-saadetinde
Fener kapısı dahilinde Tahta minarede Kadıs gerif
patrik ve ruhanlarına mahsus Kiliye dairisi har-
cinde bulunan arazi maliye üslerine fakare kızları-
nın talim ve terbiyesi için kendü tarafından olaçak
müeddeden bir hay Mektep inşası hususuna müsna-
dei seniyem arzın kılınması Kudüs gerif patriki ta-
rafından bu takrir istifa olunmuş ve beyâne hacet
olmadığı üsere her sınıf tebaâi devleti Âliyem her
sihetle amayığı kâmile muzhar olmaları şıarı

Noter kâğıdı Nüme: 1

Dünya Matbaası

ORUS REİS SOKAK NO.247
AYA YORGI MANASTIRI
HEYBELİDA İSTANBUL
TÜRKİYE

Şekil A- 1. Ayios Yeorgios Metokhi Kilise Arazisi 1954 Tarihli Tapu Kaydı

	<p style="text-align: center;">Türkiye Cumhuriyeti</p>	<p>Y. N. _____</p>
<p style="text-align: center;">İstanbul</p> <hr/> <p style="text-align: center;">Müdürlüğü</p> <hr/> <p style="text-align: center;">Noteri</p>	<p style="text-align: center;">-2-</p> <p>tebas perveri ve mağdelet iktisadından bulunmuş olmaktan maşi bermesisi inşa Mektebi mezkûran bina inşası hususuna müsaadei seniyein ersan kılınarak emri hümayun şahıdan sünah ve sudar eylemiş olma- ğın muktezai mübifi üzere Ruhsatı kavî divanı hü- mayunundan işbu emri celilükaârin ister olundu Mektebi Mezkûran her minvali muharrer bina ve inşaa- sı hususuna müsaadei seniyein ersan kılınmış sikk- ektiyeye Müşiri Müşar ve mevlâni muamileyhinasız malumunas eldakte bermivali muharrer Mektebi mez- kûran bina ve inşasına bir taraftan mümaniat ve mahalefet vnkus getirilmemesi ve bu hususdan dolayı bilkinemesine bir akça ve bir habbe aldirilmesini hususlarına dikkat ve hilafından müsaadet eylliyesis şöyle bilisesis alâmeti gerifeme MUXAKKAT:eyliyyesiz Şöyle bilisesis (uç kelime silindi) itinat kılacak tahriren fi evaili şehrü safarül' hayir sine: seld- se ve seb'in ve niyeti ve elf. İşaret arkışındaki yazı: Fi evaili safer 1273 tarihıyla müverran deraadet Fener Kapısı dahilinde Tahta minare mahallesinde vaki kudüs şerif patrik ve Rahabinine mahsus kilise daireci haricinde bulunan arsaı haliye üzerine kiz-</p>	<p>C. No. _____</p>
<p>Noter kâğıdı</p>	<p>Nümunesi: 1</p>	

Şekil A- 2. Ayios Yeorgios Metokhi Kilise Arazisi 1954 Tarihli Tapu Kaydı 2

Y. No. _____
 C. No. _____

Türkiye Cumhuriyeti

-3-

İlçe bir bab Mektep inşaatı hususu havi saptıye Müşirine ve İstanbul Kadısına hitaben şeref buyrulmuş fermanı ağıdandır.

İst. Üçünöü

Noteri

EXHIBIT
1000
30x2
50

2 Suret

300 H
45 U
120 Y
120 D
60 T
60 Z
705

18 Eylül 1954

Bahçe Kapı Dördüncü Vakıf Han İstanbul Üçünöü
 Noteri Hüsamettin Haydar Çamer

31.5.945 6214

İstanbul Üçünöü Noteri
 MIHBERİVRİMSEL

İstanbul 1954

İstanbul 1954

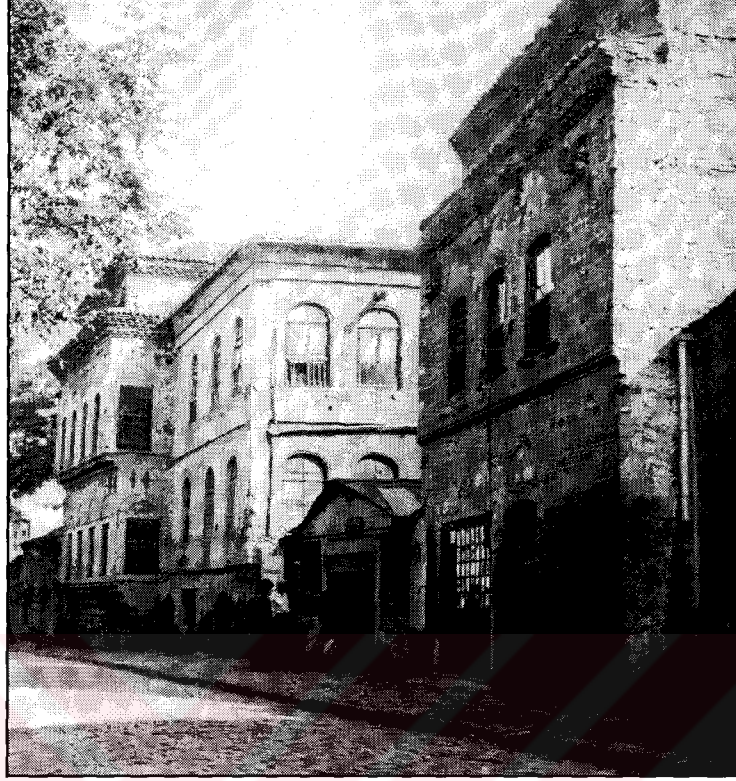
İstanbul 1954

İstanbul 1954

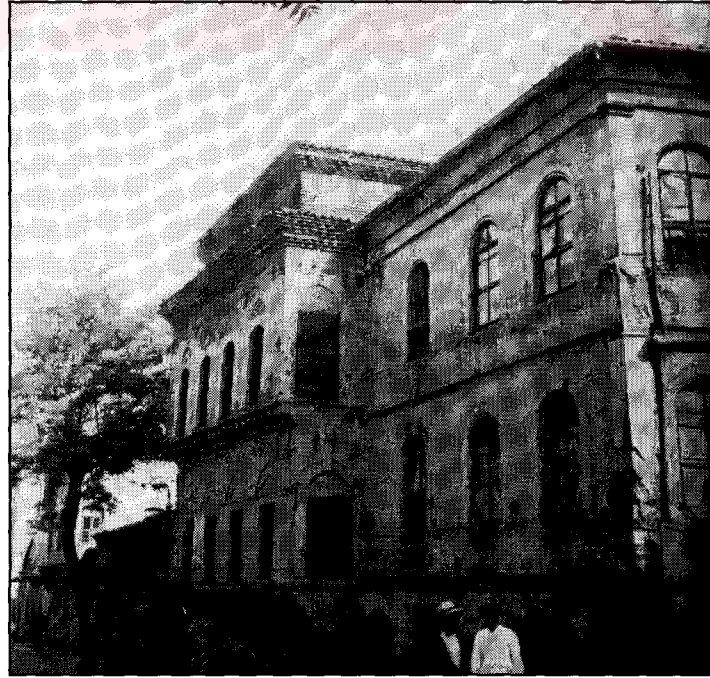
Şekil A- 3. Ayios Yeorgios Metokhi Kilise Arazisi 1954 Tarihli Tapu Kaydı 3

EK-B- FENER EVLERİYLE İLGİLİ FOTOĞRAFLAR

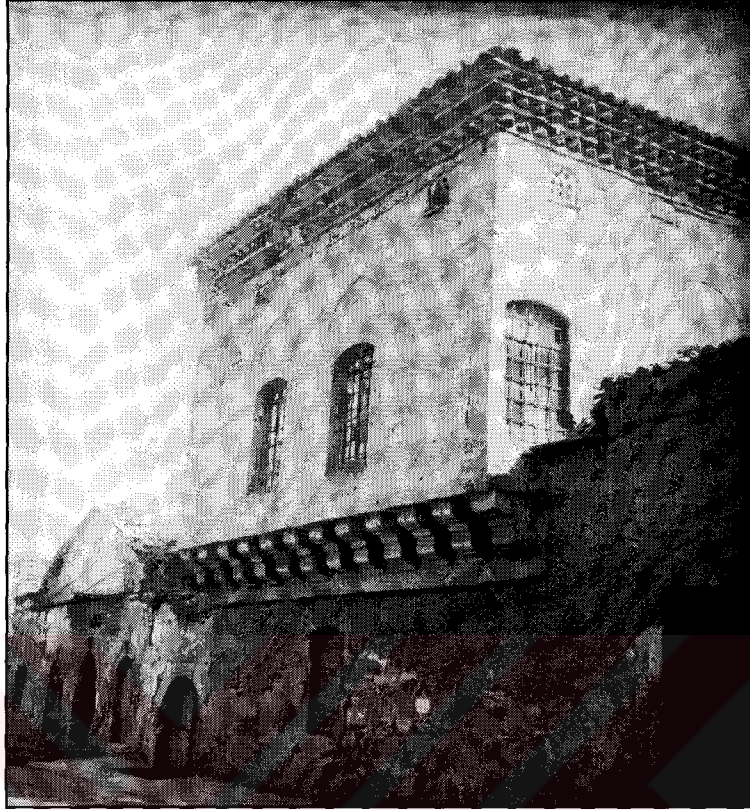

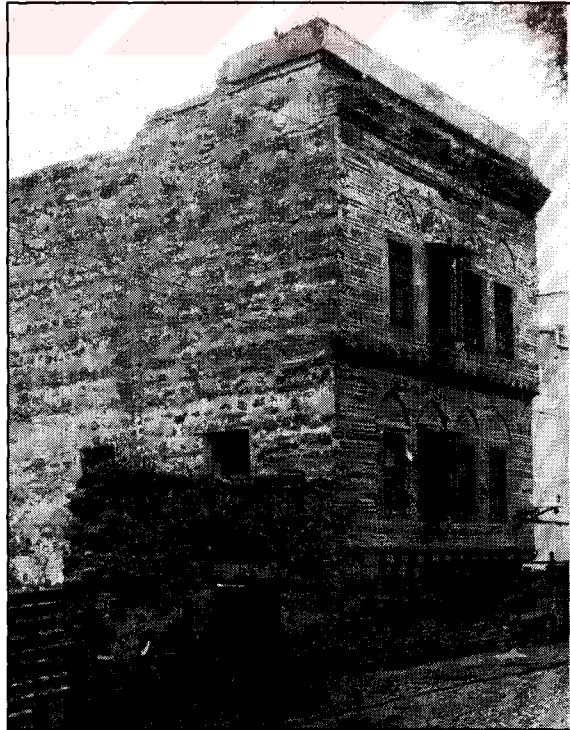
Şekil B- 1.Fener Evlerinden Genel Görünüm (Sina Manastırı)
(Arkeoloji Müz. Encümen Arşivi)

Şekil B- 2. Fener Evlerinden Genel Görünüm (Sina Manastırı)
(Arkeoloji Müz. Encümen Arşivi)

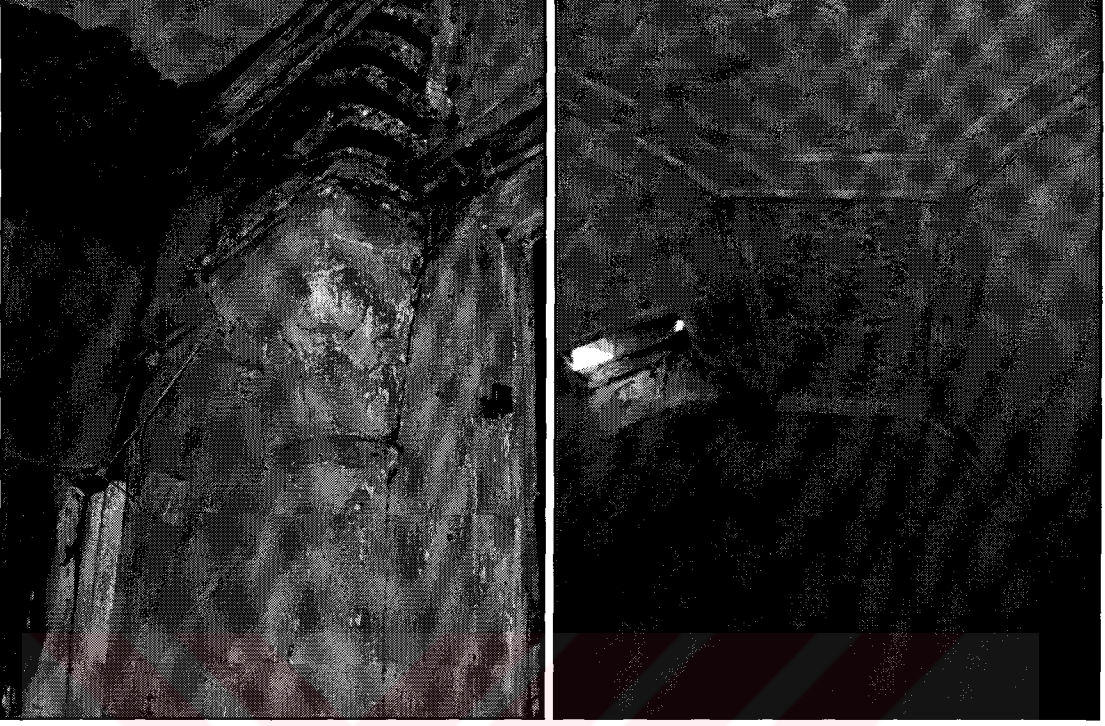
Şekil B- 3. Fener Evlerinden Genel Görünüm(Arkeoloji Müz. Encümen Arşivi)

Şekil B- 4. Fener Evlerinden Genel Görünüm(Arkeoloji Müz. Encümen Arşivi)

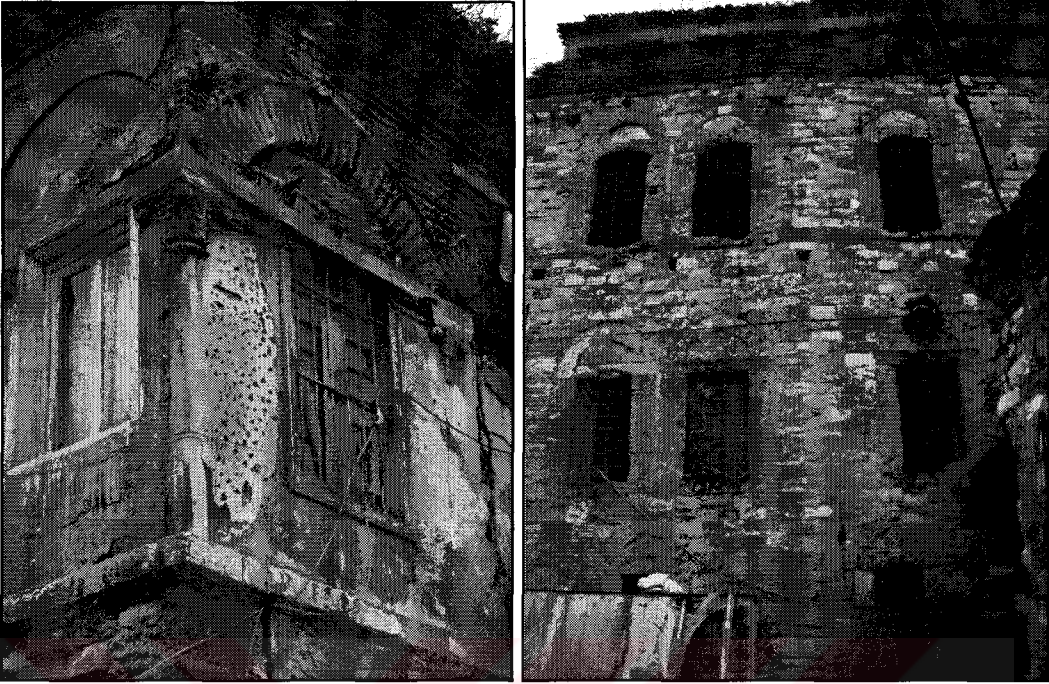
Şekil B- 5. Fener Evlerinden Genel Görünüm (Arkeoloji Müz. Encümen Arşivi)

Şekil B- 6.2332 Ada 42 Parsel'in İç Fotoğrafları

Şekil B- 7. 2332 Ada 42 Parsel'in İç Cephe Fotoğrafları

Şekil B- 8. 2332 Ada 42 Parsel'in Dış Cephe Fotoğrafları

Şekil B- 9.2304 Ada 3 Parsel İç Cephe Cephe Fotoğrafları

Şekil B- 10.2304 Ada 12 Parsel İç Cephe Fotoğrafları

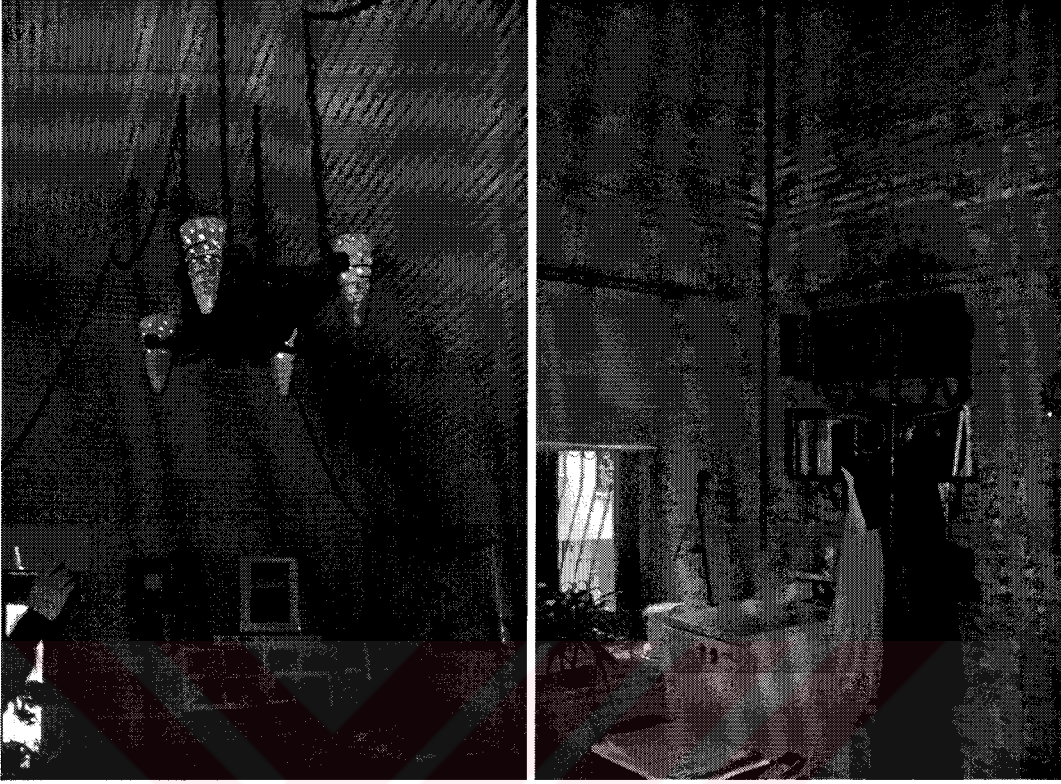

Şekil B- 11. 2304 Ada 12 Parsel İç Cephe Fotoğrafları

Şekil B- 12. 2304 Ada 12 Parsel İç Cephe Fotoğrafları

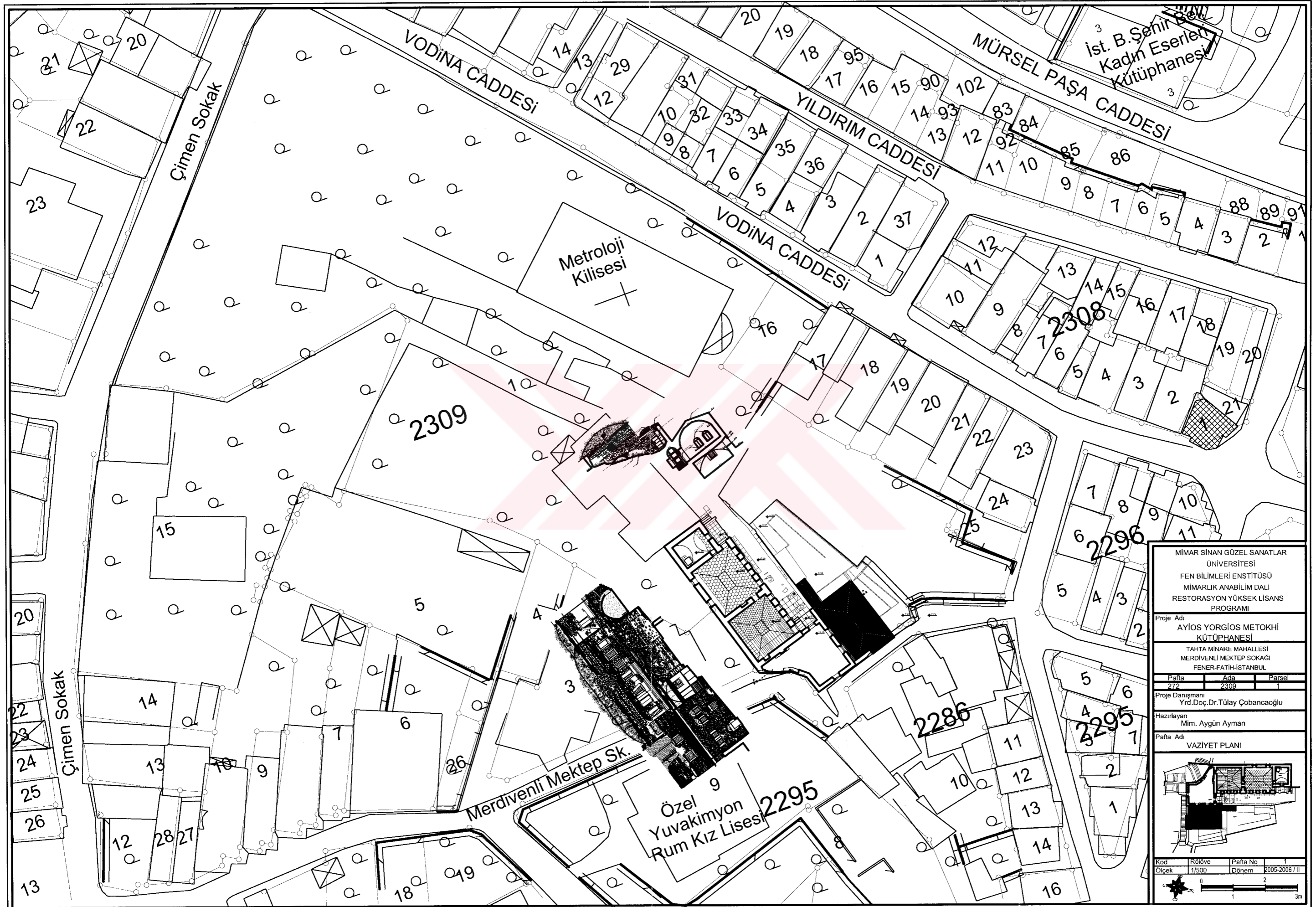
Şekil B- 13. 2304 Ada 3 Parsel İç Cephe Fotoğrafları

Şekil B- 14. 2304 Ada 3 Parsel İç Cephe Fotoğrafları

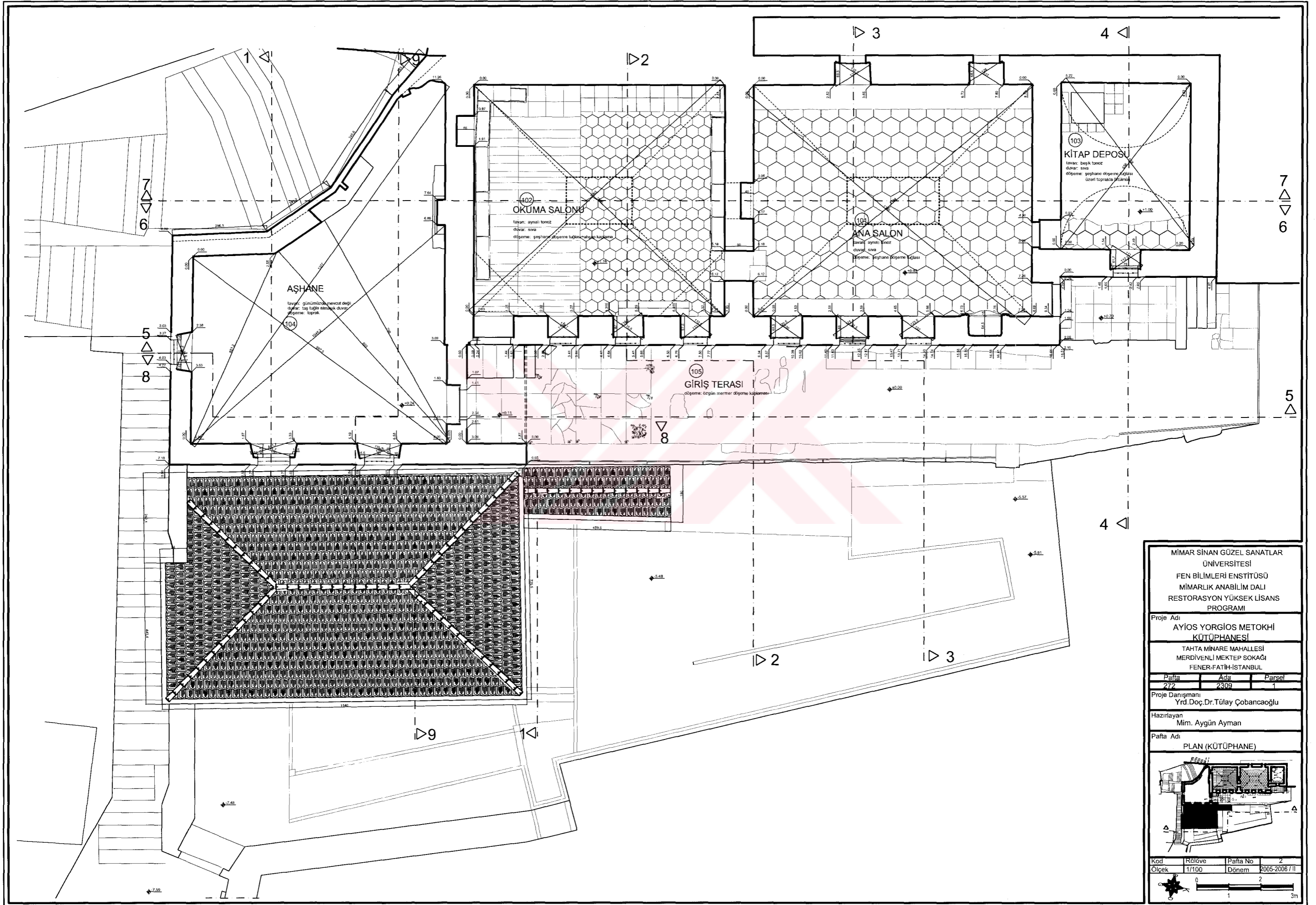
EK-C-AYIOS YEORGİOS METOKHI KÜTÜPHANESİ VE DİMİTRİ
KANTEMİR EVİ RÖLÖVE-RESTİTÜSYON-RESTORASYON ÇİZİMLERİ

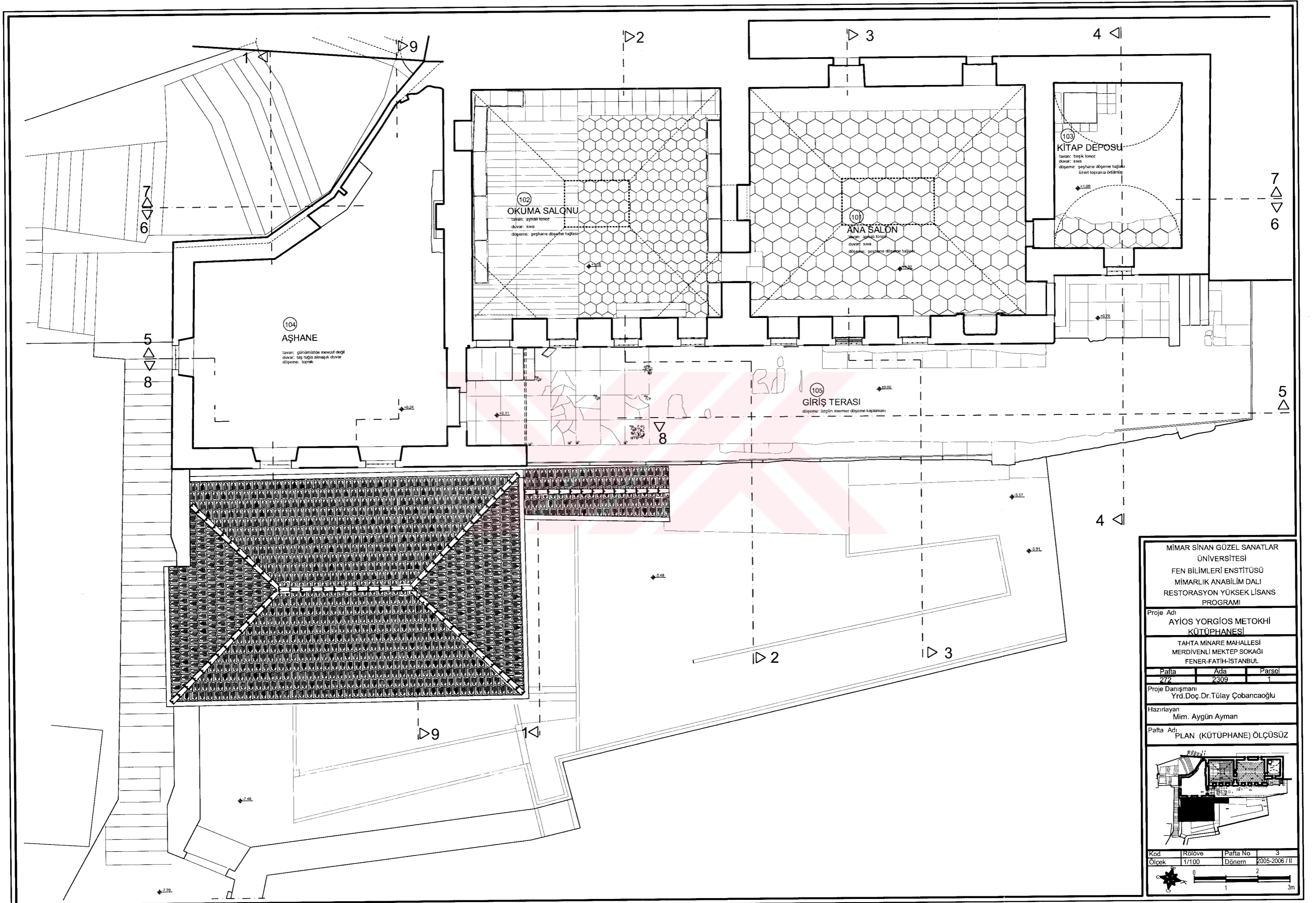
MİMAR SİNAN GÜZEL SANATLAR UNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANABİLİM DALI RESTORASYON YÜKSEK LİSANS PROGRAMI		
Proje Adı AYIOS YORGİOS METOKHİ KÜTÜPHANESİ		
TAHTA MİNARE MAHALLESİ MERDİVENLİ MEKTEP SOKAĞI FENER-FATİH-İSTANBUL		
Pafta 272	Ada 2309	Parsel 1
Proje Danışmanı Yrd. Doç. Dr. Tülay Çobancaoğlu		
Hazırlayan Mim. Aygün Ayman		
Pafta Adı VAZİYET PLANI		
Kod Ölçek	Rölöve 1/500	Pafta No Dönem
		1 2005-2006 / I

Şekil C-1. Vaziyet Planı (Rölöve)

MİMAR SİNAN GÜZEL SANATLAR ÜNİVERSİTESİ		
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ		
MİMARLIK ANABİLİM DALI		
RESTORASYON YÜKSEK LİSANS PROGRAMI		
Proje Adı		
AYIOS YORGİOS METOKHİ KÜTÜPHANESİ		
TAHTA MİNARE MAHALLESİ MERDİVENLİ MEKTEP SOKAĞI FENER-FATİH-İSTANBUL		
Pafta	Ada	Parsel
272	2309	1
Proje Danışmanı		
Yrd.Doç.Dr.Tülay Çobancaoğlu		
Hazırlayan		
Mim. Aygün Ayman		
Pafta Adı		
PLAN (KÜTÜPHANE)		
Kod	Rölöve	Pafta No
Ölçek	1/100	Dönem
		2005-2006 / II

Şekil C-2. Plan (Rölöve)

MİMAR SİNAN GÜZEL SANATLAR
 ÜNİVERSİTESİ
 FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
 MİMARLIK ANABİLİM DALI
 RESTORASYON YÜKSEK LİSANS
 PROGRAMI

Proje Adı
**AYİOS YORGİOS METOKHİ
 KÜTÜPHANESİ**

TAHTA MİNARE MAHALLESİ
 MERDİVENLİ MEKTEP SOKAĞI
 FENER-FATİH-İSTANBUL

Pafta	Ada	Parsel
272	2309	1

Proje Danışmanı
 Yrd.Doç.Dr.Tülay Çobancıoğlu

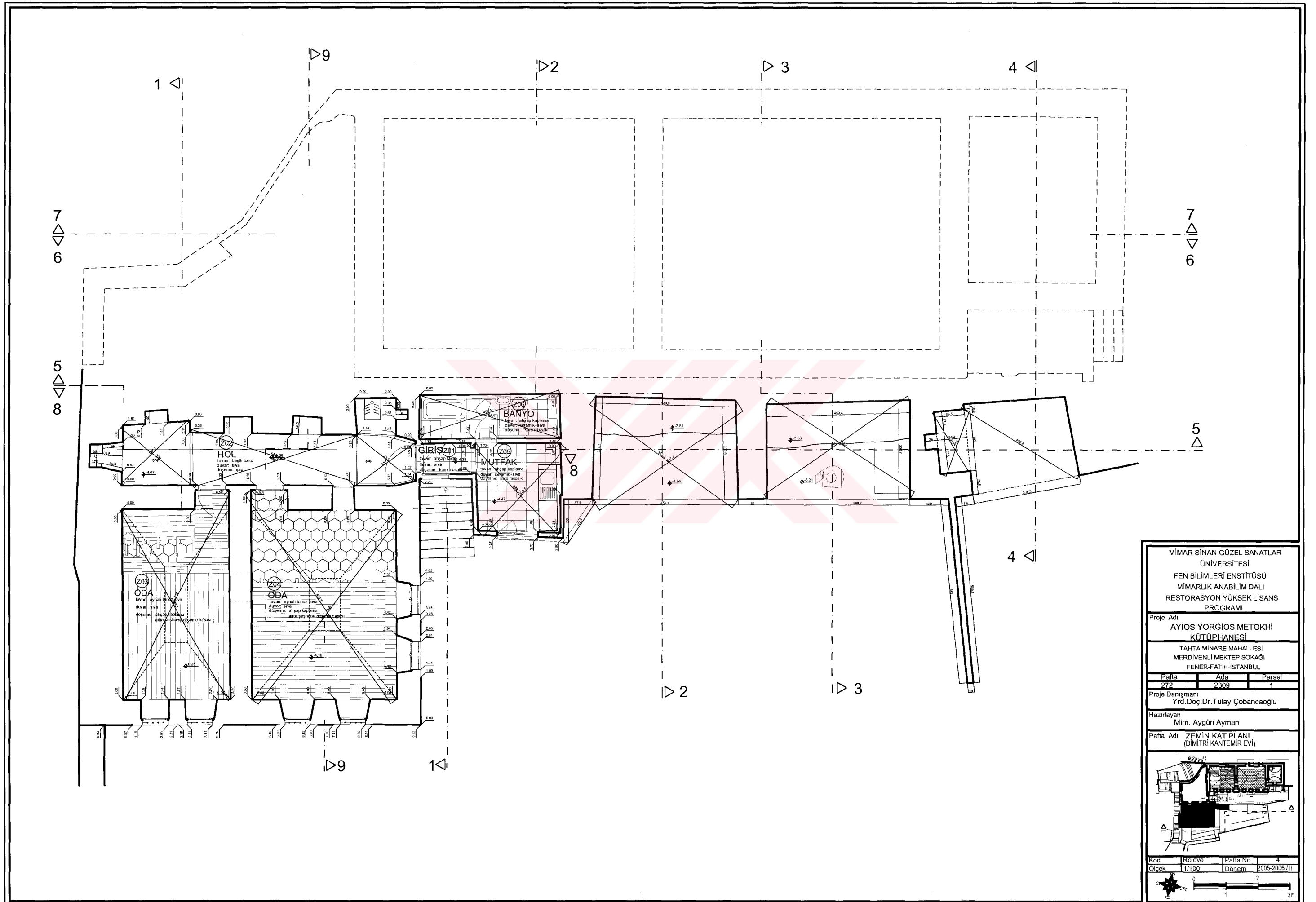
Hazırlayan
 Mim. Aygün Ayman

Pafta Adı
PLAN (KÜTÜPHANE) ÖLÇÜSÜZ

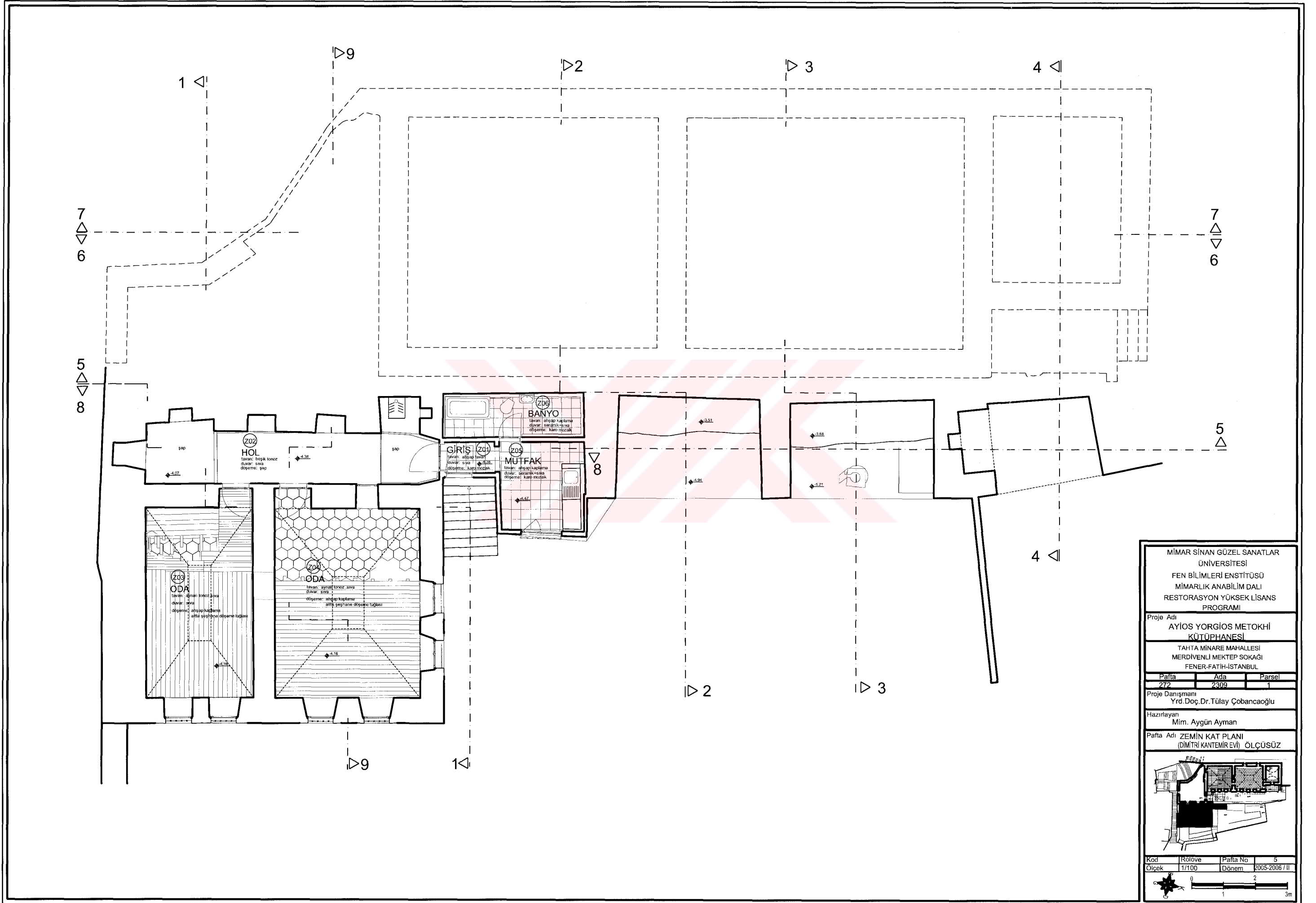
Kod	Rölöve	Pafta No	3
Ölçek	1/100	Dönem	2005-2006 / II

0 2 3m

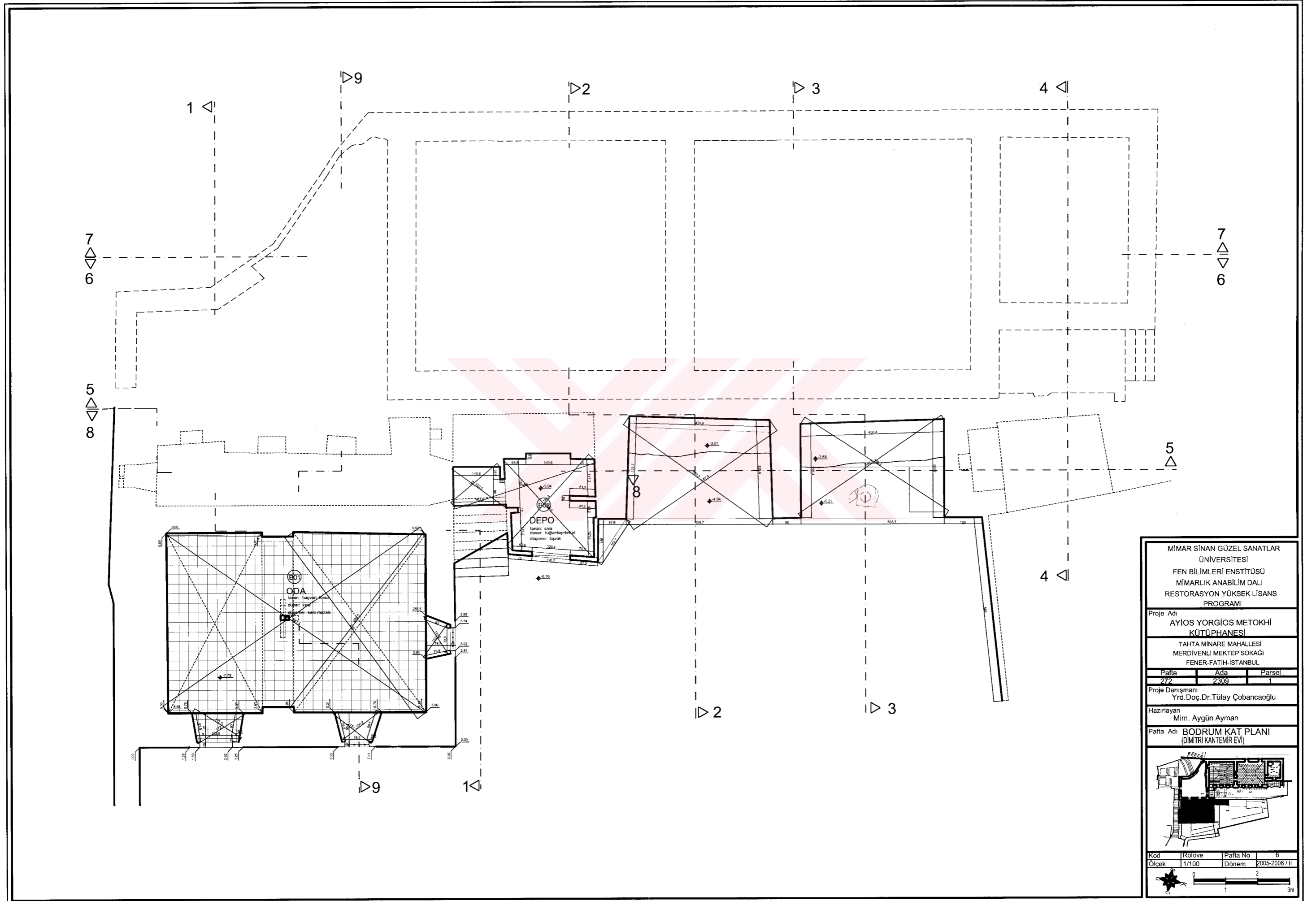
Şekil C-3. Ölçüsüz Plan (Rölöve)

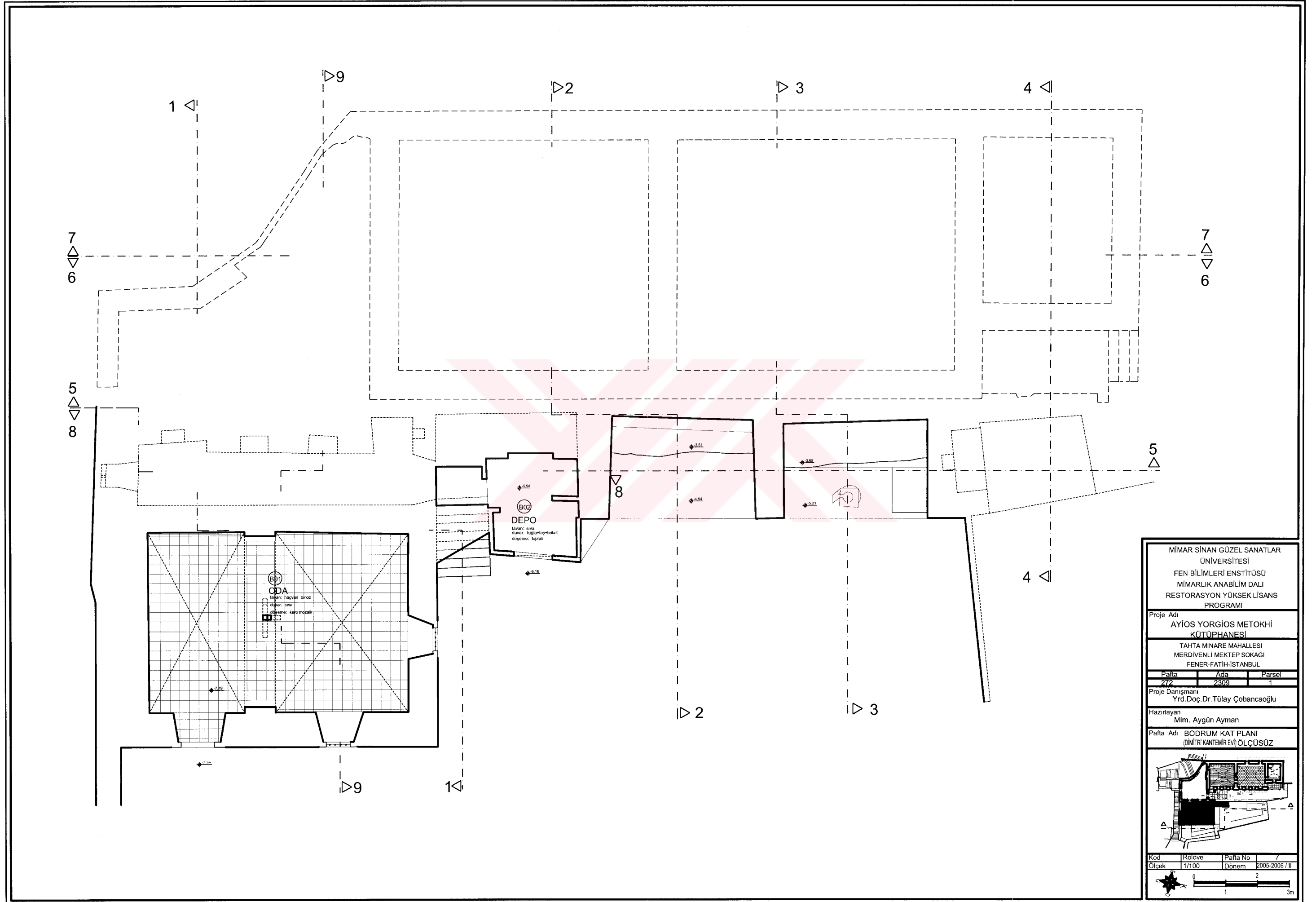
Şekil C-4. Zemin Kat Planı (Rölöve)

Şekil C-5. Ölçüsüz Zemin Kat Planı (Rölöve)

Şekil C-6. Bodrum Kat Planı (Rölöve)

MİMAR SİNAN GÜZEL SANATLAR
 ÜNİVERSİTESİ
 FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
 MİMARLIK ANABİLİM DALI
 RESTORASYON YÜKSEK LİSANS
 PROGRAMI

Proje Adı
 AYIÖS YORGİÖS METOKHİ
 KÜTÜPHANESİ

TAHTA MINARE MAHALLESİ
 MERDİVENLİ MEKTEP SOKAĞI
 FENER-FATİH-İSTANBUL

Pafta	Ada	Parsel
272	2309	1

Proje Danışmanı
 Yrd.Doç.Dr.Tülay Çobancaoğlu

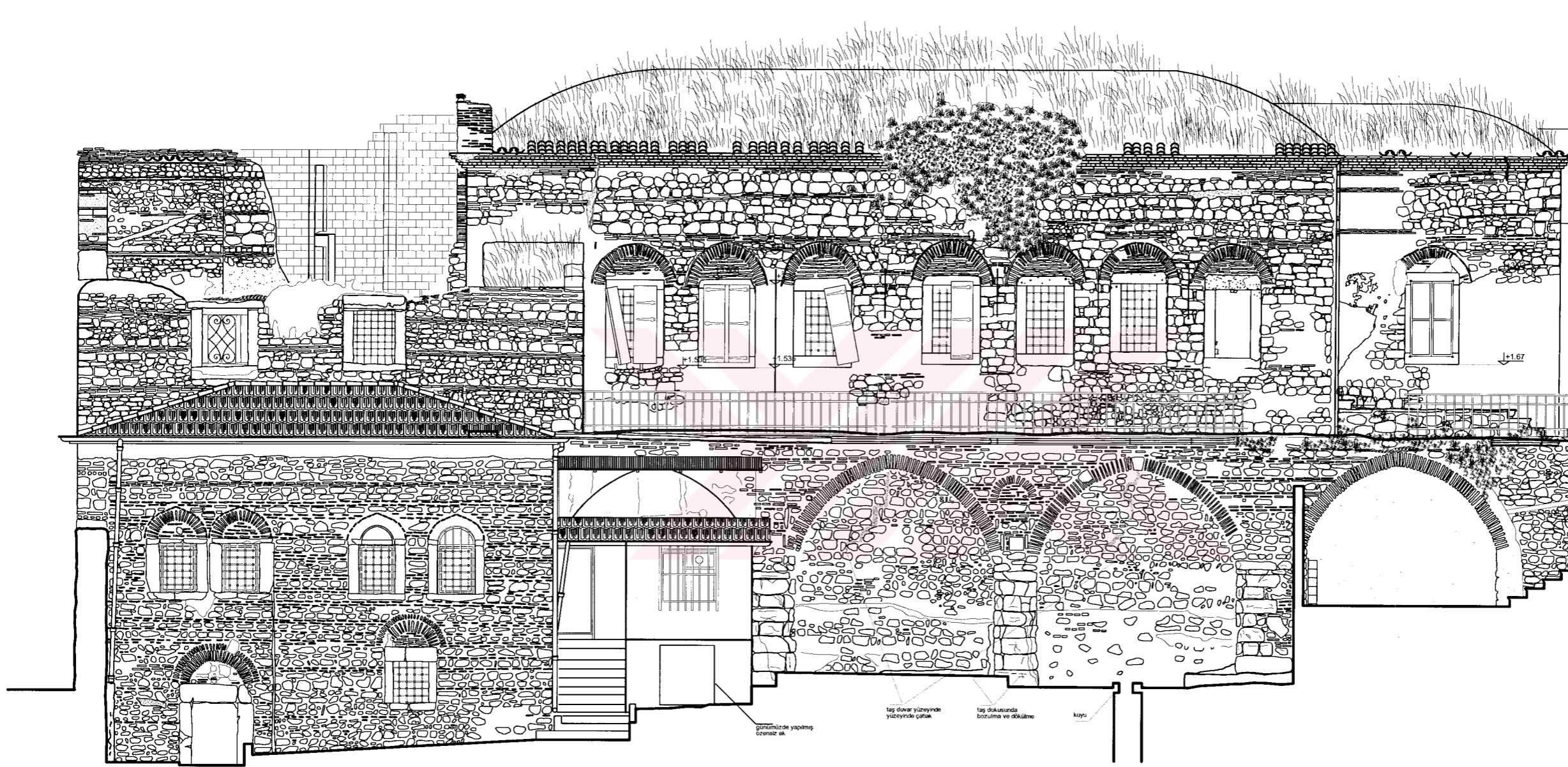
Hazırlayan
 Mim. Aygün Ayman

Pafta Adı BODRUM KAT PLANI
 (DİMİTRİ KANTEMİR EVİ) ÖLÇÜSÜZ

Kod	Rölöve	Pafta No	7
Ölçek	1/100	Dönem	2005-2006 / II

0 1 2 3m

Şekil C-7. Ölçüsüz Bodrum Kat Planı (Rölöve)

günümüzde yapılmış çerezlik ak
 taş duvar yüzeyinde yüzeyinde çatık
 taş dokusunda bozulma ve dikülme
 kuyu

MİMAR SİNAN GÜZEL SANATLAR
 ÜNİVERSİTESİ
 FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
 MİMARLIK ANABİLİM DALI
 RESTORASYON YÜKSEK LİSANS
 PROGRAMI

Proje Adı
 AYIÖS YORGIÖS METOKHI
 KÜTÜPHANESI

TAHTA MINARE MAHALLESİ
 MERDİVENLİ MEKTEP SOKAĞI
 FENER-FATİH-İSTANBUL

Pafta	Ada	Parsel
272	2309	1

Proje Danışmanı
 Yrd.Doç.Dr.Tülay Çobancaoğlu

Hazırlayan
 Mim. Aygün Ayman

Pafta Adı
 DOĞU CEPHESİ

Kod	Rölöve	Pafta No	8
Ölçek	1/100	Dönem	2005-2006 / II

0 1 2 3m

Şekil C-8. Doğu Cephesi (Rölöve)

MİMAR SİNAN GÜZEL SANATLAR
ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON YÜKSEK LİSANS
PROGRAMI

Proje Adı
AYİOS YORGIOS METOKHI
KÜTÜPHANESI

TAHTA MINARE MAHALLESİ
MERDİVENLİ MEKTEP SOKAĞI
FENER-FATİH-İSTANBUL

Pafta	Ada	Parsel
272	2309	1

Proje Danışmanı
Yrd.Doç.Dr.Tülay Çobancaoğlu

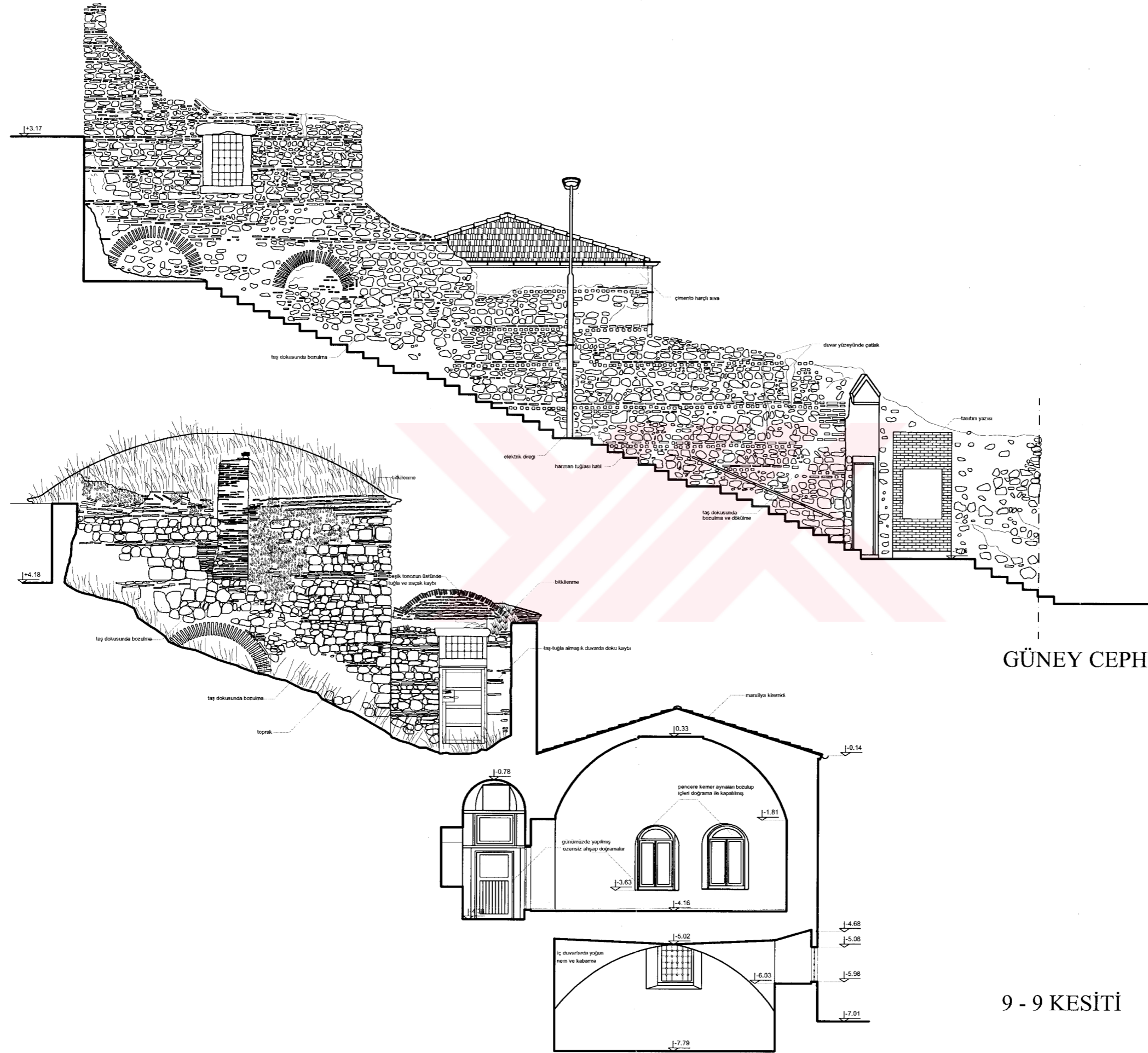
Hazırlayan
Mim. Aygün Ayman

Pafta Adı
5 - 5 KESİTİ

Kod	Rölöve	Pafta No	9
Ölçek	1/100	Dönem	2005-2006 / II

0 2 3m

Şekil C-9. 5-5 Kesiti (Rölöve)

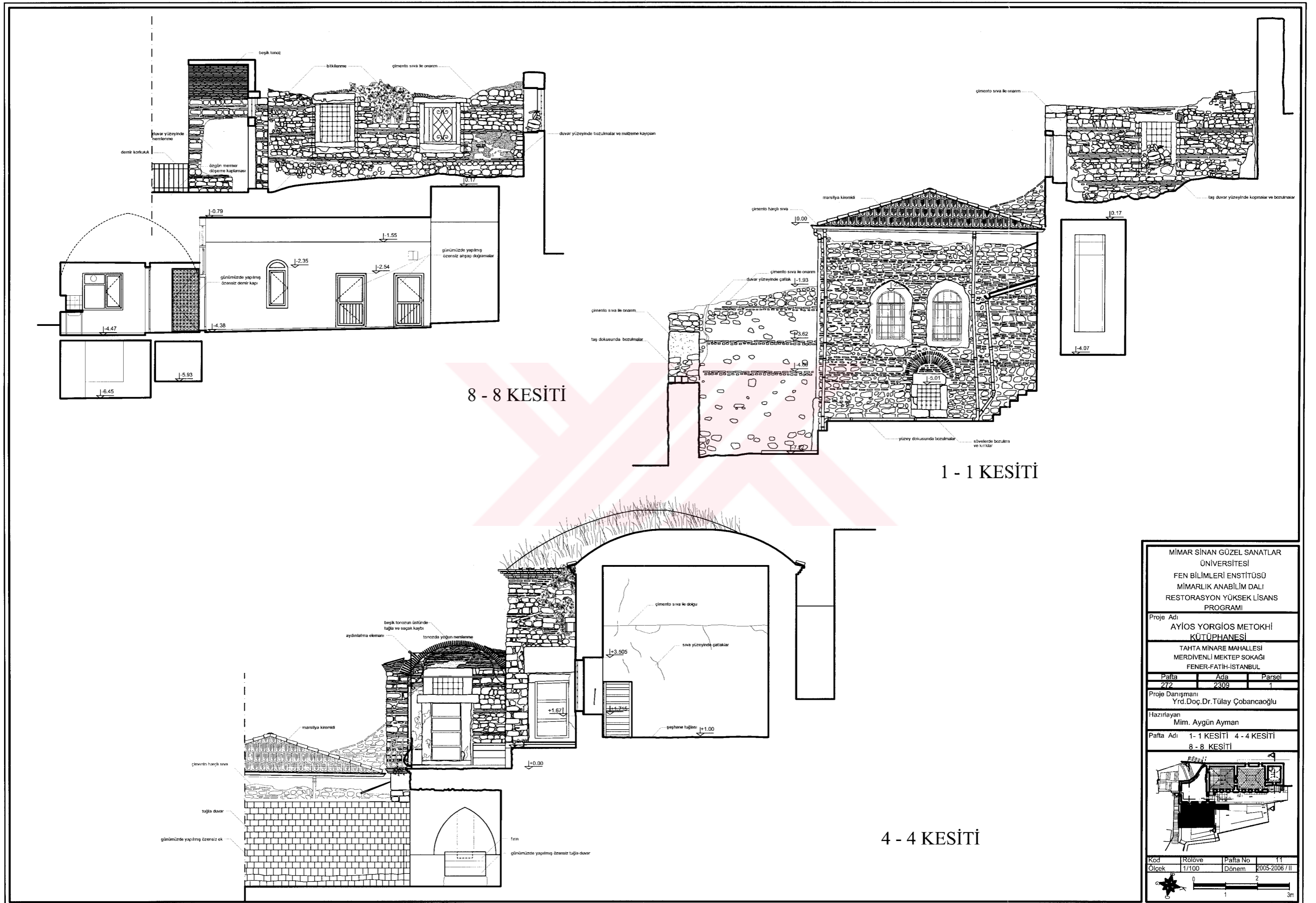

GÜNEY CEPHESİ

9 - 9 KESİTİ

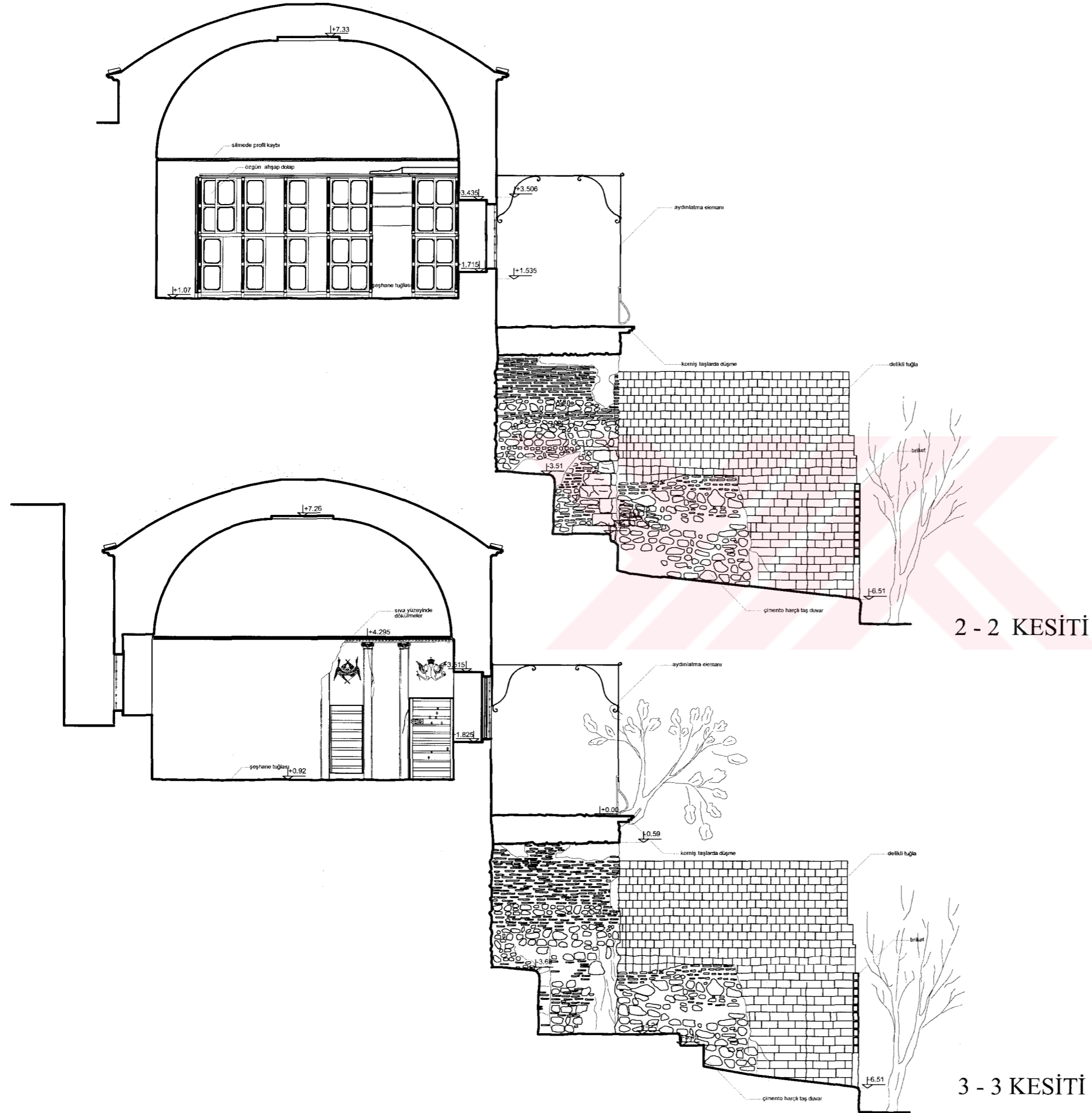
MİMAR SİNAN GÜZEL SANATLAR ÜNİVERSİTESİ			
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ			
MİMARLIK ANABİLİM DALI			
RESTORASYON YÜKSEK LİSANS PROGRAMI			
Proje Adı AYIOS YORGİOS METOKHİ KÜTÜPHANESİ			
TAHTA MİNARE MAHALLESİ MERDİVENLİ MEKTEP SOKAĞI FENER-FATİH-İSTANBUL			
Pafta	Ada	Parsel	
272	2309	1	
Proje Danışmanı Yrd.Doç.Dr.Tülay Çobancaoğlu			
Hazırlayan Mim. Aygün Ayman			
Pafta Adı GÜNEY CEPHESİ 9 - 9 KESİTİ			
Kod	Rölöve	Pafta No	10
Ölçek	1/100	Dönem	2005-2006 / II

Şekil C-10. Güney Cephesi ve 9-9 Kesiti (Rölöve)

MİMAR SİNAN GÜZEL SANATLAR ÜNİVERSİTESİ			
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ			
MİMARLIK ANABİLİM DALI			
RESTORASYON YÜKSEK LİSANS PROGRAMI			
Proje Adı AYIOS YORGİOS METOKHI KÜTÜPHANESİ			
TAHTA MİNARE MAHALLESİ MERCİVENLİ MEKTEP SOKAĞI FENER-FATİH-İSTANBUL			
Pafta	Ada	Parsel	
272	2309	1	
Proje Danışmanı Yrd.Doç.Dr.Tülay Çobancaoğlu			
Hazırlayan Mim. Aygün Ayman			
Pafta Adı 1-1 KESİTİ 4-4 KESİTİ 8-8 KESİTİ			
Kod	Röleve	Pafta No	11
Ölçek	1/100	Dönem	2005-2006 / II

Şekil C-11. 1-1 Kesiti, 4-4 Kesiti, 8-8 Kesiti (Rölöve)

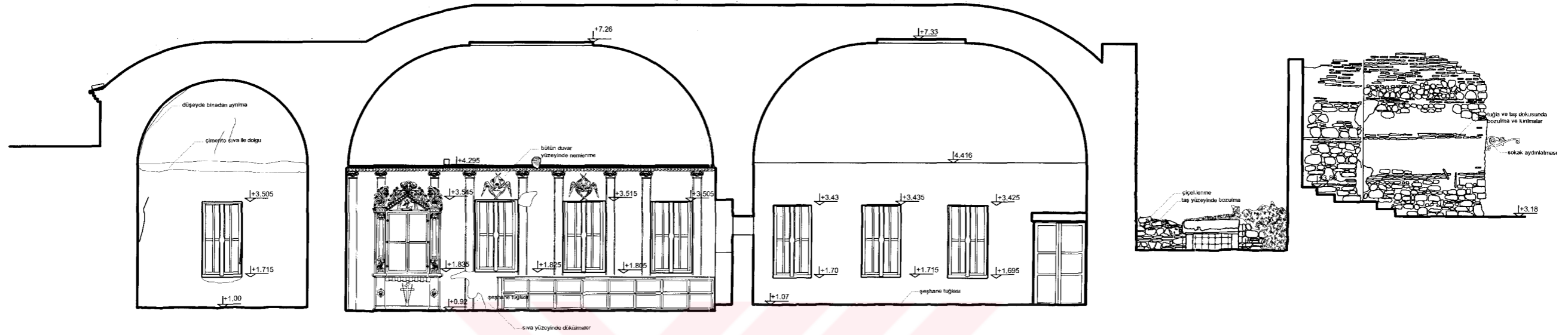

2 - 2 KESİTİ

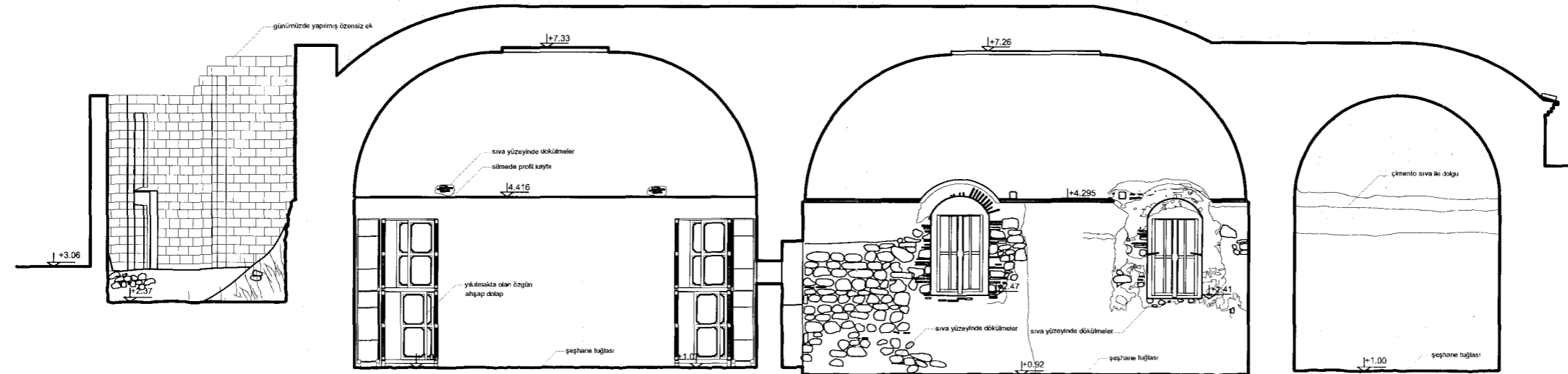
3 - 3 KESİTİ

MİMAR SİNAN GÜZEL SANATLAR ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANABİLİM DALI RESTORASYON YÜKSEK LİSANS PROGRAMI			
Proje Adı AYİOS YORGİOS METOKHİ KÜTÜPHANESİ			
TAHTA MİNARE MAHALLESİ MERDİVENLİ MEKTEP SOKAĞI FENER-FATİH-İSTANBUL			
Pafta 272	Ada 2309	Parsel 1	
Proje Danışmanı Yrd.Doç.Dr.Tülay Çobancaoğlu			
Hazırlayan Mim. Aygün Ayman			
Pafta Adı 2 - 2 KESİTİ 3 - 3 KESİTİ			
Kod Ölçek	Rölöve 1/100	Pafta No Dönem	12 2005-2006 / II

Şekil C-12. 2-2 ve 3-3 Kesiti (Rölöve)

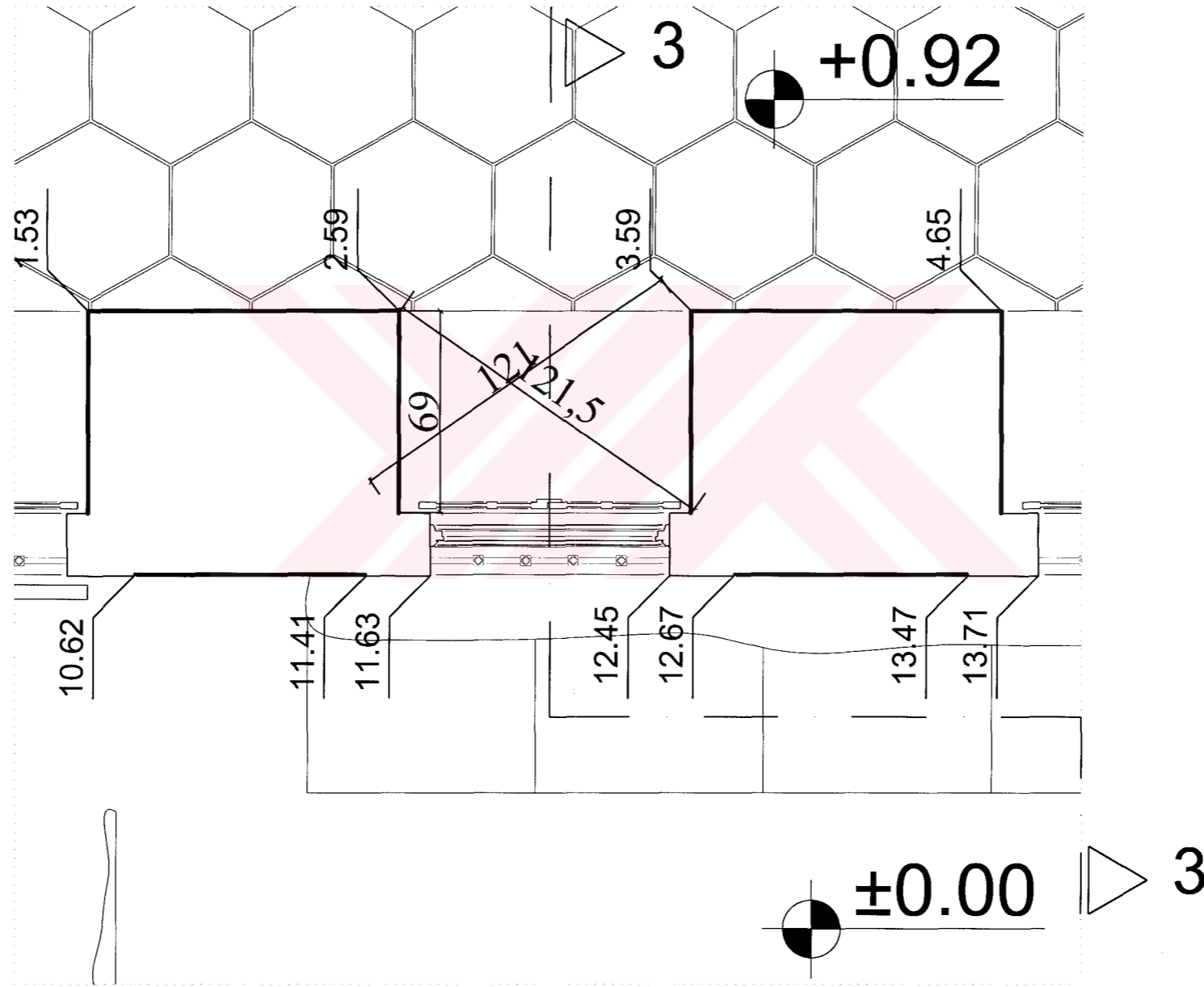
6 - 6 KESİTİ

7 - 7 KESİTİ

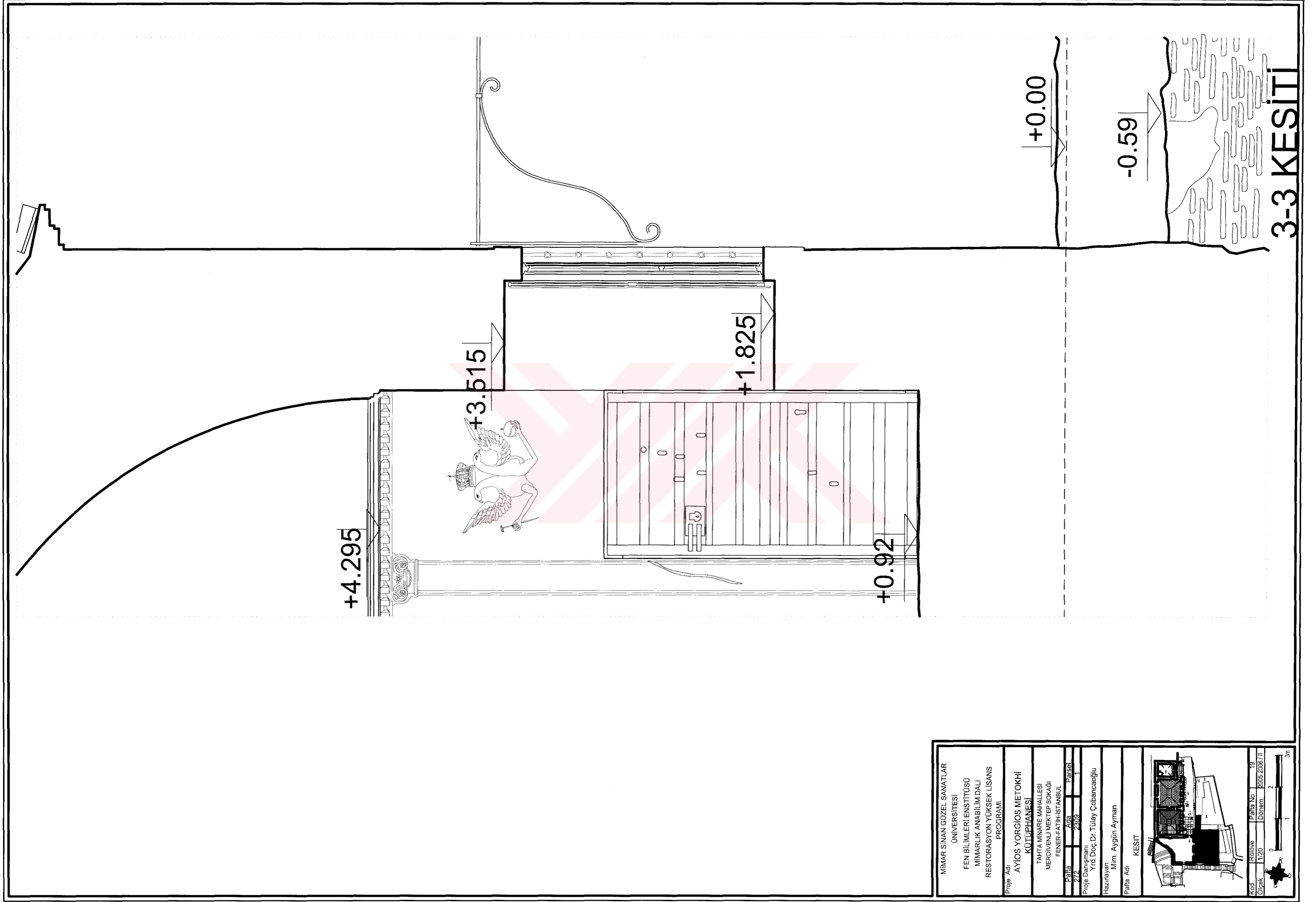
MİMAR SİNAN GÜZEL SANATLAR ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANABİLİM DALI RESTORASYON YÜKSEK LİSANS PROGRAMI			
Proje Adı AYIOS YORGİOS METOKHİ KÜTÜPHANESİ			
TAHTA MINARE MAHALLESİ MERDİVENLİ MEKTEP SOKAĞI FENER-FATİH-İSTANBUL			
Pafta 272	Ada 2309	Parsel 1	
Proje Danışmanı Yrd.Doç.Dr.Tülay Çobancıoğlu			
Hazırlayan Mim. Aygün Ayman			
Pafta Adı 6 - 6 KESİTİ 7 - 7 KESİTİ			
Kod Ölçek	Rolove 1/100	Pafta No Dönem	13 2005-2006 / II

Şekil C-13. 6-6 ve 7-7 Kesiti (Rölöve)

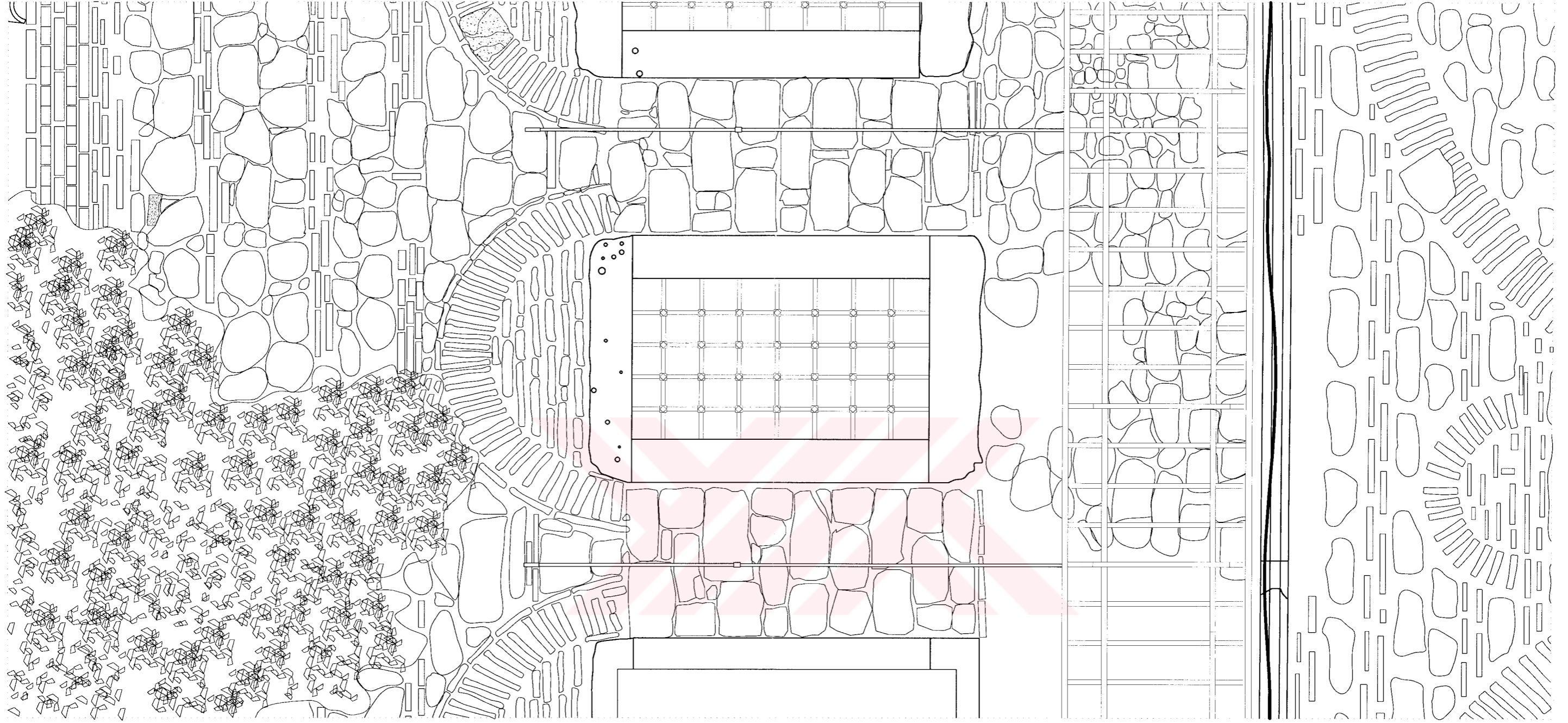
MİMAR SİNAN GÜZEL SANATLAR ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANABİLİM DALI RESTORASYON YÜKSEK LİSANS PROGRAMI			
Proje Adı AYIOS YORGİOS METOKHI KÜTÜPHANESİ			
TAHTA MINARE MAHALLESİ MERDİVENLİ MEKTEP SOKAĞI FENER-FATİH-İSTANBUL			
Pafta	Ada	Parsel	
272	2309	1	
Proje Danışmanı Yrd.Doç.Dr.Tülay Çobancaoğlu			
Hazırlayan Mim. Aygün Ayman			
Pafta Adı PLAN (KÜTÜPHANE)			
Kod	Rölöve	Pafta No	17
Ölçek	1/20	Dönem	2005-2006 / II

Şekil C-14. Plan (Rölöve)

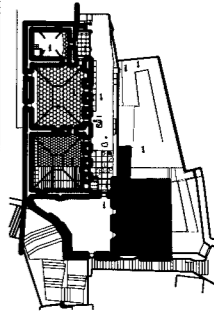

MİMAR SİNAN GÜZEL SANATLAR ÜNİVERSİTESİ	
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ	
MİMARLIK ANABİLİM DALI	
RESTORASYON YÜKSEK LİSANS PROGRAMI	
Proje Adı	AYIOS YORGİOS METOKHİ KÜTÜPHANESİ
TAHTA MINARE MAHALLESİ MERDİVENLİ MEKTEP SOKAĞI FENER-FATİH-İSTANBUL	
Pafte	Ada
272	2309
Proje Danışmanı: Yrd.Doç.Dr. Tülay Çobancaoğlu	
Hazırlayan Mim. Aygün Ayman	
Pafte Adı KESİT	
Kod	Pafte No
Rölöve	19
Ölçek	Düzenleme
1/20	2005-2006/II

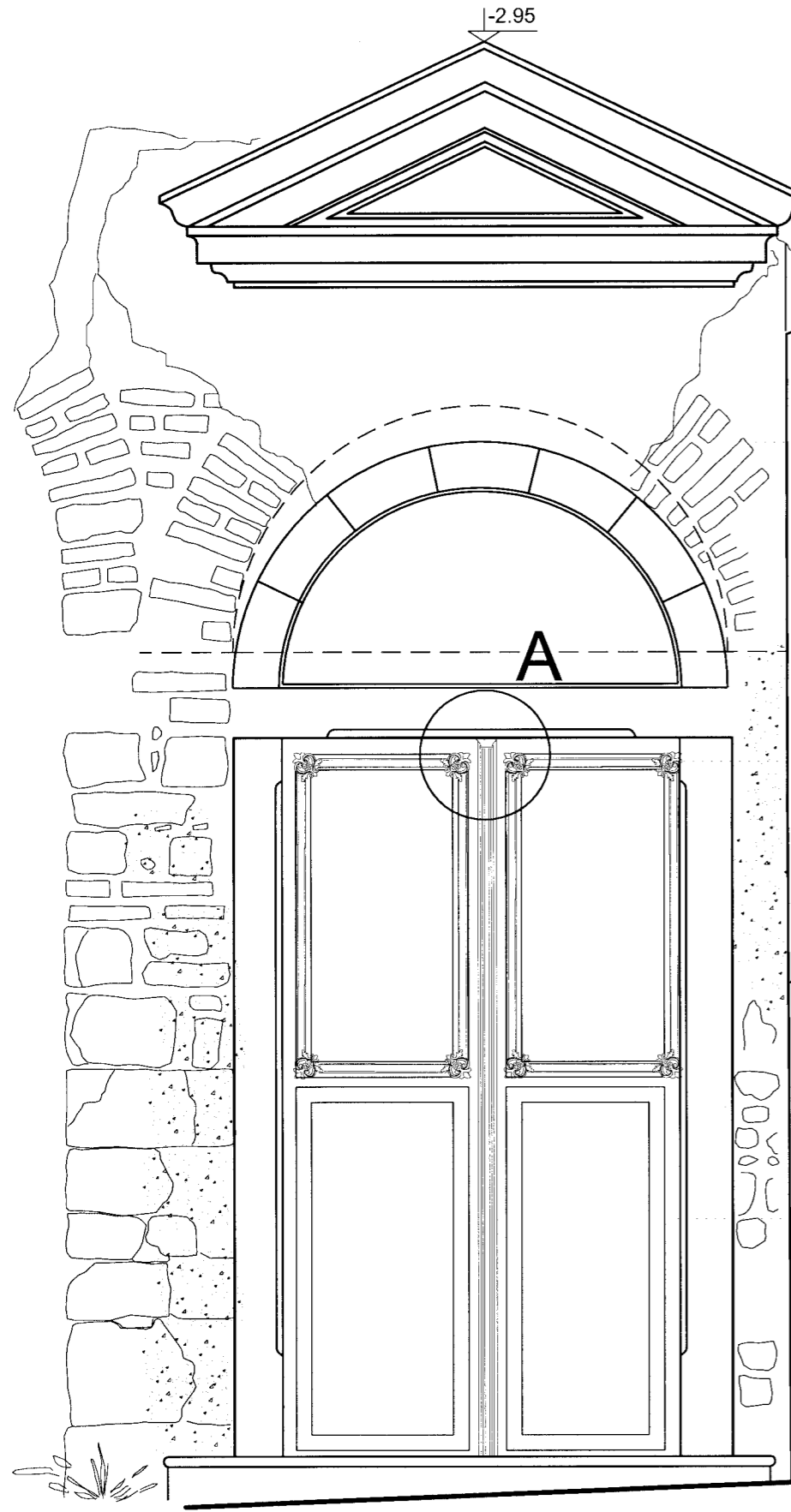
Şekil C-15. Kesit (Rölöve)

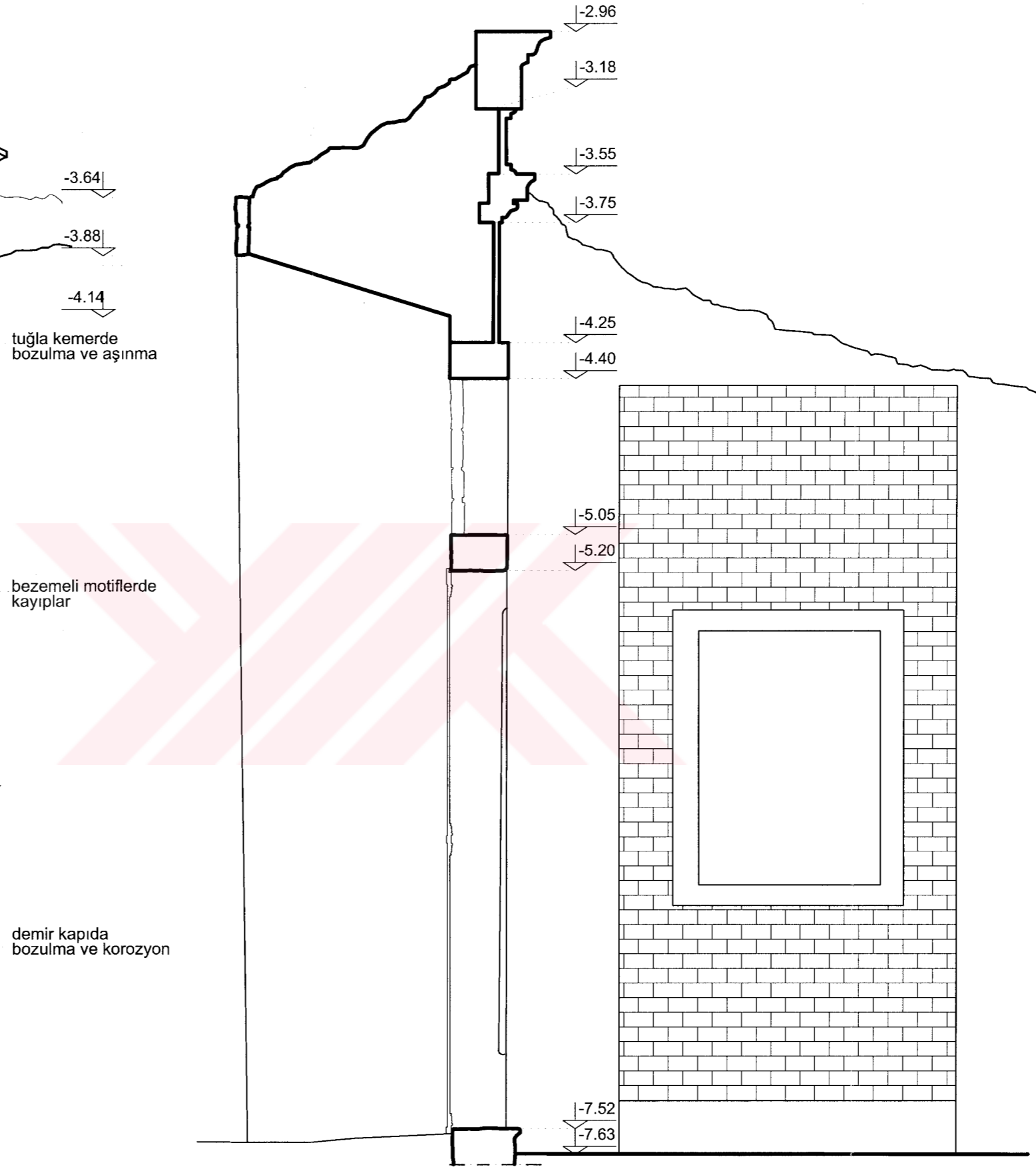
MIMAR SINAN GÜZEL SANATLAR ÜNİVERSİTESİ	
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ	
MİMARLIK ANABİLİM DALI	
RESTORASYON YÜKSEK LİSANS PROGRAMI	
Proje Adı	AYIOS YORGİOS METOKHI KÜTÜPHANESİ
TAHTA MINARE MAHALLESİ MERDİVENLİ MEKTEP SOKAĞI FENER-FATİH-İSTANBUL	
Pafta	272
Ada	2309
Parsel	18
Proje Danışmanı	Yrd.Doç.Dr. Tülay Çobancaoğlu
Hazırlayan	Mim. Aygün Ayman
Pafta Adı	GÖRÜNÜŞ
Kod	1/20
Pafta No	2005-2006 / I /
Ölçek	1/20
Dönem	2
0 1 2 3m	

Şekil C-16. Görünüş (Rölöve)

GÖRÜNÜS

C-A KESİTİ

tuğla kemerde
bozulma ve aşınma

bezemeli motiflerde
kayıplar

demir kapıda
bozulma ve korozyon

MİMAR SINAN GÜZEL SANATLAR
ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON YÜKSEK LİSANS
PROGRAMI

Proje Adı
AYIOS YORGİOS METOKHI
KÜTÜPHANESİ

TAHTA MINARE MAHALLESİ
MERDİVENLİ MEKTEP SOKAĞI
FENER-FATİH-İSTANBUL

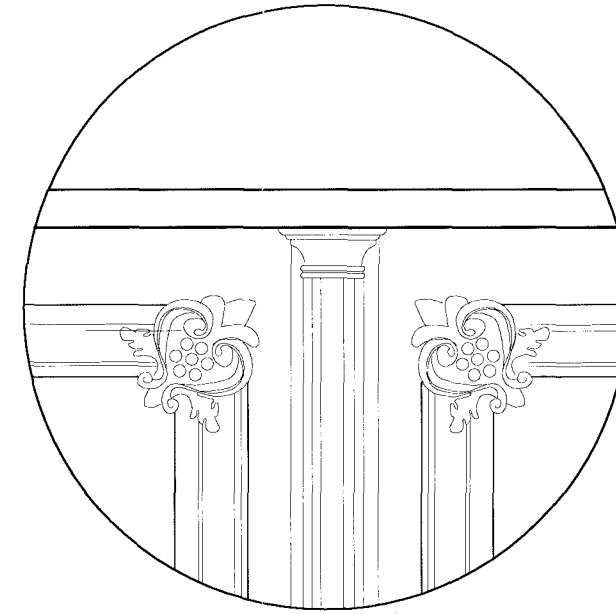
Pafta	Ada	Parsel
272	2309	1

Proje Danışmanı
Yrd.Doç.Dr.Tülay Çobancaoğlu

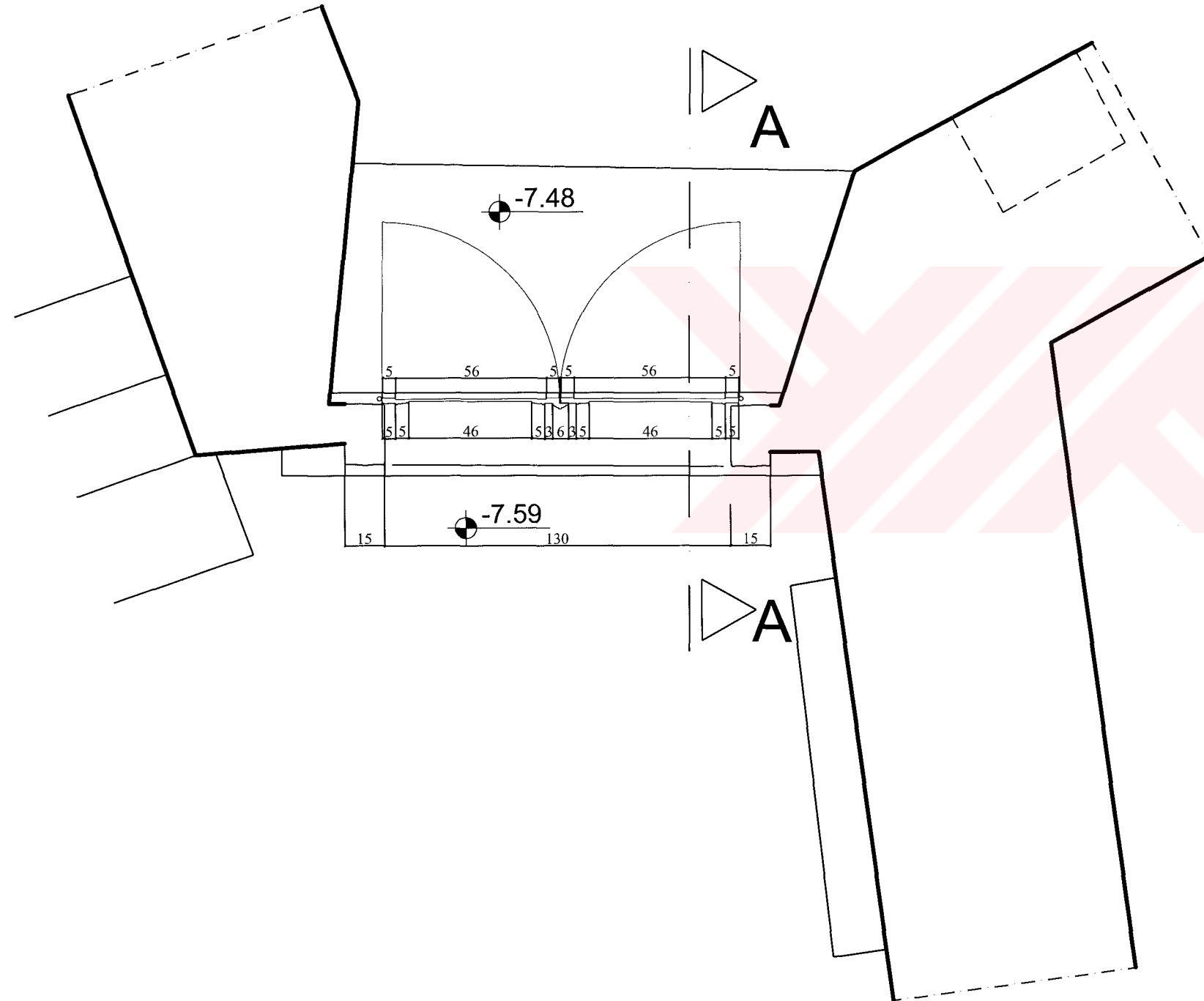
Hazırlayan
Mim. Aygün Ayman

Pafta Adı
BAHÇE KAPISI

Kod Rölöve Pafta No 17
Ölçek 1/20 Dönem 2005-2006 / II

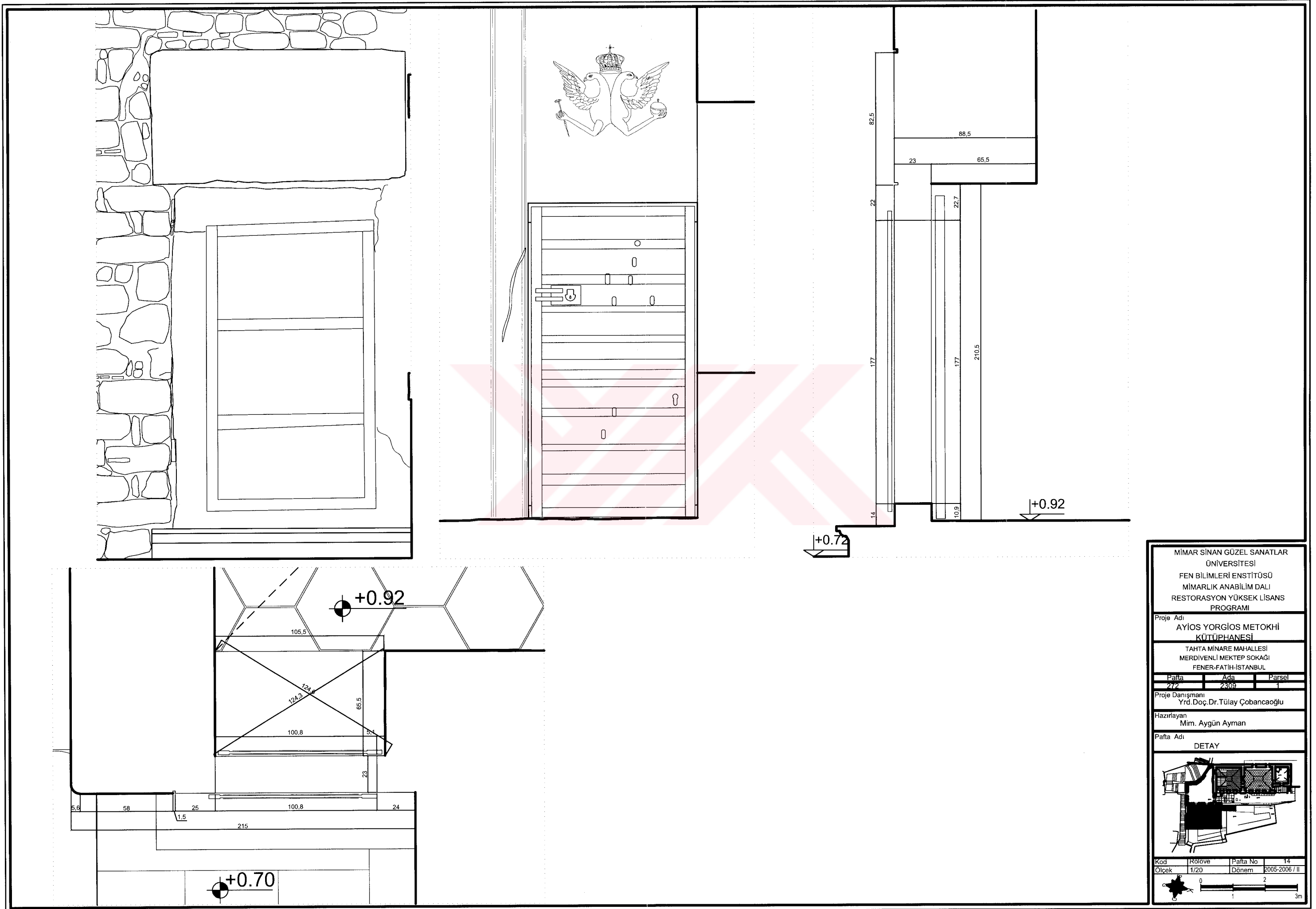

A DETAYI ÖLÇEK : 1/5

MİMAR SİNAN GÜZEL SANATLAR ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANABİLİM DALI RESTORASYON YÜKSEK LİSANS PROGRAMI			
Proje Adı AYIOS YORGİOS METOKHI KÜTÜPHANESİ			
TAHTA MİNARE MAHALLESİ MERDİVENLİ MEKTEP SOKAĞI FENER-FATİH-İSTANBUL			
Pafta	Ada	Parsel	
272	2309	1	
Proje Danışmanı Yrd.Doç.Dr.Tülay Çobancoğlu			
Hazırlayan Mim. Aygün Ayman			
Pafta Adı BAHÇE KAPISI			
Kod	Rölöve	Pafta No	18
Ölçek	1/20	Dönem	2005-2006 / II

Şekil C-18. Bahçe Kapısı Detayı II (Rölöve)

MİMAR SINAN GÜZEL SANATLAR
ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON YÜKSEK LİSANS
PROGRAMI

Proje Adı
AYİOS YORGİOS METOKHİ
KÜTÜPHANESİ

TAHTA MİNARE MAHALLESİ
MERDİVENLİ MEKTEP SOKAĞI
FENER-FATİH-İSTANBUL

Pafta	Ada	Parsel
272	2309	1

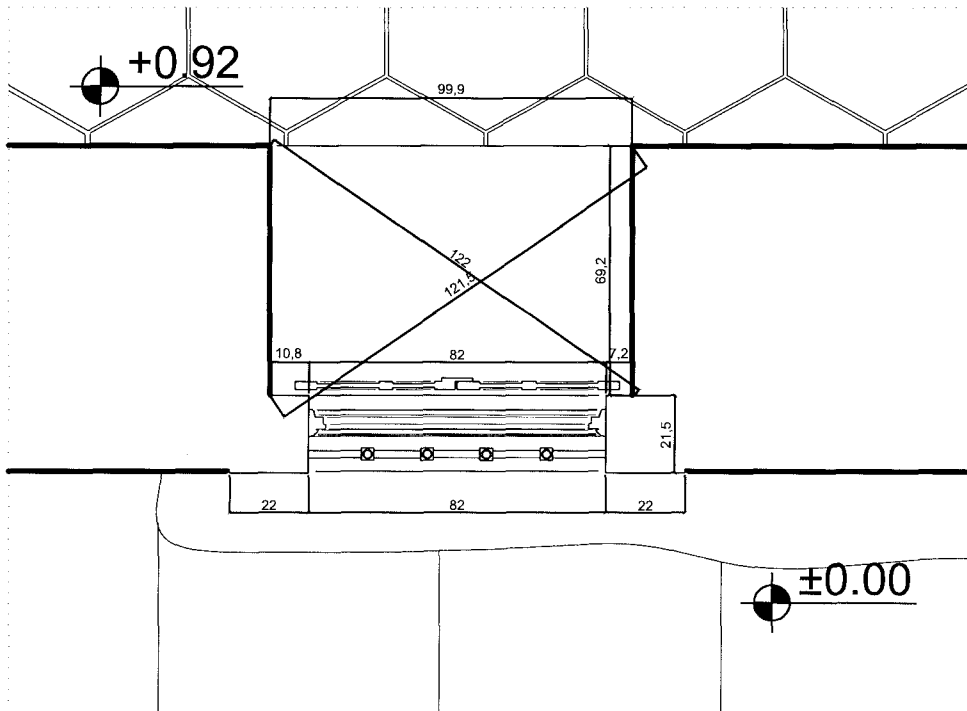
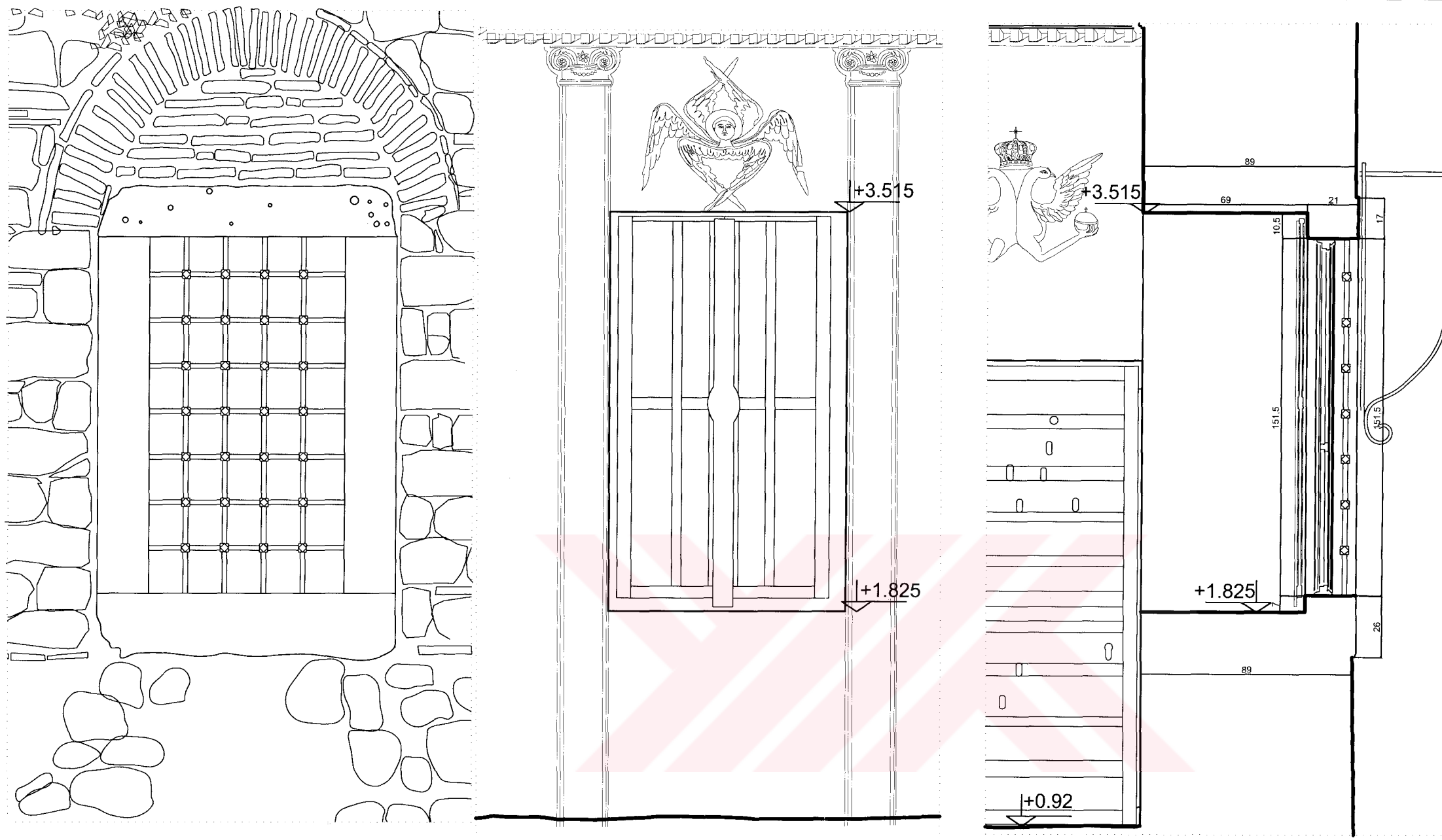
Proje Danışmanı
Yrd.Doç.Dr.Tülay Çobancıoğlu

Hazırlayan
Mim. Aygün Ayman

Pafta Adı
DETAY

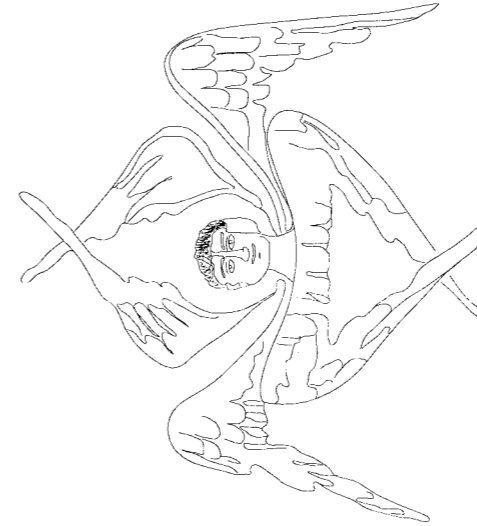
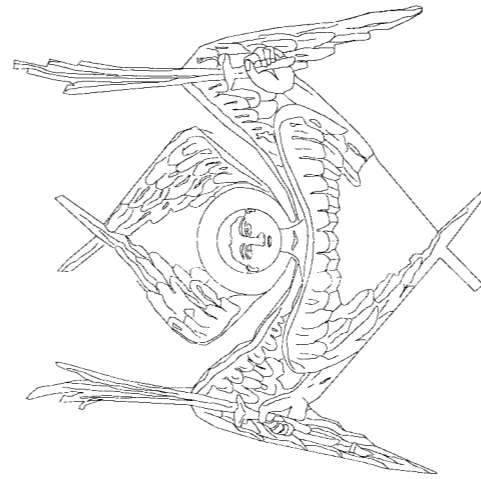
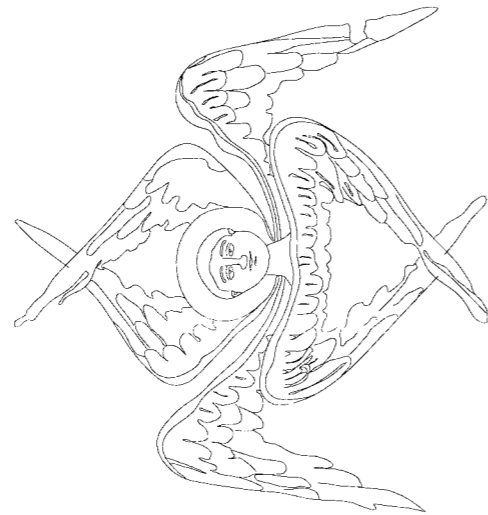
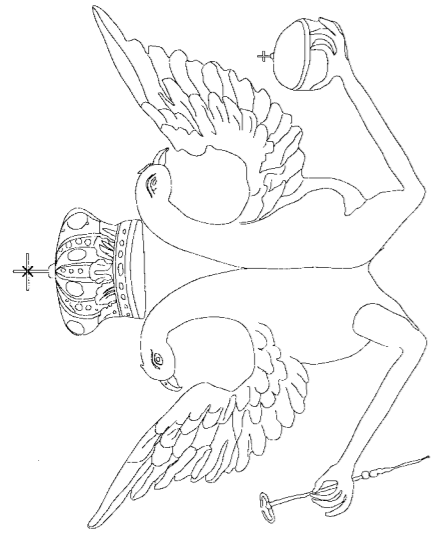
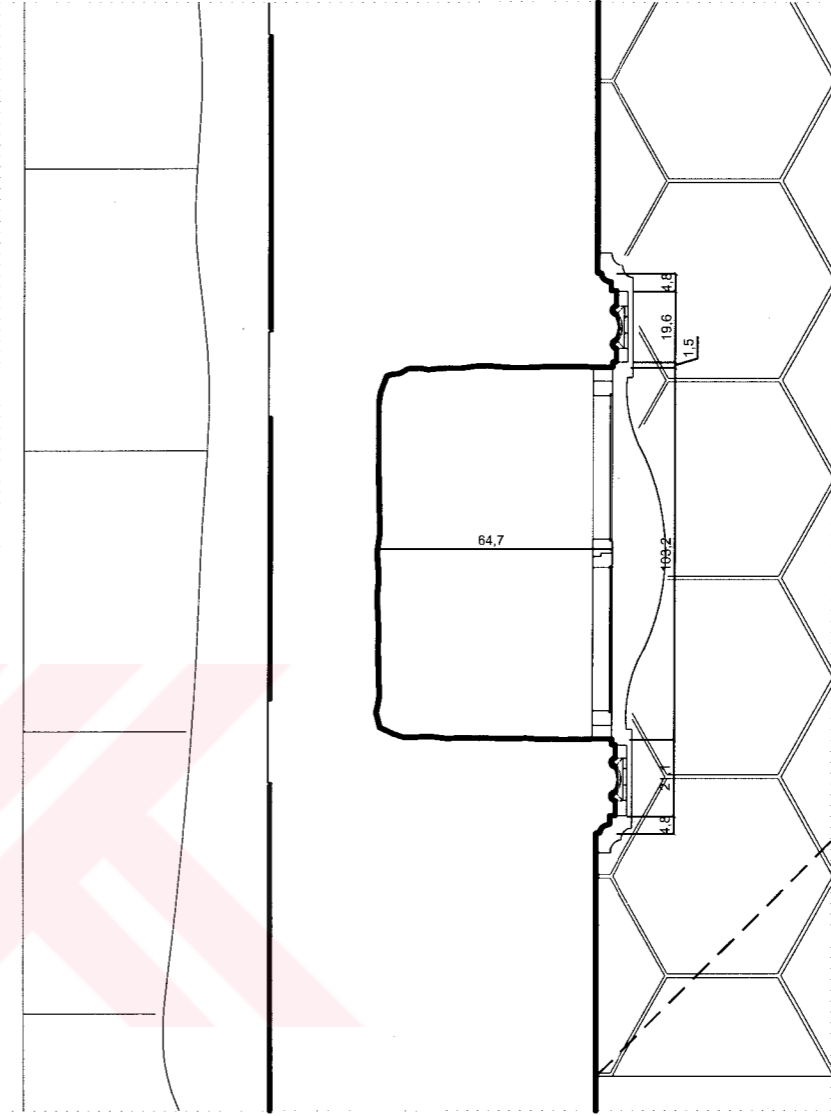
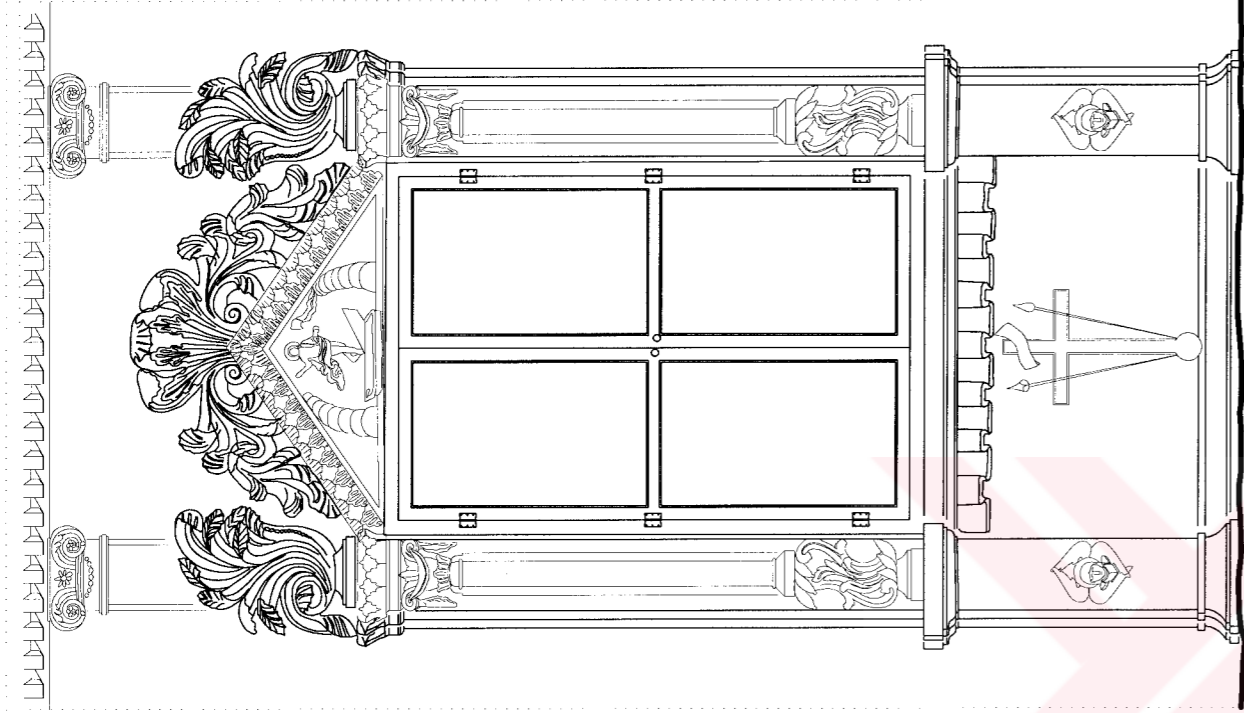
Kod	Rolove	Pafta No	14
Ölçek	1/20	Dönem	2005-2006 / II

0 1 2 3m

MIMAR SINAN GÜZEL SANATLAR ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANABİLİM DALI RESTORASYON YÜKSEK LİSANS PROGRAMI			
Proje Adı AYIOS YORGİOS METOKHI KÜTÜPHANESİ			
TAHTA MINARE MAHALLESİ MERDİVENLİ MEKTEP SOKAĞI FENER-FATİH-İSTANBUL			
Pafta	Ada	Parsel	
272	2309		
Proje Danışmanı Yrd.Doç.Dr.Tülay Çobancaoğlu			
Hazırlayan Mim. Aygün Ayman			
Pafta Adı DETAY			
Kod	Röleve	Pafta No	15
Ölçek	1/20	Dönem	2005-2006 / II

Şekil C-20. Detay II (Rölöve)

MİMAR SİNAN GÜZEL SANATLAR
ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON YÜKSEK LİSANS
PROGRAMI

Proje Adı
AYİOS YORGİOS METOKHI
KÜTÜPHANESİ

TAHTA MINARE MAHALLESİ
MERDİVENLİ MEKTEP SOKAĞI
FENER-FATİH-İSTANBUL

Pafta	Ada	Parsel
272	2309	1

Proje Danışmanı
Yrd.Doç.Dr.Tülay Çobancaoğlu

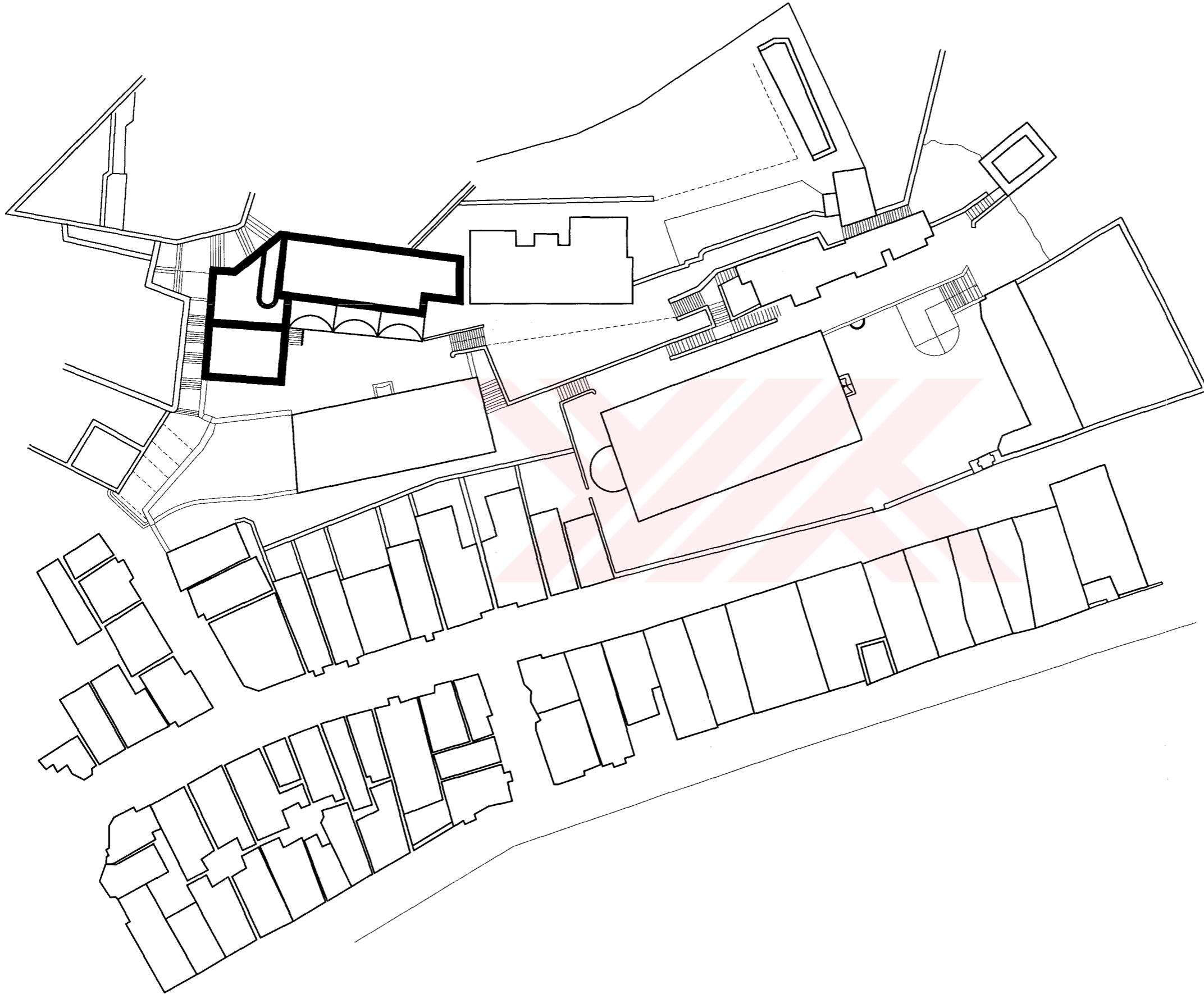
Hazırlayan
Mim. Aygün Ayman

Pafta Adı
DETAY

Kod	Rölöve	Pafta No	16
Ölçek	1/20	Dönem	2005-2006 / II

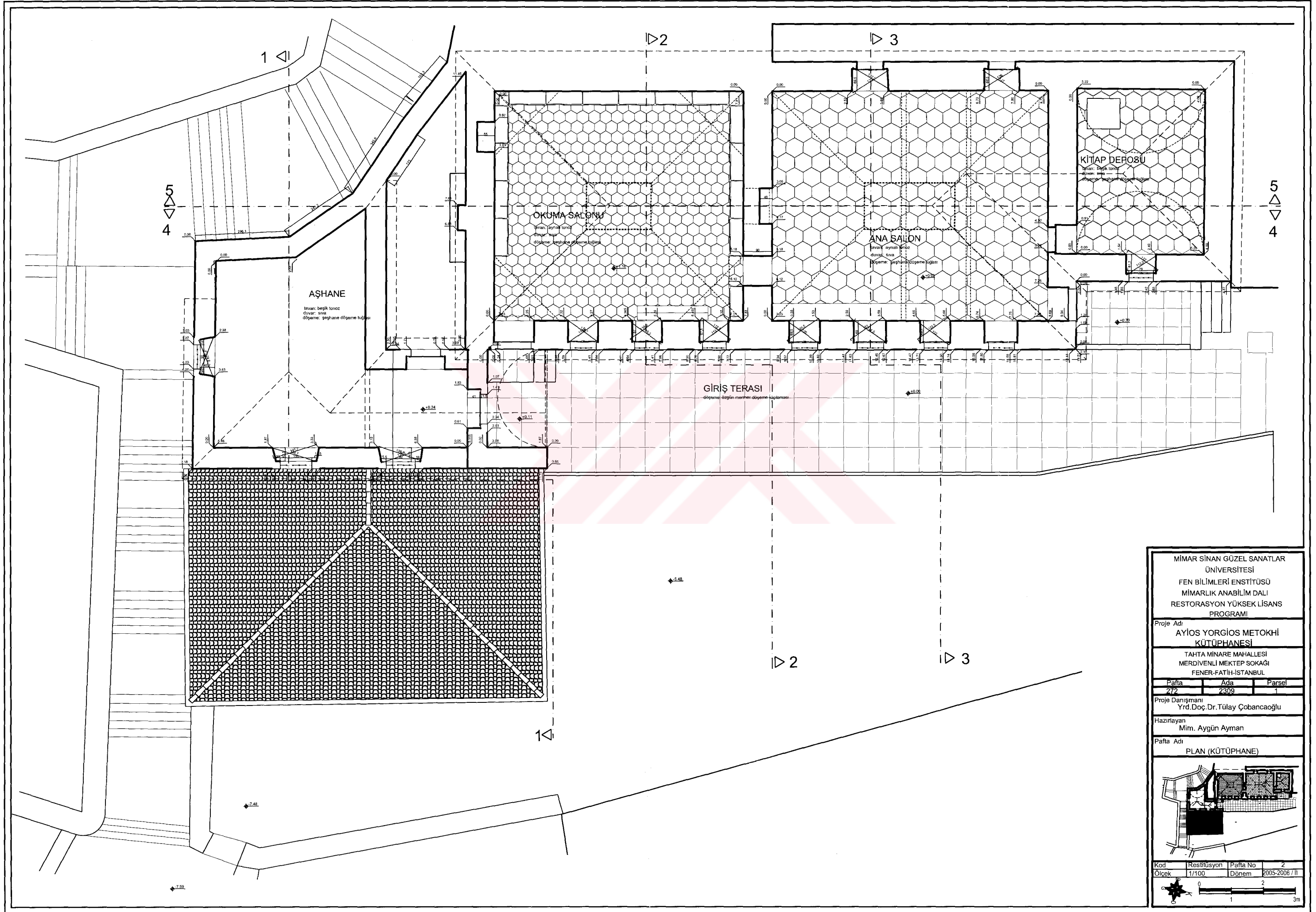
0 2 3m

Şekil C-21. Detay III (Rölöve)

MİMAR SINAN GÜZEL SANATLAR ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANABİLİM DALI RESTORASYON YÜKSEK LİSANS PROGRAMI		
Proje Adı AYIOS YORGİOS METOKHI KÜTÜPHANESİ		
TAHTA MİNARE MAHALLESİ MİRDİVENLİ MEKTEP SOKAĞI FENER-FATİH-İSTANBUL		
Pafta	Ada	Parsel
272	2309	1
Proje Danışmanı Yrd.Doç.Dr.Tülay Çobancaoğlu		
Hazırlayan Mim. Aygün Ayman		
Pafta Adı VAZİYET PLANI		
Kod	Restitüsyon	Pafta No
Ölçek	1/500	Dönem
		2005-2006 / II

Şekil C-22. Vaziyet Planı (Restitüsyon)

MİMAR SİNAN GÜZEL SANATLAR
ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON YÜKSEK LİSANS
PROGRAMI

Proje Adı:
**AYIOS YORGİOS METOKHİ
KÜTÜPHANESİ**

TAHTA MINARE MAHALLESİ
MERDİVENLİ MEKTEP SOKAĞI
FENER-FATİH-İSTANBUL

Pafta	Ada	Parsel
272	2309	1

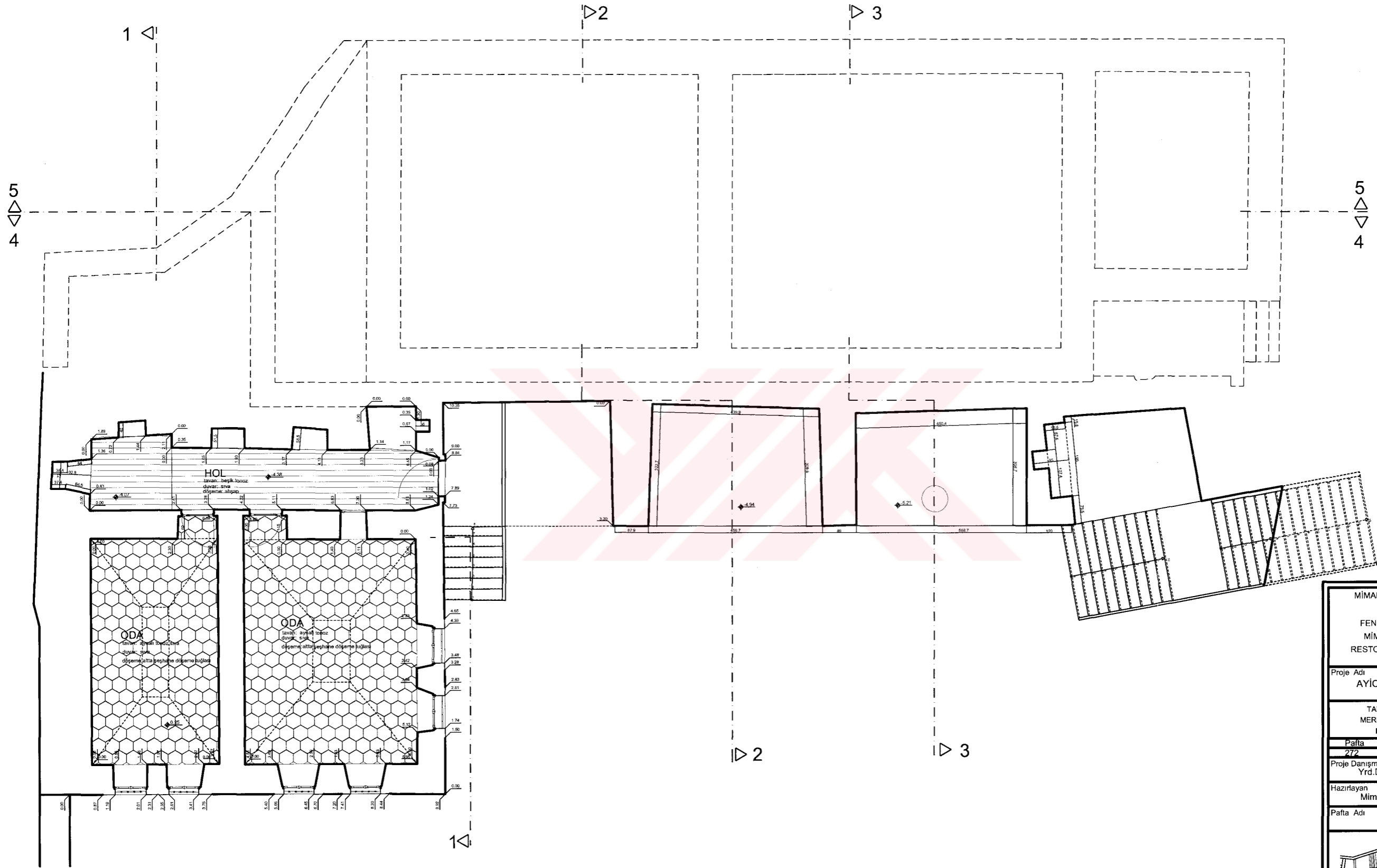
Proje Danışmanı:
Yrd.Doç.Dr.Tülay Çobancaoğlu

Hazırlayan:
Mim. Aygün Ayman

Pafta Adı:
PLAN (KÜTÜPHANE)

Kod	Restitüsyon	Pafta No	2
Ölçek	1/100	Dönem	2005-2006 / I

0 1 2 3m

MİMAR SİNAN GÜZEL SANATLAR
ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON YÜKSEK LİSANS
PROGRAMI

Proje Adı
AYIÖS YORGİÖS METOKHİ
KÜTÜPHANESİ

TAHTA MINARE MAHALLESİ
MERDİVENLİ MEKTEP SOKAĞI
FENER-FATİH-İSTANBUL

Pafta	Ada	Parsel
272	2309	1

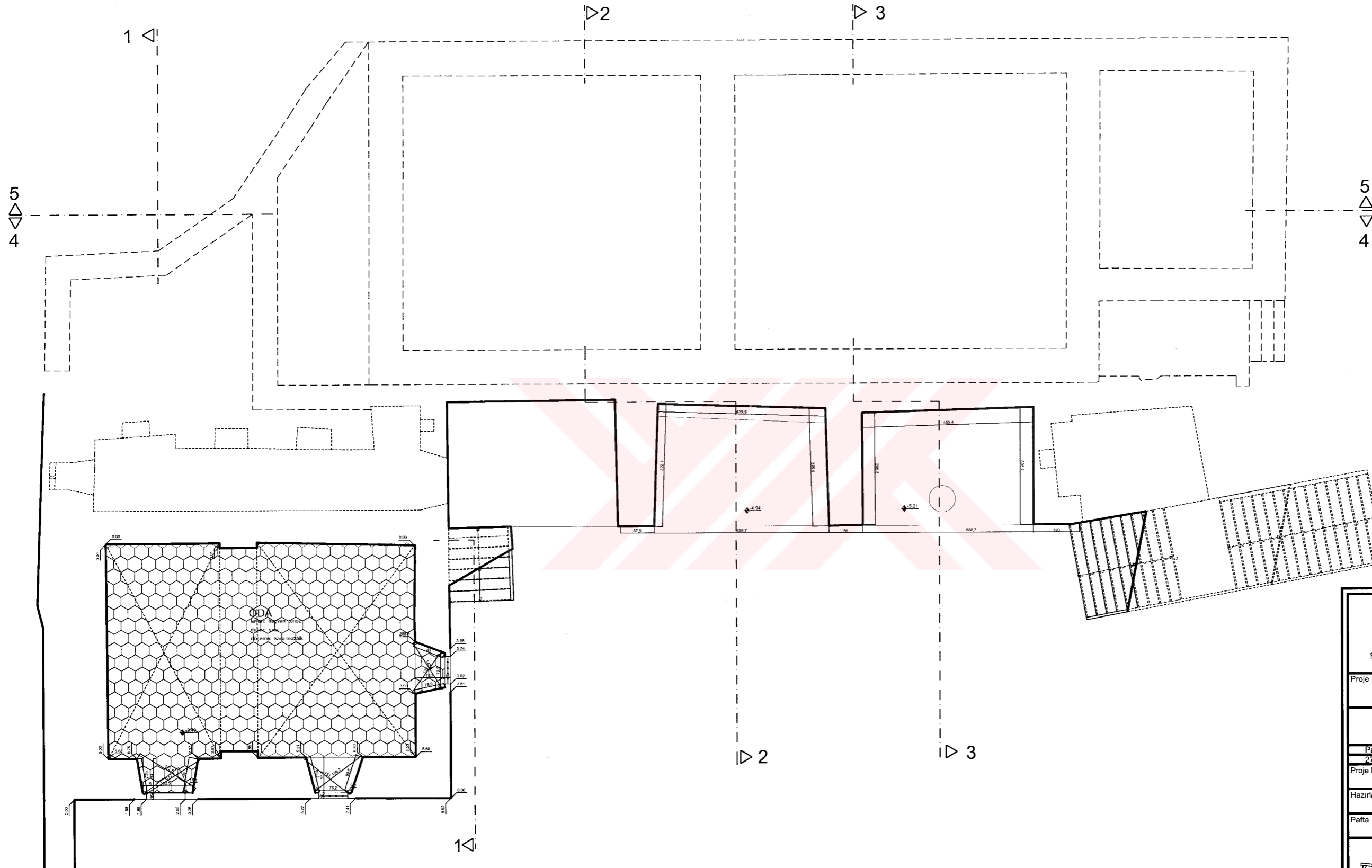
Proje Danışmanı
Yrd.Doç.Dr.Tülay Çobancaoğlu

Hazırlayan
Mim. Aygün Ayman

Pafta Adı 1. KAT PLANI
(DİMİTRİ KANTEMİR EVİ)

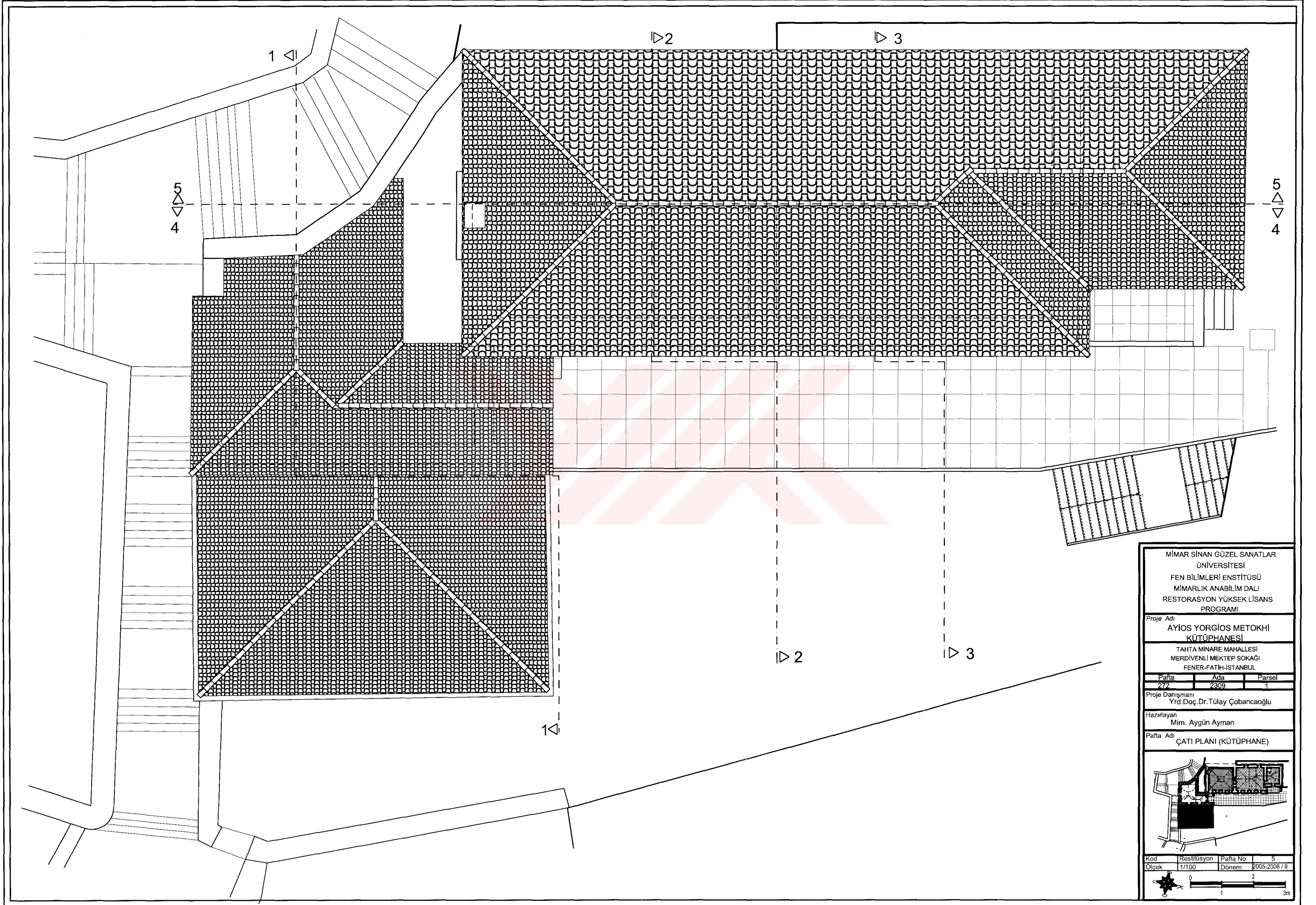
Kod	Restitüsyon	Pafta No	3
Ölçek	1/100	Dönem	2005-2006 / II

Şekil C-24. Zemin Kat Planı (Restitüsyon)

MİMAR SINAN GÜZEL SANATLAR ÜNİVERSİTESİ		
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ		
MİMARLIK ANABİLİM DALI		
RESTORASYON YÜKSEK LİSANS PROGRAMI		
Proje Adı AYIÖS YORGIÖS METOKHİ KÜTÜPHANESİ		
TAHTA MİNARE MAHALLESİ MERDİVENLİ MEKTEP SOKAĞI FENER-FATİH-İSTANBUL		
Pafta	Ada	Parsel
272	2309	4
Proje Danışmanı Yrd.Doç.Dr.Tülay Çobancaoğlu		
Hazırlayan Mim. Aygün Ayman		
Pafta Adı ZEMİN KAT PLANI (DİMİTRİ KANTEMİR EVİ)		
Kod	Restitüsyon	Pafta No
Ölçek	1/100	Dönem
		2005-2006 / II

Şekil C-25. Bodrum Kat Planı (Restitüsyon)

MİMAR SİNAN GÜZEL SANATLAR
ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON YÜKSEK LİSANS
PROGRAMI

Proje Adı
**AYİOS YORGİOS METOKHİ
KÜTÜPHANESİ**

TAHTA MINARE MAHALLESİ
MERDİVENLİ MEKTEP SOKAĞI
FENER-FATİH-İSTANBUL

Pafta	Ada	Parsel
272	2309	1

Proje Danışmanı
Yrd.Doç.Dr.Tülay Çobancaoğlu

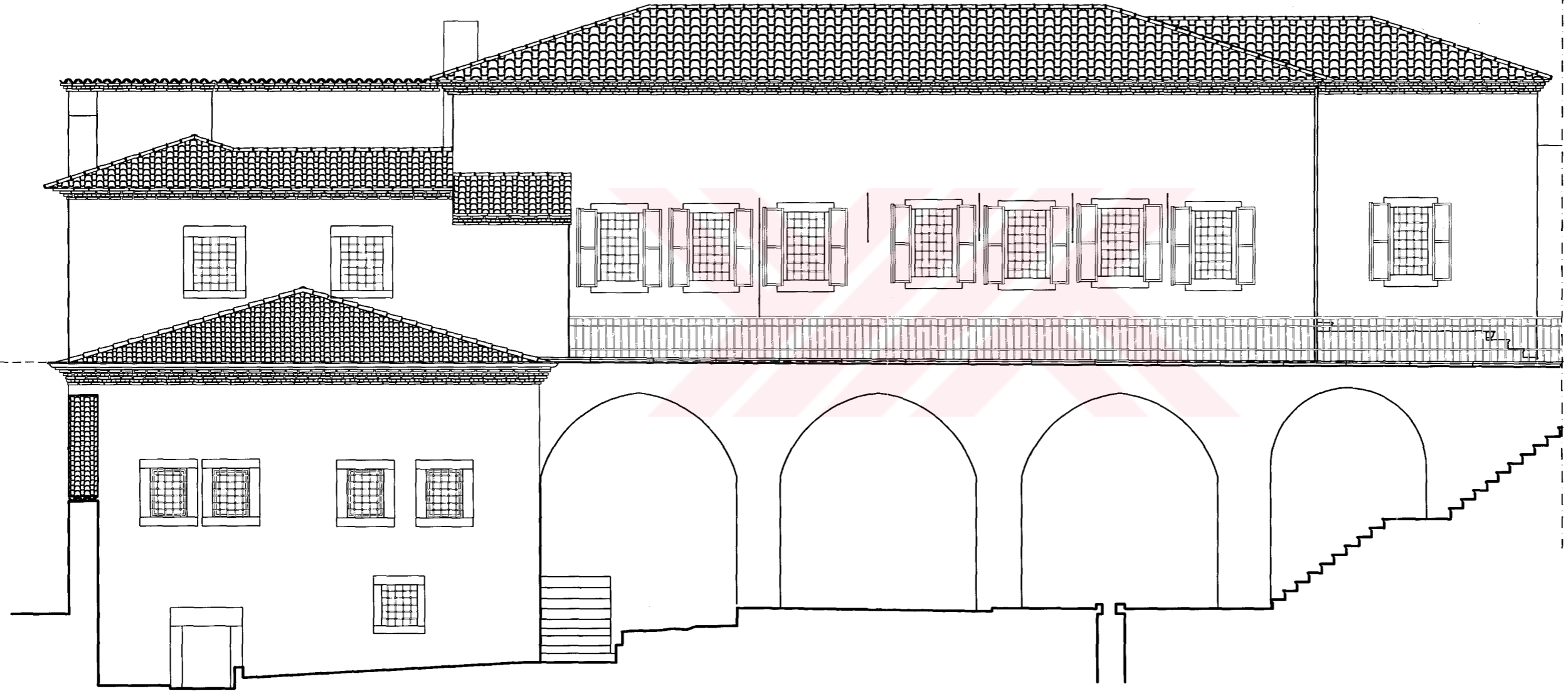
Hazırlayan
Mim. Aygün Ayman

Pafta Adı
ÇATI PLANI (KÜTÜPHANE)

Kod	Restitüsyon	Pafta No	5
Ölçek	1/100	Dönem	2005-2006 / II

0 1 2 3m

Şekil C-26. Çatı Planı (Restitüsyon)

MİMAR SİNAN GÜZEL SANATLAR
ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON YÜKSEK LİSANS
PROGRAMI

Proje Adı
AYİOS YORGİOS METOKHİ
KÜTÜPHANESİ

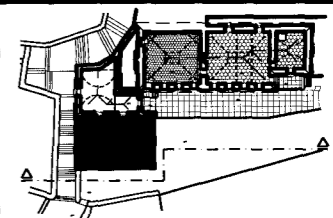
TAHTA MİNARE MAHALLESİ
MERDİVENLİ MEKTEP SOKAĞI
FENER-FATİH-İSTANBUL

Pafta	Ada	Parsel
272	2309	1

Proje Danışmanı
Yrd.Doç.Dr.Tülay Çobancaoğlu

Hazırlayan
Mim. Aygün Ayman

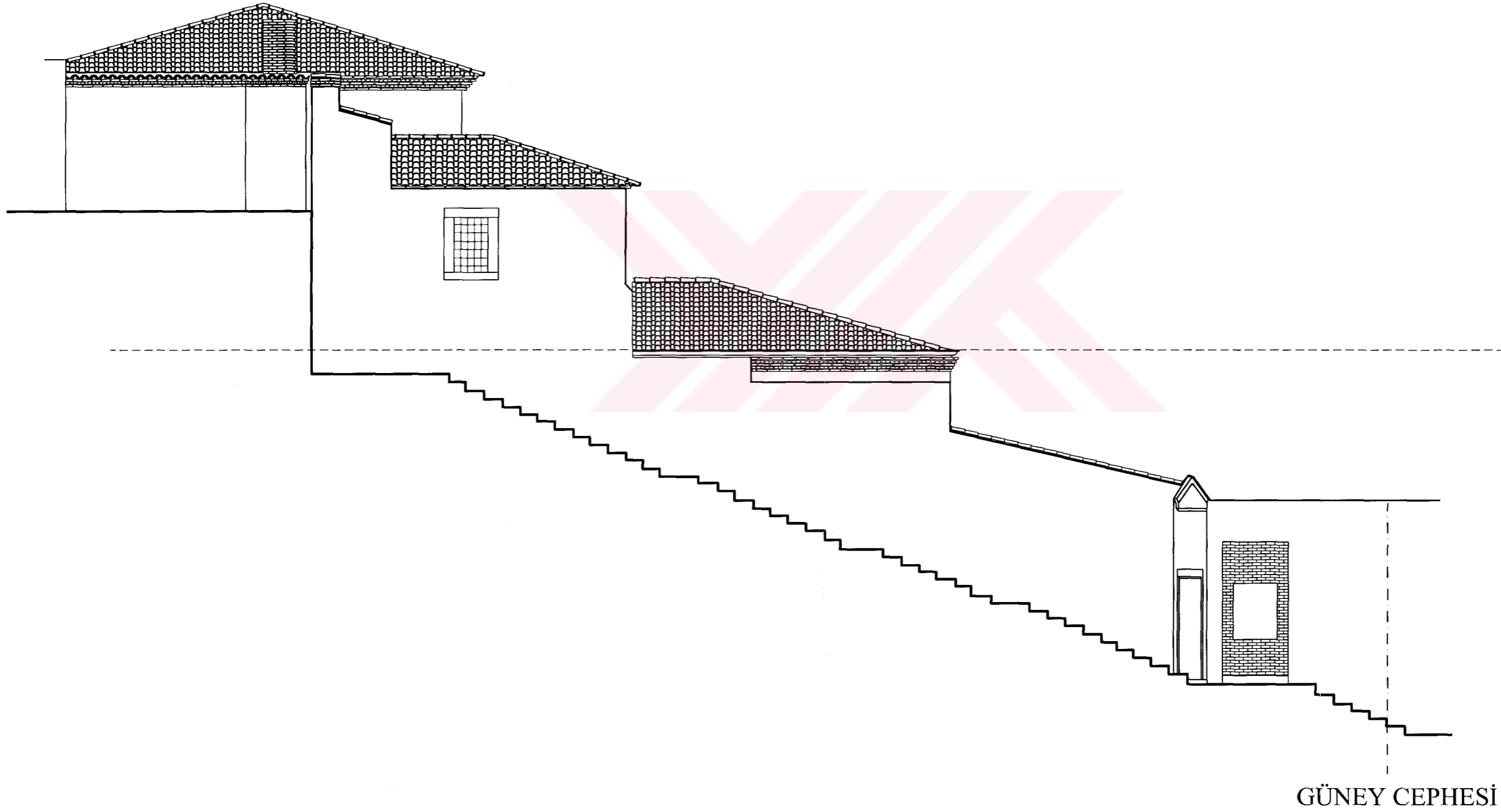
Pafta Adı
DOĞU CEPHESİ

Kod	Restitüsyon	Pafta No	6
Ölçek	1/100	Dönem	2005-2006 / II

0 2 3m

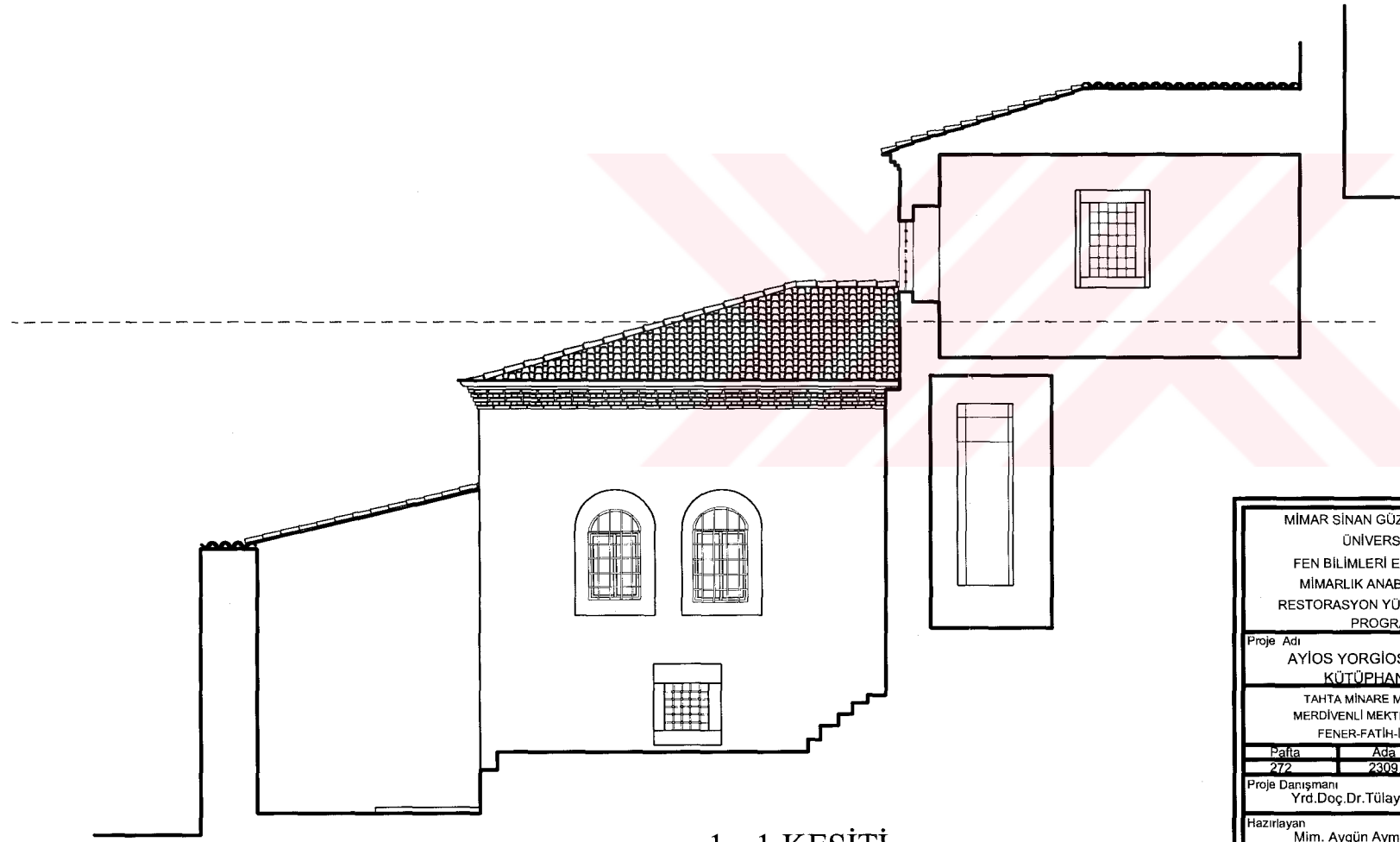
Sakıl C-27 Doğu Cephesi (Restitüsyon)

GÜNEY CEPHESİ

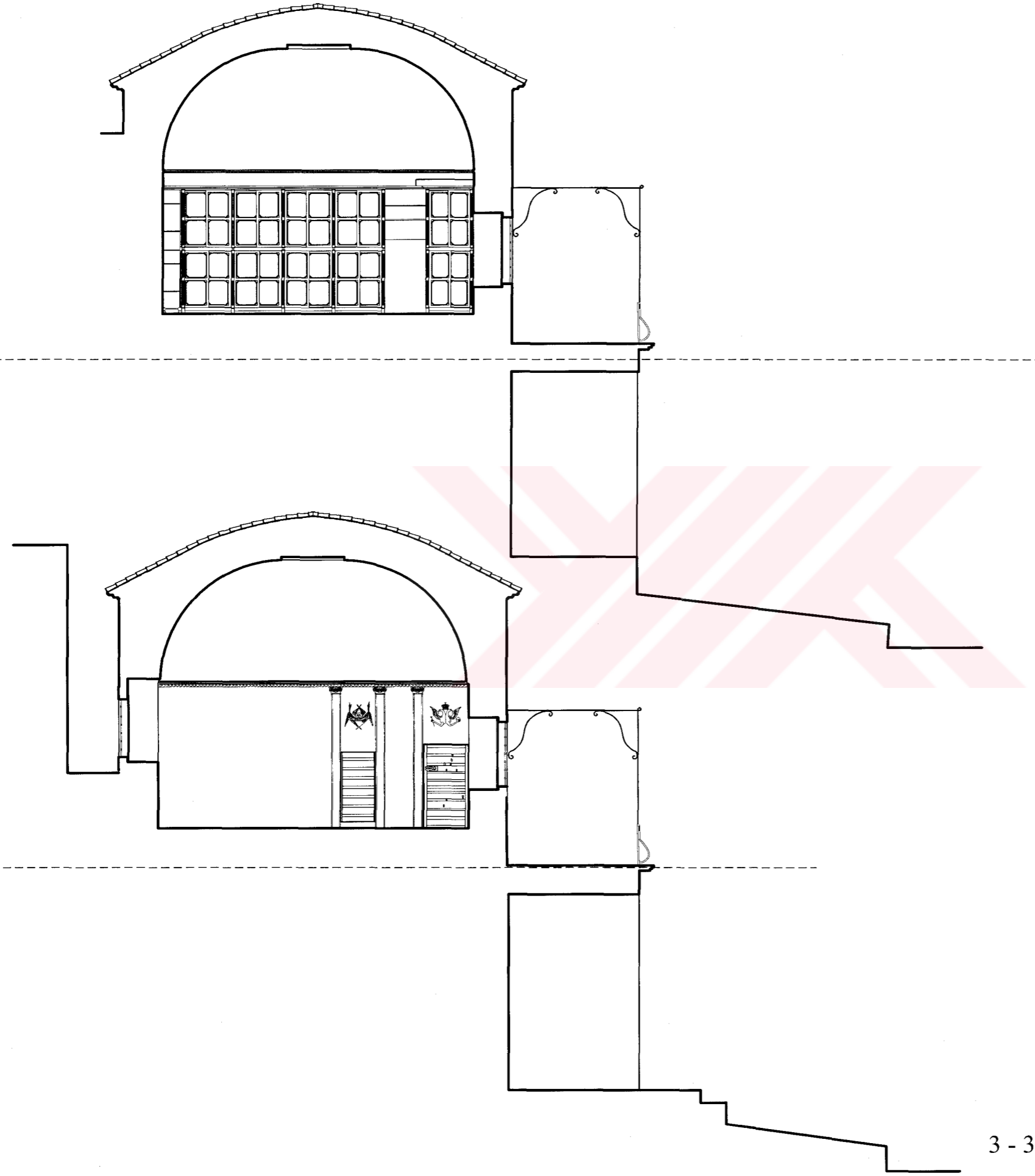
MİMAR SİNAN GÜZEL SANATLAR ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANABİLİM DALI RESTORASYON YÜKSEK LİSANS PROGRAMI		
Proje Adı AYIOS YORGİOS METOKHİ KÜTÜPHANESİ		
TAHTA MİNARE MAHALLESİ MERDİVENLİ MEKTEP SOKAĞI FENER-FATİH-İSTANBUL		
Pafta	Ada	Parsel
272	2309	1
Proje Danışmanı Yrd.Doç.Dr.Tülay Çobancaoğlu		
Hazırlayan Mim. Aygün Ayman		
Pafta Adı GÜNEY CEPHESİ		
Kod	Restitüsyon	Pafta No
Ölçek	1/100	Dönem
		2005-2006 / I

Şekil C-28. Güney Cephesi (Restitüsyon)

1 - 1 KESİTİ

MİMAR SİNAN GÜZEL SANATLAR ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANABİLİM DALI RESTORASYON YÜKSEK LİSANS PROGRAMI			
Proje Adı AYIOS YORGİOS METOKHI KÜTÜPHANESİ			
TAHTA MİNARE MAHALLESİ MERDİVENLİ MEKTEP SOKAĞI FENER-FATİH-İSTANBUL			
Pafta	Ada	Parsel	
272	2309	1	
Proje Danışmanı Yrd.Doç.Dr.Tülay Çobancaoğlu			
Hazırlayan Mim. Aygün Ayman			
Pafta Adı 1- 1 KESİTİ			
Kod	Restitüsyon	Pafta No	8
Ölçek	1/100	Dönem	2005-2006 / II

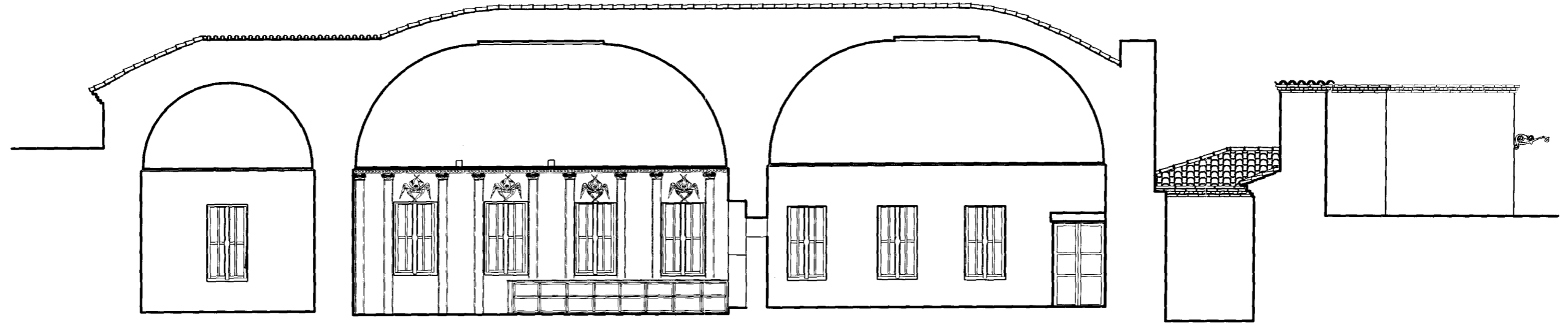

2 - 2 KESİTİ

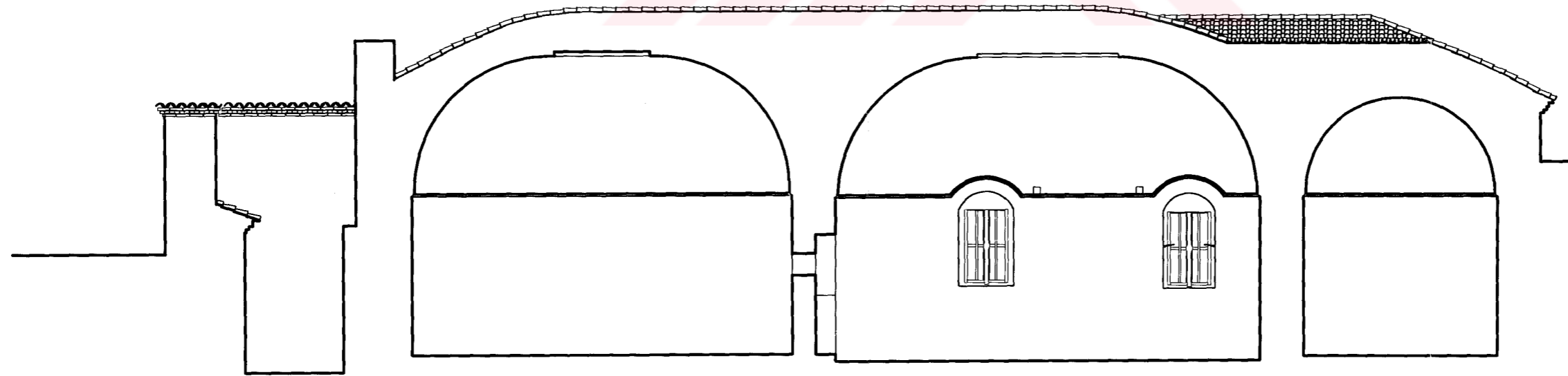
3 - 3 KESİTİ

MİMAR SİNAN GÜZEL SANATLAR ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANABİLİM DALI RESTORASYON YÜKSEK LİSANS PROGRAMI		
Proje Adı AYİOS YORGİOS METOKHI KÜTÜPHANESİ		
TAHTA MINARE MAHALLESİ MERDİVENLİ MEKTEP SOKAĞI FENER-FATİH-İSTANBUL		
Pafta 272	Ada 2309	Parsel 1
Proje Danışmanı Yrd.Doç.Dr.Tülay Çobancaoğlu		
Hazırlayan Mim. Aygün Ayman		
Pafta Adı 2 - 2 KESİTİ 3 - 3 KESİTİ		
Kod	Restitüsyon	Pafta No 9
Ölçek	1/100	Dönem 2005-2006 / II

Şekil C-30. 2-2 ve 3-3 Kesiti (Restitüsyon)

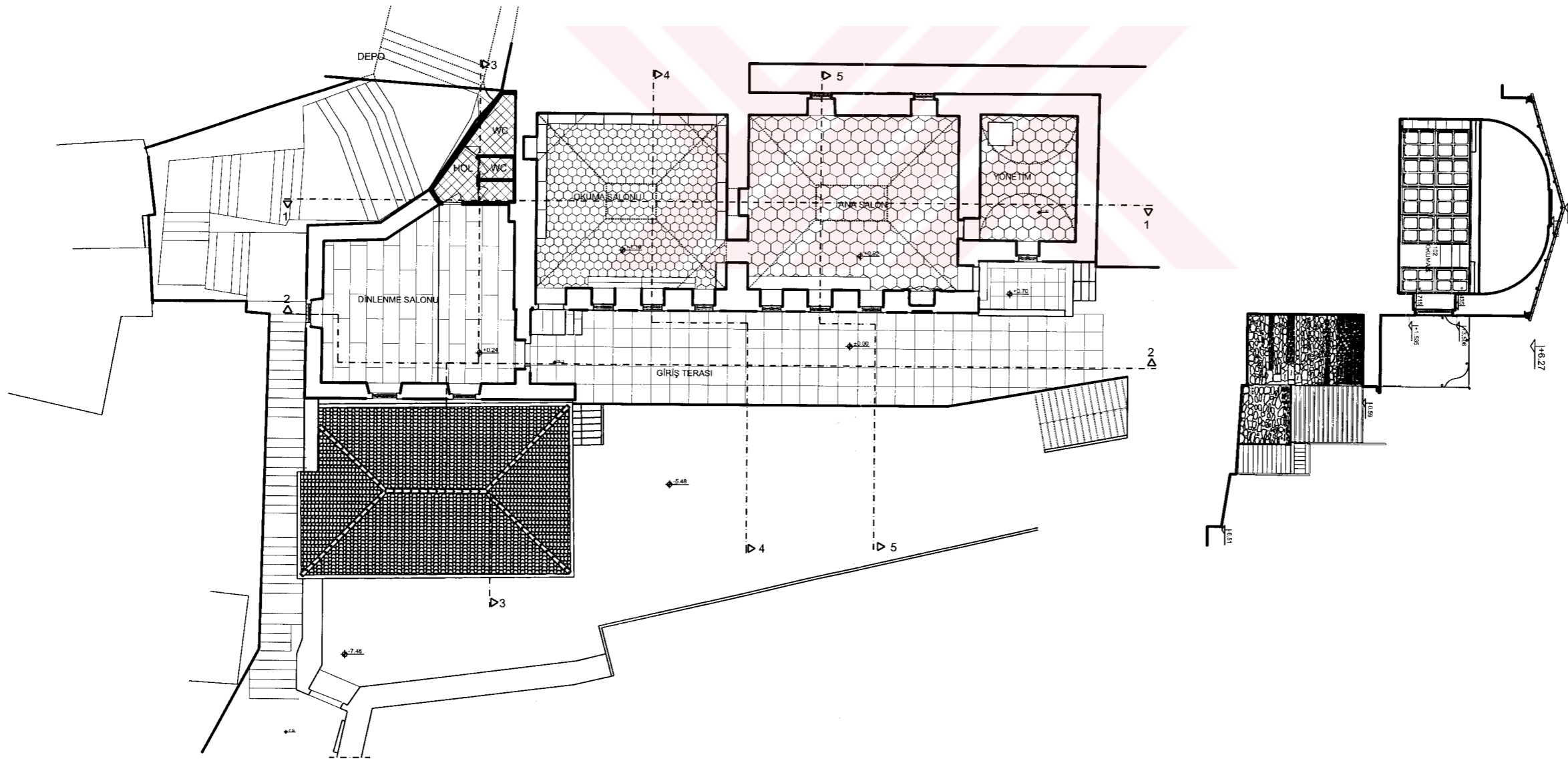
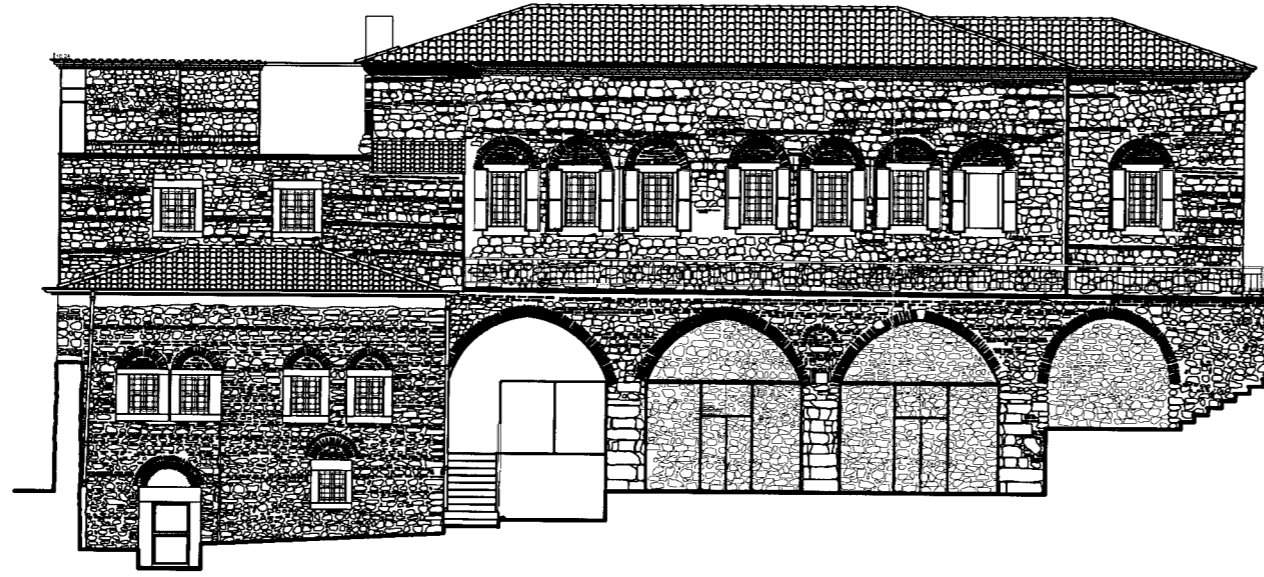
4 - 4 KESİTİ

5 - 5 KESİTİ

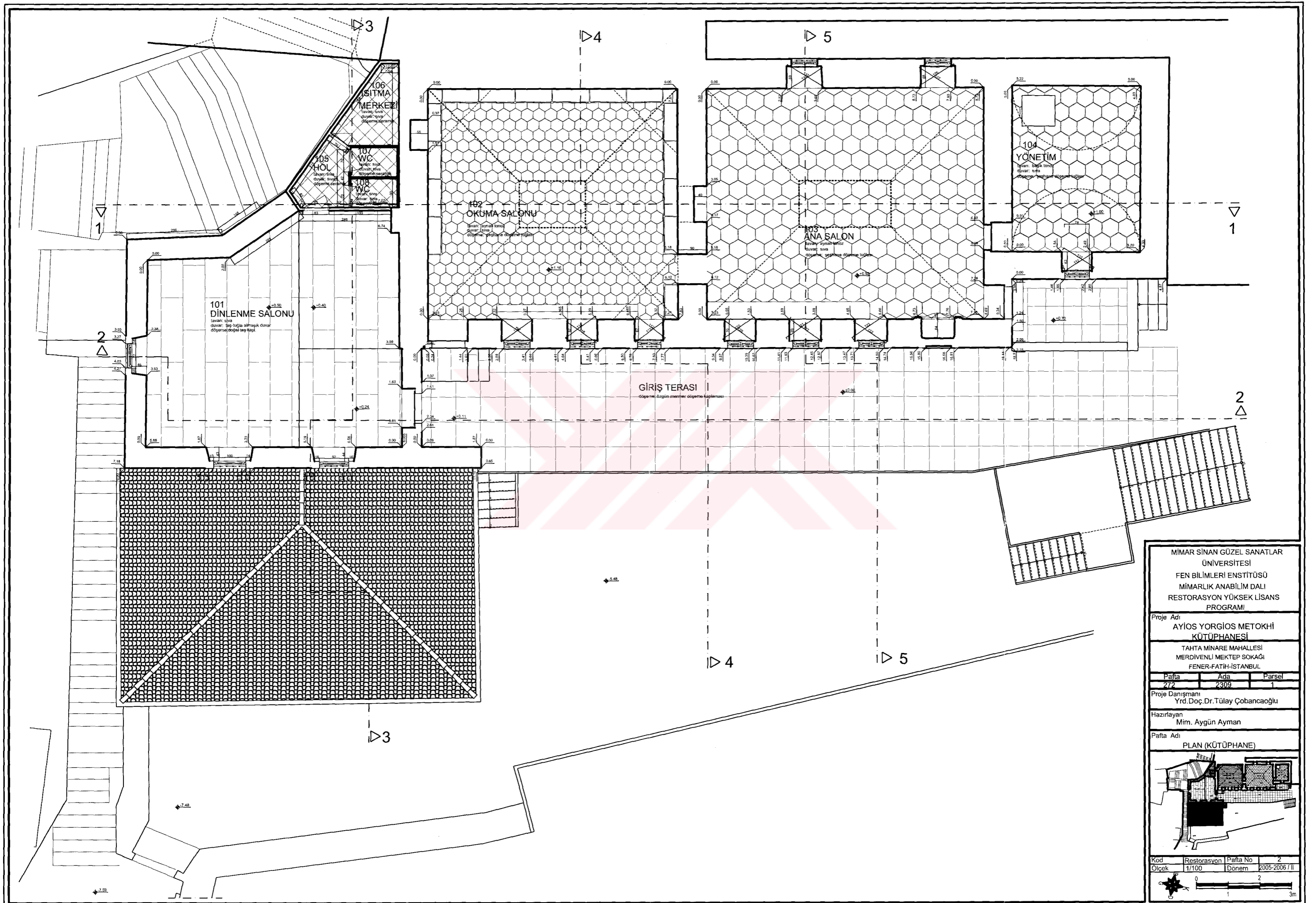
MİMAR SİNAN GÜZEL SANATLAR ÜNİVERSİTESİ			
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ			
MİMARLIK ANABİLİM DALI			
RESTORASYON YÜKSEK LİSANS PROGRAMI			
Proje Adı: AYIÖS YORGIÖS METOKHI KÜTÜPHANESİ			
TAHTA MINARE MAHALLESİ MERDİVENLİ MEKTEP SOKAĞI FENER-FATİH-İSTANBUL			
Pafta	Ada	Parsel	
272	2309	1	
Proje Danışmanı: Yrd.Doç.Dr.Tülay Çobancaoğlu			
Hazırlayan: Mim. Aygün Ayman			
Pafta Adı 4- 4 KESİTİ 5- 5 KESİTİ			
Kod	Restitüsyon	Pafta No	10
Ölçek	1/100	Dönem	2005-2006 / II

Şekil C-31. 4-4 ve 5-5 Kesiti (Restitüsyon)

MİMAR SİNAN GÜZEL SANATLAR ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANABİLİM DALI RESTORASYON YÜKSEK LİSANS PROGRAMI			
Proje Adı AYIOS YORGİOS METOKHİ KÜTÜPHANESİ			
TAHTA MİNARE MAHALLESİ MERDİVENLİ MEKTEP SOKAĞI FENER-FATİH-İSTANBUL			
Pafta	Ada	Parsel	
272	2309	1	
Proje Danışmanı Yrd.Doç.Dr.Tülay Çobancaoğlu			
Hazırlayan Mim. Aygün Ayman			
Pafta Adı VAZİYET PLANI			
Kod	Restorasyon	Pafta No	1
Ölçek	1/200	Dönem	2005-2006 / II

Şekil C-32. Vaziyet Planı (Restorasyon)

MİMAR SİNAN GÜZEL SANATLAR
ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON YÜKSEK LİSANS
PROGRAMI

Proje Adı
AYIOS YORGİOS METOKHİ
KÜTÜPHANESİ

TAHTA MİNARE MAHALLESİ
MERDİVENLİ MEKTEP SOKAĞI
FENER-FATİH-İSTANBUL

Pafta	Ada	Parsel
272	2309	1

Proje Danışmanı
Yrd.Doç.Dr.Tülay Çobancaoğlu

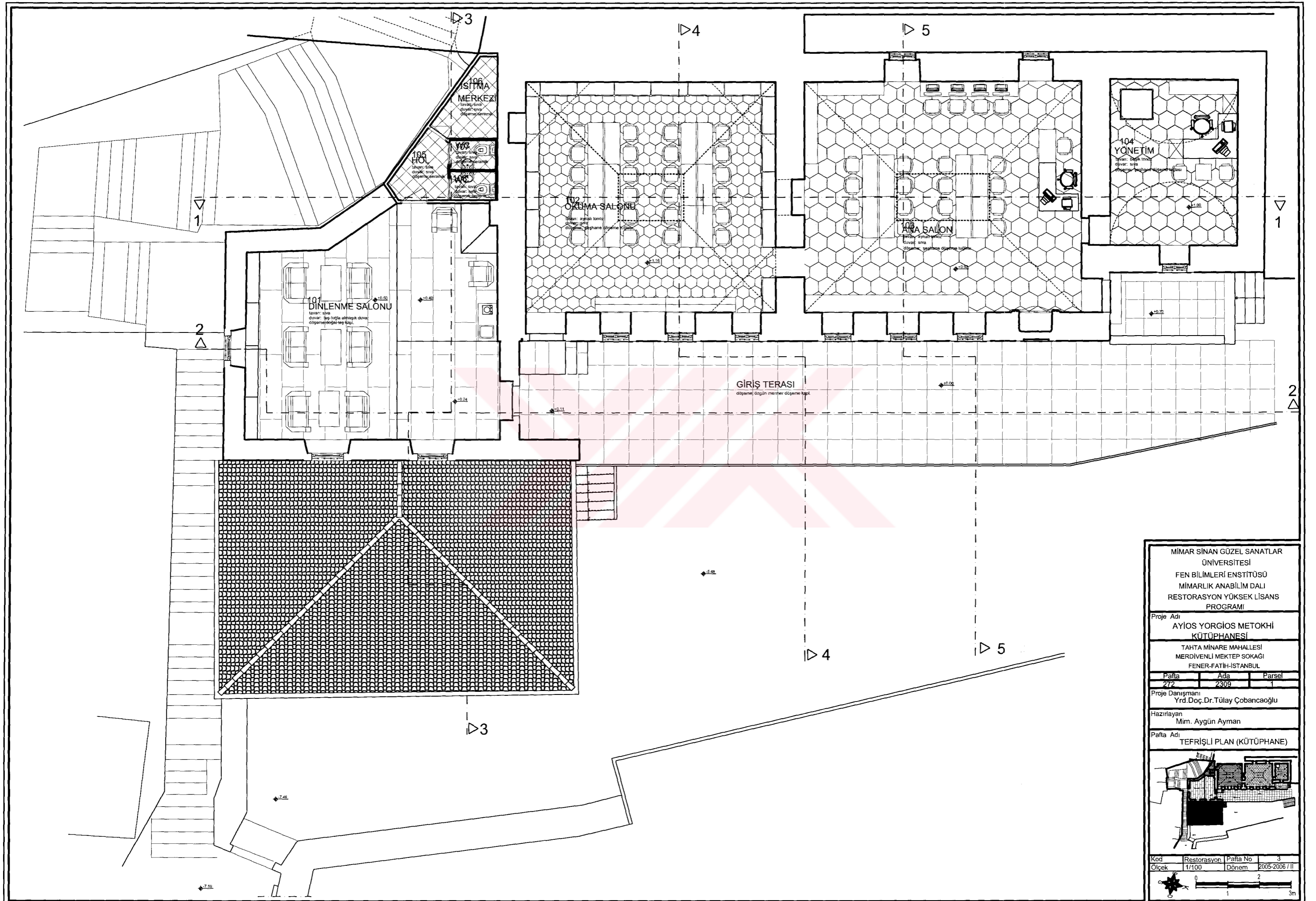
Hazırlayan
Mim. Aygün Ayman

Pafta Adı
PLAN (KÜTÜPHANE)

Kod	Restorasyon	Pafta No	2
Ölçek	1/100	Dönem	2005-2006 / II

0 2 3m

Şekil C-33. Plan (Restorasyon)

MİMAR SİNAN GÜZEL SANATLAR
ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON YÜKSEK LİSANS
PROGRAMI

Proje Adı
AYIOS YORGİOS METOKHİ
KÜTÜPHANESİ

TAHTA MİNARE MAHALLESİ
MERDİVENLİ MEKTEP SOKAĞI
FENER-FATİH-İSTANBUL

Pafta	Ada	Parsel
272	2309	1

Proje Danışmanı
Yrd.Doç.Dr.Tülay Çobancıoğlu

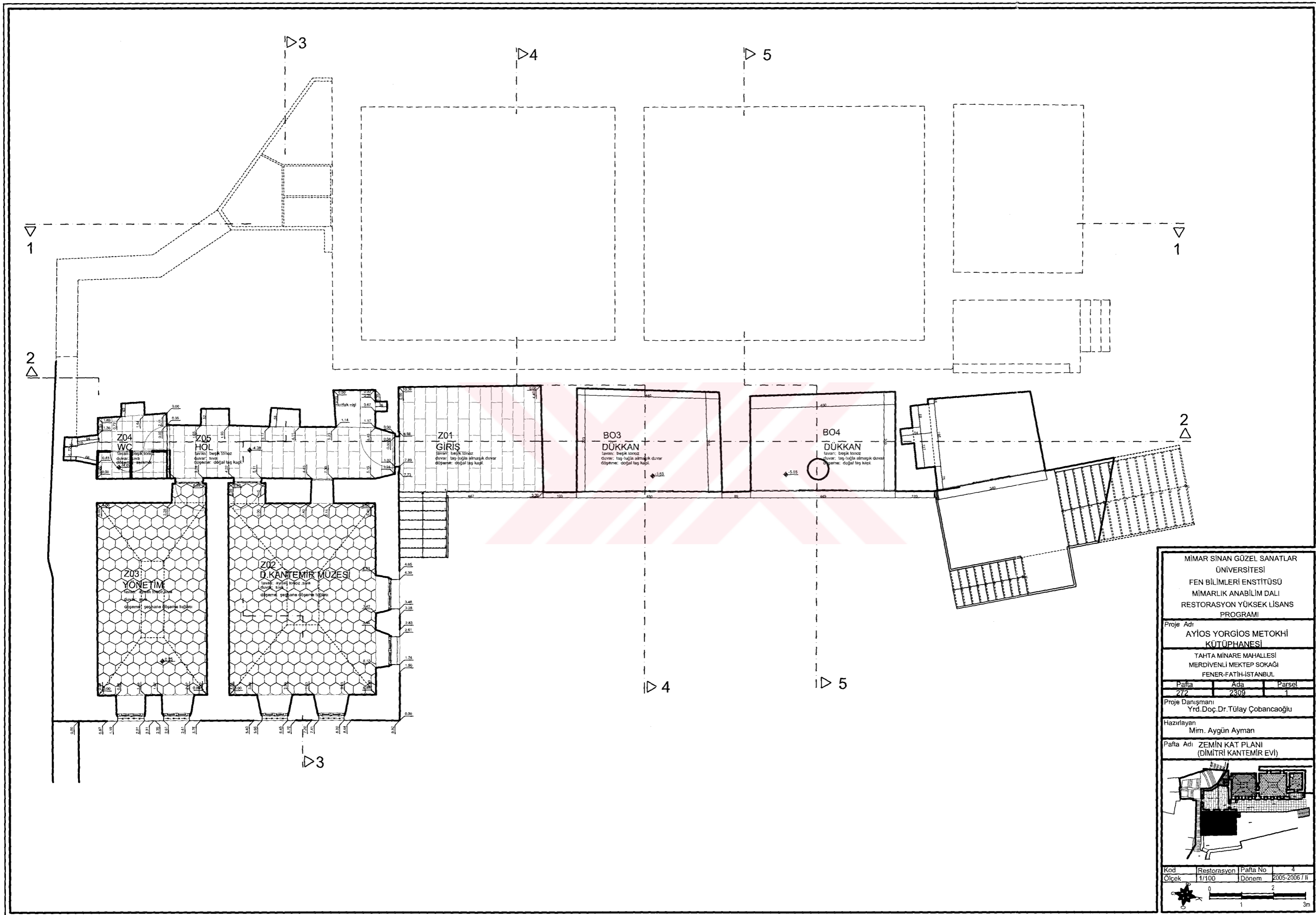
Hazırlayan
Mim. Aygün Ayman

Pafta Adı
TEFRİŞLİ PLAN (KÜTÜPHANE)

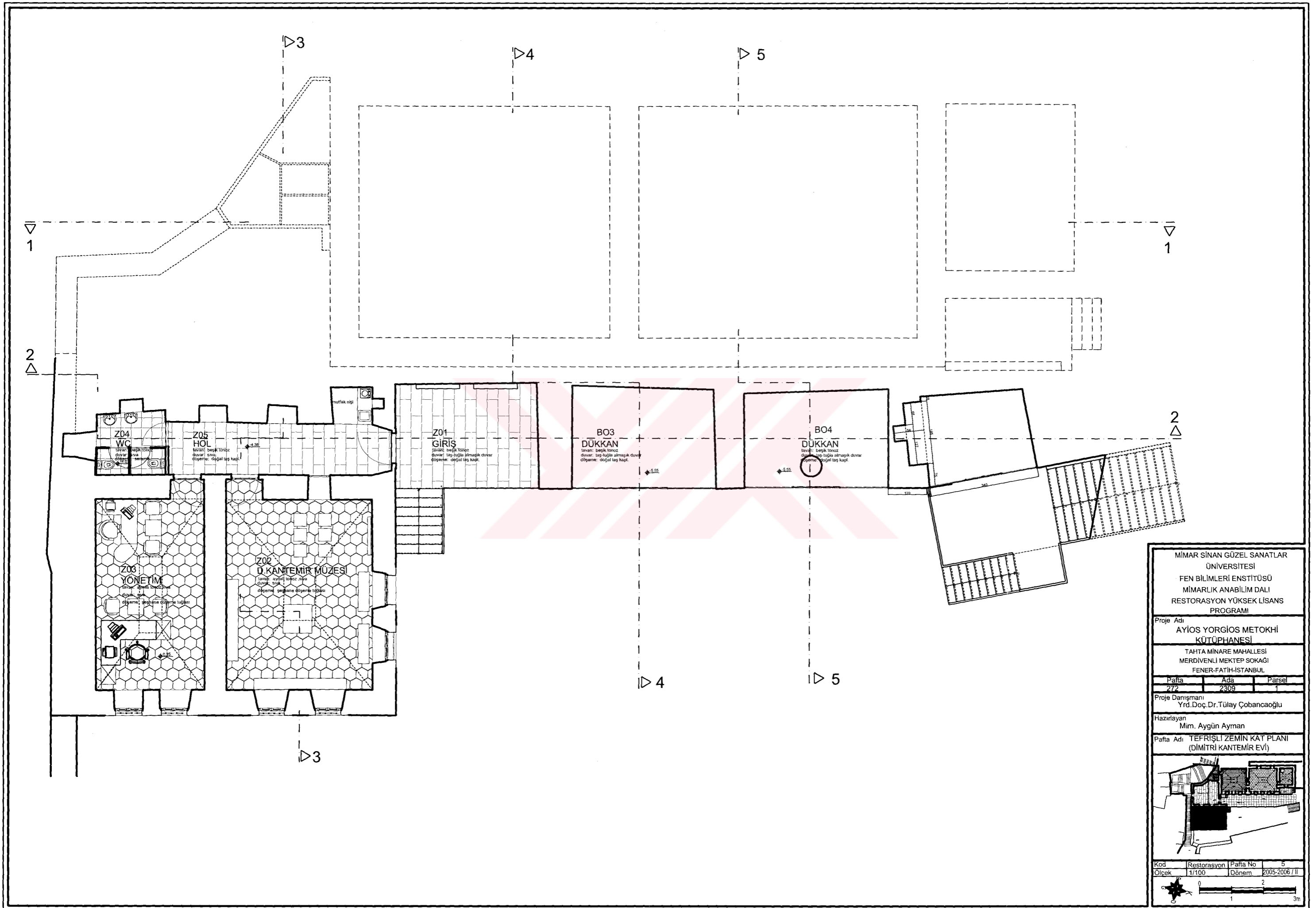
Kod	Restorasyon	Pafta No	3
Ölçek	1/100	Dönem	2005-2006 / II

0 2 3m

Şekil C-34. Tefrişli Plan (Restorasyon)

Şekil C-35. Zemin Kat Planı (Restorasyon)

MİMAR SİNAN GÜZEL SANATLAR
ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON YÜKSEK LİSANS
PROGRAMI

Proje Adı
**AYİÖS YORGİÖS METOKHİ
KÜTÜPHANESİ**

TAHTA MINARE MAHALLESİ
MERDİVENLİ MEKTEP SOKAĞI
FENER-FATİH-İSTANBUL

Pafta	Ada	Parsel
272	2309	1

Proje Danışmanı
Yrd.Doç.Dr.Tülây Çobancaoğlu

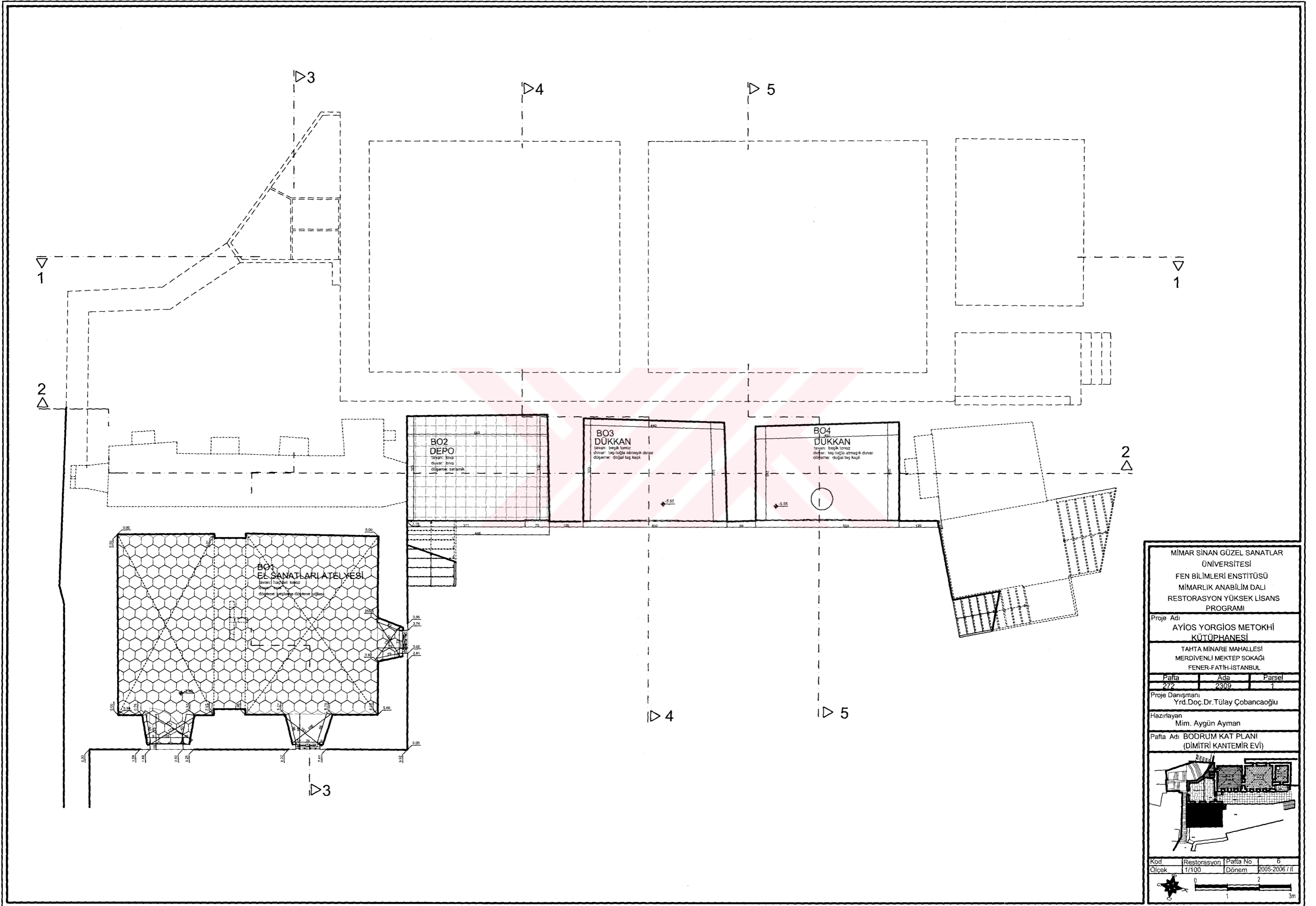
Hazırlayan
Mim. Aygün Ayman

Pafta Adı **TEFRİŞLİ ZEMİN KAT PLANI
(DİMİTRİ KANTEMİR EVİ)**

Kod	Restorasyon	Pafta No	5
Ölçek	1/100	Dönem	2005-2006 / II

0 1 2 3m

Şekil C-36. Tefrişli Zemin Kat Planı (Restorasyon)

MİMAR SİNAN GÜZEL SANATLAR
ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON YÜKSEK LİSANS
PROGRAMI

Proje Adı
AYIOS YORGİOS METOKHİ
KÜTÜPHANESİ

TAHTA MINARE MAHALLESİ
MERDİVENLİ MEKTEP SOKAĞI
FENER-FATİH-İSTANBUL

Pafta	Ada	Parsel
272	2309	1

Proje Danışmanı
Yrd.Doç.Dr.Tülay Çobancaoğlu

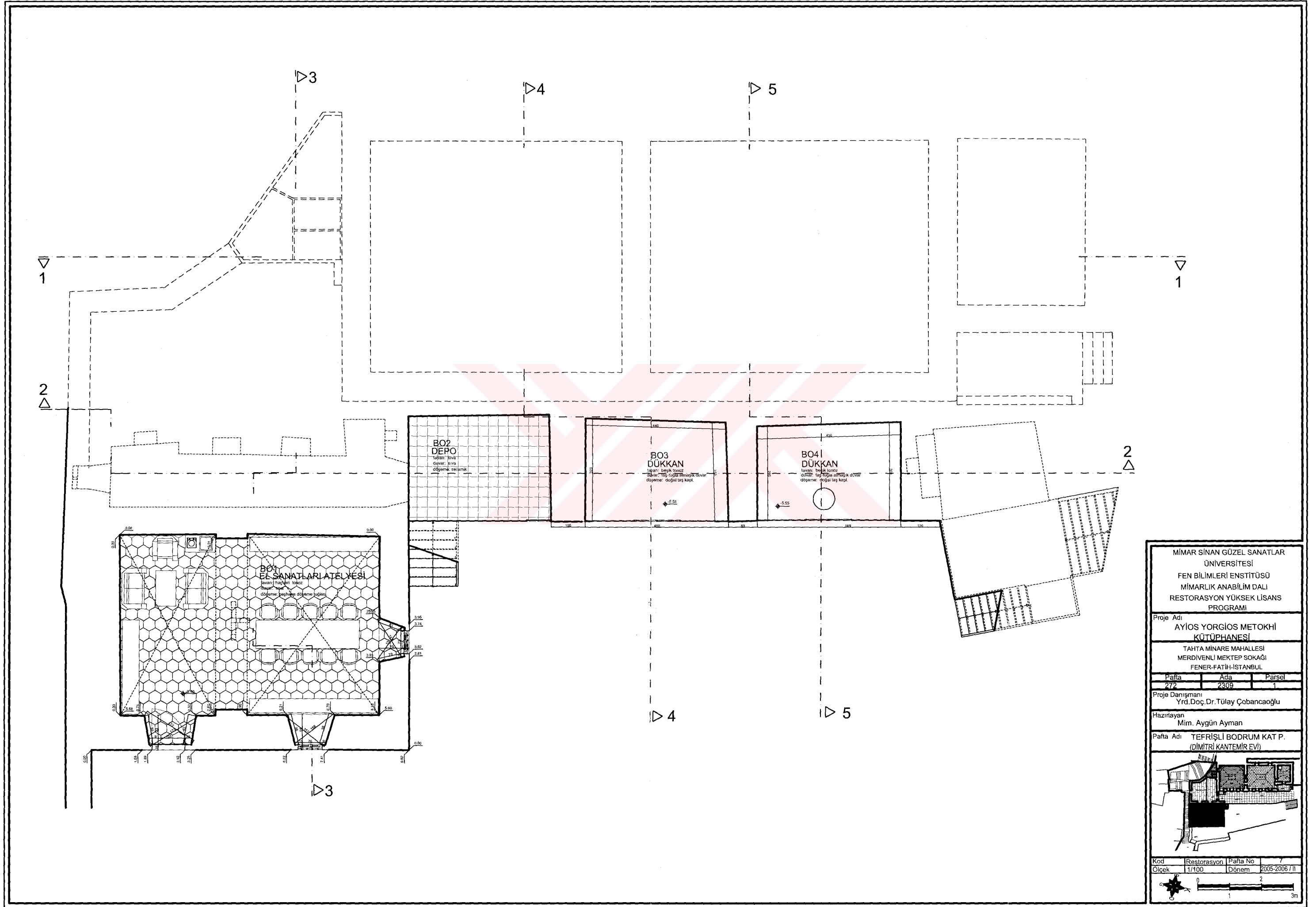
Hazırlayan
Mim. Aygün Ayman

Pafta Adı BODRUM KAT PLANI
(DİMİTRİ KANTEMİR EVİ)

Kod	Restorasyon	Pafta No	6
Ölçek	1/100	Dönem	2005-2006 / II

0 1 2 3m

Şekil C 37 Bodrum Kat Planı (Restorasyon)

MİMAR SİNAN GÜZEL SANATLAR
 ÜNİVERSİTESİ
 FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
 MİMARLIK ANABİLİM DALI
 RESTORASYON YÜKSEK LİSANS
 PROGRAMI

Proje Adı
**AYIÖS YORGIÖS METOKHI
 KÖTÜPHANESİ**

TAHTA MİNARE MAHALLESİ
 MERDİVENLİ MEKTEP SOKAĞI
 FENER-FATİH-İSTANBUL

Pafta	Ada	Parsel
272	2309	1

Proje Danışmanı
 Yrd.Doç.Dr.Tülay Çobancaoğlu

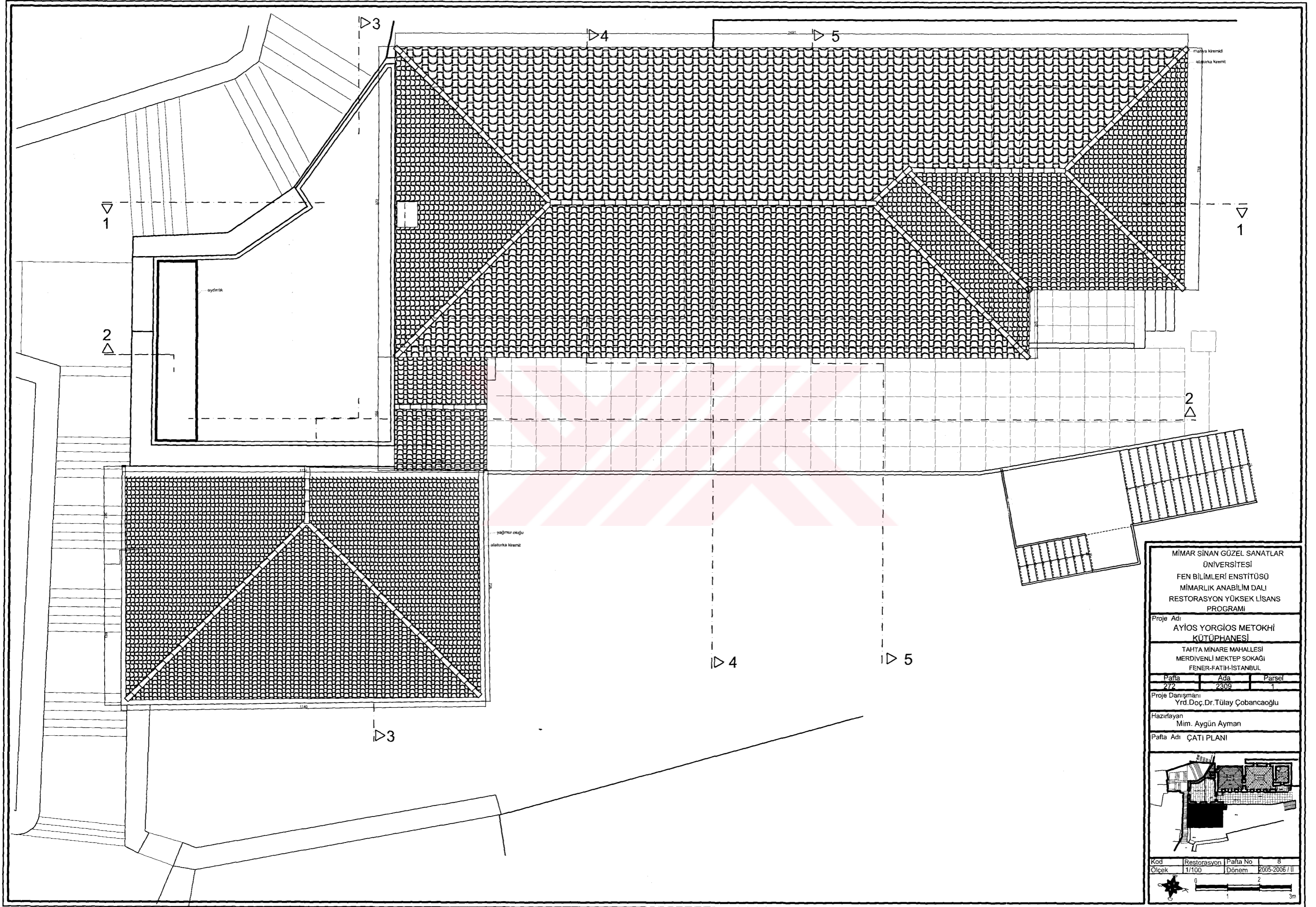
Hazırlayan
 Mim. Aygün Ayman

Pafta Adı
**TEFRİŞLİ BODRUM KAT P.
 (DİMİTRİ KANTEMİR EVİ)**

Kod	Restorasyon	Pafta No	7
Ölçek	1/100	Dönem	2005-2006 / II

0 1 2 3m

Şekil C.28. Tefrişli Bodrum Kat Planı (Restorasyon)

MİMAR SİNAN GÜZEL SANATLAR
ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON YÜKSEK LİSANS
PROGRAMI

Proje Adı
AYIOS YORGİOS METOKHİ
KÜTÜPHANESİ

TAHTA MINARE MAHALLESİ
MERDİVENLİ MEKTEP SOKAĞI
FENER-FATİH-İSTANBUL

Pafta	Ada	Parsel
272	2309	1

Proje Danışmanı
Yrd.Doç.Dr.Tülay Çobancaoğlu

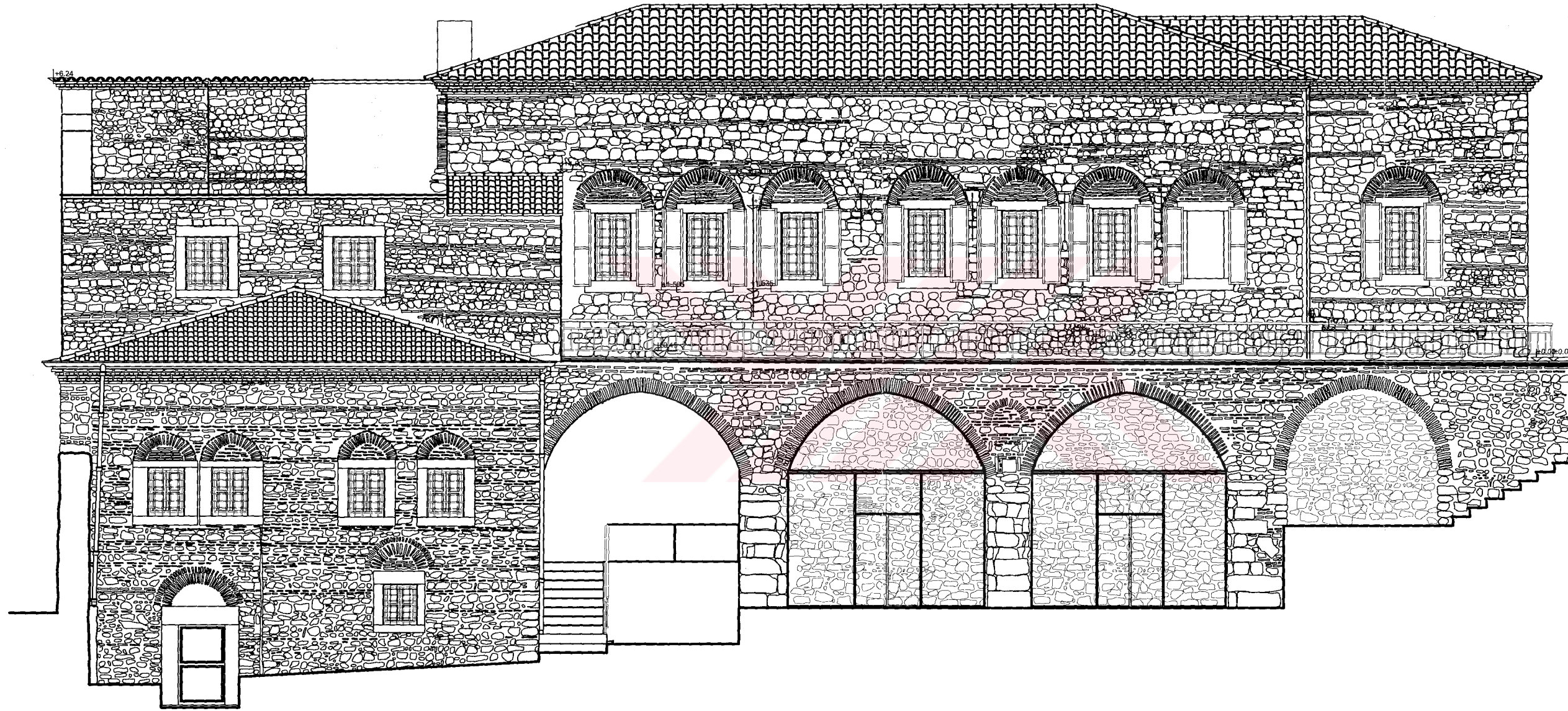
Hazırlayan
Mim. Aygün Ayman

Pafta Adı ÇATI PLANI

Kod	Restorasyon	Pafta No	8
Ölçek	1/100	Dönem	2005-2006 / II

0 2 3m

Sekil C.-39. Çati Planı (Restorasyon)

MİMAR SİNAN GÜZEL SANATLAR
ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON YÜKSEK LİSANS
PROGRAMI

Proje Adı
AYIOS YORGİOS METOKHİ
KÜTÜPHANESİ

TAHTA MINARE MAHALLESİ
MERDİVENLİ MEKTEP SOKAĞI
FENER-FATİH-İSTANBUL

Pafta	Ada	Parsel
272	2309	1

Proje Danışmanı
Yrd.Doç.Dr.Tülay Çobancaoğlu

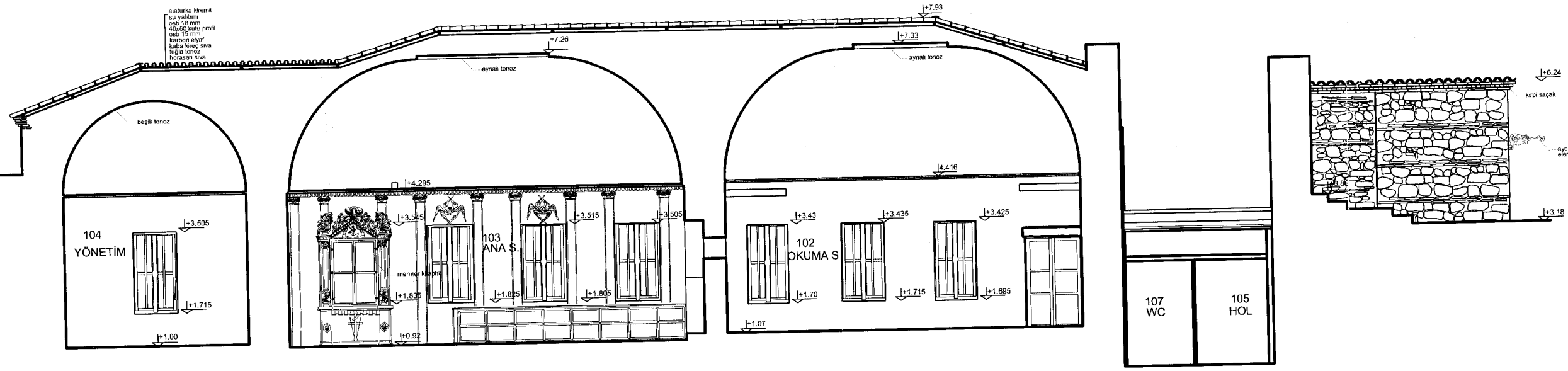
Hazırlayan
Mim. Aygün Ayman

Pafta Adı
DOĞU CEPHESİ

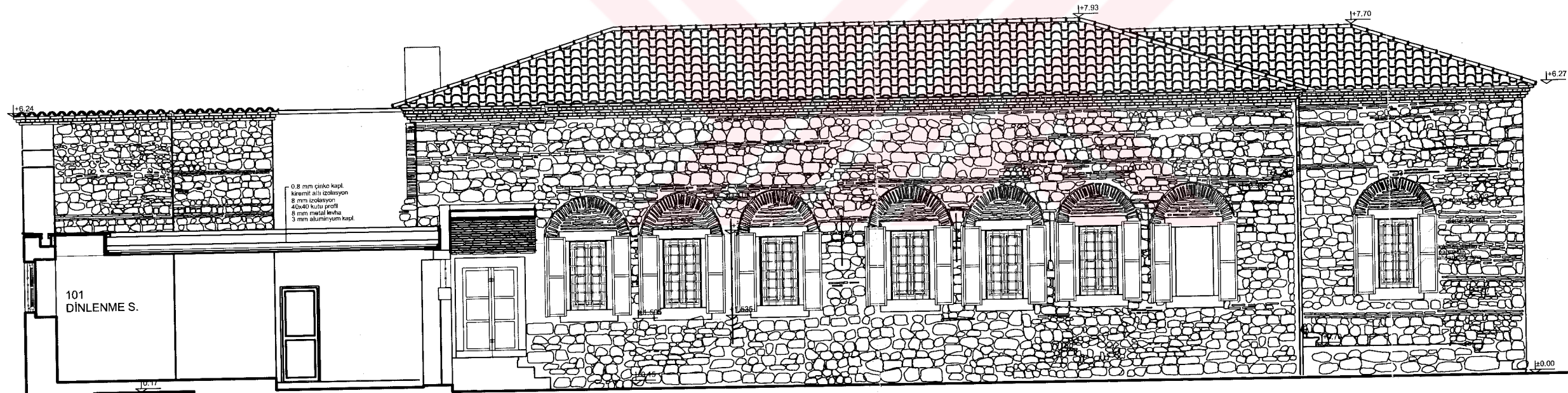
Kod	Restorasyon	Pafta No	9
Ölçek	1/100	Dönem	2005-2006 / II

0 1 2 3m

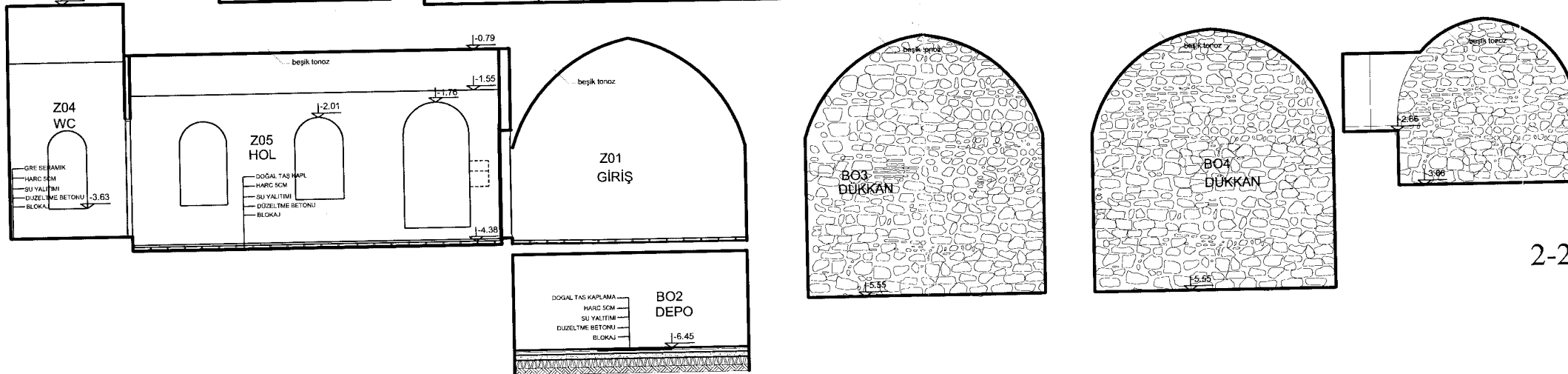
Şekil C-40. Doğu Cephesi (Restorasyon)

1-1 KESİTİ

2-2 KESİTİ

MİMAR SİNAN GÜZEL SANATLAR
UNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON YÜKSEK LİSANS
PROGRAMI

Proje Adı
AYIÖS YORGİOS METOKHİ
KÜTÜPHANESİ

TAHTA MİNARE MAHALLESİ
MERDİVENLİ MEKTEP SOKAĞI
FENER-FATİH-İSTANBUL

Pafta	Ada	Parsel
272	2309	1

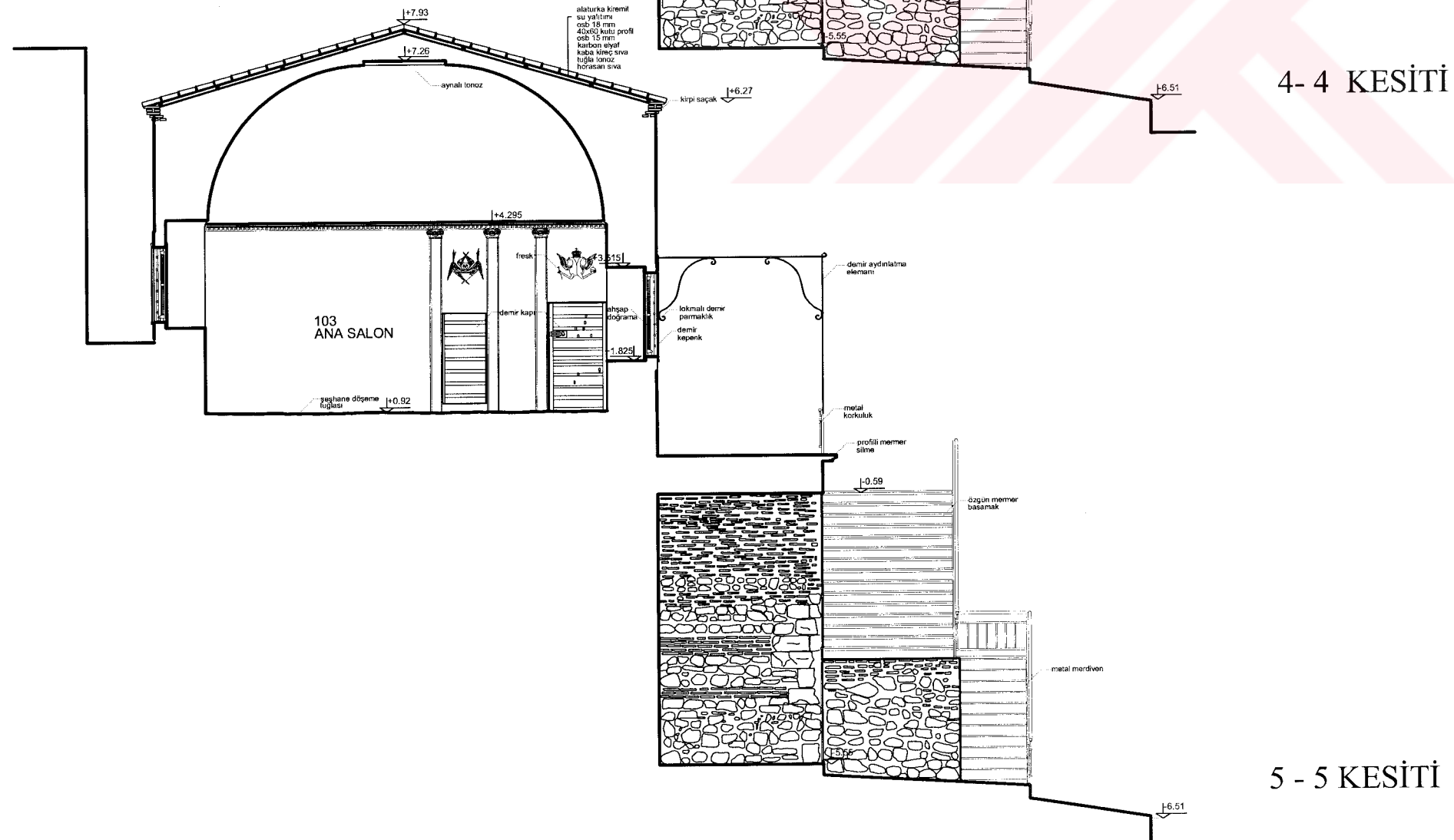
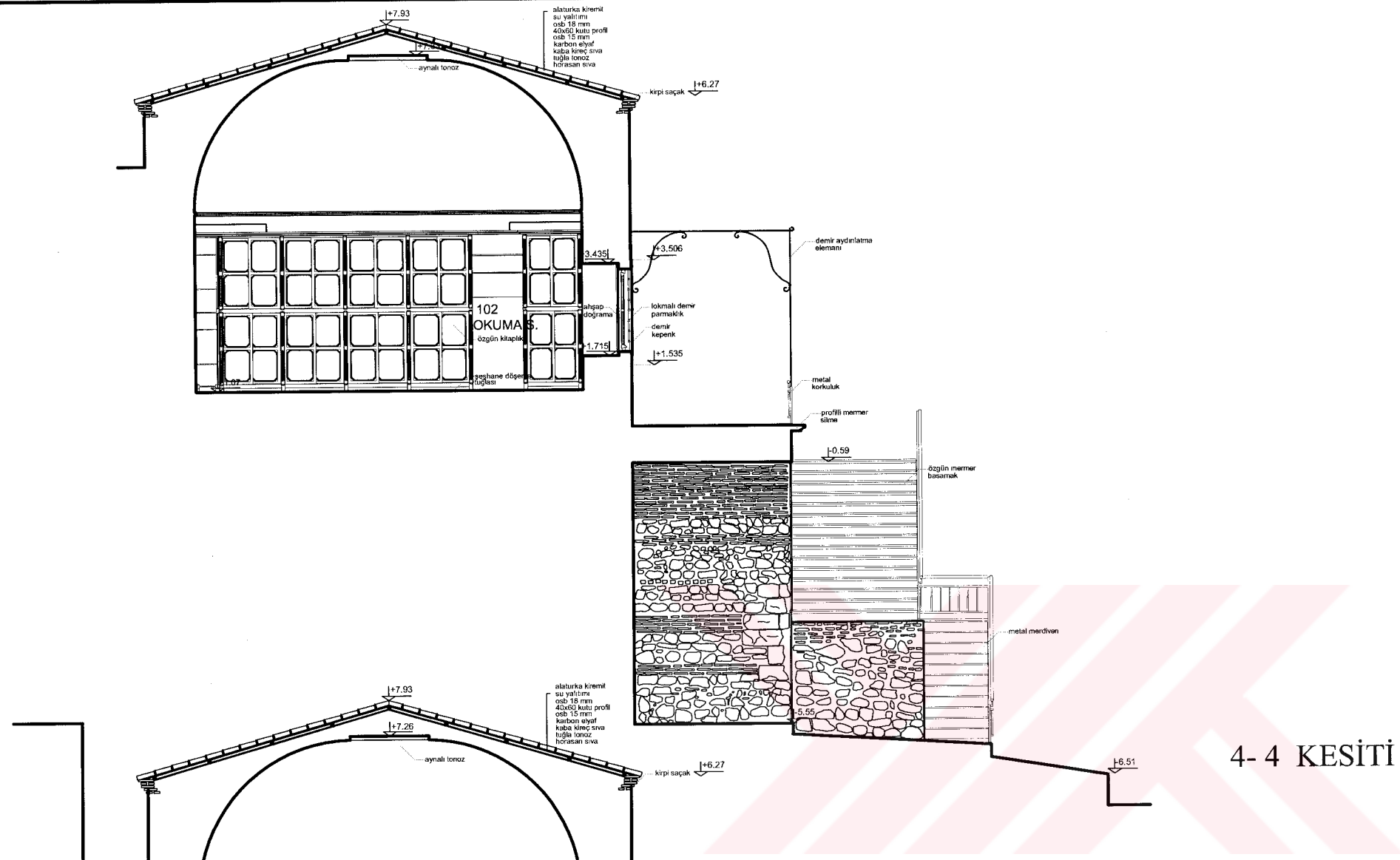
Proje Danışmanı
Yrd.Doç.Dr.Tülay Çobancaoğlu

Hazırlayan
Mim. Aygün Ayman

Pafta Adı	1-1 KESİTİ
	2-2 KESİTİ

Kod	Restorasyon	Pafta No	10
Ölçek	1/100	Dönem	2005-2006 / II

0 1 2 3m

MİMAR SINAN GÜZEL SANATLAR
ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON YÜKSEK LİSANS
PROGRAMI

Proje Adı
AYİOS YORGİOS METOKHİ
KÜTÜPHANESİ

TAHTA MİNARE MAHALLESİ
MERDİVENLİ MEKTEP SOKAĞI
FENER-FATİH-İSTANBUL

Pafta	Ada	Parsel
272	2309	1

Proje Danışmanı
Yrd.Doç.Dr.Tülay Çobancaoğlu

Hazırlayan
Mim. Aygün Ayman

Pafta Adı 4 - 4 KESİTİ
5 - 5 KESİTİ

Kod	Restorasyon	Pafta No	12
Ölçek	1/100	Dönem	2005-2006 / II

0 1 2 3m

RESTORASYON
KALEMLERİ LEJANDI

SAĞLAMLAŞTIRMA		
S 1	Çatı Konstrüksiyonu Takviye ve Sağlamlaştırılması Yapılması	S 1
S 2	Döşeme Konstrüksiyonu Takviye ve Sağlamlaştırılması Yapılması	S 2
S 3	Ahşap Dikme Sağlamlaştırılması Yapılması	S 3
S 4	Almaşık Duvara Epoksi Harçla Dikilmesi	S 4
S 5	Kemer Aynalarının Sağlamlaştırılması	S 5
BÜTÜNLEME		
B 1	İnatasyon Harcı ile Plastik Onarım Yapılması	B 1
B 2	Tuğla Duvar Yüzeyinde Derz Yapılması	B 2
B 3	İç Yüzeylerde Horasan Harçlı Duvar Yüzüne Fresk Yapılması	B 3
B 4	Ahşap Döşeme Yüzeyinde Bozulmuş Ahşap Kaplamaların Yapılması	B 4
B 5	Şöphane Tuğlası ile Döşeme Kaplaması Yapılması	B 5
B 6	Mermer Döşeme Kaplaması Yapılması	B 6
B 7	İç Mekan Kat Sırmalarının Bütünlendirilmesi	B 7
B 8	Taş Yüzeylerin Bütünlendirilmesi	B 8
YENİLEME		
Y 1	Ahşap Pencere Doğraması Yapılması	Y 1
Y 2	Ahşap Kapı Yapılması	Y 2
Y 3	Metal İç Kapak Yapılması	Y 3
Y 4	Metal Kemer Yapılması	Y 4
Y 5	Demir Kapı Yapılması	Y 5
Y 6	Düveler Yüzeyinde Fresk Sökülme Yapılması	Y 6
Y 7	Horasan Harçlı Sıva Yapılması	Y 7
Y 8	Alaturka Kiremit Çatı Örtüsü Yapılması	Y 8
Y 9	Çinko iniş, dera, oluk yapılması	Y 9
Y 10	Elektrik, su, yangın uyarı ve güvenlik sistemleri tesisatı yapılması	Y 10
Y 11	Ses Tesisatı Yapılması	Y 11
Y 12	Metal Kelebeklerin Yapılması	Y 12
Y 13	İç Mekan Sırmalarının Yeniden Yapılması	Y 13
Y 14	Çatı Konstrüksiyonunun Yeniden Yapılması	Y 14
TEMİZLEME		
T 1	Mermer Temizliği Yapılması (EDTA ile)	T 1
T 2	Boyalı Yüzey Temizliği Yapılması (AB ile)	T 2
T 3	Mekanik Temizleme Yapılması (Basıncı Sıcak Su ile)	T 3
T 4	Cimento Dolgu Temizliği Yapılması	T 4
T 5	Fresk Temizliği Yapılması	T 5
T 6	Duvar Boyası Raspaası Yapılması	T 6
T 7	Metal Yüzey Temizliği Yapılması	T 7
T 8	Taş Sıva Temizliği Yapılması	T 8
T 9	Fresk Yüzeyinde Onarım Yapılması	T 9
T 10	Mermer Niç Yüzeyinde Temizlik Yapılması	T 10
T 11	Kağıt Duvarların Sırdelerden Arındırılması	T 11

MİMAR SINAN GÜZEL SANATLAR
UNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON YÜKSEK LİSANS
PROGRAMI

Proje Adı
AYIOS YORGİOS METOKHİ
KÜTÜPHANESİ

TAHTA MINARE MAHALLESİ
MERDİVENLİ MEKTEP SOKAĞI
FENER-FATİH-İSTANBUL

Pafta	Ada	Parsel
272	2309	1

Proje Danışmanı
Yrd.Doç.Dr.Tülay Çobancaoğlu

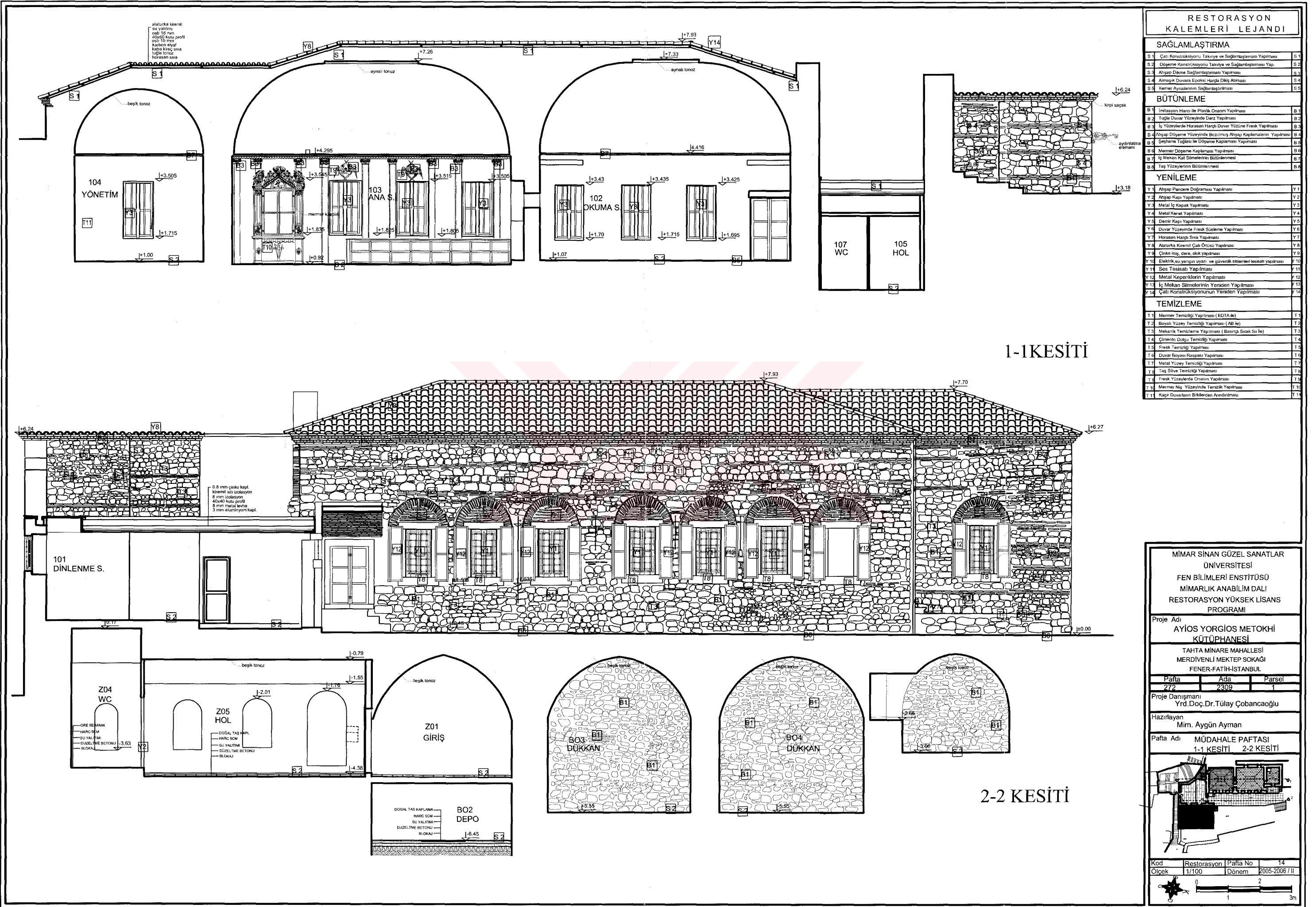
Hazırlayan
Mim. Aygün Ayman

Pafta Adı
MÜDAHALE PAFTASI
DOĞU CEPHESİ

Kod	Restorasyon	Pafta No	13
Ölçek	1/100	Dönem	2005-2006 / II

0 1 2 3m

Sekil C 44. Doğu Cephesi Müdahale Paftası (Restorasyon)

RESTORASYON KALEMLERİ LEJANDI		
SAĞLAMLAŞTIRMA		
S 1	Çatı Konstrüksiyonu Takviye ve Sağlamlaştırılması Yapılması	S 1
S 2	Döşeme Konstrüksiyonu Takviye ve Sağlamlaştırılması Yapılması	S 2
S 3	Ahşap Dikme Sağlamlaştırılması Yapılması	S 3
S 4	Ahşap Duvara Epoksi Harçla Dikilmesinin Yapılması	S 4
S 5	Kemer Aynalarının Sağlamlaştırılması Yapılması	S 5
BÜTÜNLEME		
B 1	İmalasyon Harcı ile Plastik Onarım Yapılması	B 1
B 2	Tuğla Duvar Üzeyinde Derz Yapılması	B 2
B 3	İç Üzeylerde Horasan Harçlı Duvar Üzeline Fresk Yapılması	B 3
B 4	Ahşap Döşeme Üzeyinde Beziilmiş Ahşap Kaplamasının Yapılması	B 4
B 5	Şeyhane Tuğlası ile Döşeme Kaplamasının Yapılması	B 5
B 6	Mermer Döşeme Kaplamasının Yapılması	B 6
B 7	İç Mekan Kat Silmelerinin Bütünlendirilmesi	B 7
B 8	Taş Üzeylerinin Bütünlendirilmesi	B 8
YENİLEME		
Y 1	Ahşap Pencere Doğraması Yapılması	Y 1
Y 2	Ahşap Kapı Yapılması	Y 2
Y 3	Metal İç Kapak Yapılması	Y 3
Y 4	Metal Kenet Yapılması	Y 4
Y 5	Demir Kapı Yapılması	Y 5
Y 6	Duvar Üzeyinde Fresk Sisleme Yapılması	Y 6
Y 7	Horasan Harçlı Siva Yapılması	Y 7
Y 8	Alaturka Kiremit Çatı Onarımı Yapılması	Y 8
Y 9	Çinko inç, dere, dikilmesinin Yapılması	Y 9
Y 10	Elektrik, su, yangın uyarı ve güvenlik sistemleri tesisatı yapılması	Y 10
Y 11	Ses Tesisatı Yapılması	Y 11
Y 12	Metal Kepenklerin Yapılması	Y 12
Y 13	İç Mekan Silmelerinin Yeniden Yapılması	Y 13
Y 14	Çatı Konstrüksiyonunun Yeniden Yapılması	Y 14
TEMİZLEME		
T 1	Mermer Temizliği Yapılması (EDTA ile)	T 1
T 2	Boyalı Yüzey Temizliği Yapılması (AB ile)	T 2
T 3	Mekanik Temizleme Yapılması (Basınçlı Sıcak Su ile)	T 3
T 4	Çimento Dolgu Temizliği Yapılması	T 4
T 5	Fresk Temizliği Yapılması	T 5
T 6	Duvar Boyası Raspa Yapılması	T 6
T 7	Metal Yüzey Temizliği Yapılması	T 7
T 8	Taş Söve Temizliği Yapılması	T 8
T 9	Fresk Üzeylerde Onarım Yapılması	T 9
T 10	Mermer Nis Üzeyinde Temizlik Yapılması	T 10
T 11	Kağız Duvarların Büklerden Arındırılması	T 11

1-1 KESİTİ

2-2 KESİTİ

MİMAR SİNAN GÜZEL SANATLAR ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

Proje Adı
AYIOS YORGİOS METOKHİ KÜTÜPHANESİ

TAHTA MİNARE MAHALLESİ
MERDİVENLİ MEKTEP SOKAĞI
FENER-FATİH-İSTANBUL

Pafta	Ada	Parsel
272	2309	1

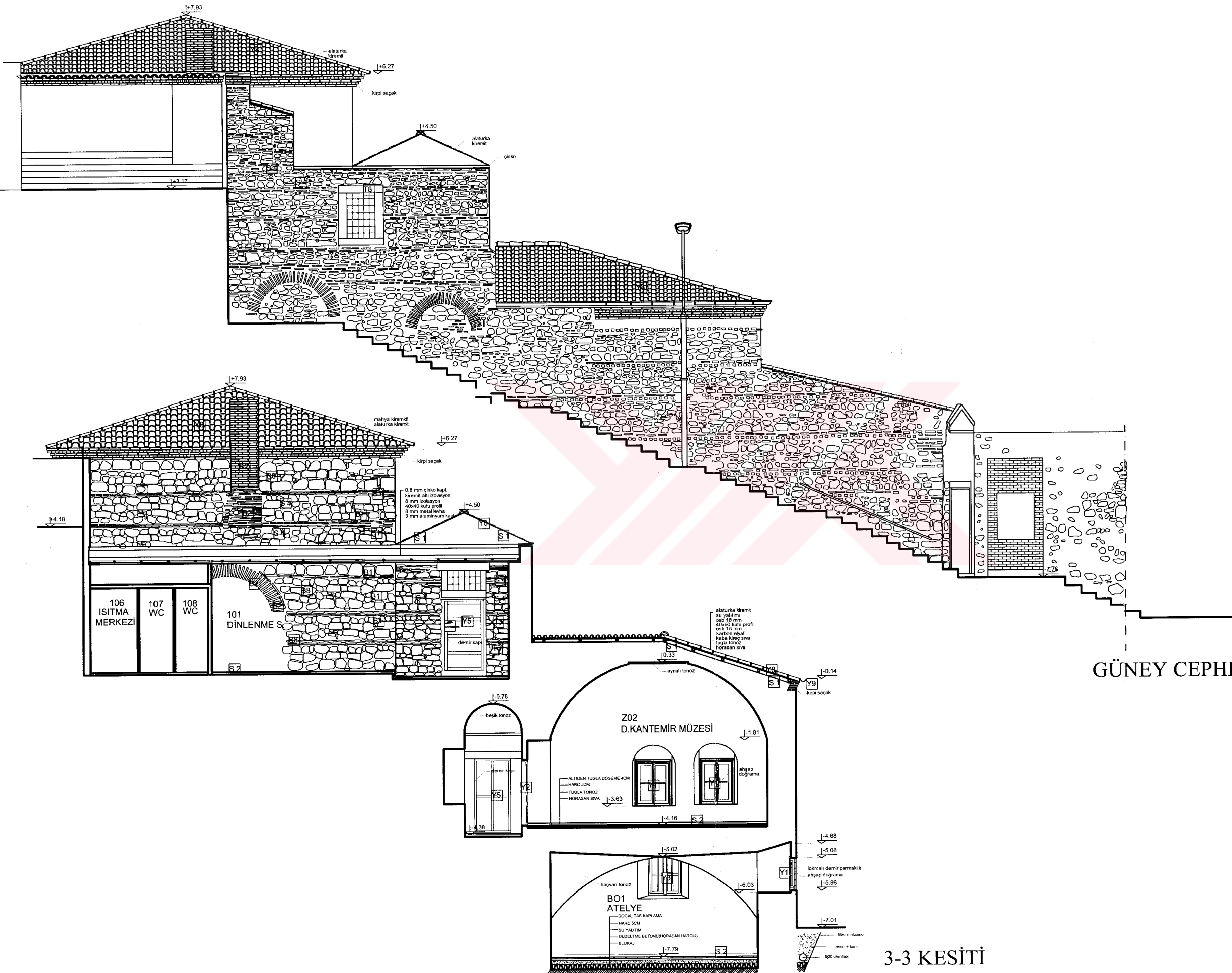
Proje Danışmanı
Yrd.Doç.Dr.Tülay Çobancıoğlu

Hazırlayan
Mim. Aygün Ayman

Pafta Adı
MÜDAHALE PAFTASI
1-1 KESİTİ 2-2 KESİTİ

Kod	Restorasyon	Pafta No	14
Ölçek	1/100	Dönem	2005-2006 / II

Sekil C 45 1-1 ve 2-2 Kesiti Müdahale Paftası (Restorasyon)

RESTORASYON KALEMLERİ LEJANDI	
SAĞLAMLAŞTIRMA	
S.1	Çalı Konstrüksiyonu Takviye ve Sağlamlaştırılması Yapılması
S.2	Döşeme Konstrüksiyonu Takviye ve Sağlamlaştırılması Yap.
S.3	Ahşap Dikme Sağlamlaştırılması Yapılması
S.4	Alınışık Duvarla Epokal Harçla Dikili Alınması
S.5	Kemer Aynalarının Sağlamlaştırılması
BÜTÜNLEME	
B.1	İnitasyon Harcı ile Plazolit Onarım Yapılması
B.2	Tuğla Duvar Üzeyinde Derz Yapılması
B.3	İç Yüzeylerde Horasan Harçlı Duvar Üzeyine Fresk Yapılması
B.4	Ahşap Döşeme Üzeyinde Bozulmuş Ahşap Kaplamaların Yapılması
B.5	Sephane Tuğlası ile Döşeme Kaplaması Yapılması
B.6	Mermer Döşeme Kaplaması Yapılması
B.7	İç Mekan Kalımlarının Bütünlendirilmesi
B.8	Taş Yüzeylerinin Bütünlendirilmesi
YENİLEME	
Y.1	Ahşap Pencere Doğraması Yapılması
Y.2	Ahşap Kapı Yapılması
Y.3	Metal İç Kapak Yapılması
Y.4	Metal Kemer Yapılması
Y.5	Demir Kasa Yapılması
Y.6	Duvar Üzeyinde Fresk Sistemleri Yapılması
Y.7	Horasan Harçlı Sıva Yapılması
Y.8	Alınışık Kiremit Çalı Ortası Yapılması
Y.9	Çinko inş. dere. okuk yapılması
Y.10	Elektrik su yangın uyarı ve güvenlik sistemleri tesisi yapılması
Y.11	Ses Tesisatı Yapılması
Y.12	Metal Kepeklerin Yapılması
Y.13	İç Mekan Silmelerinin Yeniden Yapılması
Y.14	Çalı Konstrüksiyonunun Yeniden Yapılması
TEMİZLEME	
T.1	Mermer Temizliği Yapılması (EDTA ile)
T.2	Boyalı Yüzey Temizliği Yapılması (AB ile)
T.3	Mekanik Temizleme Yapılması (Basınçlı Sıcak Su ile)
T.4	Çimento Delgi Temizliği Yapılması
T.5	Fresk Temizliği Yapılması
T.6	Duvar Boyası Raspaı Yapılması
T.7	Metal Yüzey Temizliği Yapılması
T.8	Taş Sıva Temizliği Yapılması
T.9	Fresk Yüzeyinde Onarım Yapılması
T.10	Mermer Niy. Yüzeyinde Temizlik Yapılması
T.11	Kağız Duvarların Büklerden Arındırılması

MİMAR SİNAN GÜZEL SANATLAR
ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON YÜKSEK LİSANS
PROGRAMI

Proje Adı
**AYİOS YORGİOS METOKHİ
KÜTÜPHANESİ**

TAHTA MİNARE MAHALLESİ
MERDİVENLİ MEKTEP SOKAĞI
FENER-FATİH-İSTANBUL

Pafta Ada Parsel
272 2309 1

Proje Danışmanı
Yrd.Doç.Dr.Tülay Çobancaoğlu

Hazırlayan
Mim. Aygün Ayman

Pafta Adı MÜDAHALE PAFTASI
GÜNEY CEPHESİ 3-3 KESİTİ

Kod Restorasyon Pafta No 15
Ölçek 1/100 Dönem 2005-2006 / II

0 1 2 3m

RESTORASYON
KALEMLERİ LEJANDI

SAĞLAMLAŞTIRMA

S 1	Çatı Konstrüksiyonu Takviye ve Sağlamlaştırılması Yapılması	S 1
S 2	Döşeme Konstrüksiyonu Takviye ve Sağlamlaştırılması Yapılması	S 2
S 3	Ahşap Dikme Sağlamlaştırılması Yapılması	S 3
S 4	Ahşap Dikme Epeksi Harçla Dikme Yapılması	S 4
S 5	Kemer Aynalarının Sağlamlaştırılması	S 5

BÜTÜNLEME

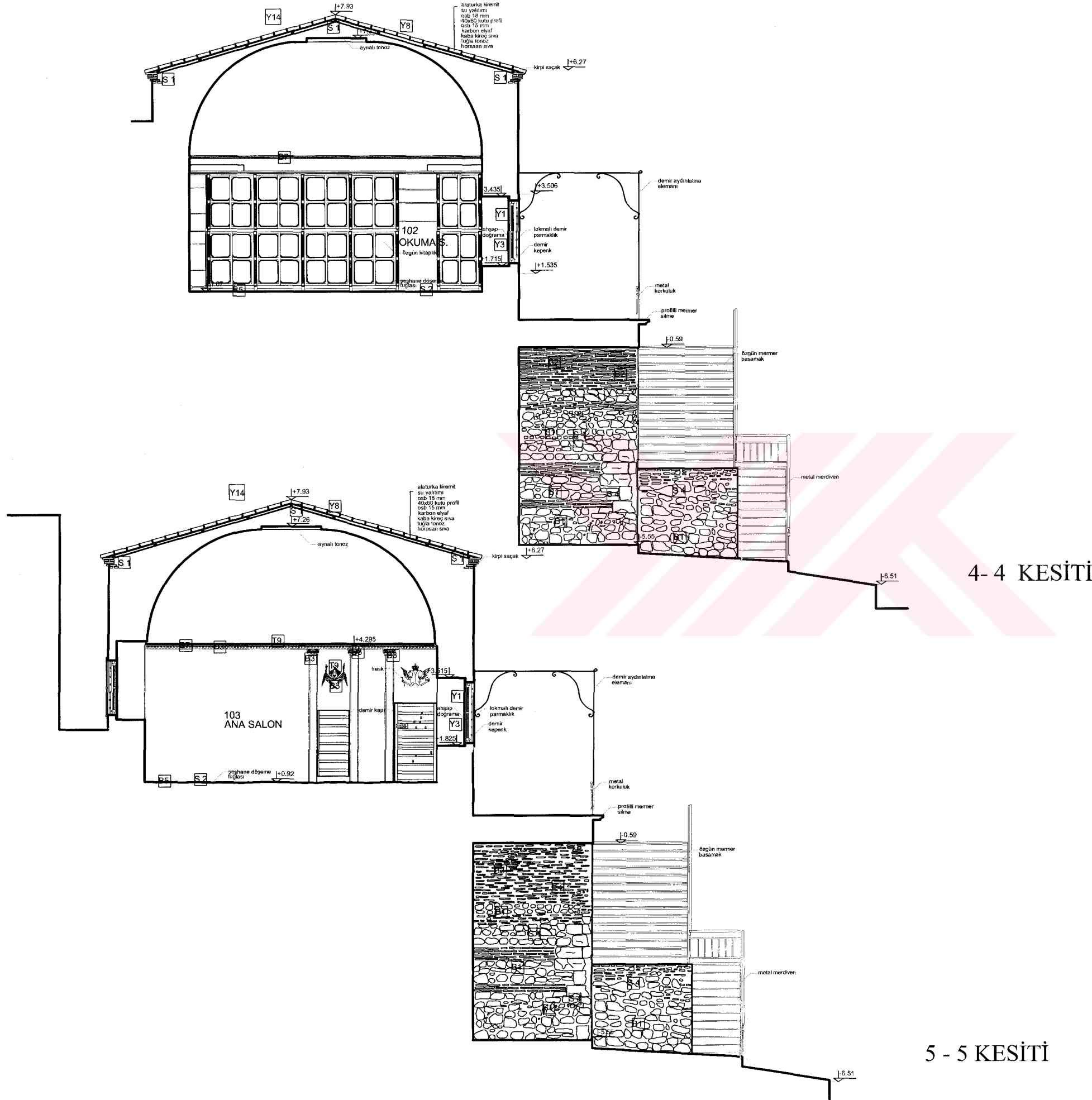
B 1	İnatasyon Harcı ile Flastik Onarım Yapılması	B 1
B 2	Tuğla Duvar Üzerinde Derz Yapılması	B 2
B 3	İç Yüzeyde Horasan Harç Duvar Üzerine Fresk Yapılması	B 3
B 4	Ahşap Döşeme Üzerinde Bozulmuş Ahşap Kaplamaların Yapılması	B 4
B 5	Şepkane Tuğlası ile Döşeme Kaplaması Yapılması	B 5
B 6	Mermer Döşeme Kaplaması Yapılması	B 6
B 7	İç Mekan Kat Silmelerinin Bütünlendirilmesi	B 7
B 8	Taş Yüzeylerin Bütünlendirilmesi	B 8

YENİLEME

Y 1	Ahşap Pencere Doğraması Yapılması	Y 1
Y 2	Ahşap Kapı Yapılması	Y 2
Y 3	Metal İç Kapak Yapılması	Y 3
Y 4	Metal Kenet Yapılması	Y 4
Y 5	Demir Kapı Yapılması	Y 5
Y 6	Duvar Üzerinde Fresk Süsleme Yapılması	Y 6
Y 7	Horasan Harçlı Siva Yapılması	Y 7
Y 8	Alaturka Kiremit Çatı Örtüsü Yapılması	Y 8
Y 9	Çinko inil, dere, otlak yapılması	Y 9
Y 10	Elektrik su yangın uyarı ve güvenlik sistemleri tesisatı yapılması	Y 10
Y 11	Ses Tesisatı Yapılması	Y 11
Y 12	Metal Kapanların Yapılması	Y 12
Y 13	İç Mekan Silmelerinin Yeniden Yapılması	Y 13
Y 14	Çatı Konstrüksiyonunun Yeniden Yapılması	Y 14

TEMİZLEME

T 1	Mermer Temizliği Yapılması (EDTA ile)	T 1
T 2	Boyalı Yüzey Temizliği Yapılması (AB ile)	T 2
T 3	Mekanik Temizleme Yapılması (Basınçlı Su ile)	T 3
T 4	Çimento Dolgu Temizliği Yapılması	T 4
T 5	Fresk Temizliği Yapılması	T 5
T 6	Duvar Boyası Raspa Yapılması	T 6
T 7	Metal Yüzey Temizliği Yapılması	T 7
T 8	Taş Söve Temizliği Yapılması	T 8
T 9	Fresk Yüzeyde Onarım Yapılması	T 9
T 10	Mermer Nis Yüzeyinde Temizlik Yapılması	T 10
T 11	Kağıt Duvarların Büklerden Acıdırılması	T 11

MİMAR SİNAN GÜZEL SANATLAR
ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON YÜKSEK LİSANS
PROGRAMI

Proje Adı
AYIÖS YORGIOS METOKHI
KÜTÜPHANESİ

TAHTA MİNARE MAHALLESİ
MERDİVENLİ MEKTEP SOKAĞI
FENER-FATİH-İSTANBUL

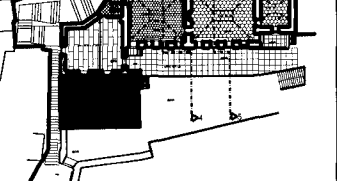
Pafta	Ada	Parsel
272	2309	1

Proje Danışmanı
Yrd.Doç.Dr.Tülay Çobancaoğlu

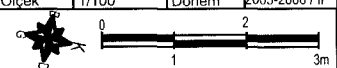
Hazırlayan
Mim. Aygün Ayman

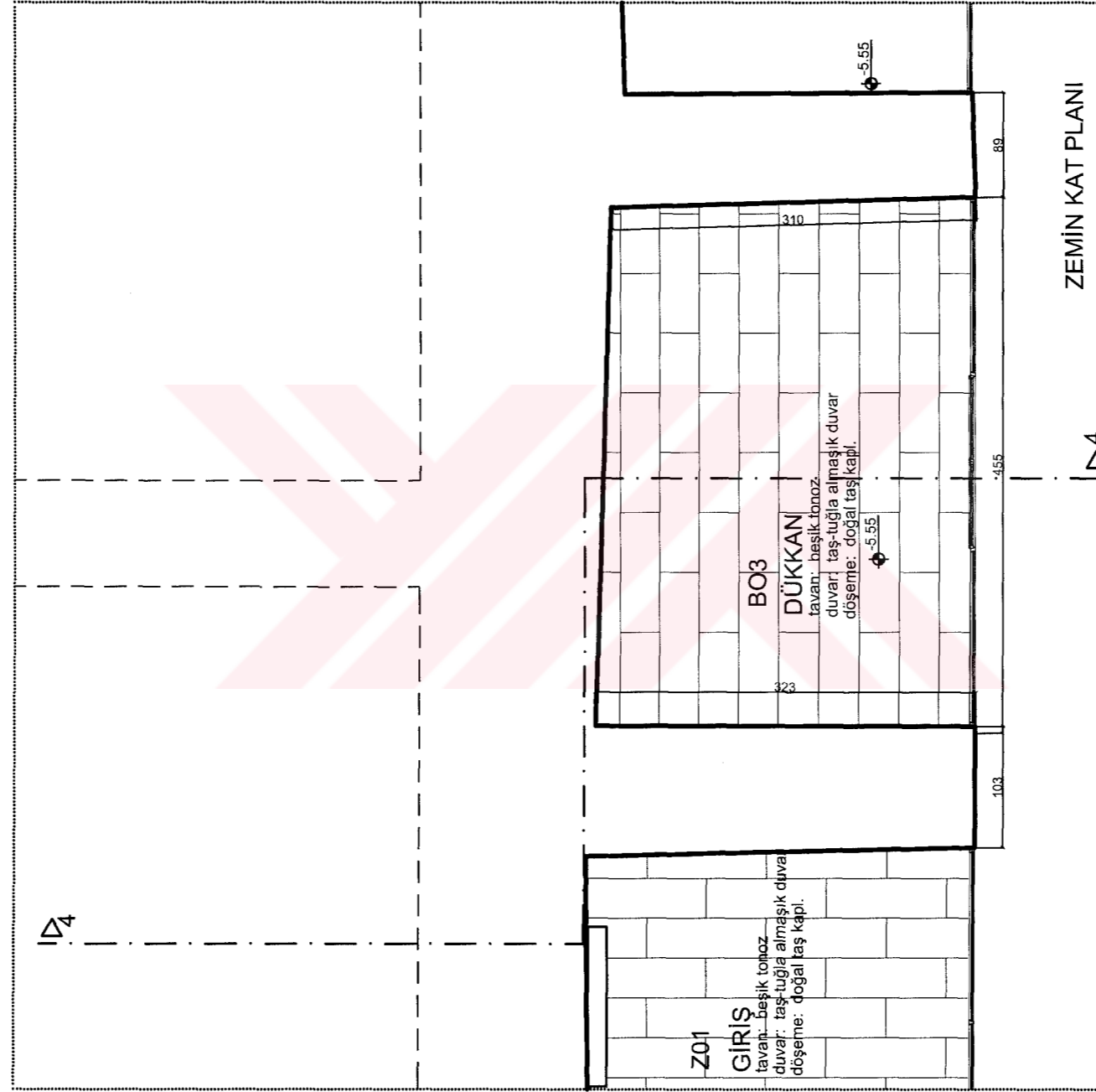
Pafta Adı
MUDAHALE PAFTASI

4 - 4 KESİTİ 5 - 5 KESİTİ

Kod	Restorasyon	Pafta No	16
Ölçek	1/100	Dönem	2005-2006 / II

MİMAR SINAN GÜZEL SANATLAR
 ÜNİVERSİTESİ
 FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
 MİMARLIK ANABİLİM DALI
 RESTORASYON YÜKSEK LİSANS
 PROGRAMI

Proje Adı
 AYIÖS YORGİOS METOKHİ
 KÜTÜPHANESİ

TAHTA MİNARE MAHALLESİ
 MERDİVENLİ MEKTEP SOKAĞI
 FENER-FATİH-İSTANBUL

Pafta	Ada	Parsel
272	2309	1

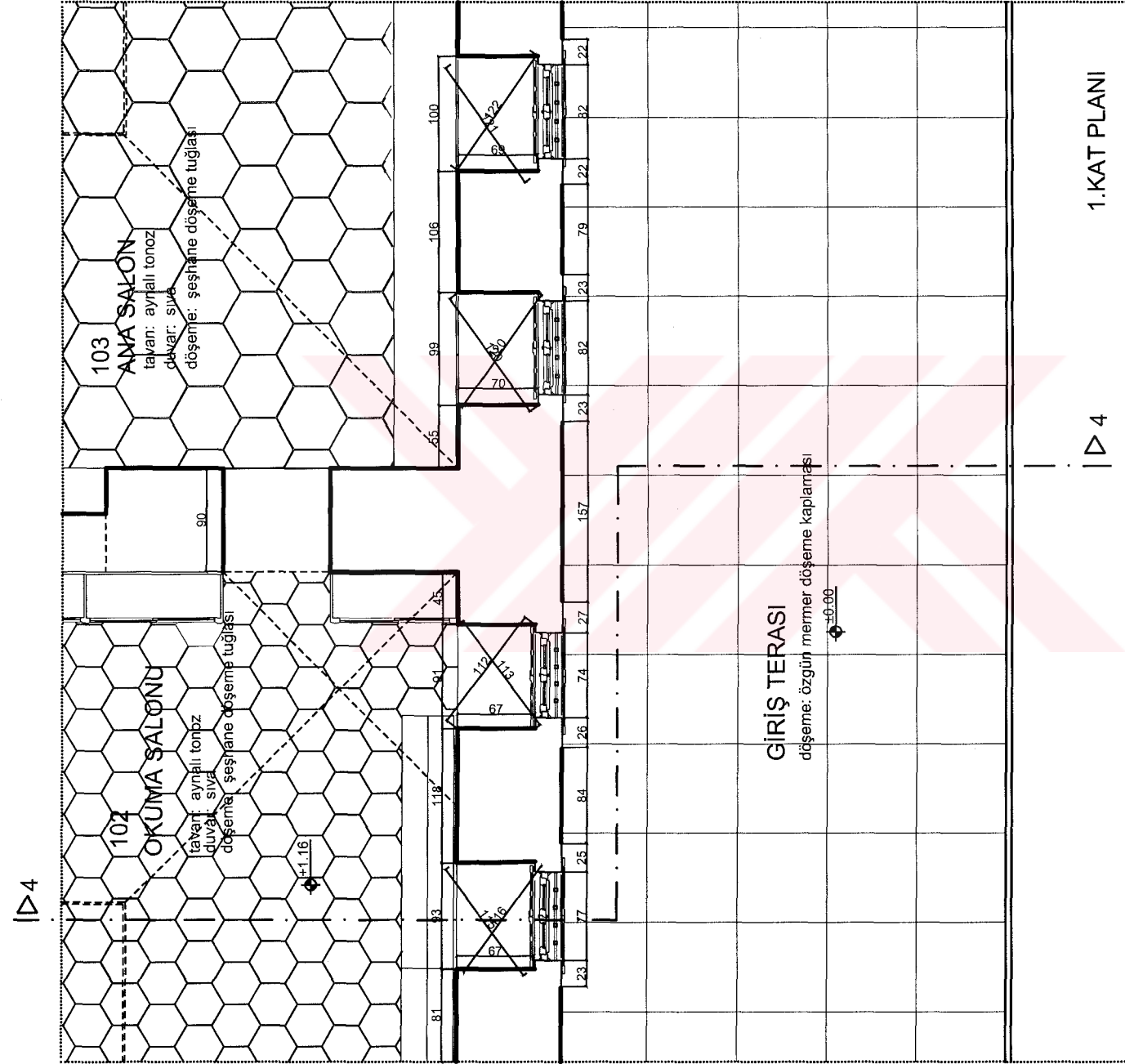
Proje Danışmanı
 Yrd.Doç.Dr.Tülay Çobancaoğlu

Hazırlayan
 Mim. Aygün Ayman

Pafta Adı
 ZEMİN KAT PLANI

Kod	Restorasyon	Pafta No	13
Ölçek	1/50	Dönem	2005-2006 / II

0 1 2 3m

MİMAR SINAN GÜZEL SANATLAR
 UNİVERSİTESİ
 FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
 MİMARLIK ANABİLİM DALI
 RESTORASYON YÜKSEK LİSANS
 PROGRAMI

Proje Adı
**AYIÖS YORGIÖS METOKHI
 KÜTÜPHANESİ**

TAHTA MİNARE MAHALLESİ
 MERDİVENLİ MEKTEP SOKAĞI
 FENER-FATİH-İSTANBUL

Pafta	Ada	Parsel
272	2309	1

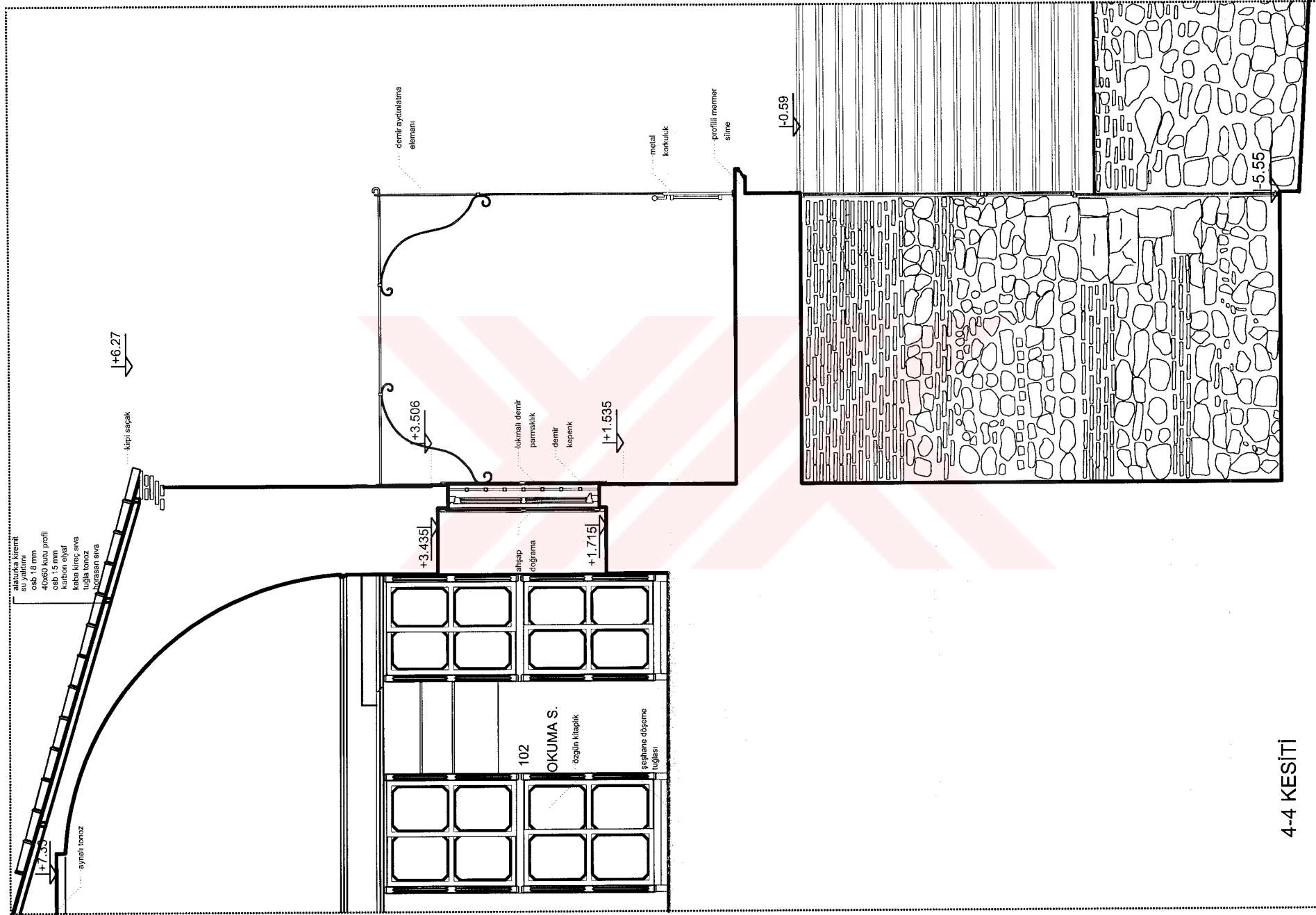
Proje Danışmanı
 Yrd.Doç.Dr.Tülay Çobancaoğlu

Hazırlayan
 Mim. Aygün Ayman

Pafta Adı
 1. KAT PLANI

Kod	Restorasyon	Pafta No	14
Ölçek	1/50	Dönem	2005-2006 / II

0 1 2 3m

4-4 KESİTİ

MİMAR SİNAN GÜZEL SANATLAR
ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON YÜKSEK LİSANS
PROGRAMI

Proje Adı
AYIOS YORGİOS METOKHİ
KÜTÜPHANESİ

TAHTA MİNARE MAHALLESİ
MERDİVENLİ MEKTEP SOKAĞI
FENER-FATİH-İSTANBUL

Pafta	Ada	Parsel
272	2309	1

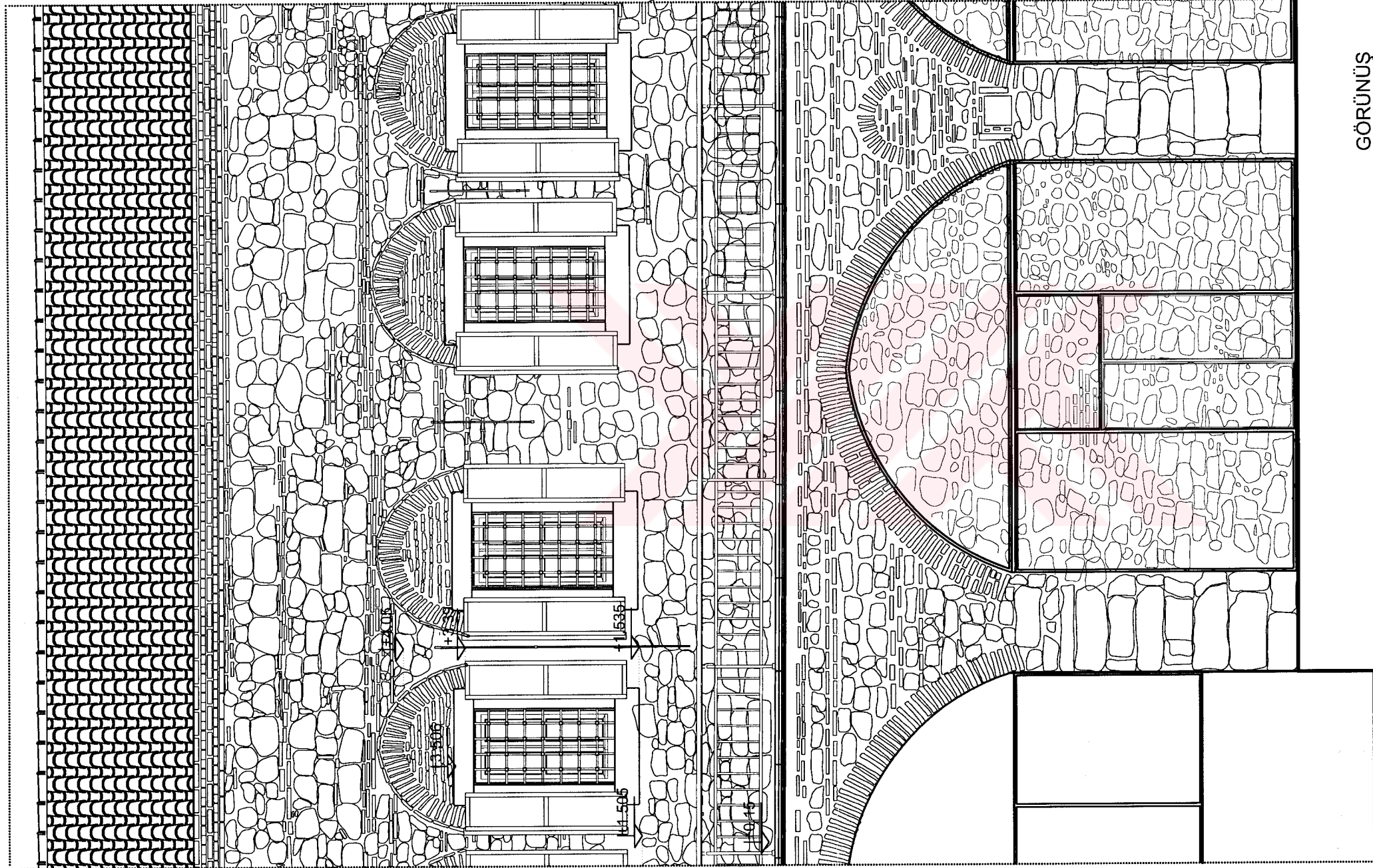
Proje Danışmanı
Yrd.Doç.Dr.Tülay Çobancaoğlu

Hazırlayan
Mim. Aygün Ayman

Pafta Adı KESİT

Kod	Restorasyon	Pafta No	15
Ölçek	1/50	Dönem	2005-2006 / I

0 1 2 3m

GÖRÜNÜŞ

MİMAR SİNAN GÜZEL SANATLAR
ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON YÜKSEK LİSANS
PROGRAMI

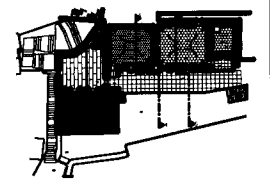
Proje Adı
AYIOS YORGİOS METOKHİ
KÜTÜPHANESİ
TAHTA MİNARE MAHALLESİ
MERDİVENLİ MEKTEP SOKAĞI
FENER-FATİH-İSTANBUL

Pafta	Ada	Parsel
272	2309	1

Proje Danışmanı
Yrd.Doç.Dr.Tülay Çobancaoğlu

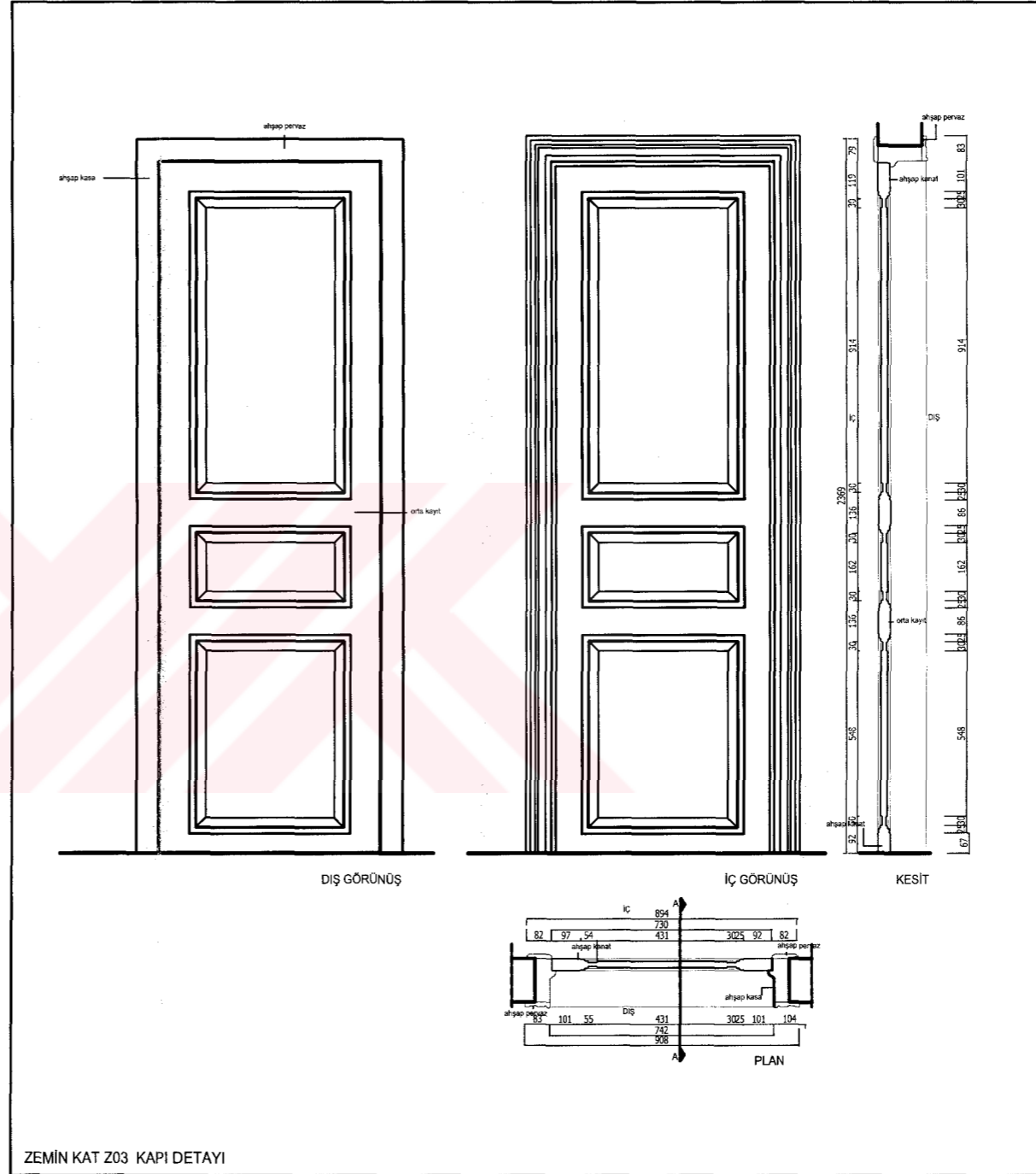
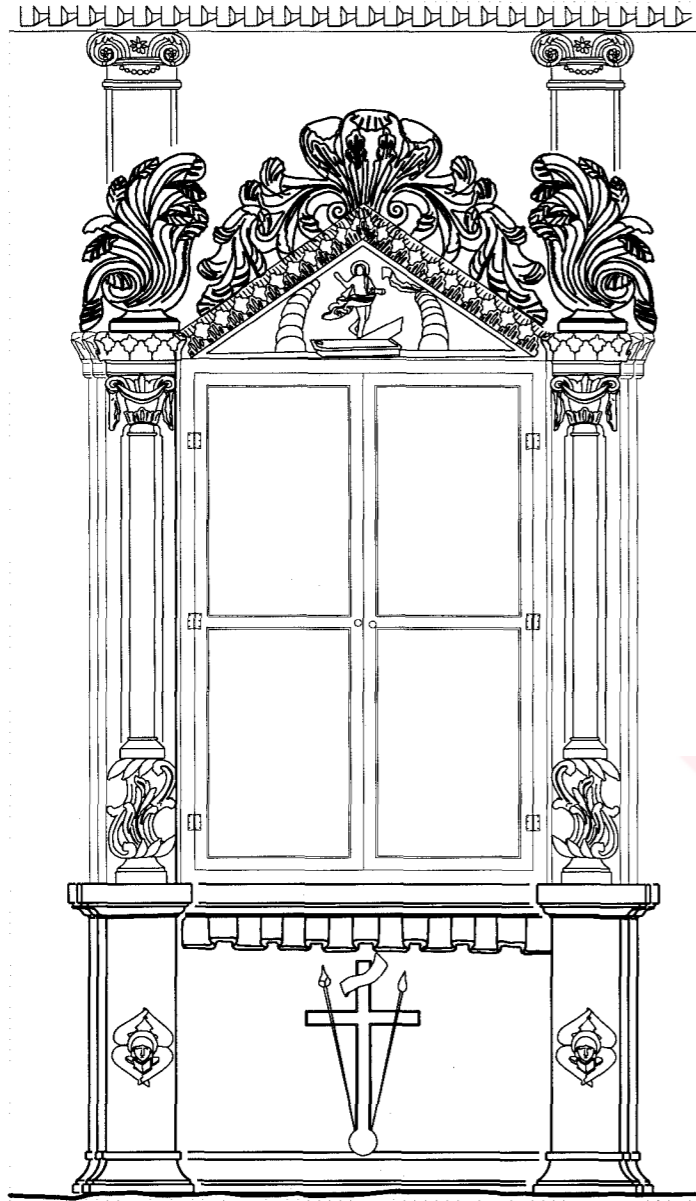
Hazırlayan
Mim. Aygün Ayman

Pafta Adı GÖRÜNÜŞ

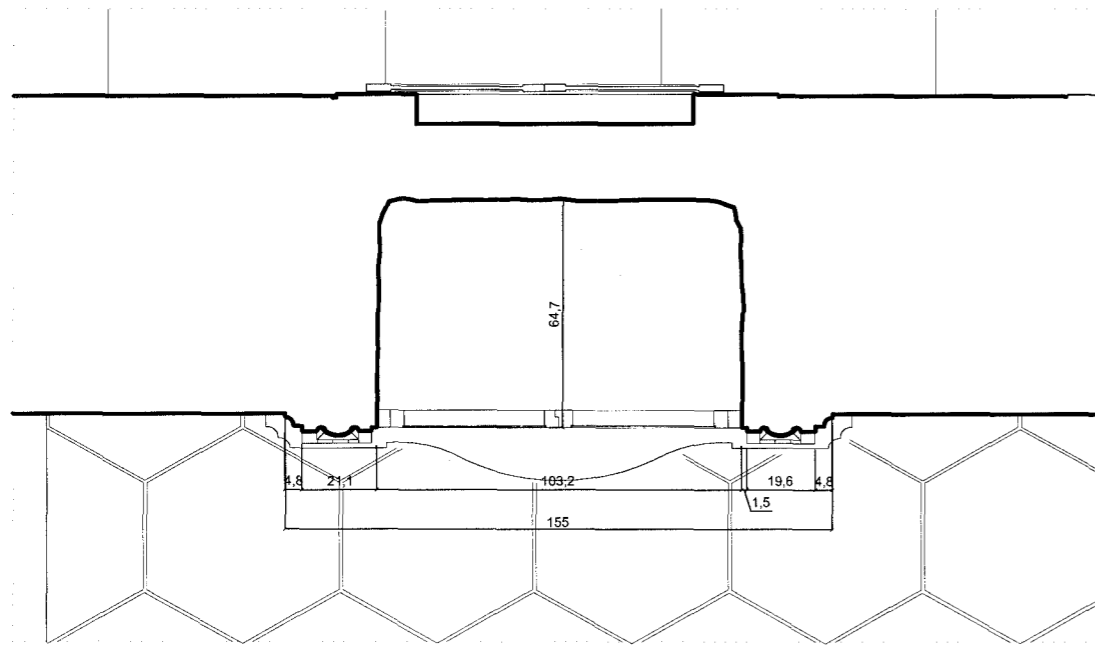

Kod	Restorasyon	Pafta No	16
Ölçek	1/50	Dönem	2005-2006 / II

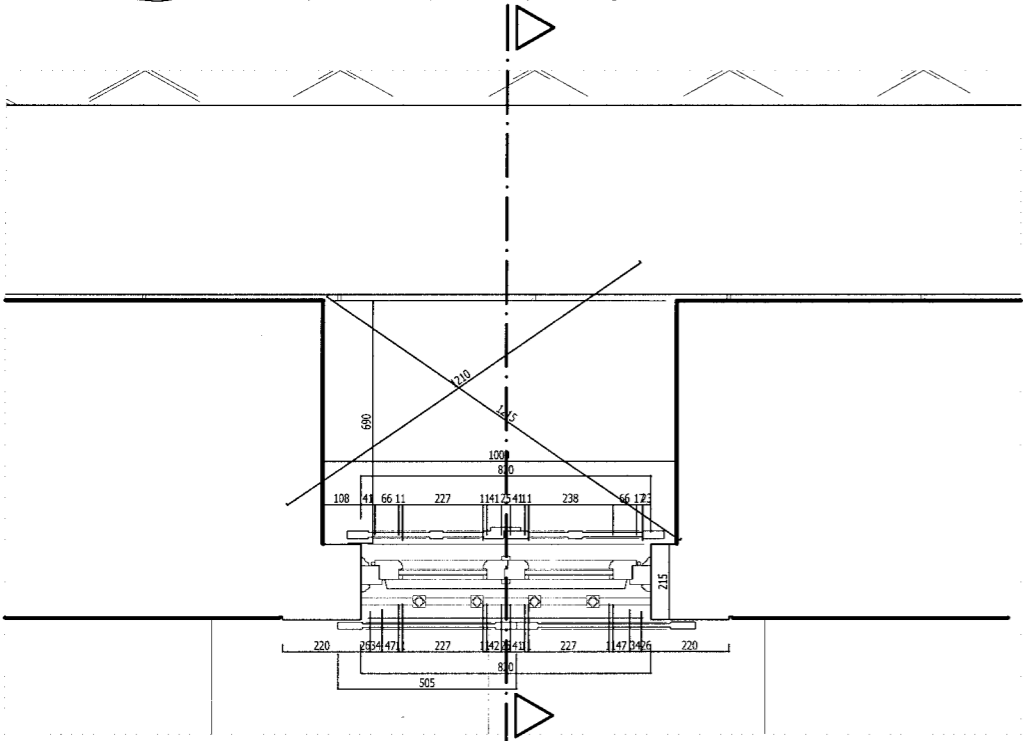
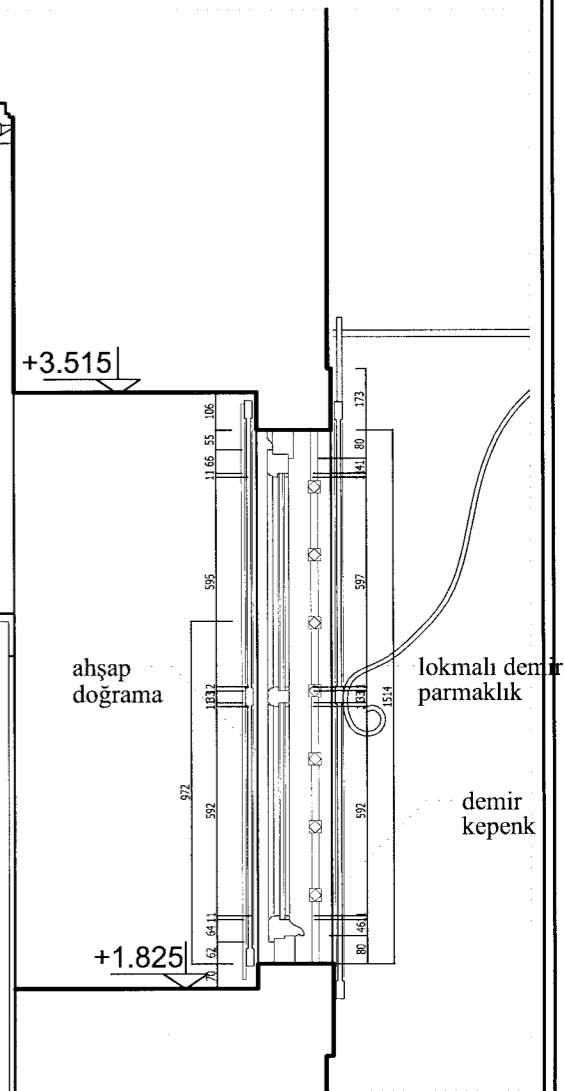
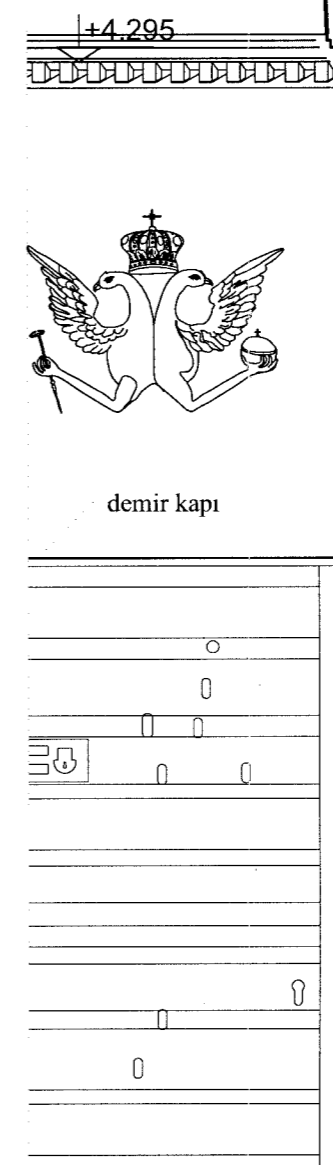
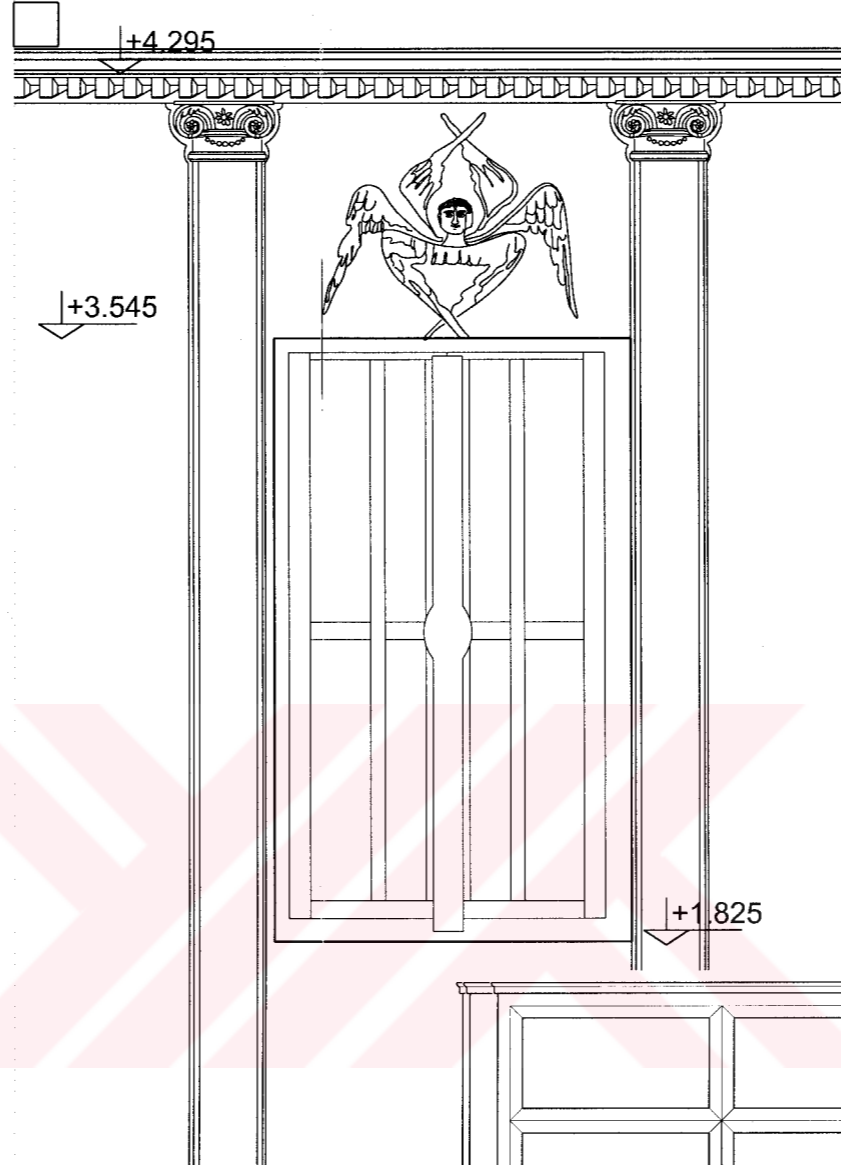

ZEMİN KAT Z03 KAPI DETAYI

MİMAR SİNAN GÜZEL SANATLAR ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANABİLİM DALI RESTORASYON YÜKSEK LİSANS PROGRAMI			
Proje Adı AYİOS YORGİOS METOKHİ KÜTÜPHANESİ			
TAHTA MİNARE MAHALLESİ MERDİVENLİ MEKTEP SOKAĞI FENER-FATİH-İSTANBUL			
Pafta	Ada	Parşel	
272	2309	1	
Proje Danışmanı Yrd.Doç.Dr.Tülay Çobancıoğlu			
Hazırlayan Mim. Aygün Ayman			
Pafta Adı DETAY I			
Kod	Restorasyon	Pafta No	21
Ölçek	1/20	Dönem	2005-2006 / II

MİMAR SINAN GÜZEL SANATLAR
ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON YÜKSEK LİSANS
PROGRAMI

Proje Adı
**AYİOS YORGİOS METOKHİ
KÜTÜPHANESİ**

TAHTA MİNARE MAHALLESİ
MERDİVENLİ MEKTEP SOKAĞI
FENER-FATİH-İSTANBUL

Pafta	Ada	Parsel
272	2309	

Proje Danışmanı
Yrd.Doç.Dr.Tülay Çobancaoğlu

Hazırlayan
Mim. Aygün Ayman

Pafta Adı
DETAY II

Kod	Restorasyon	Pafta No	22
Ölçek	1/20	Dönem	2005-2006 / II

0 1 2 3m

ÖZGEÇMİŞ

Aygün Ayman 1978'de Ankara'da doğdu. 50. Yıl Tahran Lisesi'nde mezun olarak, 1995 yılında Mimar Sinan Üniversitesi'nde mimarlık eğitimine başladı. 2002 yılında mimarlık bölümünden mezun olduktan sonra, 2003'te Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Restorasyon Anabilim Dalı'nda yüksek lisans eğitimine başladı. Avrupa Birliği ve Fatih Belediyesi'nin ortak olarak yürüttükleri Fener ve Balat Semtleri Rehabilitasyon Programı bünyesinde, 2003 yılında mimar olarak başladığı çalışma hayatına halen devam etmektedir.

